SFÂNTUL MACARIE
EGHIPTEANUL

OMILII

SFÂNTUL MACARIE EGHIPTEANUL

OMILII

Tălmăcite din limba ellinească
de
Macarie Ieromonahul
la anul dela Hristos
1775

PREDANIA
Bucureşti
2009

MACARIE EGIPTEANUL, Sf.
Omilii / Sfântul Macarie Egipteanul.
trad. din lb. greacă de Macarie Ieromonahul.
Bucureşti : Predania, 2009.
ISBN 978-973-88781-6-7

I. Macarie Ieromonahul (trad.)

252

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Scrierile Sfântului Macarie, cuprinzând câteva Scrisori şi numeroase Omilii scrise în limba greacă, ni s'au transmis în principal în patru culegeri, numerotate de patrologi în ordinea inversă a vechimii lor:

Culegerea I, cea mai nouă, cuprinde 64 Cuvinte (*Logoi*), fiind şi cea mai cuprinzătoare. „Cuvântul 1” din această Culegere este „Epistola cea Mare”, care a fost mai apoi prelucrată de Sf. Grigorie al Nissiei în lucrarea sa *De instituto christiano*.[1] Ediţia critică a Culegerii I a fost alcătuită de H. Berthold, pe baza a două manuscrise greceşti din sec. XIII (Cf. Makarios/Symeon, *Reden und Briefe. Die Sammlung I des Vaticanus Graecus 694 (B*), ed. H. Berthold, GCS 55-6, 2 vol., Berlin, 1973).

Culegerea a II-a, cele *Cincizeci de omilii duhovniceşti*, este cea mai răspândită, atât în Răsărit cât şi în Apus, cunoscând cele mai multe ediţii tipărite şi traduceri în limbile moderne. Cele mai vechi manuscrise ale acestei culegeri datează din sec. XI-XII. Ediţia critică a textului grecesc, întemeiată pe opt manuscrise, este precedată de un foarte amănunţit şi cuprinzător studiu asupra operei şi autorului (Cf. H. Dörries, E. Klostermann şi M. Kroeger, *Die 50 Geistlichen Homilien des Makarios,* PTS 4, Berlin, 1964).

Culegerea a III-a, cuprinzând 43 de Cuvinte, dintre care cam jumătate nu se regăsesc în alte culegeri, s'a păstrat în trei manuscrise (datând din sec. XI, XV şi XVIII). O primă ediţie critică a Omiliilor din această culegere (cu excepţia celor ce apar şi în culegerea a II-a) a fost publicată de E. Klostermann şi H. Berthold (*Neue Homilien des Makarius/Symeon, I aus Typus III,* TU 72, Berlin, 1961). O altă ediţie critică a Omiliilor acestei culegeri (omiţând pe cele comune cu culegerea I-a şi a II-a), a apărut în colecţia „Sources Chretiénnes”, Nr. 275 (Pseudo-Macaire, *Oeuvres spirituelles I: Homélies*

---

[1] „Epistola cea Mare” a fost editată separat de Werner Jaeger (*Two Rediscovered Works of Ancient Christian Literature, Gregory of Nyssa and Macarius*, Leiden, 1954) şi de R. Staats (*Makarios-Symeon: Epistola Magna. Eine messalianische Mönchsregel und ihre Umschrift in Gregors von Nyssa 'De Instituto Christiano',* Göttingen, 1984).

propres à la Collection III, introduction, traduction et notes par Vincent Desprez, Les Éditions du Cerf, Paris 1980).

Culegerea a IV-a, cea mai scurtă, cuprinde 26 de cuvinte şi este socotită cea mai veche. Ea s'a păstrat într'un manuscris din anul 1044. Această culegere nu a fost editată separat, întrucât toate Omiliile cuprinse în ea se regăsec în Culegerea I.

Pe lângă aceste patru culegeri de Omilii, există şi câteva culegeri de *Capete* (*Kefalaia*) din scrierile macariene, dintre care cea mai cunoscută este atribuită lui Simeon Metafrastul, fiind inclusă în *Filocalia*.[1]

Până la începutul veacului al douăzecelea exista un consens asupra autorului *Omiliilor duhovniceşti,* socotindu-se că acesta este, aşa cum arăta întreaga tradiţie manuscrisă greacă, marele Macarie Egipteanul (†490), Stareţul din pustia Skitică (sau, mai rar, Macarie Alexandrinul, ce apare ca autor în jumătate din manuscrisele versiunilor siriace). Însă în anul 1920 benedictinul belgian Dom L. Villecourt face o descoperire: o parte din propoziţiile osândite ca aparţinând ereziei messaliene şi păstrate de către Timothei din Constantinopol şi de Sf. Ioan Damaschin par a fi scoase din *Omiliile* lui Macarie.[2] Villecourt ajunge la concluzia că cel puţin o parte din scrierile macariene trebuie identificate cu *Asketikon*-ul messalian osândit la Sinodul din Efes în 431.

Pe urmele concluziilor lui Villecourt, teologul lutheran H. Dörries socoteşte că toate scrierile macariene aparţin unui oarecare Simeon din Mesopotamia (despre care nu se ştie nimic altceva decât că este menţionat de

---

[1] Vezi traducerea românească realizată de Păr. D. Stăniloae în *Filocalia* vol. V (Ed. Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1976, pp. 277-387). În studiul introductiv asupra operei macariene, Păr. Stăniloae, întemeindu-se pe stadiul cercetărilor de la acea vreme (în special pe studiul lui Jaeger citat mai sus, *Two Rediscovered Works of Ancient Christian Literature*), socotea că „*Omiliile duhovniceşti* sânt o adaptare a conţinutului tratatului lui Grigorie de Nisa la necesităţile mănăstirilor" (p. 283). Astăzi, în urma publicării cercetărilor lui Staats (*Makarios-Symeon: Epistola Magna. Eine messalianische Mönchsregel,* op. cit.), s'a dovedit anterioritatea scrierilor macariene faţă de cele ale Sfântului Grigorie al Nissiei („Staats's arguments have effectively overturned the thesis of Jaeger as to the priority of the Gregorian text", scrie Marcus Plested în *The Macarian Legacy. The Place of Macarius-Symeon in the Eastern Christian Tradition*, Oxford University Press, 2004, p. 51.)

[2] Observaţia lui Villecourt nu este prima de acest fel. Într'o însemnare pe marginea unui manuscris din sec. XIII apare prima referire la o posibilă legătură a Omiliilor cu messalianismul. În sec. XVIII, Neofit Kavsokalivitul observă şi el legătura dintre Culegerea a II-a a Omiliilor şi lista propoziţiilor messaliene citate de Timothei al Constantinopolului şi de Sf. Ioan Damaschin.

către Theodorit al Kirului ca unul dintre căpeteniile ereziei messaliene).[1] Argumentul cel mai important în favoarea acestei atribuiri este faptul că unele versiuni arabe ale *Omiliilor* dau ca autor pe un oarecare Simeon (fie Simeon Stâlpnicul, fie Simeon Ascetul). În plus, din datele interne ale scrierilor macariene se poate concluziona că autorul a trăit mai curând în Mesopotamia sau în Asia Mică, decât în Egipt; că „textul biblic pe care-l citează este adeseori apropiat de textul zis occidental, cunoscut prin vechile versiuni latine şi siriace, sau de *Diatessaron*”[2]. S'au adus şi alte argumente, pe aceeaşi linie, astfel încât astăzi toţi cercetătorii sânt unanimi în a socoti că „Macarie” este mai curând un pseudonim, menit să ascundă o provenienţă presupus eretică a corpusului macarian.[3]

În prezent problema „messalianismului” lui Macarie pare a fi mult mai nuanţat înţeleasă. În primul rând, „trebuie recunoscut că însuşi temeiul dovezilor noastre este profund problematic”[4]. Unul din pericolele evidente este cel al circularităţii. „Listele anti-messaliene corespund într'o măsură cu scrierile macariene. Deci, se afirmă, Macarie este messalian. (...) Pe acest temei, este la fel de îndreptăţit să-i numim pe messalieni macarieni, pe cât este [de îndreptăţit] să-l numim pe Macarie messalian. Pur şi simplu, nu avem un criteriu demn de încredere cu care să judecăm presupusul caracter ‘messalian’ al scrierilor macariene”.[5]

În al doilea rând, „trebuie subliniat că corespondenţa dintre liste şi scrierile macariene nu este nicidecum directă. Multe pasaje din corpusul macarian contrazic formal propoziţiile messaliene principale înscrise în liste. Acest lucru este deosebit de limpede în chestiunea eficienţei tainelor, a importanţei muncii manuale, a locului viselor şi vedeniilor în viaţa duhovnicească, a înţelegerii *apatheii*, a posibilităţii unei viziuni trupeşti a Sfintei

[1] „Sugestia făcută de Dörries în lucrarea sa timpurie, *Symeon von Mesopotamien*, aceea că autorul [Omiliilor] ar fi eponimul lider messalian, despre care nu ştim de fapt nimic, a fost efectiv abandonată în mai târzia sa lucrare *Die Theologie des Makarios-Symeon*” (Marcus Plested, *The Macarian Legacy*, op. cit. p. 16).

[2] V. Desprez, „Introduction”, în Pseudo-Macaire, *Oeuvres spirituelles*, op. cit., p. 33.

[3] Vezi rezumatul adus la zi al subiectului („a thorny one”) în Marcus Plested, *The Macarian Legacy,* op. cit., pp. 7-30. Merită citată acì şi ipoteza savantului german Rudolf Riedinger, care socoteşte că omiliile macariene ar fi fost compilate şi prelucrate în scriptoriul Mănăstirii Akimiţilor („Neadormiţilor”) din Constantinopol, unde ar fi fost curăţate de elementele messaliene (Cf. Diac. Ioan I. Ică Jr., „Neadormiţii – monahism răsăritean apostolic: destinul şi metamorfozele unei harisme uitate”, în vol. *Ceaslovul şi Vieţile sfinţilor monahi neadormiţi*, Ed. Deisis, Sibiu, 2006, pp. 289-290).

[4] Marcus Plested, *The Macarian Legacy,* op. cit., p. 23.

[5] Marcus Plested, *The Macarian Legacy*, ibid., care citează la rândul său lucrarea Columbei Stewart, *Working the Earth of the Heart*.

Treimi şi a naturii răului. Faţă de toate aceste subiecte Macarie arată aceleaşi preocupări precum cele reflectate în liste, însă dintr'o perspectivă mai curând diferită. În plus, multe propoziţii nu au nici un fel de corespondenţă cu lucrările lui Macarie, de pildă ideea focului ca demiurg, aprobarea desfacerii căsătoriilor şi a primirii sclavilor fugari, ca şi a promovării femeilor în poziţii de conducere. În alte propoziţii avem de-a face doar cu limbaje sau imagini analoage, precum folosirea imaginilor nupţiale sau zugrăvirea demonilor sub forma fumului sau a şerpilor. În cel mai bun caz avem de-a face cu elemente scoase din context, simplificate şi deformate".[1]

Părintele Dumitru Stăniloae, deşi socotea că încă „nu s'au adus argumente decisive" cum că autorul *Omiliilor* nu este Sfântul Macarie Egipteanul, ajungea la concluzia că „faptul principal e că s'a putut face dovada că opera aceasta are un caracter ireproşabil bisericesc. Sânt destule cazuri când opere însemnate din literatura veche creştină derivă de la autori ce au ţinut să rămână anonimi, punându-le ei înşişi sau imaginaţia obştească sub numele unor mari personalităţi ale trecutului".[2]

Problema autorului *Omiliilor duhovniceşti* este încă departe de a fi soluţionată definitiv. Drept concluzie am putea cita cuvintele unui alt autor ortodox, Părintele Placide Deseille, bun cunoscător al operei macariene: „Oricum ar fi, Biserica a primit de veacuri aceste scrieri sub patronajul Sfântului Macarie cel Mare, îndeosebi sub forma celor cincizeci de omilii traduse aici. Este un fapt duhovnicesc la fel de real în rânduiala sa ca şi datele criticii istorice. O icoană poate să nu aibă exactitatea anecdotică a unei fotografii: ea nu manifestă însă mai puţin prezenţa vie a prototipului său".[3]

* * *

Omiliile Sfântului Macarie Egipteanul au cunoscut o primă traducere românească în veacul al optsprezecelea, realizată de Ieromonahul Macarie şi tipărită la Bucureşti în anul 1775.[4] Ediţia de faţă este prima retipărire a acestei traduceri transcrise după originalul în chirilică.

---

[1] Marcus Plested, *The Macarian Legacy,* op. cit., p. 24.

[2] *Introducere* la „Parafraza în 150 de capete a Sf. Simeon Metafrastul", în *Filocalia* vol. V, op. cit., p. 286.

[3] *Les Homélies spirituelles de Saint Macaire. Le Saint-Esprit et le chrétien*, traduction française avec Introduction par Père Placide Deseille, Abbaye de Bellefontaine, 1984, p. 19.

[4] Există şi două traduceri româneşti moderne: Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, trad. de Pr. Cicerone Iordăchescu, Tipografia Eparhială Cartea Românească, Chişinău, 1931; şi Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, trad. de Pr. Prof. Dr. Constantin Corniţescu; introducere, indici şi note de Prof. Dr. N. Chiţescu, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1992.

Autorul traducerii („Ieromonah Macarie, smeritul tâlmăcitoriul sfintei cărţii aceştiia”, cum însuşi se numeşte la sfârşitul textului) este „cel mai de frunte cărturar pe care l-a dat Cernica”[1]. Născut probabil în Ardeal, cândva în prima jumătate a veacului al 18-lea, trăia încă în 1809[2]. Studiile şi le face la Bucureşti, dobândind o bună cunoaştere a limbii greceşti şi a celei latine. Ajuns la Sfântul Munte, îl cunoaşte pe Stareţul Paisie Velicikovski la Mănăstirea Pantocrator şi devine unul dintre apropiaţii săi („l-a învăţat pe acesta mai bine greceşte”, ne spune un biograf[3]).

O dată cu venirea la Cernica a Stareţului Gheorghie (alt renumit ucenic al Sfântului Paisie, canonizat recent de Biserică), Macarie, aflat pe atunci la Bucureşti, ajunge unul dintre membrii de frunte ai obştii cernicane, cu multă trecere în faţa monahilor şi a Stareţului lor, cinstit deopotrivă pentru viaţa sa duhovnicească, pentru lucrarea sa de cărturar, dar şi pentru foloasele pe care le aducea mănăstirii prin strângerea de fonduri şi prin relaţiile sale cu ierarhii vremii. Bogata sa activitate de traducător este documentată de numeroasele manuscrise şi tipărituri rămase în urma sa, multe dintre ele încă necercetate şi nepublicate.[4]

Metoda de traducere adoptată de Macarie este cea literală, „din cuvânt în cuvânt, fără nici o prisosicioasă adăogire şi limpezire a mea”[5]. Rezultatul este o redare foarte exactă a originalului ellin, cu inevitabile obscurităţi pe alocuri, datorate mai ales principiului de traducere adoptat. Există şi unele particularităţi ale autorului, mai rar întâlnite în alte texte din acea epocă: folosirea abundentă a unor pronume şi adverbe terminate în „şi” (acestaşi, cinevaşi, cevaşi, cândvaşi, cuivaşi, alcevaşi, deaciiaşi, vreîncevaşi); folosirea unor forme neobişnuite de declinare a pronumelor: unuei (=unuia), căriei (=căreia), salei (=sale), altuiai, altuei, altiei etc.; excesiva (şi „prisosicioasa”) reluare sau anticipare a complementului în acuzativ prin formele atone ale pronumelui personal („cela ce-**l** zidi **trupul**”; „deşi pentru a-**i** fi priiatenul **lui** nu-**i** va da **lui**, însă pentru obrăzniciia **lui** sculându-se, **îi** va da **lui** cât **îi** trebuiaşte” etc. etc.)

---

[1] D. Furtună, *Ucenicii Stareţului Paisie în mănăstirile Cernica şi Căldăruşani*, teză de doctorat, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Teologie, 1928, p. 63.

[2] Toate datele privitoare la Ieromonahul Macarie citate acì sânt luate din lucrarea lui D. Furtună, *Ucenicii Stareţului Paisie,* op. cit., pp. 63-67.

[3] D. Furtună, *Ucenicii Stareţului Paisie,* op. cit., p. 63.

[4] O listă a principalelor sale traduceri se află la D. Furtună, *Ucenicii Stareţului Paisie,* op. cit., pp. 65-67.

[5] Apud Nicolae Corneanu, „Introducere” la Ioan Scărarul, *Scara Raiului*, Ed. Amarcord, Timişoara, 1998, p. 88.

Cu toate aceste rezerve, trebuie recunoscut că traducătorul dă dovadă de o mare inventivitate lexicală şi, cu toată neajungerea limbii, reuşeşte să redea cursiv şi nuanţat – şi niciodată banal! – minunatul text macarian al *Omiliilor*. Desigur că pentru cititorul de azi este nevoie întotdeauna de consultarea Glosarului şi de un efort de înţelegere mai mare – dificultăţi răsplătite de frumuseţea limbii şi de surprinzătoarele echivalenţe româneşti pe care le descoperă la tot pasul.

Pentru transcrierea textului chirilic sânt necesare câteva precizări. Slova ꙟ s'a transliterat diferenţiat: „î" (**ꙟмй** îmi; **ꙟцй** îţi; **ꙟл** îl); „în" (**ꙟтрꙋ** întru; **ꙟлъꙋнтрꙋ** înlăuntru); „îm", înainte de „p/b"(**ꙟпреꙋнъ** împreună) (deşi grafiile alternative de tipul **ѫнпъръци** – „înpărăţì", **ѫнпъртъшеск** – „înpărtăşesc", **ѫнбраче** – „înbrace", păstrate ca atare în textul de faţă, arată că şi înainte de „p/b" chirilica ar fi interpretat slova ꙟ ca „în").

Slova ѫ s'a transliterat „â" când apare în interiorul cuvintelor (ex. **сѫнт**), dar „î" când apare la iniţială sau la sfârşit (**прѣ ѫнналт**: preaînnalt; **ѡморѫ**: omorî).

Ca şi în celelalte texte vechi româneşti, este prezentă şi aici alternanţa între vocalele obscure ъ (ă) şi ѫ (â). În transcriere am păstrat această alternanţă fonetică (până/pănă; mânie/mănie; sfârşit/sfărşit etc.), cu excepţia cazurilor când slova ъ (ă) apare la iniţială înainte de „n", caz în care am transcris-o „î": **ънвредничи** (**în**vrednici), **ънвъца** (**în**văţa), **ънчѣпе** (**în**ceape), **ънтꙋнека** (**în**tuneca), **ънбръкат** (**în**brăcat) etc., semnalând însă în notă forma din textul chirilic.

Slova ѣ a fost transcrisă peste tot „ea", chiar în forme de tipul „aceşt**ea**" (**ачещѣ**) (=aceştia). Slova ѧ („ia") a fost transcrisă „ea" doar când redă pronumele personal feminin pers. a III-a (dar pl. **ꙗле** s'a transcris „iale").

Consoanele duble din textul chirilic au fost transcrise ca atare (nesuppus, dinnainte, înnainte).

Am păstrat neschimbate toate variantele de scriere ale cuvintelor (este/iaste; după/dupre; preste/peste; până/pănă; chiema/chema; silă/sâlă; samă/seamă; răutate/răotate; aluat/aloat etc.), ca şi grafiile specifice traducătorului (întrii=intri, aflii=afli).

Am majusculat toate numele proprii, chiar când nu erau majusculate în textul chirilic.

Accentul s'a pus doar pe unele nume proprii şi pe cuvintele accentuate diferit faţă de limba de azi: *Moisì, acolò, bólnav*, etc., ca şi pe cuvintele mai puţin cunoscute (de ex. *vinắturi, neboálnic, gádini*); de asemenea, în cazurile când accentul marchează o diferenţiere gramaticală, de ex.: *cuprinsằ,*

fusè etc. În câteva cazuri am marcat vocala scurtă, la fel ca în text: *eiĭ* (=pron. personal fem. genitiv-dativ *ei*), *ochiŭ, războiŭ* etc.

Am păstrat grafia „desprè”, cu accent pe ultimul **e**, aşa cum apare în text, fiindcă cuvântul are aici un alt sens decât în limba actuală, însemnând „de către” (= de spre).

Punctuaţia, foarte sumară în textul chirilic, a fost refăcută complet, în încercarea de a facilita lectura. Literele omise din pricina unor greşeli de tipar au fost introduse în paranteze drepte. Am îndreptat în text greşelile de tipar din original, semnalându-le în note de subsol. În câteva cazuri am adăugat în paranteze drepte [] cuvintele absolut necesare pentru înţelegerea sensului. Cuvintele explicative adăugate în text de traducător apar în paranteze rotunde ().

Cuvintele care în textul chirilic nu sânt despărţite au fost despărţite (cu puţine excepţii) conform normelor actuale, iar cuvintele scrise despărţit au fost transcrise după grafia actuală.

Am dat în note de subsol câteva explicaţii la locurile mai obscure din text, cu trimitere la textul grecesc, iar la sfârşitul cărţii am adăogat un Glosar pentru cuvintele mai puţin cunoscute cititorului modern.

Trimiterile la Scriptură (care nu există în original) s’au dat după *Biblia adică Dumnezeeasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă*, Ediţia Sfântului Sinod, Bucureşti, 1914. Pentru trimiterile la citatele din Psalmi am folosit numerotarea din *Psaltirea* diortosită de Ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2008.

Dintre cele patru culegeri ale textelor macariene, traducerea de faţă (ca şi celelalte traduceri româneşti existente până acum) redă textul Culegerii a II-a, cea mai răspândită în spaţiul răsăritean şi cea mai frecvent tradusă în ţările de tradiţie ortodoxă. Nu ştim exact după care ediţie a textului grecesc s’a făcut traducerea de faţă. Între textul ediţiei critice (H. Dörries, E. Klostermann, M. Kroeger, *Die 50 Geistlichen Homilien des Makarios,* Berlin, 1964) şi cel al traducerii româneşti a lui Macarie Ieromonahul există numeroase şi importante diferenţe. Pentru confruntarea cu textul grecesc am folosit ediţia *OMILIILOR* tipărită la Veneţia în anul 1802, al cărei text este aproape identic cu cel al traducerii româneşti.

Maxim Monahul

ОМІЛІАІ

Адекъ кꙋвінтеле челꙋй ꙟтрꙋ сфинцй шѝ
де Дꙋмнезеꙋ пꙋртъторюлꙋй пъріителꙋй
нострꙋ МАКАРІЕ челꙋй маре а Егvптѣ-
нꙋлꙋй акꙋма ꙟтжѧшаръ динтрꙋ лімба
еллинѣскъ скоасе шѝ тvпърите ꙟзилеле
прѣлꙋмінатꙋлꙋй Домнꙋлꙋй нострꙋ Іѡ
АЛЕѮАНДРꙋ ѵѰИЛАНТ ВОЕВОД: Кꙋ
Благословеніа Прѣсфинцитꙋлꙋй Архіе-
піскоп шѝ Митрополіт атоатъ Оуггро-
влахіа Кѵр ГРИГОРІЕ. Прин ѿсжрдіа
шѝ келтꙋѧла прѣкꙋвіѡшіей сале Кѵр
ФІЛАРЕТЪ Архімандрітꙋл сфинтей
Митрополій ꙟ Бꙋкꙋрещй. ꙟ анꙋл
Дела Хс ҂аѱое.

Де Попа Кѡстандін Тvпографꙋл

OMILIAI

Ádecă cuvintele celui întru sfinţi şi de-Dumnezeu-purtătoriului părintelui nostru MACARIE celui Mare, a Eghipteanului, acuma întâia oară dintru limba ellinească scoase şi tipărite, în zilele prealuminatului Domnului nostru IÒ ALEXANDRU IPSILANT VOEVOD: Cu Blagosloveniia Preasfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit a toată Ungrovlahiia Kir GRIGORIE. Prin osârdiia şi cheltuiala preacuvioşiei sale Kir FILARET, Arhimandritul Sfintei Mitropolii. În Bucureşti. În anul dela Hristos 1775.

De Popa Costandin Tipograful

Stihuri Asupra Peceţii Preannălţatului Domnului Nostru

Corbul carele STEMMA Valahiei însemnează,
    Pre Măriia sa Ipsilant ALEXANDRUL Domn îl adeverează;
Carele pentru a sa bunătate şi multa vrednicie
    Fu ales de sus şi pus la această Domnie.
Tu dară, Doamne Iisuse, marele împărat,
    Carele pre acest Domn luminat l-ai încoronat,
Păzeaşte-l în pace cu sănătate, cu viaţă fericită,
    Într’al Ungrovlahiei preannălţat scaun cu Domnie slăvită.
Iar după toate aceaste vremealnice şi trecătoare,
    Rugămu-ne a-i da Măriei Sale veacinica desfătare.

PINAXĂ

Ádecă cuprindere a cuvintelor celor ce să află întru Cartea aceasta.

CUVÂNT 8

Pentru ceale ce să întâmplează Creştinilor între facerea rugăciunii, şi pentru măsurile săvârşirii, ádecă de pot creştinii a veni întru desăvârşita măsură.

CUVÂNT 9

Făgăduinţele şi prorociile lui Dumnezeu prin prea de tot fealiul de cercare şi de ispitire a să împlini; şi unuei Dumnezeului dvorind, a ne izbăvi noi de ispitirile vicleanului.

CUVÂNT 10

Prin cugetarea[1] cea smerită şi prin osârdie să păze[s]c şi cresc dăruirile Darului celui Dumnezeesc: iară prin înnălţare şi prin trândăvie pier.

CUVÂNT 11

Putearea Duhului Sfânt întru inima omului a fi ca focul: şi de care avem trebuinţă spre a le osebi gândurile ceale ce izvorăsc în inimă. Şi pentru şarpele cel mort, pentru cel înfipt dela Moisì în vârful lemnului, carele închipuire fusè a lui Hristos. Cuprinde şi cuvântul cuvântări doaă: una ádecă a lui Hristos cu vicleanul satana, iară ceaialaltă a păcătoşilor împreună cu acestaşi.

CUVÂNT 12

Pentru starea lui Adam mai nainte pănă a nu o călca el porunca lui Dumnezeu, şi după ce îşi-l pierdu el şi pre chipul său, şi pre cel ceresc. Cuprinde şi cuvântul căutări oareşicare foarte folositoare.

CUVÂNT 13

Pre carea roadă o ceare Dumnezeu dela creştini?

CUVÂNT 14

Ceia ce gândurile şi mintea o dau lui Dumnezeu, aceasta întru nădăjduirea luminării ochilor inimei o fac. Şi Dumnezeu pre unii ca aceştea întru sfinţenie şi întru curăţenie preamare tainelor îi învredniceaşte, şi-i împărtăşeaşte pre dânşii din Darul său. Şi bunătăţile ceale cereşti vrând a le dobândi, ce sântem datori a face? Apostolii dară şi prorocii să asemenează razelor soarelui celora ce prin fereastră întră înlăuntru. Învaţă şi cuvântul care e pământul satanii, şi care e al îngerilor: şi cum că şi unul şi altul este nepipăit şi nevăzut.

[1] În text: кꙋєщтарѣ. (N. ed.)

CUVÂNT 15

Învaţă cuvântul acesta prin multe cum sufletul întru sfinţenie şi întru neîntinăciune şi curăţenie spre mirele său, spre Hristos Iisus, mântuitoriul lumii, i să cuvine a să afla. Şi cuprinde oareşicare căutări de multă învăţătură pline, ádecă de înviază toate mădulările la înviiare; şi alte mii, pentru răutate, şi pentru Dar, şi pentru sângura-volniciia, şi pentru vredniciia neamului oamenilor.

CUVÂNT 16

Oamenii cei duhovniceşti a zăcea supt ispitele şi supt scârbele ceale ce izvorăsc dintru întâiul păcat.

CUVÂNT 17

Pentru duhovniceasca ungerea şi slava Creştinilor: şi cum că fără de Hristos a să mântui sau vieţii céiĭ veacinice părtaş a să face este cu neputinţă.

CUVÂNT 18

Pentru comoara Creştinilor, ádecă pentru Hristos şi pentru Duhul cel Sfânt, carele prin fealiuri de chipuri îi iscuseaşte pre dânşii pentru ca să ajungă întru desăvârşenie.

CUVÂNT 19

Creştinii a spori-înnainte voind, şi a creaşte, datori sânt a sili pre sineşi spre toată bunătatea: pentru ca să să izbăvească ei de păcatul carele lăcuiaşte înlăuntru, şi să să umple de Duhul Sfânt.

CUVÂNT 20

Singur Hristos, adevăratul doftorul omului celui dinlăuntru, sufletul îl poate a-l vindeca, şi pre acesta cu îmbrăcămintea Duhului a-l înpodobi.

CUVÂNT 21

Creştinului omului îndoit războiu îi zace înnainte, ádecă dinlăuntru şi dinnafară. Unul ádecă când să depărtează el desprè grijile ceaste pământeşti, iară celalalt întru inimă, cătră gândurile duhurilor vicleşugului.

CUVÂNT 22

Pentru îndoita starea celora ce es dintru viaţa aceasta.

CUVÂNT 23

Precum pre mărgăritariul cel împărătesc şi mult scump, cei născuţi din sămânţa împăratului pot numai a-l purta, întru acestaşi chip pre mărgăritariul cel Ceresc numai fiilor lui Dumnezeu a-l purta e cu putinţă.

CUVÂNT 24

Starea creştinilor să asamănă neguţătoriei şi frământăturii. Că precum neguţătorii dobânzile ceaste pământeşti le adună, aşa şi aceia gândurile ceale răsipite întru veacul acesta. Şi precum aluatul toată frământătura o lucrează aluat, aşa şi aluatul păcatului tot neamul lui Adam îl străbate. Însă Hristos aluat Ceresc al bunătăţii pune întru sufletele ceale credincioase.

CUVÂNT 25

Învaţă cuvântul acesta cum că nici unul din oameni, de nu se va-nputernici dela Hristos, smintealele vicleanului nu le poate a le birui. Şi ce li să cade a face celora ce o poftesc slava cea Dumnezeiască. Învaţă şi cum că prin neascultarea lui Adam ne-am pogorât întru robiia patimilor trupului, dintru carea prin taina cea întru Cruce ne izbăvim. Ne învaţă deaciia şi pre noi cum că mare iaste putearea lacrămilor şi a focului celui Dumnezeesc.

CUVÂNT 26

Pentru vredniciia şi cinstirea şi putearea şi lucrarea sufletului celui fără de moarte, şi cum acesta să ispiteaşte dela satana şi slobozirea dintru ispite o dobândeaşte. Cuprinde şi căutări oareşcare pline foarte de multă învăţătură.

CUVÂNT 27

Pentru vredniciia şi starea creştinului omului, prin multe iaste povestirea făcându-o cuvântul acesta, precum şi cel mai din sus. Apoi pentru singura-stăpânirea multe preafolositoare învaţă, amestecând oareşcare căutări pline de înţelepciune Dumnezeiască.

CUVÂNT 28

O prescrie şi o tânguiaşte cuvântul acesta primejdiia sufletului, cum că, pentru păcatul, Domnul nu lăcuiaşte întru dânsul. Şi pentru Ioann Botezătoriul, cum că nici unul între născuţii muerilor iaste mai mare decât dânsul.

CUVÂNT 29

Dupre îndoit chip orânduialele Darului întru neamul omenirii le lucrează Dumnezeu, vrând rodurile eiĭ întru dreaptă judecată iarăşi a le ceare.

CUVÂNT 30

Dela Duhul Sfânt i să cuvine a să naşte sufletul carele va a întra întru împărăţiia lui Dumnezeu; şi prin carele chip acesta s'ar face.

CUVÂNT 31

Să cuvine, celuia ce creade, din mintea sa a să schimba, şi pre toate gândurile cătră Dumnezeu a le aduna, întru ceale ce cu adevărat iaste toată slujirea lui Dumnezeu.

CUVÂNT 32

Slava creştinilor de acuma petreace întru inimile acestora, vrând a să ivi la vreamea învierii şi a le proslăvi trupurile după măsura creştinătăţii lor.

CUVÂNT 33

Nelipsit şi cu luare-aminte să cuvine lui Dumnezeu a ne ruga.

CUVÂNT 34

Pentru slava creştinilor căriei trupurile lor la înviiare să vor învrednici şi să vor lumina împreună cu sufletul.

CUVÂNT 35

Pentru sâmbăta cea veache şi pentru cea noaă.

CUVÂNT 36

Pentru îndoita înviiarea sufletelor şi ale trupurilor, şi pentru slava cea de multe fealiuri a celora ce vor înviia.

CUVÂNT 37

Pentru raiu şi pentru leagea cea Duhovnicească.

CUVÂNT 38

De multă cudeamărunţime şi priceapere iaste trebuinţă spre a-i ispiti pre creştinii cei adevăraţi, şi carii ar fi aceia.

CUVÂNT 39

Pentru ce ni s'au dat noao dela Dumnezeu Dumnezeiasca scriptură?

CUVÂNT 40

Cum că toate faptele ceale bune şi toate răotăţile unele de altele sânt legate, şi ca un lanţ una de una sânt atârnate.

CUVÂNT 41

Adânci sânt foarte cămările sufletului, carele desprè o parte împreună creaşte cu Darul, şi cu răotăţile.

CUVÂNT 42

Nu ceale dinnafară, ci ceale dinlăuntru înnainte îl duc sau îl vatămă pre omul, ádecă Duhul Darului sau duhul vicleşugului.

CUVÂNT 43

Pentru înnainte-sporirea bărbatului celui creştin, a căriei toată putearea de inimă iaste spânzurată, precum prin fealiuri de chipuri aicea să preascrie.

CUVÂNT 44

Pre carea premenire şi înnoire o lucrează Hristos întru omul creştin, Cela ce le-au vindecat patimile şi boalele sufletului.

CUVÂNT 45

Nici un meşteşug, nici bogăţiia lumii aceştiia, fără decât numai singura arătarea lui Hristos pre omul a-l vindeca îl poate: a căruia prea mare rudenie cătră Dumnezeu arată cuvântul acesta.

CUVÂNT 46

Pentru despărţirea şi a cuvântului lui Dumnezeu, şi a cuvântului lumii, şi a fiilor lui Dumnezeu, şi a fiilor lumii aceştiia.

CUVÂNT 47

Duhovnicească tâlcuire a celora ce să făcură supt leage.

CUVÂNT 48

Pentru desăvârşita credinţă spre Dumnezeu, întru carele şi pentru boale, cum că nu-i e trebuinţă călugărului de doftori şi de leacuri.

CUVÂNT 49

Nu iaste îndestulat dintru desfătăciunea lumii aceştiia a să slobozi, de nu cinevaşi pre cea fericită a lumii ceiialalte o ar priimi-o.

CUVÂNT 50

Dumnezeu iaste carele le face minunile prin sfinţii săi.

*
*   *

La înceaperea tipăritului aceştii sfinte şi Dumnezeeştii cărţi fost-am şi eu îndemnătoriu, cel mai mic şi smerit între ieromonaşi, Ioakim Ieromonahul, Chivernisitoriul Tipografiei.

Pomeneaşte, Doamne, pre robii tăi cei ce s'au ostenit la această sfântă carte.

Cuviosul Părintele nostru Macarie Eghipteanul.
Gravură din ediţia grecească a Omiliilor, Veneţia 1802.

A PREACUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU MACARIE, A EGHIPTEANULUI, CUVINTE DUHOVNICEŞTI PLINE FOARTE DE MULT FOLOS, PENTRU SĂVÂRŞIREA CEA CU DATORIE ŞI DE SĂRGUINŢĂ CREŞTINILOR.

CUVÂNT 1.

Duhovnicească tâlcuire a vedeniei céiĭ scrise la Prorocul Iezekiil.

CAP 1.

Prorocul Iezekiil, vedenie şi vedeare Dumnezeiască şi preaslăvită văzând, o au povestit şi o au scris vedeniia cea plină de taine negrăite. Pentru că au văzut în câmp căruţă de Heruvimi, patru vite duhovniceşti, întru fieştecarea vită patru obraze având, o faţă a leului, şi o faţă a vulturului, şi ceaialaltă a viţelului, şi altă faţă a omului; şi aripi întru fieştecarele obraz, cât a nu să înţeleage de cinevaşi înainţile sau dosurile. Spatele lor era pline de ochi, şi pântecele aşijderea era plin de ochi, şi nu era oareşicarele loc carele să nu fie plin de ochi. Şi roate întru fieştecarele obraz trei ca în roată, şi în roate era duh. Şi au văzut ca o asemănare de om, şi ceale de supt picioarele lui ca lucrul sapfirului. Şi o purta căruţa Heruvimii, şi vitele pre stăpânul cel încălecat: orunde vrea a mearge în faţă era. Şi au văzut supt Heruvimi ca o mână de om ţâindu-o şi purtându-o.[1]

[1] Cf. Iez. 1, 1 – 2, 1; 10, 1-22. (N. ed.)

CAP 2.

Şi aceasta ce au văzut Prorocul întru uimire, adevărată au fost şi cu dovadă, arăta însă altcevaşi, şi mai-nainte-închipuia lucru tainic şi Dumnezeesc, taină cu adevărat ascunsă din neamuri, şi întru anii ceşti mai de pre urmă arătată întru ivirea lui Hristos. Pentru că o au văzut taina sufletului celuia ce pre Domnul său vrea a-l priimi, şi scaunul măririi acestuia a i să face. Că sufletul carele s'au învrednicit a să împărtăşi cu Duhul luminei lui, şi s'au strălucit dela frumuseaţea negrăitei slavei lui, gătindu-l pre acesta luişi spre scaun şi spre lăcaş, lumină să face cu totul, şi cu totul obraz, şi ochiu cu totul. Şi nu e nici o parte a lui carea să nu fie plină de duhovniceştii ochii luminei, ádecă nu e nici una întunecată, ci tot cu totul lumină şi Duh lucrându-se, şi de ochi fiind plin cu totul, şi neavând înnapoiŭ sau în dos vreo parte, ci cu totul în faţă era fiind, încălecată fiind şi şăzând pre dânsul negrăita frumuseaţea slavei luminei lui Hristos. Şi dupre cum soarele cu totul aseamenea iaste, neavând vreo parte în dos sau cu lipsă, ci tot cu totul s'au proslăvit cu lumina, şi tot lumină iaste, cu părţile fiind aseamenea; sau precum focul, lumina aceasta a focului toată aseamenea iaste eiişi, şi nu are întru sineşi cap sau margine, sau mai mare şi mai mică – aşa şi sufletul cel strălucit desăvârşit de negrăita frumuseaţea slavei luminei feaţii lui Hristos, şi împreunat cu Duhul Sfânt desăvârşit, şi carele lăcaş s'au învrednicit a să face şi scaun a lui Dumnezeu, tot ochiu, şi tot lumină, şi tot obraz, şi tot slavă, şi tot duh să face: aşa pre el alcătuindu-l Hristos, carele îl aduce şi-l duce, şi-l ţine şi-l poartă pre el, şi aşa îl găteaşte şi-l împodobeaşte cu podoabă duhovnicească. Pentru că, zice, mână de om era supt Heruvimi[1]. Că el iaste carele să poartă într'însul, şi-l povăţuiaşte pre dânsul.

CAP 3.

Iară vitele ceale patru care o purta căruţa, o purta închipuirea a domnitoarelor gândurilor acestora a sufletului. Că precum vulturul împărăţeaşte pasările, şi leul fiarăle ceale sălbatice, şi taurul dobi-

[1] Iez. 1, 8; 10, 8. (N. ed.)

toacele ceale blânde, şi omul făpturile, aşa sânt şi gândurile ceale mai înpărăţitoare ale sufletului – grăescu ádecă voirea, ştiinţa, mintea, putearea cea iubitoare. Că prin aceastea căruţa sufletului să cârmuiaşte, şi întru aceastea să odihneaşte Dumnezeu. Iară după alt chip să ia spre cereasca Besearica sfinţilor. Şi precum acolò grăiaşte cum că dobitoacele era înnainte foarte pline de ochi, şi nu era cu putinţă cuivaşi ca să înţeleagă numărul ochilor sau înnălţimea, că cunoaşterea acestora nu iaste dată; şi precum stealele ceale ce-s în ceriu, a le privi ádecă şi întru minune a le avea tuturor oamenilor li s'au dat, iară a-l şti numărul acestora nici unuia e cu putinţă, într'acestaşi chip întru cereasca Besearica sfinţilor: a întra şi a să desfăta într'însa s'au dat tuturor celora ce voesc să să nevoiască, iară a-l şti şi a-l înţeleage numărul, singur unuia lui Dumnezeu i să dă a-l cunoaşte. Ţine-să dară cel încălecat şi să poartă de căruţă şi de scaunul vitelor celor peste tot cu ochi, ádecă de fieştecarele suflet ce i să face lui scaun şi jăţ, şi carele este ochiu şi lumină, încălecând pre dânsul şi cârmuindu-l cu frânele Duhului, şi precum ştie povăţuindu-l pre acesta. Că precum dobitoacele ceale Duhovniceşti, nu unde voia a să duce mergea, ci unde ştiia şi voiia cela ce şădea deasupra şi le cârmuia, aşa şi aicea el le cârmuiaşte şi le duce, povăţuindu-le cu Duhul lui: aşa şi umblă, nu dupre voirea lor, când voesc, în ceriu; şi aruncat fiind trupul, îl povăţuiaşte sufletul cu cugetarea şi-l mână în ceriuri; şi iarăşi, când voiaşte, vine în trup şi în gânduri; iară când voiaşte, la marginile pământului, şi descoperiri ale tainelor îi arată lui. O, preafrumosul şi preabunul, singur adevăratul cârmuitoriu. Şi aşa să vor învrednici şi trupurile la înviiare, mai nainte sufletul aşa acuma proslăvindu-se şi amestecându-se cu Duhul.

CAP 4.

Şi cum că lumină cerească să fac sufletele drepţilor, însuşi Domnul le-au spus Apostolilor: Voi sânteţi lumina lumii[1]. Pentru că el lumină pre aceştea făcându-i, printr'înşii a să lumina lumea au poruncit; şi nu o aprind, grăiaşte, făcliia şi o pun supt obroc, ci în sfeaşnic, şi luminează tuturor celor ce-s în casă: aşa să lumineaze

[1] Mt. 5, 14. (N. ed.)

lumina voastră înnaintea oamenilor[1] – [zicând aceasta] în loc de: Nu o ascundereţi darea pre carea o aţi luat dela mine, ci o daţi tuturor celor ce voesc. Şi iarăşi: Sfeaşnicul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău luminos, tot trupul tău s'au luminat: iară de e ochiul tău rău, tot trupul tău întunecat va fi. Deci de e lumina cea întru tine întunearec, întunearecul câtu-i?[2] Că precum ochii trupului lumină sânt, şi când ar fi ochii sănătoşi, tot trupul e luminat, iară când ar cădea cevaşi înlăuntru şi s'ar întuneca, tot trupul întunecat este, aşa Apostolii s'au pus ochi şi lumină a toată lumea. Le grăia deci lor poruncindu-le Domnul: Deaca voi veţi sta şi nu vă veţi abate, lumină fiind ai lumii, iată tot trupul lumii s'au luminat. Iară deaca voi, ceia ce sânteţi lumină, vă veţi întuneca, întunearecul cu cât – carea iaste lumea! Deci lumină făcându-se Apostolii, lumină le-au slujit celora ce au crezut, şi inimile acestora le-au luminat cu lumina cea cerească a Duhului, cu carea şi ei luminaţi au fost.

CAP 5.

Şi sare aceştea fiin[d], îl dregea şi-l săra tot sufletul cel crezătoriu cu sarea Duhului Sfânt. Că le grăia lor Domnul: Voi sânteţi sarea pământului[3], pământ sufletele oamenilor numindu-le. Pentru că slujiră în sufletele oamenilor sarea cea cerească a Duhului, sărându-i pre dânşii, şi neputrezi şi nestricaţi făcându-i dintru multă putoare. Că precum carnea de nu va avea sare, putrezì, şi de multă putoare să umplu, întrucât[4] toţi a să preaîntoarce desprè[5] mirosirea cea prea rea, şi viermii să târăsc în carnea cea putrezită, şi acolò înlăuntru să pasc şi mănâncă şi să încuibează; iară când ar sosi sarea, să omoară şi pier viermii carii pasc acolò, şi mirosul împuţiciunei încetează, pentru că firea sarei omorâtoare iaste de viermi, şi de reaoa-mirosire prăpăditoare: într'acestaşi chip şi tot sufletul carele nu e sărat cu Duhul Sfânt, şi n'are împărtăşire din sarea cea cerească, ádecă din

[1] Mt. 5, 15-16. (N. ed.)
[2] Mt. 6, 22-23. (N. ed.)
[3] Mt. 5, 13. (N. ed.)
[4] Conjuncţia „întrucât" trebuie înţeleascǎ peste tot în acest text ca „încât" (gr. ὥστε). (N. ed.)
[5] Prepoziţia „desprè" are peste tot în acest text sensul „de către". (N. ed.)

putearea lui Dumnezeu, putrezit-au şi de multă putoarea a gândurilor celor vicleane s'au um[p]lut, întrucât a să preaîntoarce Faţa lui Dumnezeu desprè cumplita putoarea cugetelor celor deşarte ale întunearecului ş'ale patimilor celor ce lăcuesc într'un suflet ca acesta. Şi răii şi cumpliţii viermi, carii sânt duhurile vicleşugului şi puterile întunearecului, umblă întru acesta, şi acolò să pasc, şi să încuibează şi să târăsc, şi pre acesta îl mănâncă şi-l strică. Că s'au împuţit, zice, şi au putrezit ranele meale[1]. Iară când ar alerga cătră Dumnezeu şi ar creade, şi o ar ceare sarea vieţii, pre Duhul cel bun şi de-oameni-iubitoriu, atuncea viind sarea cea cerească, pre viermii cei cumpliţi îi omoară, şi putoarea cea rea o prăpădeaşte, şi-l curăţeaşte pre acesta cu lucrarea puterii sale, şi aşa sănătos şi nevătămat făcându-să desprè sarea cea adevărată, spre uneltirea şi slujirea cerescului stăpân să alcătuiaşte. Că pentru aceasta şi în leage pildă uneltind Dumnezeu, poruncea toată jărtva a să săra cu sarea.[2]

CAP 6.

Să cuvine dară întâiu a să junghiia dela Preot şi a muri, şi atuncea mădulărindu-se a să săra, apoi aşa pre foc a să pune. Pentru că de nu o va junghiia oaia şi nu o va omorî mai întâiu Preotul, nu să sară, nici spre întreagă-ardere stăpânului să aduce. Aşa şi sufletul nostru, viind la Hristos, Arhiereul cel adevărat, să cade a să junghea dela dânsul, şi a muri cu mintea desprè prea-reaoa vieţuirea cu carea au vieţuit, ádecă desprè păcat, şi ca o viaţă a eşi să cuvine dintr'însul răutatea patimilor. Că precum trupul, după ce ar eşi sufletul, au murit, şi mai mult nu mai vieţuiaşte întru viaţa întru carea au vieţuit, nici aude, nici umblă, aşa după ce viaţa o ar junghea-o şi o ar omorî lumii cerescul Arhiereul Hristos, cu darul[3] puterii sale,

[1] Ps. 37, 6. (N. ed.)
[2] Vezi Levit. 2, 13. (N. ed.)
[3] Gr. τὴν χάριν, „harul". La fel ca în restul traducerilor vechi româneşti, nici aici nu se face diferenţa între „har" (χάρις) şi „dar" (δω□ρον) (traducându-se χάρις prin „har" doar atunci când apare în proximitatea lui δω□ρον). Theologic, harul este definit de Arhimandritul Sofronie Saharov astfel: „Energia Dumnezeiască se poate împărtăşi făpturii cuvântătoare, şi deci este *fiinţial* cu putinţă a fi cunoscută. O numim „har," adică, în limba greacă, „bunăvoire" sau „favoare" [iar în limba rusă „bună-dăruire", *благодать* – благим даром, n. tr.], care se împreună în chipul cel mai strâns cu firea noastră făcută, dar astfel

[omul] moare[1] desprè viaţa răotăţii cu carea vieţuise, şi mai mult nici aude, nici grăiaşte, nici vieţuiaşte întru întunearecul păcatului: că prin dar iase ca un suflet dintr'însul răotatea patimilor. Şi Apostolul strigă grăind: Mie lumea s'au răstignit, şi eu lumii[2]. Că sufletul carele încă vieţuiaşte în lume şi întru întunearecul păcatului, şi carele nu s'au omorât desprè dânsa, ci încă sufletul răotăţii, ádecă lucrarea întunearecului patimilor păcatului întru sineşi o are, şi desprè acesta să paşte, nu iaste a trupului lui Hristos, nu este a trupului luminei, ci este trupul întunearecului, şi încă din partea întunearecului este; precum şi iarăşi ceia ce-l au sufletul luminei, ádecă putearea Duhului Sfânt, sânt din partea luminei.

CAP 7.

Ci va grăi neştine: Cum îl grăeşti sufletul trup al întunearecului, nefiind zidirea acestuia? Aicea luând aminte şi drept să înţelegi: precum îmbrăcămintea, haina carea o porţi, altul o au izvodit-o, şi tu pre aceasta o ai îmbrăcat, aşijderea şi casa altul o au zidit-o şi o au făcut-o, şi tu lăcueşti într'însa, într'acestaşi chip şi Adam porunca lui Dumnezeu călcându-o, şi pre şarpele cel viclean ascultându-l, s'au vândut, şi vându pre sineşi diavolului, şi i să îmbrăcă cu sufletul vicleanul, cu făptura cea bună pre carea o au izvodit-o Dumnezeu spre chipul său, precum grăiaşte şi apostolul: Dezbrăcându-le începătoriile şi stăpânirile, arătaţi i-au făcut pre ei prin Cruce[3]. Că pentru aceasta şi venirea Domnului să făcu, pentru ca să-i scoaţă pre aceştea, şi să o ia casa şi Besearica sa iarăşi, [adecă] pre omul. Pentru aceasta dară trup să grăiaşte sufletul, al întunearecului vicleşugului, pănă ce este întru dânsul întunearecul păcatului, pentru că acolò vieţuiaşte în veacul cel viclean al întunearecului şi acolò este ţânut, precum şi Pavel trupul păcatului şi trupul morţii numindu-l, grăiaşte: Pentru ca să să strice trupul păcatului[4].

încât nefăcutul nu devine făcut, nici făcutul – nefăcut" (*Naşterea întru împărăţia cea neclătită*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2003, p. 84). Deci aci şi în continuare în textul *Omiliilor* cuvântul „dar" trebuie înţeles aproape peste tot ca „har". (N. ed.)

[1] În text: ноаре. (N. ed.)

[2] Gal. 6, 14. (N. ed.)

[3] Col. 2, 15. (N. ed.)

[4] Rom. 6, 6. (N. ed.)

Şi iarăşi: Cine mă va izbăvi pre mine din trupul morţii aceştiia?[1] Aşijderea iarăşi sufletul carele crezu lui Dumnezeu, şi din păcat să izbăvi, şi desprè viaţa întunearecului să omorî, şi lumina Duhului Sfânt ca o viaţă o luă şi vieţui de-acolò, acolò petreace deaciia, pentru că acolò este ţânut de lumina Dumnezeirii. Pentru că nici din firea Dumnezeirei este sufletul, nici din firea întunearecului vicleşugului, ci iaste oareşicarea făptură înţelegătoare, şi frumoasă, şi mare, şi minunată, şi bună, asemănare şi chip a lui Dumnezeu; şi pentru călcarea, întră într'însul vicleşugul patimilor întunearecului.

CAP 8.

Deci cu carea s'au amestecat şi s'au unit sufletul cu voirile: or ádecă lumina lui Dumnezeu avându-o întru sineşi şi vieţuind întru sineşi, şi vieţuind întru aceasta cu toate faptele ceale bune, al luminei odihnii este; or întunearecul păcatului avându-l, al osândirii este. Pentru că sufletul carele voiaşte a vieţui lângă Dumnezeu întru odihnă şi întru lumină veacinică, a să apropiia i să cuvine, precum mai nainte s'au grăit, cătră adevăratul Arhiereu Hristos, şi a să junghiia şi a muri lumii şi vieţii céiĭ mai dinnainte a întunearecului vicleşugului, şi a să muta întru altă viaţă şi creaştere Dumnezeiască. Precum deaca moare cinevaşi în cetate, nici glasul celora ce-s acolò îl aude, nici grăirea, nici sunetele, ci deodată au murit şi întru alt loc să mută, unde nu sânt glasurile şi strigările cetăţii aceiia, aşa şi sufletul, după ce s'ar junghiia şi ar muri întru cetatea răutăţii patimilor întru carea şi petreace şi vieţuiaşte, mai mult nu-l mai aude întru sineşi glasul cugetelor întunearecului; mai mult nu să mai aude grăirea şi strigarea gândului celui deşărt şi zarva duhurilor întunearecului, ci să mută întru cetatea carea e plină de bunătate şi de pace, întru cetatea luminei Dumnezeirii, şi acolò vieţuiaşte şi aude, şi acolò petreace şi grăiaşte şi gândeaşte, şi acolò lucrează lucruri Duhovniceşti şi de Dumnezeu vreadnice.

---

[1] Rom. 7, 24. (N. ed.)

CAP 9.

Să ne rugăm dară şi noi ca să ne junghiem prin putearea lui şi să murim veacului vicleşugului întunearecului, şi ca să să omoare întru noi Duhul păcatului, şi a ne îmbrăca şi a lua sufletul Duhului celui ceresc, şi a ne muta dintru întunearecul răutăţii întru lumina lui Hristos, şi a ne odihni întru viiaţă întru toţi veacii. Că precum întru stadie căruţele aleargă, şi ceaialaltă înnainte apucând o împiiadecă şi o ţine şi o opreaşte pre ceaialaltă a nu spori înnainte şi a nu apuca înnainte spre biruinţă, aşa gândurile sufletului şi ale păcatului aleargă întru om. De să va întâmpla ádecă cugetul păcatului mai nainte a apuca, sufletul îl împiiadecă şi-l ţine şi-l opreaşte a nu se apropiia la Dumnezeu şi biruinţa cea împrotiva acestuia a o rădica. Iară unde însuşi Domnul încalecă şi sufletul îl cârmuiaşte, totdeauna el biruiaşte, cârmuind-o şi povăţuind-o cu meşteşugire căruţa sufletului întru cugetarea cea cerească şi Dumnezeiască totdeauna. Că nici bate războiu spre răotate, ci Domn şi stăpânitoriu fiind, pururea biruinţa el o lucrează. Să duc dară Heruvimii nu unde voesc a mearge, ci unde cela ce încălecă şi cârmaciul îi povăţuiaşte, şi unde và el, acolò merg, şi-i ţine pre ei: că mână de om, zice, era supt aceştea. Să poartă sufletele ceale sfinte şi să povăţuesc dela cârmuitoriul Duhul lui Hristos unde voiaşte: când voiaşte, întru cugetele ceale cereşti; când và, în trup; unde voiaşte, acolò lui îi slujesc. Că precum picioarele pasărei sânt aripile, aşa cereasca lumina Duhului le ia în sus aripile cugetelor celor vreadnice ale sufletului, povăţuindu-le şi cârmuindu-le precum ştie însuşi.

CAP 10.

Tu dară aceastea când le-ai auzi, ia aminte spre sineţi de le ai pre aceastea cu lucrul şi într'adevăr în sufletul tău, pentru că nu sânt prost cuvinte grăindu-se, ci lucrul adevărului este în suflet făcându-se. Şi de nu le ai, ci eşti sărac de neşte Duhovniceşti bunătăţi ca aceastea, scârbă şi plângere şi dureare necontenită datoriu eşti a avea, ca unul ce încă mort eşti desprè împărăţie, şi ca un rănit pururea strigă cătră Domnul şi ceare cu credinţă, pentru ca şi tu adevăratei vieţei aceştiei să te învredniceşti. Că precum pre trupul acesta

Dumnezeu făcându-l, nu din firea lui, nici din trup i-au dat lui a o avea viaţa, mâncarea şi băutura, şi îmbrăcămintele şi încălţămintele, ci toată orânduiala vieţii dinnafară i-au dat a o avea, trupul acesta dupre sineşi gol făcându-l; şi fără de cele ce sânt afară de trup viu a fi trupul e cu neputinţă, ádecă fără de mâncare, şi fără de băutură, şi fără de îmbrăcăminte; iară de va sta numai întru firea sa, nimica luând dintru ceale dinnafară, să strică şi piiare: într'ace[s]taşi chip şi sufletul carele nu are lumină Dumnezeiască, şi zidit e dupre chipul lui Dumnezeu. Pentru că aşa au orânduit şi bine au voit ca să o aibă el viaţa cea veacinică, nu din firea sa, ci din Dumnezeirea lui, din Duhul lui, din lumina sa o are mâncarea şi băutura cea Duhovnicească şi cereşti îmbrăcăminte, care sânt viaţa cea adevărată a sufletului.

CAP 11.

Deci precum viaţa trupului, dupre cum mai nainte s'au grăit, nu iaste dintru sineşi, ci dinnafară de dânsul e, ádecă iaste din pământ, şi fără de ceale ce sânt afară de dânsul a fi viu lui îi este cu neputinţă, aşa şi sufletul de nu să va naşte de acuma întru pământul acela al viilor, şi de-acolò să să hrănească Duhovniceaşte, şi să crească Duhovniceaşte, sporind-înnainte prin Domnul, şi din Dumnezeire să să îmbrace cu veşminte negrăite ale frumuseaţei céiĭ Cereşti, fără de hrana aceaia viu a fi el întru desfătare şi întru odihnă de sineşi îi e cu neputinţă. Pentru că are firea cea Dumnezeiască şi pâinea vieţii, pre cela ce au zis: Eu sântu pâinea vieţii[1], şi apă vie[2], şi vin carele veseleaşte inima omului[3], şi untdelemn al bucuriei[4], şi hrană de toate fealiurile a cerescului Duh, şi îmbrăcăminturi cereşti ale luminei carele sânt dela Dumnezeu: întru aceastea iaste viaţa cea veacinică a sufletului. Vai trupului când va sta întru firea sa, pentru că să strică şi moare; şi vai sufletului de au stătut numai întru firea sa, şi nădăjduì numai spre lucrurile sale, împărtăşirea Duhului celui Dumnezeesc neavându-o, pentru că moare, vieţii céiĭ veacinice a

---

[1] Io. 6, 35. (N. ed.)
[2] Io. 4, 10. (N. ed.)
[3] Ps. 103, 15. (N. ed.)
[4] Ps. 44, 8. (N. ed.)

Dumnezeirii neînvrednicindu-se. Că precum la cei bólnavi când nu mai poate trupul a priimi hrană, pre sineşi să deznădăjduesc şi plâng toţi priiatenii cei adevăraţi, şi rudeniile şi iubiţii, aşa plânge Dumnezeu şi sfinţii îngeri de sufletele ceale ce nu să hrănesc cu hrana cea cerească a Duhului şi nu vieţuiră întru nestricăciune. Iară aceastea şi iarăşi le zicu, cum că nu sânt prost cuvinte grăindu-se, ci lucrul vieţii céiĭ Duhovniceşti, lucrul adevărului, întru sufletul cel vreadnic şi credincios făcându-să.

CAP 12.

De te-ai făcut dară scaunul lui Dumnezeu, şi au încălecat pre tine cerescul ţâitoriul de frâu, şi s'au făcut sufletul tău tot ochiu Duhovnicesc, şi tot lumină, şi de te-ai hrănit cu hrana aceaia a Duhului, şi de te-ai adăpat din apa cea vie, şi de te-ai îmbrăcat cu îmbrăcămintele luminei céiĭ negrăite, de s'au făcut omul tău cel dinlăuntru întru iscúsul şi întru adeverinţa tuturor acestora, iată o vieţueşti şi veacinica viaţa cea adevărată, de-acuma împreună cu Domnul sufletul tău odihnindu-se; iată le ai şi le luaşi pre aceastea dela Domnul într'adevăr, pentru ca să vieţueşti viaţă adevărată. Iară de nu ştii întru sineţi nici una dintru aceastea, plânge şi te mâhneaşte şi te tânguiaşte, pentru că bogăţiia cea veacinică şi Duhovnicească încă nu o ai dobândit, şi viaţa cea adevărată încă nu o ai priimit. Dureare dară să aibi pentru sărăciia ta, rugându-te Domnului zioa şi noaptea, pentru că stătuşi întru sărăciia cea cumplită a păcatului. Şi, o, macar dureare de ar avea neştine pentru sărăciia sa, şi să nu fim petrecând ca nişte săturaţi întru negrijire. Pentru că cela ce are dureare şi caută şi ceare dela Domnul cu nelipsire, degrabă o va dobândi izbăvirea şi bogăţiia cea cerească, precum grăiia Domnul, pentru judecătoriul cel nedrept şi pentru văduvă trecându-l cuvântul: Cu cât mai vârtos Dumnezeu o va face izbândirea celora ce strigă către dânsul zioa şi noaptea; aşa, grăescu, o va face izbândirea acestora în grabă.[1] Căruia slava şi ţâneárea în veaci, amin.

[1] Lc. 18, 7-8. (N. ed.)

CUVÂNT 2.

Pentru împărăţiia întunearecului, ádecă pentru păcat: şi cum că numai Dumnezeu poate a-l lua dela noi păcatul şi a ne izbăvi pre noi din robiia stăpânitoriului celui viclean.

CAP 1.

Împărăţiia întunearecului, stăpânitoriul cel viclean, pre omul dintru început robindu-l, aşa l-au împrejurat şi l-au îmbrăcat sufletul întru stăpâniia întunearecului. Precum pre un om şi l-ar face pre dânsul împărat, şi l-ar îmbrăca pre dânsul cu îmbrăcăminţi împărăteşti, şi dela creaştet pănă la unghi ceale împărăteşti ar purta, aşa sufletul şi tot statul lui l-au îmbrăcat cu păcatul boiariul cel viclean, şi pre tot l-au pângărit, şi pre tot l-au robit întru împărăţiia sa. Şi n'au lăsat nici un mădulariu a lui slobod de dânsul, nici gândurile, nici mintea, nici trupul, ci îl îmbrăcă pre el cu porfira întunearecului. Că precum trupul nu o parte sau un mădulariu pătimeaşte, ci tot cu totul pătimicios este, aşa şi sufletul, tot au pătimit patimile răotăţii şi a păcatului. Îmbrăcatu-l-au dară pre tot sufletul, partea şi mădulariul cel de nevoe al omului, cu răutatea sa vicleanul, ádecă cu păcatul, şi aşa trupul pătimicios şi stricăcios să făcu.

CAP 2.

Pentru căci când grăiaşte Apostolul: Dezbrăcaţi pre omul cel vechiu[1], desăvârşit îl grăiaşte, ochi având spre ochi, cap spre cap, urechi spre urechi, mâini spre mâini, picioare spre picioare: pentru că pre tot omul, sufletul şi trupul, îl pângări vicleanul şi-l surpă, şi l-au îmbrăcat pre om cu om vechiu şi pângărit, necurat şi luptătoriu de Dumnezeu şi nesuppus legii lui Dumnezeu, cu singur păcatul, pentru ca să nu mai vază omul precum voiaşte, ci pentru ca cu vicleşug să vază, şi cu vicleşug să auză, şi picioare să aibă sârguitoare spre facerea de răutate, şi mâini lucrătoare de nelegiuire, şi inimă cugetătoare de ceale vicleane. Să-l rugăm dară şi noi pre Dumnezeu, pentru ca să ne dezbrace pre noi de omul cel vechiu, pentru că el singur poate a-l rădica dela noi păcatul: că mai tari sânt decât

---

[1] Efes. 4, 22. (N. ed.)

noi ceia ce ne robiră pre noi şi carii ne ţân întru împărăţiia lor. Şi el s'au făgăduit ca să ne izbăvească pre noi din robiia aceasta. Că precum când ar fi soare şi vreun vânt ar sufla, soarele ádecă osebit trup are şi osăbită fire, aşijderea şi vântul osăbită fire are şi osebit trup, şi nu poate nimenea a-l despărţi vântul din soare, de nu singur Dumnezeu l-ar înceta pentru ca să nu mai sufle, aşa şi păcatul amestecat este cu sufletul, având fieştecarea osăbită fire.

CAP 3.

Deci cu neputinţă este a-l despărţi sufletul din păcat, de nu-l va înceta şi nu-l va opri Dumnezeu pre vicleanul vântul acesta carele lăcuiaşte înlăuntru în suflet şi în trup. Şi iarăşi, precum veade cine-vaşi pasăre zburând şi voiaşte şi el ca să zboare, însă neavând aripi, a zbura îi iaste cu neputinţă, aşa şi omului voirea ádecă i să află a fi curat, şi fără de prihană, şi fără de întinăciune, şi a nu o avea întru sineşi răutatea, ci pururea împreună cu Dumnezeu a fi: iară putearea nu o are. A zbura ádecă întru văzduhul cel Dumnezeesc şi slobozeniia Duhului Sfânt o voiaşte, dară de nu va lua aripi, nu poate. Să-l rugăm dară pre Dumnezeu, pentru ca să ni le dea noaă aripile porumbiţei ale Duhului Sfânt, pentru ca să zburăm cătră dânsul şi să ne odihnim, şi pentru ca să-l despărţască şi să-l înceteaze din sufletul şi din trupul nostru vântul cel viclean, pre singur păcatul carele lăcuiaşte în mădulările sufletului şi-ntr'ale trupului nostru: pentru că lui singur îi e cu putinţă aceasta a o face. Pentru că iată, zice, mielul lui Dumnezeu, cela ce rădică păcatul lumii[1]. El singur milosteniia aceasta o au făcut-o, din oameni, celora ce-i cred lui, pentru că-i izbăveaşte din păcat; şi celora ce aşteaptă pururea şi nădăjduesc şi cer necontenit, nepovestita mântuirea aceasta o face.

CAP 4.

Precum întru o noapte întunecată şi neagră suflă oareşicarele vânt sălbatec, şi toate sădirile şi sămănăturile le mişcă şi le cearcă şi le clăteaşte, aşa şi omul, căzând supt stăpânirea nopţii întunearecului diavolului, şi fiind în noapte şi întru întunearec, să clăteaşte de

[1] Io. 1, 29. (N. ed.)

cumplitul vântul păcatului de cela ce suflă, şi să scutură şi să mişcă şi i să cearcă toată firea, sufletul, gândurile lui şi mintea, şi i să scutură toate mădulările ceaste trupeşti, şi nu este nici un mădulariu al sufletului sau al trupului slobod, nici nepátimnic desprè păcatul cela ce lăcuiaşte întru noi. Aşijderea iaste zúă a luminei şi Dumnezeesc vânt al Duhului Sfânt, suflând şi mângăindu-le sufletele ceale ce sânt în zioa luminei céiĭ Dumnezeeşti, şi străbătând tot ipostásul sufletului, şi gândurile, şi toată fiinţa, şi toate mădulările trupului însufleţindu-le şi odihnindu-le cu Dumnezeiască şi negrăită odihnă. Aceasta o grăia Apostolul: Iară noi nu sântem fii ai nopţii, nici ai întunearecului; că toţi voi sânteţi fii ai luminei, şi fii ai zilei.[1] Şi precum acolò, întru rătăcire, om desăvârşit au dezbrăcat omul cel vechiu[2], şi o poartă îmbrăcămintea împărăţiei întunearecului, îmbrăcămintea hulirii, a necreaderii, a neteamerii, a mărirei céiĭ deşarte, a mândriei, a iubirii de argint, a poftei, şi cealelalte haine trenţoase şi necurate şi pângărite ale împărăţiei întunearecului aşijderea – aşa iarăşi aicea câţi îl dezbrăcară pre vechiul şi pământescul om, şi pre câţi îi dezbrăcă Iisus de îmbrăcămintele împărăţiei întunearecului, să îmbrăcară cu noul şi cerescul om, cu Iisus Hristos: iarăşi aşijderea ochi spre ochi, urechi spre urechi, cap spre cap, pentru ca tot curat să fie, şi chipul cel ceresc purtându-l.

CAP 5.

Şi i-au îmbrăcat pre ei Domnul cu îmbrăcămintele împărăţiei luminei céiĭ negrăite, cu îmbrăcămintele credinţii, ale nădejdei, ale dragostii, ale bucuriei, ale păcii, ale îmbunătăţării, ale bunătăţii, şi cu to[a]te aşijderea cealelalte îmbrăcămintele luminei, ale vieţii, cu ceale Dumnezeeşti vieţuitoare ale odihnei céiĭ nepovestite, pentru ca precum Dumnezeu iaste dragoste, şi bucurie, şi pace, şi bunătate, şi îmbunătăţire, aşa şi omul cel nou să să facă dupre dar. Şi precum împărăţiia întunearecului şi păcatul s'au ascuns în suflet până la zioa învierii, când şi singur trupul păcătoşilor să va acoperi cu întunearecul, cu cela ce de acuma este ascuns în suflet, aşa şi Împărăţiia

[1] 1 Thess. 5, 5. (N. ed.)
[2] Traducere uşor confuză: „de omul desăvârşit s'a dezbrăcat omul cel vechiu". (N. ed.)

luminei, şi Icoana cea cerească, Iisus Hristos, în taină[1] acuma sufletul îl luminează, şi împărăţeaşte în sufletul sfinţilor. Şi ascuns fiind dela ochii oamenilor, numai cu ochii cei sufleteşti iaste văzut întru adevăr până la zioa învierii, când şi trupul acesta să va acoperi şi să va proslăvi cu lumina Domnului, cu ceaia ce iaste de acuma întru om în suflet: pentru ca şi trupul acesta împreună să împărăţască cu sufletul, cu cela ce de-acuma o ia Împărăţiia lui Hristos, şi să odihneaşte şi să luminează cu veacinică lumină. Slavă îndurărilor şi milostivirii acestuia, că miluiaşte pre robii săi, şi luminează şi izbăveaşte pre ei dintru împărăţiia întunearecului, şi o dăruiaşte lor lumina sa şi Împărăţiia sa: Căruia slava şi ţinearea în veaci, Amin.

[1] Gr. μυστικῶς, „în chip tainic". (N. ed.)

CUVÂNT 3.

Cum că fraţii întru adeverinţă, întru nerăutate, în dragoste şi în pace unul cu altul împreună a petreace, şi întru gândurile ceale dinlăuntru luptă şi războiu a face datori sânt.

CAP 1.

Fraţii datori sânt întru dragoste multă împreună a fi unul cu altul, or să roagă, or cetesc scripturile, or oareşicare lucru fac, pentru ca să o aibă temeliia dragostei unii cătră alţii. Şi aşa să poate bunăvoinţă a să face întru voirile acealea, şi ceia ce să roagă, şi ceia ce cetesc, şi cei carii lucrează, toţi pot, întru nerăutate şi întru prostime petrecând, unul cu altul a să folosi. Că ce este scris? Fie voia ta, precum în ceriu şi pre pământ[1]: ca precum îngerii cei în ceriuri împreună sânt unii cu alţii întru multă învoire, în pace şi întru dragoste petrecând, şi nu iaste acolò mândrie sau pizmă, ci întru dragoste şi întru adeverinţă unii cu alţii sânt, aşa pentru ca şi fraţii să fie unul cu altul. Să întâmplează unii a fi treizeci supt una[2]. Toată zioa şi noaptea nu pot a răbda[3]: ci unii ádecă dintr'înşii să îndeletnicesc la rugăciune şase ceasuri şi voesc ca să ceatească, iară alţii slujesc cu osârdie, iară alţii lucrează oareşicare lucru, dintr'înşii.

CAP 2.

Datori sânt dară fraţii, orce fac, întru dragoste şi întru bucurie a fi unul cu altul. Şi cela ce lucrează, pentru cela ce să roagă aşa să grăiască, cum că comoara pre carea o are fratele mieu, fiindcă iaste de obşte, şi eu o amu; şi cela ce să roagă, pentru cela ce ceteaşte aşa să grăiască, cum că ceaia ce să foloseaşte acela la cetire, spre dobânda mea treace; şi cela ce lucrează, iarăşi aceasta să o grăiască, cum că slujba pre carea o facu iaste de folos de obşte. Că precum mădulările trupului, multe fiind, un trup este, şi unul altuia ajută, şi fieştecarele osebit lucru al său săvârşeaşte, însă ochiul veade pentru

---

[1] Mt. 6, 10. (N. ed.)

[2] „Supt una": gr. ὑπὸ τὸ ἕν, „laolaltă", „împreună". (N. ed.)

[3] Gr. οὐ δύνανται προσκαρτερεῖν, „nu pot a stărui în ceva", „nu pot a rămâne statornic în ceva". (N. ed.)

tot trupul, şi mâna lucrează pentru toate mădulările, şi piciorul umblă toate părţile purtându-le, şi altul împreună-pătimeaşte – aşa şi fraţii să fie unul cu altul, şi nici cel ce să roagă să-l judece pre cela ce lucrează, pentru că nu să roagă; nici cel ce lucrează să-l judece pre cela ce să roagă, cum că acela ajúnă[1] şi eu lucrezu; nici cela ce slujeaşte, pre celalalt să-l judece. Ci fieştecarele orce face, întru slava lui Dumnezeu să o facă. Cela ce ceteaşte, pre cela ce să roagă să-l aibă întru dragoste şi întru bucurie, aceasta socotindu-o, cum că pentru mine să roagă; şi cela ce să roagă, pentru cela ce lucrează aceasta să o cuvinteaze, cum că ceaia ce o face, spre folosul cel de obşte o face.

CAP 3.

Şi aşa poate unire multă, şi pace, şi o împreună-glăsuire întru legătura păcii unii pre alţii a-i ţânea, şi împreună a petreace unii cu alţii întru nerăutate, şi întru prostime, şi întru bunavoirea lui Dumnezeu. Iară ceaia ce iaste mai-capul tuturor, ádecă cea spre-vreame-petreacere[2] iaste a rugăciunei. Ci însă una să caută, ca să aibă neştine comoară în suflet, şi în minte viaţa carea iaste Domnul – or lucrează, or să roagă, or ceteaşte –, ca să o aibă acea agoniseală carea nu treace, carea iaste Duhul cel Sfânt. Dară sânt oareşicarii grăind, cum că Domnul ceare numai roade arătate dela oameni, iară pre ceale ascunse Dumnezeu le îndreptează. Însă nu sânt lucrurile aşa, ci precum întru omul cel dinnafară să întăreaşte, aşa este datoriu şi întru gânduri luptă şi războiu a face. Pentru că cu datorie îţi ceare Domnul ca să te mânii asupra ta, şi războiu să faci cu mintea ta: nici să te uneşti, nici să te îndulceşti împreună cu gândurile răutăţii.

CAP 4.

Dară a-l dezrădăcina păcatul şi răul carele este împreună, aceasta a o isprăvi numai puterii céiĭ Dumnezeeşti îi iaste cu putinţă. Pentru că nu-i e în voe, nici e cu putinţă omului din putearea sa a-l dezră-

---

[1] Stă cu ochii închişi (probabil o variantă a verbului „a ajumì” – a sta cu ochii închişi, a moţăi). (N. ed.)

[2] Gr. προσκαρτέρησις, „stăruinţă în ceva”, „perseverenţă”. Sensul frazei este: „Însă, fireşte, lucrul de căpetenie este stăruinţa în rugăciune”. (N. ed.)

dăcina păcatul. Împrotivă a te lupta, şi împrotivă luptat a fi, a bate, a te bate al tău este: iară a-l dezrădăcina, a lui Dumnezeu este. Pentru că de ai fi putut tu aceasta a o face, carea trebuinţă era de venirea Domnului? Că precum nu este ochiul fără de lumină a vedea, sau a grăi fără de limbă, sau a auzi fără de urechi, sau a umbla fără de picioare, sau a lucra fără de mâini, aşa nu poţi fără de Iisus a te mântui, sau a întra întru împărăţiia Ceriurilor. Iară de grăeşti cum că întru ceale arătate nu curvescu, nu preacurvescu, nu sântu iubitoriu de argint, deci drept sântu, te-ai înşălat întru aceasta, socotind cum că toate le-ai săvârşit. Nu sânt numai trei părţi ale păcatului, spre care datoriu este neştine a să întări, ci întunearece. Îngâmfarea, neteamerea, necredinţa, urâciunea, pizma, vicleşugul, făţărniciia de unde este? Nu eşti datoriu cătră aceastea războiul a-l avea şi lupta întru ceale tăinuite, întru gânduri? Precum deaca ar fi tâlhariul în casă, deaciia te năcăjeaşte pre tine şi nu te lasă a fi fără de grijă, şi începi şi tu împrotivă a-l bate pre el: îl baţi, şi te bate – aşa este datoriu şi sufletul împrotivă a bate, şi împrotivă a da războiu, şi a lovi de-aseamenea.

CAP 5.

Deci voirea, împrotivă-bătând războiul, şi dureare având şi scârbă, înceape a să face mai înnaltă: cade şi să scoală. Iarăşi îl aruncă păcatul în zeace sau întru doaăzeci de lupte sufletul, îl biruiaşte şi-l aruncă: şi sufletul, prin vreame, întru o aducere pre păcatul îl biruiaşte. Iarăşi, deaca sufletul va răbda şi nu se va trândăvi, dupre parte înceape a spori şi a socoti, şi a le priimi biruinţele asupra păcatului. Însă deşi întru aceastea să cearcă, încă păcatul îl surpă pre om, până ce ar veni întru bărbat desăvârşit, întru măsura vârstei[1], şi moartea desăvârşit o ar birui, că scris este: Vrăjmaşul cel mai de pre urmă moartea să va strica[2]. Şi aşa mai înnalţi să fac şi biruitori ai diavolului. Iară deaca, precum grăirăm mai înnainte, grăiaşte neştine: Nu curvescu, nu preacurvescu, nu-s iubitoriu de argint, îmi ajunge mie – aşa întru ceaste trei părţi s'au luptat, şi în cealelalte

---

[1] Cf. Efes. 4, 13. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 15, 26. (N. ed.)

doaăzeci, pre care le are păcatul asupra sufletului, nu s'au luptat, ci s'au biruit. Deci datoriu este spre toate a să lupta, şi a pătimi. Pentru că mintea, precum de multe ori am zis, luptaşă deopotrivă iaste, şi are întocma-cântărită puteare cătră păcate a grăi-împrotivă şi a să împrotivi gândurilor.

CAP 6.

Iară de grăeşti mai tare a fi putearea cea protivnică, şi cu totul a împărăţi răutatea asupra omului, pre Dumnezeu îl faci nedrept, osândindu-o omenirea pentru că l-au ascultat pre satana, când [acela] este tare şi cu oareşicarea puteare sâlnică îl suppune: şi mai mare şi mai tare pre acesta îl făcuşi decât sufletul. Şi să mă asculţi întru sfârşit: Precum deaca ar fi [un] holteaiu, şi ar avea luptă spre un copil, şi deaca să va birui copilul, [şi] să osândeaşte pentru că s'au biruit, aceasta a multă nedreptate iaste – pentru aceasta noi o grăim luptaşă deopotrivă a fi mintea, şi întocma la cumpănă; şi un suflet ca acesta, căutând, dobândeaşte ajutoriul şi sprijinirea, şi să învredniceaşte izbăvirii. Pentru că trântirea şi luptarea întru [deo]potrivnica-puteare[1] zace. Slăvimu-l pre Tatăl, şi pre Fiiul, şi pre Duhul Sfânt în veaci, Amin.

[1] Gr. ἐπὶ τῇ ἰσοδυναμίᾳ κεῖται: „se dă între puteri egale". (N. ed.)

CUVÂNT 4.

Drumul stádiei lumei aceştiei cu luare-aminte şi prea cu cercetare a-l treace li să cuvine creştinilor, pentru ca laudele ceale cereşti să le dobândească dela Dumnezeu şi dela îngeri.

CAP 1.

Carii viaţa creştinătăţii cu multă cercetare a o îndrepta voesc, mai nainte de toate de gânditoriul şi socotitoriul mădulariul sufletului cu toată putearea a să grijì sânt datori, pentru ca socotirea binelui şi a răului întru adeverinţă căştigându-o, şi ceale afară de fire, înlăuntru-aduse întru firea cea curată, totdeauna despărţindu-le, drept şi fără de poticnire să vieţuim; pentru ca [precum] pre un ochiŭ mădulariul socotinţei uneltindu-l, neînpreunaţi şi nealcătuiţi spre pricinile răutăţii a fi să putem. Şi aşa darului celui Dumnezeesc învrednicindu-ne, vreadnici Domnului să ne facem. Şi din ceaste văzute pilda să o luăm: pentru că să asămănă trupul sufletului, şi lucrurile trupului, sufletului, şi ceaste văzute, celor ascunse.

CAP 2.

Că precum trupul are povăţuitoriŭ ochiul, şi acesta văzând, tot trupul îl povăţuiaşte spre îndreptare. Şi pune-mi mie a treace cinevaşi prin locuri stufoase şi pline de mărăcini şi de noroae, unde şi foc să înnalţă, şi sabii sânt înfipte, şi prăpastii acolò[1] sânt, şi mulţimele apelor. Deci iutele şi sârguialnicul şi neclătitul, ochiul povăţuitoriu avându-l, foarte cu luare-aminte le treace cumplitele locurile acealea, ţăindu-o desprè toate părţile cu mâinile şi cu picioarele haina sa, pentru ca nu în stufuri şi în spini să să rumpă, sau din noroiu să să prăpădească, sau de sabie să să tae. Şi ochiul tot trupul îl povăţuiaşte, lumină fiind a acestuia, ca nu întru prăpastii să să surpe, sau în ape să să înneace, sau de vreun rău să să vateme. Cel aşa iute şi înţelept, şi carele cu toată trezvirea treace strângându-şi haina sa, de ochiu drept povăţuindu-se, să păzeaşte şi pre sineşi ne-

---

[1] În text: ακοκω. (N. ed.)

vătămat, şi haina îmbrăcămintei salei nearsă şi neruptă o fereaşte. Iară de va fi vreunul zăbavnic şi pregetătoriu, şi leaneş, şi greu, şi trândav, trecând prin neşte locuri ca aceastea, răvărsându-se haina lui încoace şi încolò, în stufuri şi în mărăcini să rumpe, sau de foc să arde, pentru a nu-şi ţinea de pretutindenea îmbrăcămintea cu bărbăţie; sau de sabiile ceale aproape înfipte să tae, sau de noroiu să întină: şi deodată-prost[1], degrabă o strică buna şi noaoa haina îmbrăcămintei, pentru neluarea-aminte şi trândăvirea şi lenevirea sa. Şi de nu va lua aminte bine şi oblu spre ochiu, şi el în prăpastie va cădea, sau în ape să va înneca.

CAP 3.

Întru acestaşi chip şi sufletul, purtând ca o haină frumoasă îmbrăcămintea trupului, având mădulariu socotitoriu carele îl cârmuiaşte tot sufletul împreună cu trupul, carele (suflet) treace prin crívinile şi prin spinii vieţii, şi prin noroiu, şi prin foc, şi prin prăpastii, ádecă prin pofte şi prin dezmierdări şi prin cealelalte necuviinţe ale veacului acestuia, de pretutindenea iaste datoriu cu trezvire, şi cu bărbăţie, şi cu sârguinţă, şi cu luare-aminte a să strânge şi a să păzi pre sineşi şi haina trupului, ca nu undevaşi să să rumpă în stufurile lumii, şi în mărăcinii grijilor şi a îndeletnicirilor şi a zărviciunilor cestor pământeşti, şi de focul poftii să să arză. Ádecă îmbrăcat fiind cu ochiul, îl întoarce ca să nu vază ceale vicleane; ureachea aşijderea o întoarce, ca să nu auză clevetirea; limba, ca să nu grăiască ceale deşarte; mâinile şi picioarele, desprè izvodirile ceale reale. Pentru că are voe sufletul a le întoarce şi a le opri mădulările trupului desprè privirile ceale prea reale, şi desprè auzul cel viclean şi urât, şi desprè cuvintele ceale necuviincioase, şi desprè izvodirile ceale lumeşti şi vicleane.

CAP 4.

Şi să întoarce şi pre sineşi sufletul desprè răvărsările ceale reale, inima păzându-o, a nu se răvărsa în lume mădulările cugetelor eiĭ. Şi aşa nevoindu-se şi sârguindu-se, şi întru multă luare-aminte de

[1] Gr. ἁπαξαπλῶς: „într'un cuvânt". (N. ed.)

pretutindinea ţâindu-le mădulările trupului desprè răutăţi, nespintecată şi nearsă şi neîntinată frumoasa haina trupului o păzeaşte. Şi singur prin cunoscătoarea şi înţelegătoarea şi socotito[a]rea voirea sa, iară cu totul prin putearea Domnului să va păzi, însuşi pre sineşi câtu-i e putearea strângând, şi desprè toată pofta cea lumească întorcându-se, şi aşa dela Domnul ajutorindu-se, spre a să păzi dintru adeverinţă el desprè realele ceale mai nainte grăite. Pentru căci când va vedea Domnul pre cinevaşi cum că vitejeaşte să întoarce desprè desfătările vieţii, şi desprè zbucimările şi grijile ceaste materialnice, şi desprè legăturile ceaste pământeşti, şi desprè răvărsările gândurilor celor deşarte, îl dă ajutoriul său cel al darului, fără de cădeare păzindu-l pre sufletul acela carele bine îl treace vicleanul veacul acesta. Şi aşa sufletul laude cereşti dela Dumnezeu şi dela îngeri va dobândi, pentru că haina trupului său bine o au păzit, şi pre sineşi precât fusè putinţa întru dânsul, toată pofta lumii urându-o, şi desprè dânsul ajutorindu-se, drumul stadiei lumei aceştiei bine îl trecu.

CAP 5.

Iară deaca cinevaşi cu slăbănogire şi cu trândăvire fără de luare-aminte umblă întru viaţa aceasta, şi din voirea sa nu o uraşte toată pofta lumii, şi cu toată dorirea nu-l caută pre singur Domnul, întru mărăcinii şi crívinile lumii să va împila, şi de focul poftirii veşmântul trupului să va arde, şi desprè noroiul dezmierdăciunilor să va întina, şi aşa fără de îndrăzneală sufletul în zioa judecăţii să va afla, haina sa neîntinată a o păzi neputându-o, ci stricându-o pre aceasta cu amăgirile veacului acestuia: şi pentru aceasta lepădat să va face dintru împărăţie. Că ce îi va face Dumnezeu celuia ce cu voirea sa să dă pre sineşi lumii, şi cu dulceţurile aceştiia să amăgeaşte, sau cu gómote materialnice să împrelesteaşte? Pentru că aceluia îi dă ajutoriu, carele desfătăciunile ceaste materialnice le uraşte, şi obiceaiurile ceale mai dinnainte. Şi cu de-a sila mintea totdeauna o trage cătră Domnul, şi de sineşi să leapădă, şi pre singur Domnul îl caută. Pre acesta îl păzeaşte, carele de pretutindinea să păzeaşte desprè cursele şi laţurile materiei lumii, carele cu frică şi cu cutremur mântuirea sa o lucrează, şi cu toată luarea-aminte prin cursele şi prin

laţurile şi prin poftele veacului acestuia treace, şi ajutoriul Domnului îl caută, şi cu mila acestuia prin dar a să mântui nădăjduiaşte.

CAP 6.

Pentru că iată ceale cinci Fecioare ceale înţeleapte, trezvindu-se şi sârguindu-se, cea streină de firea lor luându-o, untul-de-lemn întru vasele inimii lor, ádecă darul cel de sus al Duhului, putură a întra cu Mirele întru cereasca cămara mirelui. Iară nebunele cealelalte, ceale ce rămaseră întru firea lor, nu avură trezvire şi nu să sârguiră a-l priimi untul-de-lemn al bucuriei întru vasele sale până când încă fuseră în trup, ci ca cum adormiră pentru lenevire, şi slăbănogire, şi trândăvire, şi pentru necunoştinţa, sau şi pentru părearea îndreptării. Pentru aceasta şi dintru cămara Împărăţiei să încuiară afară, neputând Cerescului Mirelui bine a-i plăcea. Că cu legătura lumii şi cu oareşicare dragoste pământească fiind ţânute, toată dragostea lor şi ibovniciia cătră Mirele cel ceresc nu o deateră, nici untul-de-lemn îl priimiră. Pentru că sufletele ceale ce o caută sfinţeniia Duhului, carea e streină de fire, toată dragostea lor o leagă cătră Domnul, şi acolò umblă, acolò să roagă, acolò cugetă, toate urându-le. Pentru aceasta să şi învrednicesc a-l lua untul-de-lemn al darului celui ceresc, şi aşa a treace pot fără de cădeare, desăvârşit Mirelui celui Duhovnicesc bineplăcându-i. Pentru că sufletele ceale ce rămân întru firea lor, pre pământ să târăsc cu gândul, pre pământ cugetă, pre pământ petreacerea mintea lor o are: şi cu părearea ádecă socotesc a mirelui a fi, şi cu îndreptări trupeşti a să împodobi, iară de sus dela Duhul nu să născură, untul-de-lemn al bucuriei nepriimindu-l.

CAP 7.

Pentru că ceale cinci cuvântătoare simţiri ale sufletului, deaca îl vor priimi darul cel de sus şi sfinţeniia Duhului, cu adevărat Fecioare înţeleapte sânt, înţelepciunea cea de sus a darului priimindu-o. Iară de vor rămânea întru singura firea lor, nebune să află şi fiicele lumii să arată. Pentru că nu s'au dezbrăcat de duhul lumii, macar de şi prin păreare socotesc, pentru oareşicare binecuvântate arătări şi pentru chip, a fi mireasele mirelui. Că precum sufletele

ceale ce tot cu totul sânt lipite de Domnul, acolò sânt cu cugetul, şi acolò să roagă, şi acolò umblă, şi acolò o au dorirea întru dragostea Domnului – aşa iarăşi sufletele ceale ce s'au dat întru dragostea lumii şi care voesc în pământ petreacerea a o avea, acolò umblă şi acolò gândesc, acolò mintea petreace; pentru aceasta şi nepremeniţi sânt spre înţeleagerea cea bună a Duhului. Strein fiind oareşice de firea noastră – grăescu ádecă darul cel ceresc – cu cuviinţă iaste a să împreuna şi a să alcătui cu firea noastră, pentru ca să putem în cămara cea cerească a împărăţiei împreună cu Domnul a întra, şi mântuirea cea veacinică a o dobândi.

CAP 8.

Pentru că strein lucru de firea noastră, răutatea patimilor, prin neascultarea întâiului om întru sinene o am priimit, carea ca şi o fire a noastră alcătuindu-se cu obiceaiul şi cu înnainte-apucare[1] multă, prin cel strein de firea noastră, prin darul cel ceresc al Duhului afară a să lepăda iarăşi să cuvine, şi întru curăţeniia cea dintru început a ne alcătui. Şi de nu o vom priimi cereasca dragostea aceaia a Duhului acuma, întru multă cearere, şi cu rugăminte, şi cu credinţă, şi cu rugăciune, şi prin urârea lumii, şi de nu se va lipi de dragostea carea este Domnul, şi de nu se va sfinţi de dragostea aceaia a Duhului firea noastră cea pângărită de răutate, şi de nu vom rămânea pănă în sfârşit necăzuţi, întru toate poruncile lui întru adevăr petrecând, împărăţiia cea cerească a o dobândi nu o vom putea.

CAP 9.

Şi supţire oareşicare cuvânt şi adânc, dupre putearea ceaia ce iaste întru mine voescu a zice: pentru aceasta ascultaţi cu înţeleagere. Trup s'au făcut pre sineşi nemărginitul şi neapropiatul şi nefăcutul Dumnezeu, pentru nemărginita şi neînţeleasa bunătate, şi precum a zice, ca cum să micşură pre sineşi dintru neapropiata slavă, pentru ca să poată a să uni cu văzutele zidirile sale – grăescu

[1] Gr. πρόληψις, „întipărire mentală, părere preconcepută, prejudecată". Acelaşi termen ascetic e tradus în continuare prin „deprindere" sau „deprinderea cea mai de nainte". În alte texte vechi româneşti cuvântul πρόληψις este tradus prin „mai-nainte-prindere-în-minte". (N. ed.)

ádecă cu sufletele sfinţilor şi ale îngerilor – pentru ca să poată [ele] vieţii Dumnezeirii a să împărtăşi. Pentru că fieştecarele după a sa fire trup este, îngerul, sufletul, dracul; pentru că macar de şi supţiri sânt, însă în stat[1] şi întru închipuire şi întru icoană, dupre supţiretatea firii lor, trupuri sânt, supţiri. Precum, întru stat, trupul acesta este gros. Aşa şi sufletul, supţire fiind, îl cuprinsằ [pre] ochiul prin carele veade, ureachea prin carea aude, aseamenea limba prin carea grăiaşte, mâna, şi deodată-prost, tot trupul şi mădulările sale sufletul cuprinzându-le, este amestecat [cu ele], prin care toate izvodirile vieţii le lucrează.

CAP 10.

Întru acestaşi chip nemărginitul şi neînţelesul Dumnezeu, cu bunătatea s'au micşorat pre sineşi, şi s'au îmbrăcat cu mădulările trupului acestuia, şi s'au cuprins pre sineşi dintru neapropiata slavă; şi pentru blândeaţe şi pentru iubirea de oameni închipuindu-se, trup să face pre sineşi şi să ameastecă, şi le cuprinde sfintele şi bineplăcutele şi sufletele ceale credincioase, şi să face cu dânsele întru un Duh, dupre cuvântul lui Pavel: suflet, precum am zice, în suflet, şi ipostas în ipostas, pentru ca să poată sufletul întru tinereaţe a vieţui, şi a o simţi viaţa cea fără de moarte, şi slavei céiĭ nestricăcioase părtaş să să facă vreadnicul lui şi bineplăcutul. Pentru că deaca dintru nefiinţă întru fiinţă o făcu văzuta zidirea una ca aceasta, întru multă oareaşicarea despărţire şi feliurimi, şi mai nainte pănă a nu să face n'au fost, şi voit-au, şi cu lesnire făcu dintru nefiinţă státuri[2] groase şi vârtoase, ádecă pământul grăescu, munţii, copacii – vezi ce fealiu de asprime a firii; şi iarăşi, în mijloc, apele, şi dintru aceastea a să naşte pasări au poruncit; şi iarăşi, mai supţiri, focul şi vânturile, şi pentru supţiretate nevăzute de ochiul trupului.

CAP 11.

Cum nemărginita şi nepovestita meşteşugire a înţelepciunei lui Dumnezeu céiĭ în multe fealiuri au zidit dintru nefiinţă mai groase, şi mai supţiri, şi mai moi trupuri státnice cu voirea sa, cu cât mai

---

[1] Gr. ὑπόστασις, „substanţă” (vezi şi mai jos). (N. ed.)
[2] Gr. ὑποστάσεις, substanţe. (N. ed.)

vârtos el, fiind precum voiaşte şi ceaia ce voiaşte, pentru negrăită îmbunătăţire şi pentru neînţeleasa bunătate, schimbă şi micşorează şi asemenează pre sineşi, trup făcându-se, dupre încăpeare sfintelor şi vreadnicilor credincioaselor suflete, pentru ca să fie văzut de aceastea nevăzutul, şi pipăit să fie, dupre firea supţiretăţii sufletului, nepipăitul, şi să o simţe dulceaţa lui, şi bunătăţii luminei desfătării céiĭ negrăite cu singur iscusul[1] să să împărtăşască. Când voiaşte, foc să face, toată patima sufletului cea rea şi dinnafară adusă arzându-o: pentru că Dumnezeul nostru foc mistuitoriu este[2], zice; când voiaşte, odihnă nepovestită şi negrăită, pentru ca să să odihnească cu odihna Dumnezeirii sufletul; când va[3] – bucurie şi pace, veselindu-l şi ocrotindu-l pre dânsul.

CAP 12.

Iară deaca şi întru una din zidiri pre sineşi a să asămăna voiaşte, pentru bucuriia şi veseliia zidirilor celor înţelegătoare, ádecă sau cetatea luminei, Ierusalimul, sau munte ceresc al Sionului, poate precum va toate, dupre cum s'au grăit: Iară voi v'aţi apropiiat la Sion, la muntele şi cetatea Dumnezeului celui viu, la Ierusalimul cel ceresc[4]. Toate îi sânt lui cu lesnire şi cu bună îndămânare, spre care voiaşte, închipuindu-se vreadnicelor şi credincioaselor sufletelor lui: numai neştine să să nevoiască, priiaten şi bineplăcut lui a să face. Şi prin singur iscusul şi prin simţire le va vedea bunătăţile ceale Cereşti, şi desfătăciunea cea nepovestită, şi bogăţiia cea nemărginită a Dumnezeirii cu adevărat, pre care ochiul nu le-au văzut, şi ureachea nu le-au auzit, şi pre inima omului nu s'au suit[5], Duhul Domnului făcându-se spre odihna sufletelor celor vreadnice, şi spre veselie, şi spre desfătare, şi spre viaţă veacinică. Pentru că să întrupează pre sineşi şi întru mâncare şi întru băutură Domnul, precum s'au scris întru evanghelie: Cela ce o mănâncă pâinea aceasta, viu

---

[1] „Cu singur iscusul”: prin însăşi experienţa. (N. ed.)
[2] A Doua Lege 4, 24; Evr. 12, 29. (N. ed.)
[3] Voieşte. (N. ed.)
[4] Evr. 12, 22. (N. ed.)
[5] 1 Cor. 2, 9. (N. ed.)

va fi în veac[1]. Pentru ca negrăit să-l odihnească şi să-l sature de bucurie Duhovnicească sufletul, pentru că zice: Eu sântu pâinea vieţii[2]. Aşijderea şi întru băutura apei céiĭ cereşti, precum grăiaşte: Cela ce va bea din apa pre carea eu o voiŭ da lui, să va face întru dânsul izvorul apei ce curge întru viaţa veacinică[3]; şi toţi, zice, cu aceaiaşi băutură ne-am adăpat[4].

CAP 13.

Aşa fieştecăruia din sfinţii părinţi precum vru să arătă, şi precum fusè de folosinţă: într'alt fealiu lui Avraam, într'alt fealiu lui Isaac, într'alt fealiu lui Iacov, într'alt fealiu lui Noe, lui Daniil, lui Davíd, lui Solomón, Isaiei, şi fieştecăruia din Sfinţii Proroci; într'alt fealiu Iliei, într'alt fealiu lui Moisì. Şi eu socotescu cum că Moisì, dupre tot ceasul, în munte, întru nemâncarea celor patruzeci de zile, la acea duhovnicească masă întrând să desfătă şi să împărtăşi. Fieştecăruia dară din sfinţi precum vru să arătă, spre a-i odihni şi a-i mântui, şi întru cunoaşterea lui Dumnezeu a-i aduce. Că toate îi sânt lui cu lesnire ceale ce voiaşte, şi precum va, micşorându-se pre sineşi, să întrupează şi să închipuiaşte, arătându-se celora ce-l iubesc pre dânsul întru neapropiiată mărire a luminei, dupre multă şi nepovestită dragoste arătându-se vreadnicilor, dupre a lui puteare. Pentru că sufletul carele să învrednici prin multa dorire şi nădăjduire, şi prin credinţă, şi prin dragoste putearea aceaia cea dintru înnălţime a o priimi, cereasca dragostea Duhului şi cerescul focul vieţii céiĭ fără de moarte priimindu-l, întru adevăr dintru toată dragostea ceastă lumească să dezleagă, şi din toată legătura răutăţii să slobozeaşte.

CAP 14.

Că precum fierul, sau plumbul, sau aurul, sau argintul în foc băgându-se, să topeaşte, din firea cea vârtoasă întru moleşime prefăcându-se, şi precât este în foc să topeaşte şi să schimbă dintru învârtoşarea cea firească, pentru putearea cea fierbinte a focului:

---

[1] Io. 6, 58. (N. ed.)
[2] Io. 6, 35. (N. ed.)
[3] Io. 4, 14. (N. ed.)
[4] 1 Cor. 10, 4. (N. ed.)

întru acestaşi chip sufletul de lume lepădându-se, şi pre singur Domnul dorindu-l prin multă căutare a sufletului, şi prin dureare şi prin nevoinţă, şi aşteptarea necontenită avându-o cătră dânsul cu nădeajdea şi cu credinţa, şi cerescul focul acela al Dumnezeirii şi al dragostei Duhului priimindu-l, atuncea, din adevăr[1], dintru toată dragostea lumii să dezleagă, şi dintru toată răutatea patimilor să slobozeaşte, şi toate afară le face dintr'însul, şi din singura aşăzarea cea firească şi din învârtoşarea păcatului să schimbă, şi toate deşarte le socoteaşte, spre singur mirele cel ceresc pre carele l-au priimit odihnindu-se, întru cea fierbinte şi negrăită dragoste a acestuia.

CAP 15.

Şi îţi grăescu ţie cum că şi pre singurii preaiubiţii fraţi, pre carii îi are înnaintea ochilor, de-l vor împiedeca desprè dragostea aceaia, ca cum s'ar zice, îi uraşte: pentru că aceaia iaste viaţa şi odihna lui, tainica şi negrăita împărtăşirea împăratului celui ceresc. Pentru că deaca dragostea împărtăşirii ceştii trupeşti desparte de tată, de mumă, de fraţi, şi toate ale acestora mai dinnafară să fac în minte; şi de-i şi iubeaşte, mai dinnafară îi iubeaşte, iară toată dragostea sa spre împreuna-casnica lui o are – că pentru aceasta, zice, va lăsa omul pre tatăl şi pre maica, şi să va lipi de muiare, şi vor fi amândoi întru un trup[2]. Deci deaca dragostea trupului aşa dezleagă din toată dragostea, cu cât mai vârtos câţi întru adeverinţă sfântului şi cerescului şi iubitului Duhului aceluia a să împărtăşi să învredniciră, de toată dragostea lumii să vor dezlega, şi toate deşarte lor să vor arăta, de dorul cel ceresc fiind ei biruiţi, şi uniţi cu líbovul acestuia. Pentru că acolò doresc, acolò cugetă, acolò vieţuesc, acolò umblă gândurile lor, acolò mintea totdeauna petreacerea o are, de ibovniciia cea Dumnezeească şi cerească, şi de dorirea cea sufletească[3] fiind biruită.

---

[1] „Din adevăr": cu adevărat. (N. ed.)
[2] Fac. 2, 24 ; Efes. 5, 31. (N. ed.)
[3] Gr. πνευματικῷ, „duhovnicească". (N. ed.)

CAP 16.

Drept aceasta, o, iubiţi fraţi, neşte bunătăţi ca aceastea zăcând de faţă, şi atâtea făgăduinţe noao fiind făgăduite dela Domnul, toate împiedecările să le lepădăm dela sineşi, şi toată dragostea lumii să o urâm, şi spre singura bunătatea aceaia cu căutarea şi cu dorirea să ne dăm pre sinene, pentru ca să putem a o dobândi negrăita dragostea aceaia a Duhului, pentru carea fericitul Pavel au sfătuit a ne sârgui noi către dânsa, zicând: Goniţi dragostea[1], pentru ca să putem, dintru învârtoşarea noastră, schimbării dreaptei celui dintru înnălţime a ne învrednici, şi întru blândeaţea şi odihna cea Duhovnicească a veni, cu dragostea Duhului celui Dumnezeesc rănindu-ne. Pentru că Domnul mult iaste iubitoriu de oameni, milostivindu-se când ne-am întoarce toţi cu totul către dânsul, dintru toate ceale protivnice pre sineşi scoţându-ne. Că deşi noi, pentru multa necunoaştere şi pruncime, şi pentru înnainte-apucarea[2] răotăţii o urâm viaţa, şi împiedecări multe ne punem noao, nevrând dintru adeverinţă a ne pocăi, dară el mult să milostiveaşte spre noi, îndelung-răbdând când întorcându-ne ne vom apropiia către dânsul, şi la omul nostru cel dinlăuntru ne vom lumina, pentru ca să nu se ruşineaze feaţele noastre în zioa judecăţii.

CAP 17.

Iară deaca şi cu anevoe ni să arată noao, pentru postnicirea cea aspră a bunătăţii[3], iară mai vârtos pentru prepunerea şi sfătuirea protivnicului, iată el să milostiveaşte şi îndelung-rabdă, întoarcerea noastră aşteptându-o, şi păcătuind noi sufere, pocăinţa noastră aşteptându-o, şi căzând noi nu să ruşinează iarăşi a ne priimi, precum au zis Prorocul: Au cela ce cade nu să scoală, sau cela ce să preantoarce nu să întoarce?[4] Numai noi să ne trezvim, cugetare bună agonisindu-ne, şi să ne întoarcem îndată şi cu dreptate, ajutoriu dela dânsul cerşindu-ne, şi el iaste gata a ne mântui pre noi.

---

[1] 1 Cor. 14, 1. (N. ed.)
[2] Gr. πρόληψιν. (N. ed.)
[3] Gr. τῆς ἀρετῆς, a virtuţii. (N. ed.)
[4] Ier. 8, 4. (N. ed.)

Pentru că o aşteaptă năvălirea voirii noastre cătră dânsul, cea cu fierbinţeală, precât ne este prin putinţă, şi pre cea din voire-bună credinţă şi osârdie: iară îndreptarea toată el întru noi o lucrează. Să ne sârguim dară, iubiţilor, ca fii [ai] lui Dumnezeu, toată deprinderea[1] şi lenevirea şi trândăvirea dezbrăcându-o, viteaji şi gata să ne facem a urma pre urma lui, să nu sorocim zi din zi, desprè răutate furându-ne: pentru că nu ştim când să va face eşirea noastră cea din trup. Pentru că mari şi nepovestite sânt făgăduinţele creştinilor, atâta cât cu credinţa şi cu bogăţiia unuia suflet nu să potriveaşte toată slava şi frumuseaţea ceriului şi a pământului, şi ceaialaltă împodobire şi felime, şi bogăţiia, şi frumuseaţea, şi desfătarea cestor văzute.

CAP 18.

Cum dară să nu voim, prin atâtea îndemnări şi făgăduinţe ale Domnului, toţi din tot a ne apropiia, şi daţi pre sinene lui a ne alcătui, lepădându-ne, dupre Evanghelie, împreună cu toate, şi de sufletul nostru, şi numai pre El a-l iubi, şi împreună cu dânsul alt nimica? Ci iată-le şi aceastea toate, şi câtă slavă ni s'au dat? Câte orânduiale ale Domnului dela părinţi şi dela Proroci să făcură, câte făgăduinţe să făgăduiră, şi câte îndemnări? Câtă milostivire a stăpânului dintru început să făcu spre noi? Iară mai pre urmă, şi prin venirea sa, negrăita bunătate o arătă spre noi prin răstignire, ca pre noi întorcându-ne, iarăşi întru viaţă să ne ducă. Şi noi din voirile noastre, şi din dragostea lumii, şi din deprinderile ceale mai dinnainte, şi din obiceaiurile ceale reale nu ne depărtăm! Pentru aceasta puţâni-credincioşi, sau şi necredincioşi ne arătăm. Şi preste toate aceastea, iată el să îmbunătăţează, nevăzut păzându-ne şi ocrotindu-ne, nu dupre păcate dându-ne pre noi pănă în sfârşit întru răutate, şi întru a lumii înşălăciune lăsându-ne pre noi a peri: [ci] pentru multa bunătate şi îndelunga-răbdare privind când ne vom întoarce cătră dânsul.

---

[1] Gr. πρόληψιν. (N. ed.)

CAP 19.

Ci temu-mă ca nu cândvaşi zicerea Apostolului să să împlinească întru noi, vieţuind cu cugetul cel defăimătoriu şi [cu] deprinderile ceale mai dinnainte împreună-călătorind, ceaia ce zice: Au bogăţiia bunătăţii lui şi suferirea şi îndelunga-răbdarea o defeimezi, neştiind cum că bunătatea lui Dumnezeu întru pocăinţă pre tine te aduce?[1] Iară deaca întru îndelunga-răbdarea lui şi întru bunătatea şi întru suferirea lui adăogăm păcate mai multe, prin nebăgarea de seamă şi prin defăimarea noastră, şi mai mari osândiri noaăşi ne vom agonisi, şi să va împlini cuvântul: Iară dupre învârtoşarea ta şi nepocăita inimă, îţi învistiereşti ţie urgie în zioa urgiei şi a descoperirii dreaptei judecăţii lui Dumnezeu[2]. Pentru că multă bunătate nepovestită şi negrăită îndelungă-răbdare unelteaşte Dumnezeu împrejurul neamului oamenilor, numai de vom vrea noi a ne deştepta, şi ne vom sârgui cu totul a ne întoarce către dânsul, ca mântuire a dobândi să putem.

CAP 20.

Iară de voeşti ca să o cunoşti îndelungă-răbdarea lui Dumnezeu şi bunătatea cea multă, din scripturile ceale de Dumnezeu însuflate să o deprindem. Priveaşte la Israil, dintru carele-s părinţii cărora făgăduinţele li să orânduiră, din cari e Hristos dupre trup, cărora închinările şi aşăzământul: câte păcătuiră, de câte ori să abătură? Şi el nu-i părăsi pre ei până în sfârşit, ci în vremealnică vreame spre folosinţa lor spre pedepsiri îi deate, învârtoşarea inimii lor prin năcăjire vrând ca să o moae: întorsu-i-au, mângâiatu-i-au, Proroci le trimise. Şi întru câţi ani răbdă îndelungat, păcătuind şi poticnindu-se ei; şi întorcându-se, cu bucurie îi priimea, şi iarăşi abătându-se ei, el nu să depărta, ci prin Proroci către întoarcere pre ei îi chiema. Şi de multe ori abătându-se şi întorcându-se, cu dulceaţă îi sprijinea şi cu iubire de oameni îi priimea, până ce mai pre urmă întru căderea ceastă mare să aflară, mâinile puindu-şi asupra stăpânului lor, pre carele îl aştepta, prin predaniile Părinţilor şi a sfinţilor Proroci,

---

[1] Rom. 2, 4. (N. ed.)
[2] Rom. 2, 5. (N. ed.)

izbăvitoriu şi mântuitoriu şi împărat şi Proroc. Pentru că după ce au venit nu l-au priimit, ci împrotivă multe de necinstire vreadnice lui arătându-i, mai pre urmă cu Crucea morţii îl munciră. Şi întru această mare poticnire şi prea-întrecătoare cădeare, păcatele lor foarte înmulţându-să să împliniră: şi aşa deaciia în sfârşit să părăsiră, Duhul cel Sfânt de acolò ducându-se, când Catapeteazma besearicei să rupse în doaă. Şi aşa besearica lor limbilor fiind dată s'au răsipit, şi dupre hotărârea Domnului s'au pustiit: Nu va rămânea piatră pre piatră aicea, carea să nu se răsipească[1]; şi aşa până în sfârşit să deateră neamurilor şi întru tot pământul să răsipiră dela împăraţii carii îi robiră atuncea pre dânşii, mai mult neporuncindu-li-se la locurile sale iarăşi a să întoarce.

CAP 21.

Aşa dară şi acuma spre fieştecarele din noi, bun fiind şi îmbunătăţit, îndelungat rabdă, văzând fieştecarele câte să poticneaşte, şi mâlcomeaşte aşteptând când să va deştepta şi să va întoarce a nu să mai poticni, întru multă dragoste şi bucurie pre cela ce să întoarce dela păcat priimindu-l: Pentru că aşa, zice, bucurie să face pentru un păcătos ce să pocăiaşte[2]. Şi iarăşi: Nu iaste voirea părintelui mieu ca să piiae unul dintru micii preamicşoraţii aceştea[3]. Iară deaca neştine, multă bunătate şi îndelungă-răbdare a lui Dumnezeu zăcând pre dânsul, neeşind spre izbândirea poticnirilor păcatelor celor desprè o parte, or ascunse-s, or arătate, privind şi mâlcomind Dumnezeu, ca unul ce aşteaptă spre pocăinţă – acesta întru defăimare multă viind, păcate preste păcate ar adăoga, şi lenevire spre lenevire ar agăţa, şi poticnire preste poticnire ar zidi, hotarăle păcatelor le împlineaşte, şi întru atâta poticnire vine deaciia, dintru carea mai mult nu să mai poate a să mai deştepta, ci să zdrobeaşte, şi până în sfârşit fiind dat vicleanului, piiare.

---

[1] Mt. 24, 2. (N. ed.)
[2] Lc. 15, 10. (N. ed.)
[3] Mt. 18, 14. (N. ed.)

CAP 22.

Aşa la sodomleani să făcu. Pentru că multe păcătuind şi neîntorcându-se, mai pre urmă atâta să poticniră la sfatul cel rău asupra îngerilor, sodomie asupra lor vrând să lucreaze, întrucât mai mult a nu avea ei pocăinţă, ci pănă în sfârşit lepădaţi să făcură. Pentru că-l împliniră hotarul păcatelor şi-l preacovârşiră, pentru aceasta şi cu foc arşi din judecata cea Dumnezeiască să făcură. Aşa s'au făcut şi la Noe: poticnindu-se multe şi nepocăindu-se, întru neşte păcate ca aceastea au ajuns, întrucât pănă în sfârşit a să strica tot pământul. Aşa la eghipteani, multe poticnindu-se, [şi] spre norodul lui Dumnezeu păcătuind, să îmbunătăţa Dumnezeu a nu aduce asupra lor neşte bătăi ca aceastea, întrucât pănă în sfârşit a-i strica pre dânşii, ci spre pedepsire şi spre întoarcere şi spre pocăinţă le aducea lor micile ranele acealea ale bătăilor, îndelung-răbdând şi spre pocăinţă pre ei aşteptându-i. Iară aceştea multe păcătuind spre norodul lui Dumnezeu, şi întorcându-se, şi iarăşi căindu-se şi întru cea dintru început necredinţa voirii céiĭ reale alcătuindu-se, şi pre norodul lui Dumnezeu dosădindu-l: mai pre urmă, când prin minuni multe Dumnezeu pre norodul său din Eghípet prin Moisì îl scoase, mare să poticniră, gonind pre urma norodului lui Dumnezeu. Pentru aceasta şi pănă în sfârşit judecata cea Dumnezeiască pre aceştea îi mistui şi-i strică şi întru ape îi înnecă, nici vieţii ceştiia ce să vead[e] vreadnici judecându-i.

CAP 23.

Aşijderea Israilul, precum mai nainte s'au grăit, multe poticnindu-se şi păcătuind, pre Prorocii lui Dumnezeu omorându-i, şi alte multe răutăţi făcând – de vreame că Dumnezeu îndelung-răbda mălcomind, şi întru căinţă pre ei aşteptându-i – mai pre urmă aşa să poticniră, de unde zdrobindu-se mai mult nu să mai sculară: pentru că spre vredniciia cea stăpânească mâinile sale le râdicară. Pentru aceasta şi pănă în sfârşit părăsiţi făcându-se, să lepădară, şi să luă dela dânşii Prorociia, şi Preoţiia, şi închinăciunea, şi să deate neamurilor cestora ce crezură, precum grăiaşte Domnul: Lua-se-va dela

voi Împărăţiia, şi să va da neamului celuia ce face roadele eiĭ[1]. Pentru că până atuncea îi suferì pre ei Dumnezeu, şi îndelung-răbdă, şi nu să depărtă, milostivindu-se spre dânşii. Iară pentru că hotarul păcatelor îl împliniră şi prea îl covârşiră, spre vredniciia cea stăpânească puindu-şi mâinile sale, până în sfârşit dela Dumnezeu să părăsiră.

CAP 24.

Şi pre aceastea prin mai multe le trecurăm, iubiţilor, din cugetări scripturealnice alcătuind cum că ni să cuvine noao a ne întoarce mai degrabă şi a ne sârgui cătră Domnul, carele să îmbunătăţează şi ne aşteaptă pre noi ca să ne dăpărtăm din tot vicleşugul şi din toată reaoa deprinderea cea mai de nainte desăvârşit: şi întorcându-ne, cu multă bucurie ne priimeaşte, pentru ca să nu crească defăimarea noastră zi din zi, şi poticnirile puindu-se să să înmulţască întru noi, şi pentru aceasta mâniia lui Dumnezeu să o aducem asupra noastră. Să ne sârguim dară, cu adevărată inimă întorcându-ne, a ne apropiia la dânsul, nedeznădăjduindu-o mântuirea: carea şi aceasta a răutăţii şi a vicleşugului iaste, prin pomenirea păcatelor celor mai înainte apucate întru deznădăjduire pre om aducându-l, şi întru slăbănogire, şi întru lenevire, şi întru trândăvire, pentru ca nu întorcându-se şi apropiindu-se la Domnul, mântuire să dobândească, bunătate multă a Domnului zăcând pre neamul omenesc.

CAP 25.

Iară deaca ca cum cu anevoe noao ni să arată, şi cu neputinţă, din multe păcate a ne întoarce, ca celor mai dinnainte cuprinşi – carea, precum am grăit mai nainte, pricină iaste a răutăţii, şi a mântuirii noastre împiedecare – să ne aducem aminte şi să privim cum Domnul, viind, cu bunătatea sa pre orbi a vedea i-au făcut, pre slăbănogii i-au vindecat, toată boala o au tămăduit, pre morţii ceia ce întru putrejune acuma şi întru prăpădire era i-au înviiat, pre surzi a auzi îi făcu, pre legheonul dracilor dintru un om îl scoase, şi întru întreagă-

[1] Mt. 21, 43. (N. ed.)

priceapere[1] îl aşăză pre cela ce întru atâta nebunie întrase. Cu cât dară mai vârtos pre sufletul carele să întoarce cătră dânsul, şi dela dânsul mila o ceare, şi de ajutoriul lui are trebuinţă, nu-l va întoarce, şi întru veseliia nepătimirii, şi întru aşăzarea a toată bunătatea, şi întru înnoirea minţii îl va aduce, şi-l va premeni întru sănătatea şi întru vedearea minţii şi întru pacea cugetelor, dintru orbirea şi asurzirea şi murirea necredinţei şi a necunoştinţei şi a neteamerii, întru întreagă-înţeleagere[2] a bunătăţii, şi întru curăţeniia inimei înlăuntru aducându-l: pentru că cela ce-l zidi trupul, acesta-l făcu şi sufletul. Şi precum, viind pre pământ, celora ce să apropiia şi cerea ajutoriul cel dela dânsul şi vindecarea, fără de pizmuire, cu bunătatea sa, le da dupre cum le era trebuinţa, ca un bun şi singur vindecătoriu – aşa şi întru ceaste sufleteşti.

CAP 26.

Pentru că deaca spre trupurile ceaste ce să răsipesc şi mor iarăşi aşa s'au milostivit, şi fieştecăruia ceia ce cerşu îi făcu cu osârdie şi cu bunătate, cu cât mai vârtos sufletului celui nemuritoriu şi nerăsipicios şi nestricăcios, fiind în boala necunoştinţei, a răutăţii, a necredinţei şi a neteamerii, şi întru a celoralalte ale păcatului, şi apropiindu-se la Domnul şi cerşând ajutoriul cel dela dânsul, şi priveaşte spre milostivirea acestuia, şi darul Duhului dela dânsul a-l priimi pofteaşte, spre izbăvirea şi mântuirea lui, şi spre slobozirea din toată răutatea şi din toată patima – au nu-i va dărui degrabă şi mai de sârg izbăvirea vindecării? Dupre acestaşi cuvânt: Cu cât mai vârtos Părintele cel Ceresc o va face izbândirea celora ce strigă cătră dânsul zioa şi noaptea?[3] Şi aduce, grăind: Aşa, vă zicu voaă, face-va izbândirea acestora îndegrabă[4]. Şi iarăşi, întru alta, sfătuiaşte: Ceareţi şi vi se va da voaă; că tot cela ce ceare priimeaşte, şi cela ce caută află, şi celuia ce bate i se va deşchide[5]. Şi trecând, aduce pre urmă: Cu cât mai vârtos Părintele vostru cel Ceresc va da Duh

---

[1] Gr. σωφροσύνην. (N. ed.)
[2] Gr. σωφρονισμόν. (N. ed.)
[3] Lc. 18, 7. (N. ed.)
[4] Lc. 18, 8. (N. ed.)
[5] Mt. 7, 7-8. (N. ed.)

Sfânt celora ce cer dela dânsul[1]. Amin grăesc voao, deşi pentru a-i fi priiatenul lui nu-i va da lui, însă pentru obrăzniciia lui sculându-se, îi va da lui cât îi trebuiaşte[2].

CAP 27.

Cu obrăznicie dară, şi necontenit, şi fără de a ni se urî, a o ceare noi pre cea dela dânsul a darului sprijineală prin toate aceastea ne-au îndemnat. Că pentru păcătoşi au venit, pentru ca să să întoarcă cătră dânsul, şi să-i vindece pre ceia ce-i cred lui: numai noi din realele deprinderile ceale mai dinnainte să depărtăm pre sineşi, precât ne este întru putinţa noastră, şi izvodirile ceale reale să le urâm, şi împrelestirile lumii, şi să ne întoarcem desprè gândurile ceale reale şi deşarte, şi totdeauna cătră dânsul, câtă ne e putearea, să ne lipim, şi el iaste gata a-l face noaă ajutoriul cel dela dânsul. Că întru aceasta iaste miluind şi înviind, şi vindecând patimi ne-vindecate, şi izbăvire făcând celora ce-l chiamă pre dânsul şi să întorc cătră dânsul, şi din toată dragostea cea lumească, câtă le e putearea, din voire şi din înnainte-aleagere să depărtează, şi mintea o trag de pre pământ, şi cătră dânsul prin căutare şi prin dorire o atârnă. Un suflet ca acesta ajutoriului celui dela dânsul să învredniceaşte, carele toate deşarte le socoteaşte, şi spre nimica din lume să odihneaşte, ci întru odihna bunătăţii lui a să odihni şi a să veseli aşteaptă. Şi aşa, prin o credinţă ca aceasta darul cel Ceresc dobândindu-l, şi pofta lui întru adeverire prin dar odihnindu-o, şi deaciia cu o împreună-glăsuire şi cu urmare Duhului celui sfânt slujindu-i, şi în toate zilele înnainte-sporind întru bunătate, şi rămâind în calea dreptăţii, şi în sfârşit neplecat şi neînpreunat spre partea răutăţii petrecând, şi darul nemăhnindu-l întru nimica, mântuirii céiĭ veacinice împreună cu toţi sfinţii să învredniceaşte, ca unul ádecă ce părtaş au petrecut şi împreună-călătoriu dupre urmarea acestora în lume. Amin.

---

[1] Lc. 11, 13. (N. ed.)
[2] Lc. 11, 8. (N. ed.)

CUVÂNT 5

Multă despărţire e între creştini şi între oamenii lumii aceştiia, pentru că aceştea duhul lumii avându-l, cu inima şi cu mintea întru legăturile ceaste pământeşti sânt legaţi: iară aceia dragostea Părintelui celui Ceresc o doresc, pre acesta singur înnaintea ochilor întru multă poftă avându-l.

CAP 1.

Lumea creştinilor alta iaste, şi petreacerea, şi mintea, şi cuvântul, şi fapta alta iaste; şi petreacerea oamenilor lumii aceştiia, şi mintea, şi cuvântul, şi fapta e alta. Alta oareşice sânt aceia, şi alta oareşice sânt aceştea, şi multă despărţire e între aceştea şi-ntre aceaia. Pentru că lăcuitorii pământului şi fii[i] veacului acestuia se asemenează grâului celui băgat în ciurul pământului acestuia, ciuruindu-se întru gândurile ceale nestatornice ale lumii aceştiia, şi întru necontenitul valul lucrurilor cestor pământeşti, întru al poftelor şi al materialnicelor cugetelor celor cu multe împleticiuni: sufletele învăluindu-le satana şi ciuruindu-le prin ciurul, ádecă prin lucrurile ceaste pământeşti, tot păcătosul neamul oamenilor, dela cădearea lui Adam, celuia ce o au călcat porunca, supt boiariul vicleşugului făcându-se; carele o luă stăpânirea acestuia, şi deaciia cu necontenite gânduri ale înşălăciunei şi ale cutremurului ciuruindu-i şi lovindu-i de ciurul pământului pre toţi fii[i] veacului acestuia.

CAP 2.

Că precum în ciur grâul dela ciuruitoriul să poticneaşte, şi într'însul fără de stare clătindu-să să învârteaşte, aşa prin lucrurile ceaste pământeşti pre toţi oamenii îi ţine boiariul vicleşugului, şi prin aceastea îi clăteaşte şi-i cutremură şi-i scutură, şi a să poticni îi face prin gândurile ceale deşarte, şi prin poftele ceale urâte, şi prin legările ceaste pământeşti şi lumeşti, fără de stare robind, şi cutremurând, şi amăgind tot păcătosul neamul lui Adam. Precum Domnul, Apostolilor, năpădirea vicleanului ceaia ce vrea a fi împrotiva lor o grăiia mai nainte: Cerşutu-v'au pre voi satana a vă ciurui ca grâul: ci m'am rugat Părintelui mieu ca să nu lipsească credinţa

voastră[1]. Pentru că cuvântul cel grăit lui Cain dela Ziditoriul, şi hotărârea întru arătare, ádecă: Gemând şi cutremurându-te şi clătindu-te vei fi pre pământ[2], chip şi icoană iaste într'ascuns a tuturor păcătoşilor. Pentru că aşa căzând din poruncă neamul lui Adam, şi păcătos alcătuindu-se, închipuirea aceaia o are într'ascuns, clătindu-se prin gânduri nestatornice ale teamerii şi ale fricii, şi cu ale toatei turburării, şi cu de tot chipul şi cu fealiuri de fealiuri de pofte şi de dezmierdăciuni: boiariul lumii aceştiia tot sufletul înviforându-l, pre cela ce nu să născu dela Dumnezeu, şi ca grâul în ciur cu nestare învârtindu-se gândurile oamenilor, prin fealiuri de chipuri înviforându-le, prin amăgiri lumeşti, şi prin dezmierdăciunile trupului, şi prin teameri, şi prin turburări pre toţi clătindu-i şi amăgindu-i.

CAP 3.

Pentru că Domnul, pre ceia ce urmează amăgirilor şi voilor vicleanului arătându-i cum că chipul răutăţii lui Cain îl poartă, mustrându-i pre dânşii, grăiia: Voi, zice, poftele părintelui vostru voiţi a le face; acela omorâtoriu de om fusè dintru început, şi întru adevăr nu stătu[3]. Întrucât tot păcătosul neamul lui Adam osândirea aceaia o are într'ascuns, ádecă «gemând şi cutremurându-vă veţi fi», scuturându-vă în ciurul pământului dela satana ciuruitoriul. Că precum dintru unul, din Adam, tot neamul oamenilor pre pământ să întinse, aşa una oreşicarea răutate a patimilor întră întru păcătosul neamul oamenilor: şi pre toţi, boiariul răutăţii, întru nestătoarnice şi materialnice şi deşarte şi turburăcioase gânduri a-i ciurui îndestulează. Că precum un vânt toate sădirile şi sămănăturile îndestulează a le scutura şi a le clăti, sau precum un întunearec al nopţii preste toată lumea să întinde, aşa boiariul vicleşugului, oareşicare cuvântătoriu întunearec al răutăţii şi al morţii fiind, şi vânt oareşicare ascuns şi sălbatec fiind, tot neamul oamenilor cel de pre pământ îl înviforează şi îl învârteaşte, cu cugetări nestatornice şi cu poftele lumii inimile oamenilor amăgindu-le, şi de întunearecul necunoştinţei, al orbirii şi al uitării îl umple pre tot sufletul carele nu s'au născut de sus, şi

[1] Cf. Lc. 22, 31-32. (N. ed.)
[2] Fac. 4, 12. (N. ed.)
[3] Io. 8, 44. (N. ed.)

cu mintea şi cu înţeleagerea nu au trecut întru veacul celalalt, precum s'au grăit: Iară petreacerea noastră în ceriuri iaste[1].

CAP 4.

Că întru aceasta să osebesc creştinii cei adevăraţi de tot neamul oamenilor, şi multă despărţire iaste între amândoaă părţile, precum mai nainte o grăirăm: ádecă întru a fi mintea şi cugetul totdeauna întru cugetarea cea cerească, şi a le oglindi bunătăţile ceale veacinice prin împreunarea şi împărtăşirea Duhului celui Sfânt, întru de sus ei, dela Dumnezeu, a să naşte, şi fii ai lui Dumnezeu întru adeverinţă şi cu putearea a să învrednici a să face, şi întru stare, şi întemeiare, şi întru neclătire, şi întru odihnă ei prin multe nevoinţe şi osteneale şi prin ani a ajunge, neciuruindu-se mai mult şi neînvălurindu-se întru gândurile ceale nestatornice şi deşarte. Întru aceasta sânt mai mari şi mai buni decât lumea, pentru a fi mintea lor şi cugetul sufletului întru pacea lui Hristos, şi întru dragostea Duhului: precum şi Domnul pentru unii ca aceştea trecând cuvântul, grăiia «a treace [ei] din moarte în viaţă»[2]. Drept aceasta nu întru cinurile şi chipurile ceale mai dinnafară e schimbarea creştinilor, precum socotesc cei mulţi, întru aceasta a fi despărţirea şi osebirea între aceştea, întru cinuri şi întru chipuri. Şi iată, cu mintea şi cu cugetul deaseamenea sânt cu lumea, clătirea, şi nestatorniciia gândurilor, şi necredinţa, şi învăluiala, şi turburarea, şi teamerea ca şi toţi oamenii avându-o. Şi cu chipul ádecă şi cu părearea să deosebesc de lume, şi cu oareşicare îndreptări mai dinnafară, iară cu inima şi cu mintea întru legăturile ceaste pământeşti sânt legaţi, odihna cea dela Dumnezeu şi cereasca pacea Duhului în inimă neagonisindu-o, de vreame ádecă că nu le cerşură dela Dumnezeu, şi nu crezură a să învrednici acestora.

CAP 5.

Pentru că cu înnoirea minţii, şi cu pacea gândurilor, şi cu dragostea Domnului, şi cu líbovul cel ceresc făptura cea noaă a creştinilor

[1] Filip. 3, 20. (N. ed.)
[2] Io. 5, 24. (N. ed.)

de toţi oamenii lumii să despărţeaşte: pentru aceasta şi venirea Domnului să făcu, duhovniceştilor bunătăţilor acestora a-i învrednici pre ceia ce cu adevărat cred întru dânsul. Pentru că slava creştinilor şi frumuseaţea şi bogăţiia cea cerească negrăită iaste, şi cu osteneală, şi cu sudori, şi cu ispite, şi cu lupte multe să agoniseaşte, iară cu totul prin darul lui Dumnezeu. Pentru că deaca vedearea împăratului cestui pământesc dorită iaste la toţi oamenii, şi fieştecarele, viind întru cetatea împăratului, doreaşte macar numai podoaba lui să o vază, sau frumuseaţea îmbrăcămintelor, sau slava porfirei, frumseaţea mărgăritarelor celor de multe fealiuri, buna-cuviinţa coroanei, cinstirea vredniciilor celora ce-s împreună cu dânsul: fără decât de nu le-ar defăima pre aceastea cei Duhovniceşti, fiindcă altă slavă cerească şi netrupească gustară, şi cu altă frumuseaţe negrăită să răniră, şi cu altă bogăţie să împărtăşiră, şi pentru a fi cu omul cel dinlăuntru şi cu alt Duh a să împărtăşi. Deci de vreame ce oamenii lumii aceştiia, ceia ce au duhul lumii, întru multă dorire sânt ca numai să-l vază pre împăratul cest pământesc, cu toată podoaba şi slava lui, că precât întru ceaste văzute cu mult mai mare e partea lui decât toţi oamenii, dupre atâta e preaslăvit, dupre atâta e dorit dela toţi numai macar să fie văzut. Şi fieştecarele grăiaşte întru sineşi: «O, de mi-ar fi dat-o cinevaşi slava şi podoaba şi frumuseaţea aceaia»: pre acela carele iaste aseamenea cu dânsul pământesc, şi aseamenea pătimaş şi muritoriu fericindu-l, carele însă pentru frumuseaţea şi slava ceastă vremealnică iaste dorit.

CAP 6.

Deci deaca aşa oamenii ceşti pământeşti o doresc slava împăratului cestui pământesc, cu cât mai vârtos întru carii au picat picătura aceaia a Duhului vieţii Dumnezeirii şi o au rănit-o inima lor cu dor Dumnezeesc către Cerescul Împăratul Hristos? Întru frumseaţea aceaia sânt legaţi, şi întru nepovestita slava, şi nestricăcioasa podoaba, şi neînţeleasa bogăţiia adevăratului şi veacinicului Împăratului Hristos. Cu a căruia dorire şi dragoste să robesc, toţi cu totul fiind către dânsul. Şi doresc a le dobândi negrăitele bunătăţile acealea pre care le oglindesc prin Duhul: pentru carele toate frumseaţile ceaste de pre pământ, şi podoabele, şi măririle, şi cínsturile, şi bogăţiia

Împăraţilor şi a boiarilor o defeimează. Pentru că cu frumseaţea cea Dumnezeiască să rănіră, şi viaţa nemuririi céiĭ cereşti au picat în sufletele lor. Pentru aceasta şi întru dragostea aceaia a Împăratului celui ceresc doresc, şi singur pre el înnaintea ochilor întru multă dorire avându-l, prin el de toată dragostea lumii să dezleagă pre sineşi, şi din toată pământeasca legătură să depărtează, pentru ca să poată singura dragostea aceaia întru inimile sale a o avea totdeauna.[1] Şi ce să cuvine a agonisi grăiaşte: Că ştim că deaca pământeasca casa Cortului nostru să va strica, avem zidire dela Dumnezeu casă nefăcută de mână veacinică în Ceriuri.[2]

CAP 7.

Datoriu iaste dară fieştecarele a să nevoi, şi prin toate faptele ceale bune a să sârgui, şi a creade, [ca] de-aicea a o agonisi casa aceaia. Pentru că de să va strica casa trupului nostru, nu avem altă casă întru carea să conăcească sufletul nostru. Deaca, zice, şi îmbrăcându-ne nu goli ne vom afla[3] – ádecă desprè împărtăşirea şi desprè amestecarea Duhului Sfânt, întru carea numai credinciosul suflet a să odihni poate. Că pentru aceasta ceia ce sânt întru adeverinţă şi întru puteare creştini, cutează şi să bucură eşind din trup, pentru că o au nefăcuta de mână casa aceaia, carea casă iaste putearea Duhului ceaia ce lăcuiaşte întru dânşii. Deci macar de şi să va strica casa trupului, nu să spăimântează, pentru că o au cereasca casa Duhului, şi nestricăcioasa slava aceaia, carea slavă, la zioa învierii, o va zidi şi o va proslăvi [pre] casa trupului, precum grăiaşte Apostolul: Cela ce l-au sculat pre Hristos din morţi, înviia-le-va şi muritoarele trupurile noastre, prin Duhul lui carele lăcuiaşte întru noi[4]. Şi iarăşi: Pentru ca şi viaţa lui Iisus să să arate întru muritoriul trupul nostru[5]; şi pentru ca, zice, să să înghiţă cest muritoriu desprè viaţă[6].

---

[1] În continuare în ediţia critică a lui H. Dörries urmează un lung pasaj care lipseşte din traducerea românească (şi din ediţia veneţiană a Omiliilor, din 1802). (N. ed.)
[2] 2 Cor. 5, 1. (N. ed.)
[3] 2 Cor. 5, 3. (N. ed.)
[4] Rom. 8, 11. (N. ed.)
[5] 2 Cor. 4, 10. (N. ed.)
[6] 2 Cor. 5, 4. (N. ed.)

CAP 8.

Să ne nevoim dară, prin credinţă şi prin vieţuirea cea îmbunătăţită, de aicea a o căştiga îmbrăcămintea aceaia, ca nu îmbrăcându-ne cu trupul, goli să ne aflăm, şi nu este carele să-l proslăvească în zioa aceaia trupul nostru. Că fieştecarele precât s'au învrednicit prin credinţă şi prin sârguinţă părtaş Duhului Sfânt a să face, pre atâta în zioa aceaia i se va proslăvi şi trupul lui. Că aceaia ce au învistierit înlăuntru acuma sufletul, atuncea să va descoperi şi să va arăta dinnafară de trup. Precum copacii iarna trecându-o, nevăzută puteare încălzându-i şi din soare, şi din vânturi, dinlăuntru răsar şi scot ca neşte îmbrăcăminte frunzele şi florile şi roadele, aşijderea florile erbii în vreamea aceaia dinlăuntru es din sânurile pământului, şi să acopere şi să îmbracă pământul şi iarba precum crinii pentru carii au zis Domnul, cum că nici Solomón întru toată slava sa s'au îmbrăcat ca unul dintru aceştea[1] – pentru că aceastea toate pilde şi chipuri şi icoane sânt ale creştinilor la înviiare –

CAP 9.

Aşa tuturor sufletelor celor iubitoare de Dumnezeu, ádecă creştinilor celor adevăraţi iaste întâia Lună înfloritoare, ceaia ce să chiamă Aprillie, carea iaste zioa învierii. Şi prin putearea soarelui dreptăţii, dinlăuntru iase slava Duhului Sfânt, carea le acopere şi le învăleaşte trupurile sfinţilor, pre carea slavă o au avut înlăuntru ascunsă în suflete. Pentru că ceaia ce are acuma, aceaia iase dinnafară de trup atuncea. Luna aceasta, grăescu, întâia iaste lunelor anului: aceasta bucurie aduce la toată zidirea, aceasta îi îmbracă pre copacii cei goli, pământul deşchizându-l. Aceasta tuturor jivinelor bucurie le aduce, aceasta veseliia tuturor o arată, aceasta iaste a creştinilor întâia luna cea înfloritoare, carea iaste vreamea învierii. Întru carea să vor proslăvi trupurile acestora prin negrăita lumina ceaia ce iaste de acuma întru dânşii, ádecă prin putearea Duhului, carele le va fi lor atuncea îmbrăcăminte, mâncare, băutură, veselie, bucurie, pace, veşmânt, viaţă veacinică. Pentru că toată podoaba

---
[1] Cf. Mt. 6, 29. (N. ed.)

strălucirii şi a frumseaţii céiĭ Cereşti întru dânşii Duhul Dumnezeirii să face atuncea, pre carele de-acuma a-l priimi să învredniciră.

CAP 10.

Cum dară fieştecarele din noi datoriu iaste a creade, şi a să nevoi, şi a să sârgui întru toată vieţuirea cea îmbunătăţită, şi a aştepta întru nădeajde şi întru răbdare multă, de acuma a să învrednici putearea cea din ceriu a o lua şi slava Duhului Sfânt înlăuntru în suflet, pentru ca atuncea, dezlegându-se trupurile, să o avem ceaia ce ne va îmbrăca şi ne va înviia pre noi? Deaca ne vom îmbrăca, zice, nu ne vom afla goli[1], şi le va înviia muritoarele trupurile noastre prin Duhul lui carele lăcuiaşte înlăuntru întru noi[2]. Pentru că Moisì fericitul l-au arătat chipul, prin slava Duhului carea era deasupra feaţii sale, spre carea nu putea nici unul din oameni ca să privească, cum la înviiarea drepţilor trupurile sfinţilor să vor proslăvi. Pre carea slavă de-acuma înlăuntru, deasupra omului celui dinlăuntru, sufletele sfinţilor şi ale credincioşilor să învrednicesc a o avea. «Pentru că noi, zice, toţi cu faţă descoperită», ádecă cu omul cel dinlăuntru, «mărirea Domnului o oglindim, întru aceaiaşi Icoană închipuindu-ne, din slavă în slavă»[3]. Aşijderea iarăşi, «patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi pâine n'au mâncat», precum este scris, «şi apă n'au băut»[4]. Şi este cu neputinţă firea trupului făr'de pâine atâta a vieţui, de nu s'ar fi fost împărtăşit cu altă hrană Duhovnicească: căriei hranei de-acuma sufletele sfinţilor nevăzut să împărtăşesc dela Duhul.

CAP 11.

Dupre doaă chipuri dară fericitul Moisì o au arătat slava luminei şi desfătarea cea înţelegătoare a Duhului pre carea o vor avea-o creştinii cei adevăraţi la înviiare, căriia şi într'ascuns de-acuma să învrednicesc: pentru aceasta şi atuncea pre deasupra trupurilor lor să va arăta. Pentru că slava pre carea de-acuma o au sfinţii în suflete, precum mai nainte s'au grăit, aceaia le va acoperi şi le va

---

[1] 2 Cor. 5, 3. (N. ed.)
[2] Rom. 8, 11. (N. ed.)
[3] Cf. 2 Cor. 3, 18. (N. ed.)
[4] Ieş. 34, 28. (N. ed.)

îmbrăca şi trupurile ceale goale, şi la ceriuri le va răpi, şi deaciia cu trupul şi cu sufletul întru împărăţie în veaci împreună cu Domnul ne vom odihni. Pentru că pre Adam Dumnezeu zidindu-l, nu i-au izvodit lui aripi trupeşti ca pasărilor, aripile Duhului Sfânt gătindu-le lui mai nainte, ádecă pre cealea ce va ca să-i dea lui la înviiare, ca pre dânsul să-l înnalţe şi să-l răpească unde va vrea Duhul. Care aripi de-acuma sufletele sfinţilor să învrednicesc a le avea, întru cugetarea cea cerească în sus zburând cu mintea. Pentru că alta iaste lumea creştinilor, şi altă masă, şi alte îmbrăcăminte, şi altă desfătăciune, şi altă împărtăşire, şi altă cugetare: pentru aceasta şi mai buni sânt decât toţi oamenii. Iară putearea acestora acuma înlăuntru în suflete să învrednicesc a o priimi prin Duhul cel Sfânt: pentru aceasta şi la înviiare trupurile să vor învrednici veacinicelor bunătăţilor acelora ale Duhului, şi cu slava aceaia să vor amesteca, a căriei gustarea de-acuma sufletele acestora o priimiră.

CAP 12.

Datoriu iaste dară fieştecarele din noi a să nevoi, şi a să trudi, şi a să sârgui întru toate bunătăţile, şi a creade, şi a ceare dela Domnul dintru slava aceaia de-acuma părtaş a să face omul cel dinlăuntru, şi întru sfinţeniia aceaia a Duhului sufletul a să împărtăşi; pentru ca, de tina răutăţii curăţându-ne, goale trupurile noastre înviind, să o avem şi la înviiare pre ceaia ce le va îmbrăca, şi urâciunea o ar acoperi-o, şi le-ar înviia, şi în veaci le-ar odihni întru împărăţiia ceriurilor. Pentru că va a să pogorî Hristos din ceriuri, şi toate seminţiile lui Adam le va înviia, pre cei din veac adormiţi, dupre cum grăesc sfintele scripturi: şi în doaă părţi îi va pune pre toţi, şi pre ceia ce-l au semnul lui, ádecă peceatea Duhului, pre aceştea ca pre ai sei glăsuindu-i îi va pune de-a dreapta: Că oile meale, zice, aud glasul mieu[1], şi le cunoscu pre ale meale, şi cunoscut sântu desprè ale meale[2]. Şi atuncea cu mărire Dumnezeiască trupurile acestora să vor îmbrăca din lucrurile ceale bune, şi vor fi plini de slava Duhului, pre carea de-acuma o avură în suflete. Şi aşa întru lumina cea Dumnezeiască proslăvindu-ne, şi răpindu-ne în

---

[1] Io. 10, 27. (N. ed.)
[2] Io. 10, 14. (N. ed.)

ceriuri întru întâmpinarea Domnului în văzduh, dupre cea scrisă, totdeauna vom fi împreună cu Domnul, împreună cu el împărăţind întru veacii cei netrecuţi ai veacilor. Amin.

CUVÂNT 6.

Ceia ce voesc bine a plăcea lui Dumnezeu, rugăciunile în pace, şi întru linişte, şi întru blândeaţe, şi întru înţelepciune datori sânt a le face, ca nu strigări uneltind, la toţi să fie spre soblaznă. Şi cuprinde cuvântul doaă căutări: deaca scaunele şi cununile zidiri sânt, şi pentru ceale doaăsprezeace scaune ale lui Israil.

CAP 1.

Ceia ce să apropie cătră Domnul, datori sânt rugăciunile întru linişte şi în pace şi întru multă aşăzare a le face, şi nu cu necuviincioase şi cu turburăcioase strigări, ci cu durearea inimei şi cu gânduri trezvicioase a-i lua aminte Domnului. Şi precum deaca orcine având patimi[1], şi s'ar arde şi s'ar tăia, aşa bărbăteaşte şi cu răbdare o sufere durearea ceia ce i să aduce, fără de zgomot şi fără de turburare ţâind pre sineşi; iară sânt alţii carii aceaiaşi dureare o au, şi întru a să arde sau a să tăia uneltesc strigări necuviincioase, şi aceastaşi dureare iaste a celuia ce strigă, şi a aceluia ce nu strigă, a aceluia ce să turbură, şi a aceluia ce nu să turbură. Sânt unii aşa având scârbă şi dureare, şi cu bună aşăzare sufere, fără de turburare ţâindu-şi mintea sa întru cugete. Iară sânt alţii carii aceaiaşi scârbă o au, şi să poartă fără de răbdare, cu zgomot şi cu turburare făcându-şi rugăciunile, spre a-i soblăznì şi pre ceia ce-i aud. Şi sânt alţii neavând dureare, ci spre arătare sau întru prostime purtaţi fiind, strigări neorânduicioase uneltează, ca cum ar putea prin aceastea bine a-i plăcea lui Dumnezeu.

CAP 2.

Ci nu să cuvine slugii lui Dumnezeu întru o nestatornicie ca aceasta a fi, ci întru toată blândeaţea şi înţelepciunea, precum au zis Prorocul: Cătră cine voiŭ privi, fără decât numai spre cel blând şi lin, şi carele să cutremură de cuvintele meale[2]. Şi la Moisì aflăm, şi la Ilie, cum că întru arătarea ceaia ce să făcu acestora, multă slujire

[1] „Patimi”, aici în sens de „pătimire, boală”, deci „dacă cineva este bolnav”. (N. ed.)
[2] Is. 66, 2. (N. ed.)

făcându-se a trâmbiţelor[1] şi a puterilor înnaintea vredniciei céiĭ stăpâneşti, întru toate acealea să deosebi şi să arătă venirea Domnului în pace, şi întru alinare, şi întru contenire. Pentru că iată, zice, glas de vânt supţire, şi întru acesta e Domnul.[2] Să arată dară cum că odihna Domnului în pace şi întru aşezare iaste. Pentru că pre carea temelie o pune omul şi care început îl înceape, întru acesta rămâne pănă în sfârşit. De o va înceape rugăciunea cu glas şi cu turburare a o face, obiceaiul acesta îl ţâne pănă în sfârşit. Iară de vreame că iubitoriu de oameni iaste Domnul, să întâmplă că şi acestuia îi dă ajutoriu. Deci aceştea, pentru îndemnarea darului, pănă în sfârşit obiceaiul acesta îl uneltesc. Dară vedem cum că partea aceasta iaste a proştilor, pentru [că ajung] şi pre alţii a-i sminti, şi ei cu turburare rugăciunea a o face.

CAP 3.

Iară adevărata temeliia rugăciunii iaste aceasta, ádecă a lua aminte gândurilor, şi întru multă linişte şi pace rugăciunea a o face, întrucât nici pre cei dinnafară a-i soblăzni. Pentru că acesta de va priimi darul lui Dumnezeu şi săvârşirea, pănă în sfârşit întru linişte o va face, şi pre cei mulţi mai mult îi va zidi. Pentru că Dumnezeu nu iaste al neorânduialii, ci al păcii.[3] Pentru că ceia ce uneltesc strigările, poruncitorilor să asămănară, neputând pretutindenea a să ruga, nici în beseareci, nici în sate – de nu poate [doar] în pustiităţi – dupre voirea lor. Iară ceia ce să roagă întru linişte, pre toţi îi zidesc întru tot locul. Pentru că i să cuvine omului toată lupta întru gânduri a o săvârşi, şi materiia gândurilor celor vicleane carea zace împrejur a o tăia, şi a să sili pre sineşi cătră Dumnezeu, şi voirile cugetelor a nu le face, ci din toate părţile răvărsate fiind, a le aduna pre iale, pre gândurile ceale fireşti dintru ceale vicleane osebindu-le. Pentru că să rătăceaşte sufletul fiind supt păcat, ca precum de-ar fi în munte pădure mare, sau întru râu trestiiş, sau oareşicarii codrii de mărăcini şi de stufuri: deci ceia ce voesc prin locul acela a treace

[1] În text: трѫтбицєлѡр. (N. ed.)
[2] 3 Împ. 19, 12. (N. ed.)
[3] 1 Cor. 14, 33. (N. ed.)

datori sânt a-şi întinde mâinile, şi cu de-a sila şi cu trudă a o împinge desimea ceaia ce zace împrejur. Aşa şi pădurea gândurilor puterii céiĭ protivnice zace împrejurul sufletului. Deci de multă sârguinţă şi de a minţei luare-aminte e trebuinţă, pentru ca neştine să le osebească gândurile ceale streine ale puterii céiĭ protivnice.

CAP 4.

Pentru că iaste neştine carele întru a sa cutează puteare, socotind dela sineşi de a-i tăia munţii cei ce zac împrejur; şi iaste altul din aşăzare şi din socoteală mintea sa cârmuindu-o, şi fără de trudă mai mult decât acela lucrul său săvârşindu-l. Aşa şi întru rugăciuni sânt oareşicarii uneltind strigări necuviincioase, ca cum întru vârtutea ceastă trupească ádecă nădăjduind, neştiindu-le furările gândurilor, şi socotind prin a sa puteare îndreptarea cea desăvârşită a o face. Şi sânt alţii carii iau aminte gândurilor, şi toată lupta dinlăuntru o fac: aceştea, prin preceperea lor şi prin socoteală, pot a îndrepta, şi pre gândurile ceale năpăditoare a le lepăda, şi după voia Domnului a călători. Şi aflăm întru Apostol cum că pre cela ce zideaşte pre altul mai mare îl grăiaşte: pentru că, zice, cela ce grăiaşte în limbi pre sineşi să zideaşte, iară cela ce proroceaşte, Besearica o zideaşte. Iară cela ce proroceaşte mai mare iaste decât cela ce grăiaşte în limbi[1]. Fieştecarele dară va aleage pre alţii a-i zidi, şi să învredniceaşte Împărăţiei ceriurilor.

CAP 5.

Întrebare:

De vreame că unii grăesc cum că scaunele şi cununile zidiri sânt, şi nu duhuri, cum sântem datori a le înţeleage?

Răspundere:

Scaunul Dumnezeirii mintea noastră este; şi iarăşi, scaunul minţii Dumnezeirea este şi Duhul. Şi aşijderea şi satana, şi puterile, şi boiarii întunearecului, din călcarea poruncii înlăuntru au şăzut întru

---

[1] 1 Cor. 14, 4-5. (N. ed.)

inima şi în mintea şi în trupul lui Adam, ca întru un scaun al lor. Deaciia dară pentru aceasta veni Domnul şi îl luă dintru Fecioara trupul. Pentru că de ar fi vrut cu Dumnezeirea goală a să pogorî, cine l-ar fi fost putut a-l suferi? Ci prin unealta trupului grăi cu oamenii. Deaciia dară pre duhurile vicleşugului, care şădea înlăuntru în trup, de pre scaunele cugetelor şi ale gândurilor întru care vieţuia le-au pogorât, şi ştiinţa Domnul o au curăţit, şi luişi scaun o au făcut-o mintea, şi gândurile, şi trupul.

CAP 6.

Întrebare:

Ce dară iaste aceaia ce au zis: Veţi şădea pre doaăsprezeace scaune, judecând pre ceale doaăsprezeace seminţe ale lui Israil?[1]

Răspundere:

Aceasta o aflăm cum că s'au făcut pre pământ când s'au înnălţat Domnul la ceriuri. Pentru că l-au trimis pre Duhul, pre mângăitoriul, la cei doisprezeace Apostoli, şi putearea cea sfântă, carea viind s'au sălăşluit şi au şăzut în scaunele cugetelor lor. Iară de vreame că ceia ce sta de faţă ziseră cum că aceştea sânt plini de must, deci început-au Petrul a-i judeca pre ei, grăind pentru Iisus cum că pre bărbatul cel putearnic întru cuvinte şi în seamne voi l-aţi răstignit, pre lemn spânzurându-l. Şi iată acolò face minuni, pietrile mormânturilor le desface şi pre cei morţi îi scoală. Pentru că scris este: Întru zilele ceale mai de pre urmă vărsa-voiŭ din Duhul mieu preste tot trupul, şi vor prorocì fii[i] voştrii şi featele voastre.[2] Întru pocăinţă dară veniră, învăţaţi fiind dela Petrul mulţi, întrucât a să face lume noaă, aleasă a lui Dumnezeu.

CAP 7.

Vezi cum că s'au arătat începătura judecăţii, pentru că acolò s'au arătat lume noaă. Pentru că aicea li s'au dat lor stăpânire a şădea, în lumea aceasta, şi a judeca. Macar de şi vor ca să şază ei şi să facă

[1] Mt. 19, 28. (N. ed.)
[2] Cf. Fap. 2, 13-24. (N. ed.)

judecată întru venirea Domnului, la înviiarea morţilor, şi aicea să face, Duhul cel Sfânt şăzând în scaunele cugetelor lor. Ci şi coroanele pre care le iau creştinii în veacul acela nu sânt zidiri, şi ceia ce grăesc [aşa], rău grăesc: ci pre aceastea Duhul închipuindu-se le arată. Ce grăiaşte Apostolul Pavel pentru Ierusalimul cel ceresc? Cum că acesta este maica noastră a tuturor[1], cu carea împreună-mărturisim. Iară pentru îmbrăcămintea pre carea o poartă creştinii, e arătat cum că singur Duhul îi îmbracă pre ei întru numele Părintelui, şi a Fiiului, şi a Duhului Sfânt în veaci. Amin.

[1] Gal. 4, 26. (N. ed.)

CUVÂNT 7.

Pentru bunătatea lui Hristos cătră om: cuprinde şi cuvântul căutări şi răspunderi oareşicare.

CAP 1.

Precum deaca cinevaşi ar întra întru case împărăteşti, şi ar vedea acolò zugrăviri şi frumuseţile, în alte părţi vistierii încomorate, şi într'alte părţi altele, şi ar şedea împreună cu Împăratul, şi i s'ar pune înnaintea lui bucate şi băuturi preadulci, şi prin toate chipurile s'ar odihni întru vedeniile şi frumuseţile, şi după aceastea s'ar zmulge de acolò, şi s'ar afla dus în locuri puturoase; sau precum deaca oareaşicarea cocoană, şi mai înţeleaptă, şi mai bogată mai vârtos decât toate, şi ar lua pre un bărbat sărac, smerit, urât, îmbrăcat cu trenţe, şi l-ar dezbrăca pre el de îmbrăcămintele ceale pângărite, şi l-ar îmbrăca cu haină împărătească, şi i-ar pune lui coroană, şi i s'ar face lui părtaşnică, deaciia înceape săracul acela a să înfricoşa şi a grăi: Mie, ticălosului, şi săracului, şi cumpătatului, şi smeritului mi s'au dat o părtaşnică ca aceasta – aşa i-au făcut şi Dumnezeu ticălosului şi smeritului omului. Îi deate lui gustare dintru alt veac, dintru altă hrană preadulce, arătatu-i-au lui slavele şi negrăitele împărăteştile frumuseaţile ceale cereşti: şi deaciia, alăturându-le pre Duhovniceştele acealea cu ceaste ale veacului acestuia, toate le leapădă – or pre Împăratul l-ar vedea, or pre putearnicii, or pre înţelepţii – privind spre comoara cea cerească. Pentru că, de vreame că Dumnezeu iaste dragoste, priimit-au cerescul şi Dumnezeescul focul lui Hristos, şi s'au odihnit şi s'au bucurat, şi acolò iaste legat.

CAP 2.

Întrebare:

De iaste satana împreună cu Dumnezeu, or în văzduh, or întru oameni?

Răspundere:

Deaca Soarele acesta, făptură fiind, strălucind întru locuri noroioase nu să vatămă, cu cât mai vârtos Dumnezeirea, împreună fiind cu satana, nici să întină, nici să spurcă. Slobozitu-l-au însă răul a fi spre iscusirea oamenilor. Însă răul iaste întunecat şi orbit, şi nu poate a o vedea curăţeniia şi supţiretatea lui Dumnezeu. Iară deaca grăiaşte cinevaşi osebit loc a avea satana, şi osebit Dumnezeu, îl face pre el şi scris-împrejur în locul acela unde lăcuiaşte vicleanul. Şi cum o grăim bunătatea a fi nescrisă-împrejur şi necuprinsă, şi toate înlăuntru întru aceasta a fi, şi a nu să spurca bunătatea desprè răutate? Pentru că nu cumvaşi, de vreame că Ceriul şi soarele şi munţii întru dânsul sânt, întru Dumnezeu, şi printr'însul s'au alcătuit, nu cumvaşi şi aceastea Dumnezeu să făcură? Zidirile întru a lor osebită orânduială sânt înfipte, şi Ziditoriul carele iaste împreună cu zidirile Dumnezeu iaste.

CAP 3.

Întrebare:

De vreame că păcatul să închipuiaşte întru îngerul luminei şi este aseamenea darului, cum le-ar preceape omul meşteşugirile diavolului, şi cum le va priimi şi le va despărţi pre ceale ale darului[1]?

Răspundere:

Ceale ale darului au bucurie, au pace, au dragoste, au adevăr: adevărul acesta îl sileaşte pre om adevărul a-l căuta. Iară chipurile păcatului sânt turburate, şi nu au dragoste şi bucurie cătră Dumnezeu. Că precum iaste papadiia aseamenea cu salata, una ádecă dulce, iară ceaialaltă amară, şi întru darul acesta este aseamenea adevărului, şi este ipostasul[2] acesta al adevărului. Ádecă iaste raza soarelui, şi iaste singura rătunjala: şi într'alt fealiu luminează raza, şi într'alt fealiu lumina ceaia ce zace întru rătunjală. Este făclie aprinsă în casă: alta iaste raza ceaia ce pretutindinea străluceaşte, şi alta iaste lumina ceaia ce e întru făcliia aceasta, mai strălucită şi mai luminoasă. Aşa sânt oareşicare ale darului, când de departe de el ca

---

[1] Ibid.

[2] În text: ѵпостатѹл. (N. ed.)

nişte vederi oareşicare veade omul, şi să bucură întru vederile aceastea; şi iaste altul [omul] când întră într'însul putearea lui Dumnezeu, şi le cuprinde mădulările lui şi inima, şi mintea o robeaşte întru dragostea lui Dumnezeu. Când îl prinsără pre Petrul şi-l băgară în temniţă, iară după ce fusè închis veni îngerul şi le rupse legăturile lui şi-l scoase pre el: şi el, fiind ca întru o uimire, socotiia a fi vedenie.

CAP 4.

Întrebare:

Şi cum cad ceia ce să lucrează dela darul lui Dumnezeu?

Răspundere:

Singurele gândurile aceaste curate, întru osebita firea lor, să alunecă şi cad. Pentru că înceape a să înnălţa, a osândi şi a grăi: «Tu păcătos eşti», şi drept a să avea pre sineşi. Şi nu ştii ce grăiaşte Pavel: Datu-mi-s'au mie bold trupului, îngerul satanei, pentru ca să mă bată peste obraz, pentru ca să nu mă înnalţu[1]? Pentru că o are firea cea curată a să înnălţa.

CAP 5.

Întrebare:

De[2] poate cinevaşi prin lumină sufletul său a şi-l vedea, de vreame că unii descoperirea o leapădă, şi grăesc prin cunoştinţă şi prin simţire a fi vedearea?

Răspundere:

Este simţire, şi iaste vedeare, şi iaste luminare. Şi acesta carele o are luminarea, mai mare iaste decât cela ce o are simţirea. Pentru că mintea lui s'au luminat, precum fiindcă oareşicarea părticică mai mare au luat decât cela ce o are simţirea, de vreame că văzu întru sineşi vestire oareşicare a vederilor. Însă alta iaste descoperirea,

---

[1] 2 Cor. 12, 7. (N. ed.)

[2] Aici şi în continuare (ca şi în toate textele vechi româneşti), conjuncţia „de" (sau „deaca"), când introduce o propoziţie interogativă, are sensul de „Oare...?". (N. ed.)

când lucruri mari şi taine ale lui Dumnezeu sufletului descoperite i să fac.

CAP 6.

Întrebare:

De-l veade cinevaşi prin descoperire şi prin lumină Dumnezeiască sufletul?

Răspundere:

Precum ochii aceştea îl văd soarele, aşa şi cei luminaţi o văd Icoana sufleului, ci pre aceasta puţâni creştini o văd.

CAP 7.

Întrebare:

De are chip sufletul?

Răspundere:

Are Icoană şi chip aseamenea cu îngerul. Că precum îngerii au Icoană şi chip, şi precum omul cest dinnafară are Icoană, aşa şi cel dinlăuntru are Icoană îngerului, şi chip omului celui dinnafară aseamenea.

CAP 8.

Întrebare:

Deaca alta iaste mintea, şi altul sufletul?

Răspundere:

Precum mădulările trupului, multe fiind, un om să grăiaşte, aşa şi mădulările sufletului sânt multe, mintea, ştiinţa[1], voia, cugetele ceale ce defaimă şi ceale ce răspund[2], ci aceastea toate întru un cuget sânt legate, şi mădulări sânt ale sufletului: însă unul este sufletul, omul cel dinlăuntru. Şi precum ochii cei dinnafară mai nainte îi

---

[1] Gr. συνείδησις, „conştiinţa”. (N. ed.)
[2] Cf. Rom. 2, 15. (N. ed.)

văd de departe mărăcinii, şi prăpastiile, şi gropile, aşa şi mintea, grabnică fiind, mai nainte le veade meşteşugurile şi izvodirile puterii céiĭ protivnice, şi sufletul îl întăreaşte mai înnainte, fiind ca un ochiu al sufletului. Slavă dară să înnălţăm Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veacii veacilor . Amin.

CUVÂNT 8.

Pentru ceale ce să întâmplează creştinilor între facerea rugăciunii, şi pentru măsurile săvârşirii, ádecă de pot creştinii a veni întru desăvârşita măsură.

CAP 1.

Întră cinevaşi a-şi pleca genunchele, şi inima lui să umple de lucrare Dumnezeiască, şi i să veseleaşte sufletul împreună cu Domnul ca mireasa cu mirele, dupre cuvântul Prorocului Isaiei ce zice: În ce chip să veseleaşte mirele de mireasă, aşa să va veseli Domnul de tine.[1] Şi să întâmplează că toată zioa acesta îndeletnicindu-se, într'un ceas dă pre sineşi la rugăciune, şi i să răpeaşte omul cel dinlăuntru întru rugăciune, întru nemărginită adâncime a veacului aceluia întru dulceaţă multă, întrucât a i să uimi mintea toată, fiind înnălţată şi răpită acolò, întrucât în vreamea aceaia uitare a să face gândurilor desprè cugetarea ceastă pământească, pentru a să umplea gândurile şi a fi robite spre ceale Dumnezeeşti şi cereşti, întru lucruri nemărginite şi neînţelease, întru oareşicare minuni ce-s cu neputinţă a să grăi cu gură omenească: întrucât întru ceasul acela a să ruga şi a grăi cum că: O, de s'ar fi dus sufletul împreună cu rugăciunea.

CAP 2.

Întrebare:

De întră totdeauna neştine întru lucrurile acealea?

Răspundere:

Darul ádecă nelipsit iaste împreună, şi e înrădăcinat şi înfrământat dintru tânăra vârstă, şi ca un firesc şi închegat s'au făcut acesta, carele este împreună cu omul ca o fiinţă[2]: în multe chipuri însă, precum voiaşte, spre folos îl orânduiaşte pre omul, uneori ádecă mai mult să aţâţă şi să aprinde focul, iară alteori ca mai moale şi mai lin,

---

[1] Is. 62, 5. (N. ed.)
[2] Gr. ὡς μία οὐσία, „ca o singură substanţă/esenţă". (N. ed.)

şi lumina aceasta, dupre oareşicare vremi, mai mult[1] să aprinde şi străluceaşte, iară alteori să strânge şi nuorează[2]. Şi făcliia aceasta, totdeauna arzând şi strălucind, când s'ar lumina mai mult, întru beţiia dragostii lui Dumnezeu să aprinde; şi iarăşi, dupre orânduială, să strânge, şi deşi împreună e lumina, este mai tâmpită.

CAP 3.

Însă s'au arătat oareşicărora semnul Crucii prin lumină, şi s'au înfipt întru omul cel dinlăuntru. Altădată iarăşi, întru rugăciune ca într'o uimire să făcu omul, şi să află în oltariu stând în besearică, şi să aduseră unuia ca acestuia trei pâini, ca prin untdelemn frământate, şi precât mânca, aceaia mai mult creştea şi să mărea. Altădată iarăşi, ca o îmbrăcăminte luminoasă, în ce fealiu nu este pre pământ întru veacul acesta, nici dela mâini omeneşti este cu putinţă a să izvodi. Pentru că în ce chip în munte suindu-se Domnul cu Ioan şi cu Petrul, ş'au schimbat hainele sale şi a străluci le-au făcut, aşa fusè îmbrăcămintea aceaia, şi să minună şi să uimi omul cel îmbrăcat. Iară într'altă vreame, lumina aceasta carea luminează în inimă o deşchisè pre cea mai dinlăuntru şi mai adâncă şi ascunsă lumină, întrucât tot omul, fiind înghiţit întru dulceaţa şi vedeniia aceaia, mai mult a nu să avea pre sineşi, ci a fi ca un nebun şi ca un várvar lumii aceştiia, pentru dragostea şi dulceaţa cea preacovârşitoare, pentru tainele ceale ascunse; întrucât omul, în vreamea aceaia fiind slobozit, a ajunge întru desăvârşitele măsuri, şi a fi curat şi slobod din păcat. Ci după aceastea să strânsằ darul, şi veni acoperământul puterii céiĭ protivnice: şi să arată oareşcum desprè o parte, şi [omul] stătu întru o treaptă întru cea mai dinjos desăvârşire.

CAP 4.

Precum am zice, să cuvine cuivaşi doaăsprezeace treapte a treace şi a ajunge întru desăvârşire. În vreame, sosi neştine a o cuprinde măsura aceaia, şi au întrat întru desăvârşire. Iarăşi să strânge darul[3],

---

[1] În text: мѹлмт. (N. ed.)
[2] Se înnourează, se mohorăşte (gr. στυγνάζει). (N. ed.)
[3] Ibid.

şi să pogoară o treaptă, şi stă întru ceale unsprezeace. Iară unul oareşicarele, bogat în dar, totdeauna zioa şi noaptea stătu întru desăvârşitele măsuri, fiind slobod şi curat, totdeauna robit şi înnălţat. Şi acuma, căruia i să arătară minunile acealea, şi ale celora ce o priimi gustarea omul, de a fi fost împreună cu dânsul totdeauna, nu ar fi fost putut orânduiala cuvântului sau greutatea a o priimi, nici ar fi fost suferit a auzi sau a să griji întru cea cu întâmplare pentru sineşi, nici pentru cea de mâine, fără decât numai a şădea într'un unghiu, înnălţat şi îmbătat. Deci desăvârşita măsură nu s'au dat, pentru ca să poată a să îndeletnici întru grija fraţilor, şi întru slujba cuvântului: însă păreatele cel din mijloc al zidului s'au răsipit, şi moartea s'au biruit.

CAP 5.

Iară lucrurile aşa sânt. Ca o neguroasă oareşicarea puteare zace deasupra, şi acopere uşor ca un văzduh gros (macar de şi arde făcliia totdeauna şi luminează); ca un acoperemânt zace deasupra luminei aceiia. Pentru aceasta mărturiseaşte acesta cum că nu iaste desăvârşit, nici slobozit cu totul din păcat: întrucât a zice [el] cum că s'au răsipit şi s'au sfărâmat păreatele cel din mijloc al zidului, şi iarăşi întru oareşicare nu s'au răsipit tot, nici [pentru] totdeauna. Pentru că iaste vreame când mai mult să aprinde, şi mângăe şi odihneaşte; este vreame când să strânge şi înnuorează, dupre cum darul acesta orânduiaşte spre folosul omului. Şi cine este cela ce ar fi venit întru desăvârşita măsură în vremi, ş'ar fi gustat, şi gustare ar fi avut din veacul acela? Pentru că încă n'am văzut nici un om desăvârşit creştin, sau slobod. Ci deşi să odihneaşte cinevaşi întru dar, şi întră în taine, şi întru descoperiri, şi întru multă dulceaţă a darului, ci încă şi păcatul este împreună încă înlăuntru. Iară aceştea, pentru darul cel preacovârşitoriu şi pentru lumina ceaia ce e întru dânşii, socotesc a fi sloboziţi şi desăvârşiţi, greşind dintru neiscusinţă, de vreame că o au lucrarea darului. Dară nu am văzut încă nici pre unul slobod: de vreame că şi eu, desprè o parte, întru oareşicare vremi am întrat întru măsura aceaia, şi ştiu deprinzându-mă cum că nu este desăvârşit omul.

CAP 6.

Întrebare:

Spune-ne noaă, tu întru care eşti măsuri?

Răspundere:

După semnul Crucii, acuma darul aşa lucrează, şi în pace sânt toate mădulările şi inima, întrucât sufletul, din multa bucurie, a să vedea ca un prunc fără de răutate, şi mai mult nu mai osândeaşte omul pre ellinul, sau pre jidovul, sau pre păcătosul, sau pre mireanul. Ci omul cest dinlăuntru cu ochiu curat pre toţi îi veade, şi mi să bucură omul de toată lumea, şi cu adevărat voiaşte a li să închina şi a-i iubi pre ellini şi pre jidovi. Într'alt ceas, fiiul împăratului aşa-i îndrăzneaşte Fiiului lui Dumnezeu ca unui tată: şi i să deşchid lui uşile, şi întră înlăuntru întru multe lăcaşuri; şi precât întră, iarăşi i să deşchid lui spre cuvânt dela o sută de lăcaşuri la alte o sută de lăcaşuri, şi să îmbogăţeaşte. Şi precât se îmbogăţeaşte, iarăşi alte minuni mai noaă i să arată lui; şi i să încredinţează, ca fiiului şi moştenitoriului, lucruri ce nu să pot a să grăi desprè firea omenească, sau cu gura şi cu limba a să glăsui. Slavă Dumnezeului. Amin.

CUVÂNT 9.

Făgăduinţele şi prorociile lui Dumnezeu prin prea de tot fealiul de cercare şi de ispitire a să împlini, şi unuia Dumnezeului dvorind, a ne izbăvi noi de ispitirile vicleanului.

CAP 1.

Duhovniceasca lucrarea darului lui Dumnezeu, întru suflet făcându-se, cu multă îndelungă-răbdare, şi cu înţelepciune, şi cu orânduială tainică a minţii să lucrează, şi cu multă răbdare întru ani şi vremi omul luptându-se. Şi atuncea lucrul darului desăvârşit întru dânsul să arată, voirea cea singură-stăpânitoare, cu multă ispitire, bineplăcută Duhului arătându-se, şi prin ani ispitirea şi suferirea arătându-o. Iară urmarea aceasta, dintru scripturile ceale de Dumnezeu însuflate, prin chipurile ceale ce să făcură întru arătare o vom pune de faţă.

CAP 2.

Iară ceaia ce grăescu, una ca aceasta iaste, ádecă precum la Iósif: Întru câţi ani şi vremi voirea lui Dumnezeu cea pentru dânsul orânduită s'au săvârşit, şi s'au împlinit vedeniile? Şi mai nainte, în câte trude şi scârbe şi strâmtorări fiind ispitit, le-au suferit toate cu vitejie? Şi întru toate ispitit şi credincios rob lui Dumnezeu aflându-se, atuncea împărat să făcu al Eghípetului, şi neamul său îl hrăni, şi prorociia celor nevăzute să săvârşi, şi voirea lui Dumnezeu, prin ani şi prin orânduială multă prorociia priimindu-o.

CAP 3.

Aşijderea şi pentru Davíd, Dumnezeu îl unse pre el întru împărat prin Prorocul Samuil; şi când să unse, atuncea fugi, gonit fiind dela Saul a să omorî. Şi unde e ungerea lui Dumnezeu, şi unde e făgăduinţa cât spre grabă[1]? Pentru că după ce să unse, atuncea cumplit să scârbea, întru pustietăţi rătăcindu-se, şi lipsit fiind pănă la pâine, şi fugind la neamuri pentru vrăjmăşiia lui Saul carea să făcea spre dânsul. Pre carele îl unse Dumnezeu spre împărat, cu neşte scârbe

---

[1] „Cât spre grabă” (ὡς πρὸς τὸ τάχος): ca şi cum avea să fie degrabă [împlinită]. (N.ed.)

ca aceastea era cuprins; apoi cu anii ispitindu-se, şi scârbindu-se, şi cercându-se, şi îndelung-răbdând, odată crezându-i lui Dumnezeu, şi pre sineşi adeverindu-se cum că «Ceaia ce făcu prin ungerea Prorocului spre mine, şi ceaia ce au zis Dumnezeu a să face pentru mine, fără de îndoială a să face să cuvine», şi prin multă îndelungă-răbdare, mai pre urmă să făcu voirea lui Dumnezeu, şi au împărăţit Davíd după multe ispitiri: şi atuncea s'au arătat cuvântul lui Dumnezeu, şi ungerea carea să făcu prin Prorocul, dovedită să arătă şi adevărată.

CAP 4.

Aşijderea şi pentru Moisì, Dumnezeu mai nainte pre acesta cunoscându-l şi mai nainte hotărându-l spre povăţuitoriu şi izbăvitoriu al norodului, fiiu a fi l-au făcut al featei lui Faraon, şi întru bogăţie împărătească, şi întru slavă, şi întru desmierdăciune au crescut, cu toată înţelepciunea eghipteanilor pedepsindu-se; şi îmbărbătându-se şi cu credinţa mare făcându-se, de toate acealea s'au lepădat, pătimirea cea rea şi ocările lui Hristos mai vârtos alegându-le, dupre cuvântul Apostolului[1], decât desfătăciunea cea vremealnică a păcatului a o avea. Şi fugariu din Eghípet făcându-se, câtă vreame întru lucrarea cea păstorească petrecu fiiul împăratului, şi carele fusè crescut întru atâta desfătăciune şi desmierdare împărătească? Şi aşa, mai pre urmă, iscusit lui Dumnezeu şi credincios, prin multă îndelungă-răbdare aflându-se, ca unul ce multe ispite suferì, izbăvitoriu să făcu şi povăţuitoriu şi împărat al Israilului, şi Dumnezeu al Faraonului fusè numit dela Dumnezeu. Că printr'însul l-au bătut Eghípetul, şi ceale mari şi minunate Dumnezeu printr'însul le arătă Faraonului, şi la sfârşit în mare pre eghipteani îi înnecă. Iată voirea lui Dumnezeu şi punerea-înnainte după câţi ani să făcu arătată, şi cu câte ispitiri şi scârbe să săvârşi.

CAP 5.

Aşijderea şi la Avraam, cu câţi ani mai nainte i s'au făgăduit Dumnezeu a-i dărui fiiu, ci nu-i deate îndatăşi, ci între câţi ani ce-

[1] Cf. Evr. 11, 25. (N. ed.)

rcări şi ispite să făcură cătră dânsul? Şi el cu îndelungă-răbdare toate ceale ce-i venea asupră-i suferindu-le, şi pre sineşi cu credinţa adeverindu-se, cum că cela ce s'au făgăduit, fiind nemincinos, îşi va împlini cuvântul său: şi aşa credincios aflându-se, o dobândi făgăduinţa.

CAP 6.

Aşijderea şi lui Noe, întru al cincisutelea de an poruncindu-i-se dela Dumnezeu chivotul a-l alcătui, făgăduindu-se preste lume a-l aduce potopul, şi întru anul al şaselea sută aducându-l, o sută de ani îndelung au răbdat neîndoindu-se întru nimica, oare face-va Dumnezeu ceale ce au zis, sau nu le va face? Ci o dată cu credinţa adeverindu-se, cum că ceale ce le-au grăit Dumnezeu fără de îndoială a fi să cuvine. Şi aşa iscusit cu voirea întru credinţă, şi întru răbdare, şi întru îndelungă-răbdare multă aflându-se, s'au mântuit singur cu casa sa, porunca curat păzindu-o.

CAP 7.

Şi pricinile aceastea le aduserăm din scripturi pentru ca să arătăm cum că lucrarea darului lui Dumnezeu carea să face în om, şi darul Duhului celui Sfânt pre carele sufletul cel credincios a-l lua să învredniceaşte, cu multă luptă şi cu răbdare multă şi cu îndelungă-răbdare, şi prin ispite şi prin cercări să face, voirea cea singură-stăpânitoare prin toate scârbele ispitindu-să. Şi când nu l-ar scârbi pre Duhul întru nimica, ci cu darul, prin toate poruncile, s'ar face împreună-glăsuitoriu, atuncea slobozirea cea dintru patimi a o dobândi să învredniceaşte; şi a punerii-de-fii a Duhului şi a ceiia ce întru taină să grăiaşte împlinirea o priimeaşte, şi a bogăţiei céiĭ Duhovniceşti, şi a înţeleagerii ceiia ce nu iaste din lumea acesta, căriia ceia ce sânt creştini cu adevărat părtaşi să fac. Pentru aceasta şi din toţi oamenii, dintru ceia ce-l au duhul lumii, din cei cu minte, din cei pricepuţi, dintru cei înţelepţi, aceştea întru toate sânt despărţiţi.

CAP 8.

Pentru că unul ca acesta pre toţi oamenii îi ispiteaşte, dupre cea scrisă[1]; îl cunoaşte pre fieştecarele de unde grăiaşte şi unde stătu, şi întru care măsură este. Iară pre acesta nici unul dintru oameni, dintru ceia ce-l au duhul lumii, a-l cunoaşte şi a-l ispiti poate; fără decât numai cela ce îl are cerescul Duhul Dumnezeirii, cel deaseamenea, îl cunoaşte pre cel deasemenea, precum zice Apostolul: Cu ceale Duhovniceşti pre ceale Duhovniceşti asămănându-le. Iară omul cel sufletesc nu le priimeaşte pre ceale ale Duhului lui Dumnezeu, pentru că nebunie lui îi iaste. Iară cel Duhovnicesc le ispiteaşte ádecă toate, iară el nu să ispiteaşte dela nimenea.[2] Unul ca acesta toate preaslăvitele lucrurile lumii, bogăţiia, şi desfătarea, şi toată dezmierdarea, şi singura cunoştinţa, şi toate ceale ce-s ale veacului acestuia lepădate le socoteaşte şi urâte.

CAP 9.

Că precum cela ce să arde şi iaste ţinut de friguri, orcare bucată sau băutură preadulce i-ai aduce lui, o uraşte şi o leapădă, pentru a să arde el de friguri şi desprè dânsele foarte a fi lucrat, întru acestaşi chip şi ceia ce să ard de cerescul, sfinţitul şi închinatul dorul Duhului, şi cu líbovul dragostii lui Dumnezeu li s'au rănit sufletul, şi cu dumnezeescul şi cu focul cel ceresc, pre carele veni Domnul a-l arunca pre pământ şi voiaşte degrabă a să aprinde[3], foarte să lucrează şi să aprind întru cerescul dorul lui Hristos, precum mai nainte s'au grăit, toate ceale preaslăvite ale veacului acestuia, şi pre ceale cinstite, lepădate şi urâte le socotesc, pentru focul dragostei lui Hristos, carele îi ţâne şi-i aprinde şi-i arde pre aceştea prin dragostea cea cătră Dumnezeu, şi prin cereştile bunătăţile dragostei; dintru carea dragoste nimica dintru ceale cereşti, sau dintru ceaste pământeşti, sau dintru ceale dedesuptul pământului nu-i va putea

[1] Cf. 1 Cor. 2, 15. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 2, 13-15. (N. ed.)
[3] Lc. 12, 49. (N. ed.)

pre aceştea a-i despărţi, precum au mărturisit Pavel Apostolul, că cine pre noi ne va despărţi de dragostea lui Hristos[1], şi cealelalte.

CAP 10.

Iară căştigarea sufletului său şi a cereştii dragostei Duhului nu e cu putinţă ca să o afle cinevaşi, deaca nu desprè toate ceaste ce-s ale veacului acestuia pre sineşi înstreinându-se, spre căutarea dragostei lui Hristos să va da pre sineşi, şi de nu va eşi mintea dintru toate ceaste materialnice şi griji pământeşti, pentru ca spre gândul acel unul toată a să îndeletnici să poată, prin toate poruncile aceastea îndreptându-le, ca toată grija, şi căutarea, şi îngrijarea, şi îndeletnicirea sufletului spre cercarea fiinţei céiĭ gânditoare[2] să fie, cum să cuvine ca să să împodobească aceasta cu poruncile bunătăţilor[3], şi cu podoaba cea cerească a Duhului, şi cu împărtăşirea curăţeniei şi sfinţeniei lui Hristos; pentru ca cinevaşi, de toate lepădându-se, şi toate împiedecările materiei şi ale pământului de prin prejurul său tăindu-le, şi de dragostea cea trupească şi desprè pătimirea părinţilor sau a rudeniilor afară făcându-se, întru alta întru nimica mintea sa să o slobozească a să îndeletnici sau a să îngrijnicì – ádecă sau întru dregătorie, sau întru slavă, sau întru cinstiri, sau întru preteşugurile ceaste trupeşti ale lumii, sau întru altele oareşicare griji pământeşti – ci toată cu totul [cea] către căutarea fiinţei céiĭ gânditoare a sufletului grijirea şi scârba mintea să o priimească, şi întru nădăjduirea şi întru aşteptarea venirii Duhului toată cu totul să petreacă, precum zice Domnul: Întru răbdarea voastră căştigaţi sufletele voastre[4]; şi iarăşi: Căutaţi împărăţiia lui Dumnezeu, şi aceastea toate vi să vor adăoga voaă[5].

---

[1] Rom. 8, 35. (N. ed.)

[2] „Fiinţei ceii gânditoare”: gr. τῆς νοερᾶς οὐσίας – esenţei înţelegătoare/gânditoare (nematerialnice). (N. ed.)

[3] Gr. τῶν ἀρετῶν, ale virtuţilor. (N. ed.)

[4] Lc. 21, 19. (N. ed.)

[5] Mt. 6, 33. (N. ed.)

CAP 11.

Şi o să fie, ca aşa neştine nevoindu-se, şi totdeauna luând aminte spre sineşi, or întru rugăciune, or întru ascultare, or întru ce feal de lucru ce s'ar face după Dumnezeu, de întunearecul vicleanilor draci a scăpa să poată. Pentru că mintea, dintru ispitirea sa şi dintru căutarea sa cea cătră Domnul neeşind, pre sufletul său poate a-l căştiga, pre cela ce este întru periciunea patimilor, cu silniciia pururea cea cătră Domnul şi cu osârdiia robindu-se pre sineşi, şi de acesta singur lipindu-se, precum s'au grăit: Toată înţeleagerea robindu-o întru ascultarea lui Hristos[1]. Pentru ca prin o luptă şi dorire ca aceasta, şi prin căutare, mintea să să învrednicească a să face împreună cu Domnul întru un Duh, al harului şi al darului lui Hristos[2], odihnindu-se întru vasul sufletului, spre tot lucrul bun mai nainte fiind gătit acesta, şi pre Duhul Domnului prin osebitele voirile sale neocărându-l, şi prin răvărsările veacului acestuia, sau cu slăviri, sau cu dregătorii, sau cu înţeleagerile ceale osebite, sau cu dezmierdăciuni trupeşti şi cu înpreunările şi cu împărtăşirile oamenilor celor vicleani.

CAP 12.

Pentru că iubit [lucru] e deaca tot cu totul pre sineşi Domnului sfinţindu-se, şi de singur de acesta lipindu-se, şi întru poruncile acestuia petrecând fără de uitare, şi pre Duhul lui Hristos, pre cela ce au venit şi l-au umbrit, dupre vrednicie cinstindu-l, să va învrednici împreună cu dânsul întru un Duh şi o amestecare a să face, precum grăiaşte Apostolul: Cela ce să lipeaşte de Domnul, un Duh este[3]. Iară deaca cinevaşi să va da pre sineşi întru grijă, sau întru slavă, sau întru dregătorie, sau de cinstirile ceale omeneşti să va griji şi le va căuta pre aceastea, şi întru cugetele ceale pământeşti sufletul să va frământa şi să va amesteca, sau întru vreuna a veacului acestuia legat ar fi şi ţânut ar fi, şi ar dori un suflet ca acesta a treace şi a scăpa, şi a-l goni întunearecul patimilor întru carele ţânut

---

[1] 2 Cor. 2, 10, 5. (N. ed.)
[2] Cf. 1 Cor. 6, 17. (N. ed.)
[3] Ibid.

iaste dela puterile ceale vicleane: nu poate, pentru că o iubeaşte şi o face voia întunearecului, şi izvodirile răutăţii nu le uraşte desăvârşit.

CAP 13.

Să ne gătim dară pre sineşi cu toată priimirea şi cu toată voirea cătră Domnul a călători, şi următori lui Hristos a ne face prin săvârşirea voilor lui, şi prin pomenirea tuturor poruncilor lui, spre a le face pre aceastea; şi cu totul pre sineşi din dragostea lumii despărţindu-ne, de singur acesta sufletele sale să le atârnăm, şi îndeletnicirea şi grija şi căutarea singur a acestuia întru minte să o avem. Şi deaca şi prin trup, întru îndeletnicirea poruncilor şi întru ascultare pentru Dumnezeu, puţân ne-am îndeletnici, mintea din dragostea cea cătră Domnul şi din căutare şi din dorire să nu se despărţască. Pentru ca cu o minte ca aceasta luptându-ne, şi cu înţeleagere dreaptă calea dreptăţii călătorindu-o, şi totdeauna noaăşi luându-ne aminte, făgăduinţa Duhului lui să o dobândim, şi să ne izbăvim prin dar dintru pierzarea întunearecului patimilor desprè care lucrat este sufletul. Pentru ca împărăţiei céiĭ veacinice vreadnici să ne facem, şi împreună a ne desfăta cu Hristos întru toţi veacii să ne învrednicim, slăvindu-l pre Părintele, şi pre Fiiul, şi pre Duhul Sfânt în veaci, Amin.

CUVÂNT 10.

Prin cugetarea cea smerită şi prin osârdie să păzesc şi cresc dăruirile darului celui Dumnezeesc: iară prin înnălţare şi prin trândăvie pier.

CAP 1.

Sufletele ceale iubitoare de adevăr şi iubitoare de Dumnezeu, ceale ce întru multă nădeajde şi credinţă doresc desăvârşit a să îmbrăca cu Hristos, de pomenirea cea dela alţii nu atâta au trebuinţă, nici desprè dorul cel ceresc şi desprè dragostea cea către Domnul [nici] macar întrucât[va] a să împuţâna sufere, ci toate cu totul pre Crucea lui Hristos fiind pironite, către mirele cel Duhovnicesc în toate zilele simţirea Duhovniceştii sporiri-înnainte o cunosc. Şi rănite fiind cu dorul cel ceresc, şi flămânzând către dreptatea bunătăţilor[1], strălucirea Duhului întru multă şi nesăţioasă dorire o au. Iară deaca şi cunoştinţa tainelor celor Dumnezeeşti prin credinţa lor a o lua s'ar învrednici, or şi darului veseliei céiĭ Cereşti împărtăşite s'ar face, nu nădăjduesc întru sineşi, socotind a fi cevaşi: ci precât să învrednicesc darurilor celor Duhovniceşti, dupre atâta mai vârtos cu nesăturare de dorul cel Ceresc ţiindu-se, îl caută cu dureare. Şi dupre cât ar priimi întru sineşi simţirea Duhovniceştii sporirii-înnainte, dupre atâta mai vârtos întru flămânzire şi întru însătoşare sânt spre împărtăşirea şi creaşterea darului; şi precât Duhovniceaşte să îmbogăţesc, cu atâta mai vârtos ca nişte sărace sânt lângă sineşi, aflându-se cu nesăturare prin dorul cel sufletesc către mirele cel ceresc, precum grăiaşte scriptura: Ceia ce mă mănâncă pre mine, încă vor flămânzi, şi ceia ce mă beau pre mine, încă vor însătoşa.[2]

CAP 2.

Neşte suflete ca aceastea, care cu înfocare şi cu nesăturare o au dragostea către Domnul, sânt vreadnice vieţii céiĭ veacinice. Pentru aceasta şi izbăvirii patimilor să învrednicesc, şi negrăitului Duhului

---

[1] Gr. τῶν ἀρετῶν, ale virtuţilor. (N. ed.)
[2] Sirah 24, 23. (N. ed.)

Sfânt, şi împărtăşirii céiĭ tainice. Şi întru împlinirea darului, strălucire şi împărtăşire priimesc desăvârşit. Iară câte-s nebărbate şi trândave suflete, necăutându-o de-aicea, pănă ce încă în trup sânt, sfinţirea inimei, nu desprè o parte, ci desăvârşit prin răbdare şi prin îndelunga-răbdare a o priimi, şi nenădăjduindu-se a să împărtăşi mângăitoriului Duhului întru desăvârşire, cu toată simţirea şi adeverirea, şi de patimile răutăţii a să izbăvi prin Duhul neaşteptând; sau iarăşi, darului celui Dumnezeesc învrednicindu-se, întru negrijnicie oareşicarea şi întru răsuflare[1], desprè răutate fiind furate – pre sineşi să deateră.

CAP 3.

Precum că priimind darul Duhului, şi avându-o mângăiarea darului întru odihna, şi întru dragostea, şi întru dulceaţa cea Duhovnicească, şi spre aceasta nădăjduindu-se, să înnalţă şi să negrijază, nesfărămându-se cu inima, şi cu mintea[2] nesmerindu-se, nici fiind întru desăvârşita măsura nepătimirii, nici aşteptând cu toată sârguinţa şi credinţa desăvârşit a să umplea de dar, ci să adeveriră, şi să odihniră, şi rămasără întru puţâna mângăiarea darului, întru înnălţare mai vârtos decât întru smerenie sporind-înnainte: neşte suflete ca aceastea, şi de darul căruia să învredniciră cândvaşi să vor dezgoli, pentru defăimăciunea cea cu lenevire şi pentru deşarta îngâmfarea părerii sale.

CAP 4.

Sufletul cel cu adevărat iubitoriu de Dumnezeu şi iubitoriu de Hristos, macar de şi întuneareci de dreptăţi ar face, ca cum nu ar fi fost lucrat nimica, aşa să are întru sineşi, pentru dragostea cea nesăţioasă cătră Domnul. Macar cu postirile, macar cu privigherile ş'ar mistui trupul, ca cum nu ar fi fost început încă a să trudi întru bunătăţi, aşa să află. Macar fealiuri de fealiuri de daruri ale Duhului, sau descoperiri şi taine cereşti a dobândi s'ar învrednici, ca cum nu ar avea încă nimica, aşa este întru sineşi, pentru nemăsuralnica şi

[1] Gr. ἄνεσιν, destindere, relaxare. (N. ed.)
[2] În text: минмѣ. (N. ed.)

nesăţioasa dragostea cea cătră Domnul; ci întru toate zilele flămând e şi însătoşat, prin credinţă şi prin dragoste. Întru dvorirea rugăciunei, întru tainele darului, şi întru toată aşăzarea bunătăţii cu nesăturare să află, cu líbovul Duhului celui ceresc fiind rănit, şi dorire înfocată, prin dar, pururea întru sineşi cătră mirele cel ceresc [având], dorind desăvârşit a să învrednici tăinuicioasei şi negrăitei, întru sfinţeniia Duhului, împărtăşirei céiĭ cătră dânsul; fiind descoperit cu faţa sufletului, şi privind cătră mirele cel ceresc, faţă cătră faţă, întru Duhovnicească şi nepovestită lumină, amestecat fiind cu acesta întru toată adeverirea, cu moartea lui împreunăînchipuindu-se, întru multă poftire moartea cea pentru Hristos totdeauna aşteptându-o, şi din păcat şi dintru întunerecimea patimilor desăvârşâtă izbăvire a priimi dela Duhul crezând întru adeverire. Pentru ca, curăţându-să prin Duhul, cu sufletul şi cu trupul sfinţindu-se, vas curat spre priimirea mirului celui ceresc şi spre sălăşluirea cerescului şi adevăratului împăratului Hristos a să face să să învrednicească. Şi atuncea vieţii céiĭ cereşti vreadnic să alcătuiaşte, lăcaş curat al Duhului Sfânt de-aicea făcându-se.

CAP 5.

Iară întru măsurile aceastea a veni sufletul, nici supt una[1], nici fără de ispitire este. Ci prin osteneale multe şi prin lupte şi prin ani, şi prin sârguinţă cu cercare, şi prin fealiuri de fealiuri de ispite creaşterea cea Duhovnicească şi sporirea-înnainte o priimeaşte, până la desăvârşita măsura nepătimirii. Pentru ca întru toată ispita, cea desprè răutate adusă, suferind cu osârdie şi cu vitejie, atuncea cinstirilor celor mari şi darurilor celor Duhovniceşti şi bogăţiei céiĭ cereşti să să învrednicească, şi aşa împărăţiei ceriurilor să să facă moştenitoriu, întru Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia slava şi ţinearea în veaci, Amin.

[1] „Nici supt una” (οὔτε ὑφ’ ἕν): nici dintr’o dată. (N. ed.)

CUVÂNT 11.

Putearea Duhului Sfânt întru inima omului a fi ca focul. Şi de care avem trebuinţă spre a le osebi gândurile ceale ce izvorăsc în inimă. Şi pentru şarpele cel mort, pentru cel înfipt dela Moisì în vârful lemnului, carele închipuire fusè a lui Hristos. Cuprinde şi cuvântul cuvântări doaă: una ádecă a lui Hristos cu vicleanul satana, iară ceaialaltă a păcătoşilor împreună cu acestaşi.

CAP 1.

Cerescul focul Dumnezeirii pre carele îl priimesc creştinii înlăuntru întru inima lor acuma, întru veacul acesta, singur acesta carele slujeaşte înlăuntru, întru inima lor, când să va topi trupul, dinnafară să face, şi iarăşi le închiagă mădulările împreună, şi o face înviiarea mădulărilor celor topite. Că precum focul cel din Ierusalim, carele era spre slujbă în oltariu, în vreamea robirii îngropat fusè în groapă, şi singur acela, după ce să făcu pace şi cei robiţi să întoarsără, ca cum iarăşi să înnoi şi era spre slujbă, după obiceaiu[1]: aşa şi acuma, trupul cel deaproape, carele după ce să topeaşte să face noroiu, îl lucrează focul cel ceresc şi iarăşi îl înnoiaşte, şi trupurile ceale putrezite le înviază. Pentru că focul carele înlăuntru lăcuiaşte, în inimă acuma, atuncea dinnafară să face şi o face înviiarea trupurilor.

CAP 2.

Pentru că la Navuhodonosór focul în cuptoriu n'au fost Dumnezeesc, ci au fost zidire. Iară cei trei coconi, pentru dreptatea lor fiind întru focul cest văzut, întru inimile lor îl avură Dumnezeescul focul cel ceresc, înlăuntrul cugetelor slujind şi lucrând întru aceştea, şi singur acela s'au arătat dinnafară de dânşii. Pentru că în mijlocul lor au stătut, şi focul cest văzut îl ţânu a nu-i arde pre drepţii şi a nu-i vătăma cevaşi. Şi aşijderea şi la Israil, de vreame că mintea lor şi gândul întru punere-înnainte avu a să depărta dela Dumnezeul cel viu, şi întru închinarea idolilor a să abate, silit fusè Aaron a le zice lor ca să le aducă vasele ceale de aur şi podoabele. Deci aurul şi va-

---

[1] Cf. 2 Macav. 1, 19-22. (N. ed.)

sele pre care le băgară în foc idol să făcură, şi ca cum au urmat focul voirii lor. Şi acesta e lucru minunat. Pentru că, de vreame că dupre punerea-înnainte, într'ascuns şi întru cugetele sale închinarea idolilor o sfătuiră, şi focul aşijderea vasele ceale băgate într'însul idol le-au făcut, şi deaciia întru arătare să închinară idolilor. Deci precum cei trei coconi, dreptatea cugetându-o, îl priimiră întru sineşi focul lui Dumnezeu, şi să închinară Domnului întru adevăr, aşa şi acuma sufletele ceale credincioase îl priimesc Dumnezeescul şi cerescul focul acela în veacul acesta într'ascuns, şi singur acela icoană cerească închipuiaşte întru omenire.

CAP 3.

Deci precum le-au închipuit focul vasele ceale de aur şi să făcură idol, aşa şi Domnul, carele să asemenează voirilor sufletelor celor bune şi credincioase, şi dupre voirea lor o închipuiaşte icoana, şi acuma, în suflet, şi la înviiare dinnafară de dânşii să va arăta, şi le va proslăvi trupurile lor dinlăuntru şi dinnafară. Ci întru ce chip trupurile lor putrezite sânt acuma, în vreamea aceasta, şi moarte şi topite, aşa sânt şi gândurile oareşicărora stricate dela satana, şi moarte desprè viaţă, şi îngropate în noroiu şi în pământ, pentru că au perit sufletul lor. Deci precum Israiliţii le băgară vasele ceale de aur în foc şi să făcură idol, aşa acuma gândurile ceale curate şi bune le-au dat omul răutăţii, şi să îngropară întru noroiul păcatului şi să făcură idol. Şi cum [poate] cinevaşi ca să le găsască pre aceastea, şi să le despărţască, şi să le scoaţă dintru acestaşi foc? Aicea de făclie Dumnezeiască are trebuinţă sufletul, de Duhul cel Sfânt carele o împodobeaşte casa cea întunecată, de luminosul soarele dreptăţii, de cel ce luminează şi răsare întru inimă: trebuinţă are de arma ceaia ce îl biruiaşte războiul.

CAP 4.

Pentru că văduva acolò, ceaia ce drahma o pierduse, întâiu au aprins făcliia, apoi au împodobit casa; şi aşa casa împodobindu-se şi făcliia aprinzându-se, drahma să află în gunoiu şi întru necurăţenie şi în pământ îngropată. Şi acuma sufletul nu poate dela sineşi

osebitele gândurile sale a le afla şi a le despărţi, ci când să va aprinde făcliia cea Dumnezeiască, o aprinde întru casa cea întunecată, şi atuncea pre gândurile sale le veade cum sânt îngropate întru necurăţeniia şi întru noroiul păcatului. Şi răsare soarele, şi atuncea pierzarea sa o veade sufletul, şi înceape iarăşi a le priimi pre cugetele ceale amestecate în gunoiu şi-ntru pângăriciune. Pentru că chipul său l-au pierdut sufletul, porunca călcându-o.

CAP 5.

Precum de ar fi cinevaşi împărat, şi ar avea aveare şi slujitori supt sineşi, pre ceia ce-i slujesc lui, şi i s'ar întâmpla acestuia luat a fi dela vrăjmaşi şi robit, acesta luându-se şi urgisindu-se, nevoe e şi slugile şi slujitorii lui a urma după dânsul – aşa şi Adam, curat fusè zidit dela Dumnezeu spre slujba lui, şi zidirile aceastea lui fură date spre slujire, pentru că Domn şi împărat fusè alcătuit al tuturor zidirilor. Ci după ce cuvântul cel viclean să apropie cătră dânsul şi-i vorbi, el mai întâiu prin auzul cele dinnafară îl priimi pre acesta, apoi au trecut prin inima lui, şi-l cuprinse tot ipostasul lui. Şi aşa deaciia el fiind luat, împreună fusè luată şi făptura cea posluşitoare şi slujitoare lui. Că printr'însul preste tot sufletul împărăţi moartea, şi tot chipul lui Adam l-au prăpădit din neascultarea aceluia, întrucât a să abate oamenii şi a veni întru închinarea dracilor. Pentru că iată roadele pământului, ceale ce bine s'au zidit dela Dumnezeu, să aduc dracilor. Pâine şi vin, şi untdelemn şi vite pun întru capiştile lor; ci încă şi pre fii[i] săi şi featele le jertviră dracilor.

CAP 6.

Acuma dară acesta carele au zidit trupul şi sufletul, acesta vine şi o răsipeaşte toată petreacerea vicleanului[1], şi lucrurile lui ceale ce să săvârşesc întru cugete. Şi iarăşi o înnoiaşte şi o închipuiaşte icoana cea cerească, şi face suflet nou. Pentru ca să să facă iarăşi împărat Adam al morţii, şi domn al zidirilor. Ci şi întru umbra legii, Moisì mântuitoriu să numiia al lui Israil, pentru că i-au scos pre ei din Eghípet. Aşa şi acuma Hristos, adevăratul izbăvitoriul, întră

[1] În text: вивлѣнꙋлꙋи. (N. ed.)

întru ceale ascunse ale sufletului, şi dintru Eghípetul cel întunecat îl scoate, dintru jugul cel preagreu şi dintru robiia cea amară. Ne porunceaşte dară noaă ca să eşim din lume şi săraci a fi desprè toate ceaste văzute, şi a nu avea grijă pământească. Ci zioa şi noaptea a sta la uşă, şi a aştepta când le va deşchide Domnul inimile ceale încuiate, şi l-ar vărsa preste noi Darul Duhului Sfânt.

CAP 7.

Zis-au dară a-l lăsa aurul, argintul, rudeniile, avearile a ni le vinde şi a le da săracilor, ş'ale învistieri pre aceastea şi a le căuta în ceriuri. Pentru că unde e comoara ta, acolò va fi şi inima ta.[1] Că ştiia Domnul cum că de-aicea satana să împuterniceaşte asupra gândurilor, a le pogorî pre aceastea întru grija lucrurilor cestor materialnice şi pământeşti. Pentru aceasta Dumnezeu, mai dinnainte grijindu-se pentru sufletul tău, [zis-au] a te lepăda desprè toate, pentru ca şi nevrând să o cauţi bogăţiia cea cerească, şi să o aibi pre inima ta cătră Dumnezeu. Pentru că deaca şi[2] vei vrea a te întoarce cătră zidiri, [să] nu găseşti, neavând nimica dintru ceaste văzute. Vei nu vei, unde pre aceastea le-ai învistierit şi le-ai pus, silit eşti a-ţi trimite mintea ta, cătră cea cerească: că unde e comoara ta, acolò va fi şi inima ta.

CAP 8.

Pentru că în leage i-au poruncit lui Moisì ca să facă şarpe de aramă, şi pre acesta să-l înnalţe şi să-l înfigă tocma în vârful lemnului. Şi câţi să rănea dela şărpi, privind spre şarpele cel de aramă, o dobândiia vindecarea. Aceasta să făcea cu orânduială, pentru ca cei carii sânt ţinuţi întru grijile ceaste pământeşti, întru închinările idolilor, şi întru poftele satanii, şi întru toată păgânătatea, prin chipul acesta desprè o parte oareşcum să privească spre ceale de sus, şi răsuflând desprè ceaste de jos, să iae aminte spre ceale înnalte, şi iarăşi dintru acealea înnainte să sporească întru cea preaînnaltă. Şi aşa dupre puţin sporind-înnainte întru neamul cel mai de sus şi mai înnalt, să cunoască cum că este preaînnalt mai vârtos

---

[1] Mt. 6, 21. (N. ed.)
[2] În text: ша. (N. ed.)

decât toată zidirea. Aşa şi ţie ţ'au poruncit a te face sărac, şi toate vânzându-le a le da săracilor, pentru ca deaciia macar de şi ai vrea jos a te pleca pre pământ, să nu poţi. Pentru că, făcând cercare, începi întru inima ta împreună cu gândurile tale a vorbi: Fiindcă nu avem nimica pre pământ, blemáţi[1] cătră ceriu, unde comoara ne-o avem, unde o făcurăm neguţătoriia. Şi înceape mintea ta a privi în sus cătră înnălţime, şi pre ceale mai înnalte a le căuta, şi înnainte a spori întru aceasta.

CAP 9.

Şi ce este şarpele cel mort, cel înfipt în vârful lemnului, [care] pre cei răniţi îi vindeca? Şarpele cel mort pre [şerpii] cei vii îi biruia întrucât închipuire este a trupului Domnului. Pentru că trupul pre carele îl luă din Mariia, pre acesta îl înnălţă pre cruce, şi-l spânzură şi-l înfipsă pre lemn, şi pre şarpele carele vieţuia şi să târiia întru inimă, trupul cel mort îl birui şi-l omorî. Aicea minune preamare, cum şarpele cel mort pre cel viu îl omorî? Ci întru ce chip făcu Moisì lucru nou, asămănare făcând a şarpelui celui viu, aşa şi Domnul lucru nou au făcut din Mariia, şi cu acesta s'au îmbrăcat, dară nu l'au adus trupul din ceriu. Duhul cel ceresc, întrând întru Adam, îl lucră, şi pre acesta îl amestecă cu Dumnezeirea, şi îl îmbrăcă cu trup omenesc, şi-l închipui în pântece. Deci precum şarpe de aramă până la Moisì nu s'au poruncit dela Domnul în lume a să face, aşa dară trup nou şi fără de păcate până la Domnul nu s'au arătat în lume. Pentru că întâiul Adam porunca călcându-o, au împărăţit moartea preste toţi fii lui. Biruitu-l-au dară trupul cel mort pre şarpele cel viu.

---

[1] Imperativ: „haideţi, mergeţi". Cuvânt vechi românesc, rar folosit (apare, de ex., în *Biblia* de la 1688, la Mc. 1: 38: „Blămaţ în satele şi în oraşele ce-s mai aproape…"). B.P. Hasdeu spune desprè acest cuvânt: „După cum a observat-o deja Lexiconul Budan, este o remarcabilă conservaţiune a conjunctivului latin *ambulemus*. Afereza primei silabe e întocmai ca în *buric=umbilicus"* (*Cuvente den bătrîni*, Tomul I, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983, p. 264). „Lexiconul Budan" la care trimite Hasdeu este *Dictionarium Valachico-Latinum*, al învăţatului bănăţean Mihail Halici-Tatăl, care a trăit în prima parte a secolului al XVII-lea (Cf. Mihail Halici-Tatăl, *Dictionarium Valachico-Latinum*, Ed. First, Timişoara, 2003. Cuvântul *blematz* apare la fila 18 din manuscris.). (N. ed.)

CAP 10.

Şi minunea aceasta jidovilor ádecă e sminteală, iară ellinilor nebunie. Şi ce grăiaşte Apostolul: Iară noi îl propoveduim pre Iisus Hristos, şi pre acesta răstignit, jidovilor ádecă sminteală, iară ellinilor nebunie; iară noaă, celora ce ne mântuim, pre Hristos putearea lui Dumnezeu, şi înţelepciunea lui Dumnezeu.[1] Pentru că întru trupul cel mort e viaţa, aicea-i izbăvirea, aicea e lumina, aicea vine cătră moarte, şi vorbeaşte cu dânsa Domnul, şi-i porunceaşte ca să le scoaţă din iad şi din moarte sufletele, şi a i le da lui. Iată dară aceasta, spre aceastea turburându-se, întră cătră slujitorii eiĭ, şi-şi adună toate puterile, şi le aduce stăpânitoriul vicleşugului zápisele şi grăiaşte: Iată aceştia ascultară cuvântului mieu, iată că să închinară noaă oamenii. Iară Dumnezeu, drept judecătoriu fiind, o arată şi acolò dreptatea sa şi-i grăiaşte lui: Te-au ascultat pre tine Adam, şi le cuprinseşi toate inimile lui. Te-au ascultat pre tine omenirea; trupul mieu ce face aicea? Acesta este fără de păcate. Trupul acela al întâiului Adam îţi fusè datoriu ţie, şi cu dreptate le ţii zápisele lui. Iară pre mine toţi mă mărturisesc cum că n'am greşit, nu-ţi sântu datoriu ţie nimica. Şi cum că Fiiu sântu al lui Dumnezeu, toţi mă mărturisesc pre mine. Pentru că sus în ceriuri m'au mărturisit glasul viind pre pământ: Acesta este Fiiul mieu cel iubit, pre acesta să-l ascultaţi.[2] Ioan mărturiseaşte: Iată mieluşelul lui Dumnezeu, cela ce rădică păcatul lumii.[3] Şi iarăşi scriptura: Carele păcat nu au făcut, nici s'au aflat vicleşug întru dânsul.[4] Şi cum că: Vine boiariul lumii aceştiia, şi întru mine nu va afla nimica.[5] Ci şi tu, satana, însuţi mă mărturiseşti pre mine, grăind: Te ştiu pre tine cine eşti, Fiiul lui Dumnezeu.[6] Şi iarăşi: Ce e noaă şi ţie, Iisuse Nazarineanule: ai venit mai nainte de vreame a ne munci pre noi.[7] Trei mă mărturisesc pre mine: Cela ce e deasupra Ceriurilor glasul

---

[1] 1 Cor. 1, 23. (N. ed.)
[2] Mt. 17, 5. (N. ed.)
[3] Io. 1, 29. (N. ed.)
[4] 1 Pt. 2, 22. (N. ed.)
[5] Io. 14, 30. (N. ed.)
[6] Mc. 1, 24. (N. ed.)
[7] Mt. 8, 29. (N. ed.)

îl slobozeaşte, cei de pre pământ, şi tu însuţi. Îl răscumpăru dară trupul cel vândut ţie prin întâiul Adam, le stricu zápisele tale. Pentru că eu le-am răsplătit datoriile lui Adam răstignindu-mă şi în iad pogorându-mă, şi-ţi poruncescu ţie, iadule şi întunearecule şi moarte, scoate-le sufletele lui Adam ceale încuiate. Şi aşa dară puterile ceale vicleane, cutrămurându-se, îl dau pre Adamul cel încuiat.

CAP 11.

Ci când ai auzi cum că în vreamea aceaia le-au izbăvit sufletele din iad şi dintru întunearec, şi cum că s'au pogorât Domnul în iad şi au făcut lucru preaslăvit, să nu le socoteşti lucrurile aceastea departe a fi dela sufletul tău. Pentru că omul încăpătoriu iaste şi priimitoriu al vicleanului. Pentru că le ţine moartea sufletele lui Adam, şi înlăuntrul întunearecului sânt încuiate gândurile sufletului. Şi când ai auzì pentru mormânturi, să nu le socoteşti numai pre ceaste ce să văd, pentru că mormânt şi groapă iaste inima ta. Pentru căci când stăpânitoriul răutăţii şi îngerii lui acolò să încuibează, şi când cărările şi petreacerile acolò le fac, unde umblă înlăuntru puterile satanii în mintea ta şi întru cugetele tale, au nu iad şi mormânt, şi groapă şi mort eşti lui Dumnezeu? Pentru că acolò satana argintul cel neiscusit l'au închipuit. Întru sufletul acesta le-au sămănat seminţele amărăciunei, frământătură au făcut cu aloatul cel vechiu, acolò izvoraşte izvorul noroiului. Deci vine Domnul la sufletele ceale ce-l caută pre el întru adâncul iadului inimei, şi acolò îi porunceaşte morţii, grăindu-i: Scoate sufletele ceale încuiate, pre ceale ce mă caută pre mine, pre care le ţii cu de-a sila. Deci le sfărâmă pietrile ceale greale, pre ceale ce zac deasupra sufletului, mormânturile le deşchide, pre mortul cel adevărat îl înviază, dintru temniţa cea întunecată pre sufletul cel încuiat îl scoate.

CAP 12.

În ce chip de ar fi un om legat la mâini şi la picioare cu lanţuri, şi ar veni cinevaşi carele să le dezleage legăturile lui, şi l-ar lăsa pre dânsul slobod a umbla întru slobozenie, aşa pre sufletul cel legat cu lanţurile morţii îl dezleagă Domnul din legături, şi-l lasă pre dânsul.

Şi mintea o slobozeaşte ca să umble fără de osteneală întru odihnă întru văzduhul cel Dumnezeesc. Precum de ar fi un om întru umpleare în mijlocul râului, şi cufundându-se în apă zace mort înnecat în mijlocul fiarălor celor cumplite; şi de ar vrea alt om, neiscusit a înnota, ca să-l mâ[n]tuiască pre cela ce au căzut înlăuntru, piiare şi acesta împreună şi se înneacă. Deci dară aicea de iscusit şi de meşter înnotătoriu e trebuinţă, pentru ca întrând întru adâncul sânului apei, acolò să să cufunde şi să-l scoaţă pre cela ce s'au înnecat şi iaste în mijlocul fiarălor. Şi singura apa când l-ar vedea pre cel iscusit şi carele ştie să înnoate, îi ajută acestuia şi-l rădică în sus pre el întru părţile ceale mai deasupra. Aşa sufletul întru luciul întunearecului şi întru adâncul morţii potopindu-se s'au înnecat, şi mort este desprè Dumnezeu în mijlocul fiarălor celor cumplite. Şi cine poate întru cămările acealea şi întru adâncurile iadului şi ale morţii jos a să pogorî? Fără decât numai meşterul acesta carele îl lucră trupul. Acesta vine la amândoaă părţile întru adâncul iadului, şi iarăşi întru adâncul sânul inimei, unde este ţânut sufletul desprè moarte împreună cu gândurile sale, şi îl scoate dintru adâncul cel întunerecos pre Adamul cel omorât. Ci şi singura moartea, prin iscusire, întru ajutorinţa omului acestuia să face, dupre cum apa celuia ce înnoată.

CAP 13.

Că ce greu îi este lui Dumnezeu a întra la moarte? Şi iarăşi, întru adâncul sânul inimei, şi de-acolò a-l chema iarăşi pre Adamul cel omorât? Pentru că întru veacul cest văzut sânt case şi zidiri unde lăcuiaşte omenirea: şi sânt unde fiarăle, leii sau bălaurii, şi alte fiară veninoase. Deci deaca soarele, zidire fiind, întră pretutindenea prin ferestri or prin uşi, şi în peşterile leilor şi în găurile jigăniilor, şi iase şi nu să vatămă nimica, cu cât mai vârtos Dumnezeul şi stăpânul tuturor întră în cuiburile şi în casele unde s'au sălăşluit moartea, şi în suflete? Şi de-acolò pre Adam izbăvindu-l nu să bântuiaşte desprè moarte. Şi plo[a]ia, din ceriu pogorându-se, ajunge a să pogorî întru părţile ceale mai dedesupt ale pământului, şi de-acolò rădăcinile ceale uscate le-au umezit şi iarăşi le înnoi, şi făcu acolò naştere noaă.

CAP 14.

Altul este cela ce are luptă şi scârbă şi războiu cătră satana. Acesta zdrobit îl are sufletul său, pentru că întru grijă iaste, şi întru plângere şi întru lacrămi. Unul ca acesta spre doaă feaţe stă. Deci de stă acesta întru neşte lucruri ca aceastea, întru războiu împreună cu dânsul iaste Domnul, şi-l păzeaşte pre dânsul: pentru că-l caută cu sârguinţă şi uşa o bate, când lui i-ar deşchide. Şi iarăşi, deaca [unul ca acesta] ţi s'ar arăta ţie frate bun aicea, dela darul este întărit. Iară cela ce n'are temelie, nu are atâta frică a lui Dumnezeu, inima lui nu iaste zdrobită, nici iaste întru frică, nici îşi căpuiaşte inima sa şi mădulările, a nu umbla fără de orânduială. Acesta încă răsipit îşi are sufletul său, pentru că nu au întrat încă în luptă. Deci altul este cela ce-i în luptă şi în scârbă, şi altul e cela ce nu ştie ce este războiul. Pentru că seminţele, când să pun în pământ, scârbă sufere în geruri, în iarnă, întru răceala vânturilor; şi întru vreamea cea cuviincioasă sământa iarăşi înviază.

CAP 15.

Ci să întâmplează cum că satana îţi grăiaşte ţie în inimă: Vezi câte răutăţi ai făcut? Iată de câte nebunii s'au umplut sufletul tău! Şi îngreoiat eşti de păcate, că nu poţi mai mult a te mântui. Şi aceastea le face pentru ca să te aducă pre tine întru deznădăjduială, şi cum că nu iaste binepriimită pocăinţa ta. Că de vreame ce au întrat răutăţile prin călcare, deaciia întru tot ceasul vorbeaşte cu sufletul ca omul cu omul. Răspunde-i lui şi tu, cum că: Le ámu mărturiile Domnului înscrise, şi cum că nu voiŭ moartea păcătosului, precum pocăinţa şi întoarcerea lui din calea cea rea, şi a fi el viu.[1] Că pentru aceasta s'au pogorât însuşi, pentru ca pre cei păcătoşi să-i mântuiască, pre cei morţi să-i rădice, pre cei omorâţi să-i înviiaze, pre ceia ce-s întru întunearc să-i lumineaze. Pentru că cu adevărat viind, întru punerea fiiască pre noi ne-au chemat, întru pacinică sfântă cetate, întru viaţa cea niciodinioară muritoare, întru mărire nestricăcioasă. Numai noi înceaperii noastre să-i dăm săvârşire bună: să petreacem întru sărăcie, întru streinătate, întru reaoa-pătimire, întru cearerea cea cătră

[1] Iez. 33, 11. (N. ed.)

Dumnezeu, cu obrăznicie uşa bătându-o. Că precum trupul este aproape de suflet, aşa mai aproape e Domnul a veni şi a le deşchide uşile ceale încuiate ale inimei, şi a o dărui noaă bogăţiia cea cerească. Pentru că bun şi iubitoriu de oameni iaste, şi nemincinoase sânt făgăduinţele acestuia, numai de vom răbda până în sfârşit căutându-l pre dânsul. Slavă îndurărilor Părintelui, şi ale Fiiului, şi ale Duhului Sfânt în veaci, Amin.

CUVÂNT 12.

Pentru starea lui Adam mai nainte pănă a nu o călca el porunca lui Dumnezeu, şi după ce îşi pierdu el şi pre chipul său, şi pre cel ceresc. Cuprinde şi cuvântul căutări oareşicare foarte folositoare.

CAP 1.

Adam porunca călcându-o, dupre doaă chipuri au perit: una ádecă că avearea cea curată a firii sale o au pierdut-o, pre cea frumoasă, pre cea dupre chipul şi asămănarea lui Dumnezeu; iară alta, că pre singur chipul l-au pierdut, întru carele îi era aşăzată lui dupre făgăduinţă toată moştenirea cea cerească. Precum de ar fi un ban, închipuirea Împăratului avându-o, şi acesta s'ar preface, şi aurul au perit, şi chipul nu este treabnic – una ca aceasta au pătimit şi Adam. Pentru că mare bogăţie, şi mare moştenire i s'au fost gătit[1] lui. Precum de ar fi o ţarină mare, şi aceasta ar avea venituri multe, acolò-i vie plină de roduri, acolò-s grânele ceale bine-roditoare, acolò-s cirezile, acolò-i aurul şi argintul – aşa au fost cinstită ţarina mai nainte de călcare, singur vasul lui Adam. Ci de vreame că avu cugetări şi gânduri reale, au perit desprè Dumnezeu.

CAP 2.

Şi nu grăim cum că au perit tot şi s'au prăpădit şi au murit: desprè Dumnezeu au murit, iară cu firea sa vieţuiaşte. Pentru că iată toată lumea umblă pre pământ, şi face neguţătorie. Ci ochiul lui Dumnezeu pre singura mintea o priveaşte şi cugetările, şi ca cum le veade, şi le treace cu vedearea, şi nu face împărtăşire întru aceştea, de vreame că nu cugetă nimica bineplăcut lui Dumnezeu. Precum de ar fi găzduiri de opşte, şi case de curvăsării, şi locuri unde ne-orânduialele şi neastâmpărările să fac: deci cinstitorii de Dumnezeu trecând nu să îngreţoşază, şi văzându-le nu le văd, pentru căci ca neşte moarte sânt acestora. Aşa şi Dumnezeu priveaşte ádecă spre ceia ce s'au depărtat dela cuvântul şi dela porunca lui, ci-i treace cu

[1] În text: гътитъ. (N. ed.)

vedearea pre dânşii, şi nu face acolò împărtăşire, nici să odihneaşte întru gândurile acestora Domnul.

CAP 3.

Întrebare:

Cum poate cinevaşi a fi sărac cu duhul, mai ales când ar simţi întru sineşi cum că s'au mutat şi au sporit-înnainte? Şi întru cunoştinţă şi înţeleagere au venit, pre carea mai nainte nu o au avut-o?

Răspundere:

Pănă când le căştigă cinevaşi pre aceastea şi sporeaşte-înnainte, nu iaste sărac cu duhul, ci să părerează pentru sineşi. Iară după ce ar veni întru înţeleagerea aceasta şi întru sporirea-înnainte, însuşi Darul îl învaţă pre dânsul a fi sărac cu duhul, pre cinevaşi carele iaste drept şi alesul lui Dumnezeu, a nu să socoti a fi cevaşi pre sineşi, ci a-l avea sufletul său necinstit şi defăimat, ca cum nu ar şti sau ar avea nimica, cu totul că ştie şi are. Şi aceasta ca o firească şi înfiptă să face în mintea oamenilor. Nu vezi? Strămoşul nostru Avraam, fiind ales, pământ pre sineşi şi cenuşă să numiia.[1] Şi Davíd, uns fiind întru împărat, pre Dumnezeu îl avea împreună cu sineşi. Şi ce grăiaşte? Viiarme sântu, şi nu om, ocara oamenilor şi defăimarea noroadelor.[2]

CAP 4.

Deci ceia ce voesc împreună-moştenitori a fi cu aceştea, şi împreună-cetăţeani ai cetăţii céiĭ cereşti, şi împreună a să proslăvi cu aceştea, pre această smerită-cugetare sânt datori a o avea, şi a nu avea păreare întru sineşi a fi cevaşi, ci a o avea inima zdrobită. Pentru că deşi prin multe chipuri întru fieştecarele din creştini lucrează darul, şi are fealiuri de fealiuri de mădulări: ci însă ai uniei cetăţi sânt toţi, de un suflet, de o limbă, unii pre alţii cunoscându-se. Precum în trup sânt mădulări multe, ci un suflet e întru toate cela ce le mişcă pre aceastea, aşa un duh lucrează întru toţi, prin fealiuri de

[1] Cf. Fac. 18, 27. (N. ed.)
[2] Ps. 21, 7. (N. ed.)

chipuri, însă ai uniei sânt cetăţi, ai uniei căi. Pentru că toţi drepţii pre calea cea strâmtă şi scârbită călătoriră, goniţi fiind, rău-pătimind, ocărâţi fiind, întru piei de capră vieţuind, întru peşteri, întru găurile pământului. Aşijderea şi Apostolii, până în ceasul de acuma, zâc, şi flămânzim, şi însetoşem, şi sântem goli, şi huliţi sântem, şi sântem neaşăzaţi.[1] Dintru carii unora ádecă capetele li să tăiară, iară alţii să răstigniră, iară alţii prin fealiuri de chipuri fură scârbiţi. Şi singur stăpânul şi al Prorocilor şi al Apostolilor, ca cum uitându-şi slava cea Dumnezeiască, cum au călătorit, chip noaă făcându-să? Prin huliri, purtă pre cap cunună de mărăcini, scuipiri suferì, pălmuiri, Cruce.

CAP 5.

Deaca Dumnezeu aşa au călătorit pre pământ, datoriu eşti şi tu următoriu lui a te face. Şi Apostolii şi Prorocii aşa au călătorit. Şi noi, de voim a ne zidi pre temeliia Domnului şi a Apostolilor, datori sântem următori acestora a ne face. Pentru că grăiaşte Apostolul întru Duhul Sfânt: Următori mie să vă faceţi, precum şi eu lui Hristos.[2] Iară deaca le iubeşti slavele oamenilor, şi voeşti a fi închinat ş'o cauţi odihna, te-ai abătut din cale. Pentru că ţi se cuvine ţie ca să te răstigneşti împreună cu cel răstignit, împreună să pătimeşti cu cela ce au pătimit, pentru ca aşa împreună să te proslăveşti cu cel proslăvit. Pentru că nevoe iaste mireasa împreună a pătimi cu mirele, şi aşa a să face părtaşă şi împreună-moştenitoare cu Hristos. Pentru că nu iaste cu încăpeare fără de pătimiri, şi fără de calea cea aspră şi strâmtă şi scârbită a întra cinevaşi în cetatea sfinţilor, şi a să odihni, şi împreună a împărăţi cu împăratul întru veacii cei nemărginiţi.

CAP 6.

Întrebare:

De vreame că şi pre chipul său, şi pre cel ceresc Adam îl pierdu, deci deaca au fost părtaş chipului celui ceresc, au avut Duh Sfânt?

---

[1] 1 Cor. 4, 11. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 11, 1. (N. ed.)

Răspundere:

Până când Cuvântul lui Dumnezeu au fost împreună cu dânsul, şi porunca, toate le-au avut. Pentru că singur Cuvântul i-au fost lui moştenire, acesta îmbrăcămintea şi slava carea îl acoperiia pre dânsul, acesta învăţătura. Pentru că-i orânduia lui a le numi toate: aceasta o zî ceriu, aceasta soare, aceasta lună, aceasta pământ, aceasta pasere, aceasta fiară, aceasta copaciu: precum să învăţa, aşa şi zicea.

CAP 7.

Întrebare:

Avut-au simţirea şi împărtăşirea Duhului?

Răspundere:

Singur Cuvântul fiind împreună, toate îi era lui: or cunoştinţă, or simţire, or moştenire, or învăţătură. Şi Ioan ce grăiaşte pentru Cuvânt? Întru început au fost Cuvântul.[1] Vezi cum că toate i-au fost Cuvântul. Iară deaca şi dinnafară împreună au fost cu dânsul slava, nu ne soblăznim de aceasta: pentru că grăiaşte cum că au fost goli şi nu să vedea unul pre altul, şi după călcarea poruncii atuncea să văzură pre sineşi goli şi să ruşinară.

CAP 8.

Întrebare:

Deci mai nainte de aceasta în loc de îmbrăcăminte fură îmbrăcaţi cu slava lui Dumnezeu?

Răspundere:

Precum la Proroci lucra Duhul, şi-i învăţa pre ei, şi dinlăuntrul lor era, şi dinafară lor li să arăta, aşa şi întru Adam, când vrea Duhul, cu dânsul era, şi-l învăţa şi-l orânduia: Aşa să zici, şi aşa să grăeşti. Pentru că toate lui îi era Cuvântul, şi până când petrecu întru poruncă, priiaten era al lui Dumnezeu. Şi ce minune e deaca

[1] Io. 1, 1. (N. ed.)

întru aceastea fiind o călcă porunca? Când şi ceia ce-s plini de Duhul Sfânt le au gândurile ceaste fireşti, şi au voe împreună a să glăsui? Aşa şi acesta, împreună fiind cu Dumnezeu în raiu, dela sineşi cu voirea sa o făcu călcarea, şi ascultă părţii céiĭ vicleane; însă şi după călcare au avut cunoaştere.

CAP 9.

Întrebare:

Ce fealiu de cunoaştere?

Răspundere:

Precum când prins ar fi un tâlhariu spre divan, şi ar înceape a să judeca, îi grăiaşte lui boiariul: Când le făceai răutăţile, nu ştiiai cum că ai a te prinde şi a muri? Acela nu cutează a zice cum că: N'am ştiut; pentru că le ştie, şi muncindu-se, toate pomenindu-le le mărturiseşte. Şi cela ce curveaşte, au nu ştie cum că face rău? Şi cela ce fură, nu ştie cum că păcătuiaşte? Aşa şi fără de scripturi oamenii, din cugetul cel firesc, au nu ştiu cum că iaste Dumnezeu? Nu pot a zice în zioa aceaia: N'am ştiut cum că eşti Dumnezeu. Pentru că le zice lor tuneturile şi fulgerile ceale ce să fac din ceriu: Nu aţi ştiut cum că iaste Dumnezeu carele ocârmuiaşte zidirea? Ce dară striga dracii? Tu eşti Fiiul lui Dumnezeu; ce ai venit mai nainte de vreame a ne munci pre noi?[1] Şi încă întru mucenicíi grăesc: Mă arzi pre mine, mă arzi pre mine! Nu-l ştiură dară [strămoşii] lemnul cunoaşterii binelui şi a răului: călcarea lui Adam o deate cunoaşterea.

CAP 10.

Pentru că fieştecarele înceape a întreba cum că: Întru ce au fost Adam şi ce au făcut? Pentru că însuşi Adam au priimit cunoştinţa binelui şi a răului. Deci auzim din scripturi cum că întru cinste şi întru curăţenie au fost, şi porunca călcându-o s'au scos din raiu, şi s'au măniiat pre el Dumnezeu. Deci şi pre ceale bune ale lui le deprinde, şi ceale reale cunoscându-le să căpuiaşte pre sineşi, să nu

[1] Mt. 8, 29. (N. ed.)

mai greşască ca să cază întru osânda morţii. Şi cunoaştem cum că toată făptura lui Dumnezeu printr'însul să orânduiaşte, pentru că el au făcut Ceriul, pământul, dobitoacele, jivinile, fiarăle, pre care le vedem, iară numărul nu-l ştim. Pentru că cine din oameni îl ştie? Fără decât numai Dumnezeu carele iaste întru toate, încă şi întru plodurile vieţuitoarelor. Au nu el le ştie pre ceale ce sânt dedesuptul pământului şi deasupra ceriurilor?

CAP 11.

Părăsându-le dară aceastea, mai vârtos să căutăm, ca nişte neguţători buni, moştenirea cea cerească a o agonisi, şi ceale ce sânt de folos sufletelor noastre. Să ne deprindem a căştiga averi care rămân împreună cu noi. Că de vei înceape, om fiind, a-l iscodi gândul lui Dumnezeu şi a grăi: «Aflat-am cevaşi şi am înţeles», să va afla mintea cea omenească gândul lui Dumnezeu covârşându-l, şi întru aceasta mult te rătăceşti. Şi precât voeşti prin cunoaştere a iscodi şi a întra, întrii întru adâncime şi nu înţelegi nimica. Că pre singurile cercetările ceale ce ţi se fac ţie, ce le lucrează întru toate zilele întru tine? Şi cum sânt negrăite şi neînţelease! Decât numai a le priimi cu mulţămită şi a creade. Pentru că sufletul tău, de când te-ai născut şi pănă acuma, pututu-l-ai a-l cunoaşte? De vreame ce, vesteaşte mie de dimineaţă pănă seara gândurile ceale ce izvorăsc întru tine! Spune-mi-le mie cugetările ceale de trei zile! Ci nu le poţi. Deci deaca gândurile sufletului tău nu le-ai putut a le înţeleage, gândurile lui Dumnezeu şi mintea cum o poţi a o afla?

CAP 12.

Ci tu câtă pâine afli mănâncă, şi lasă tot pământul, şi te du la marginea râului, şi bea cât îţi trebuiaşte; şi treci: şi nu căuta de unde vine sau cum curge. Sârguiaşte-te a-ţi vindeca piciorul, sau durerea ochiului tău, pentru ca să o vezi lumina soarelui: şi nu căuta câtă lumină are soarele, sau cât răsare. Dobitocul carele îţi este ţie cu încăpeare spre trebuinţă, priimeaşte-l. Şi ce te duci în munţi, şi cauţi câţi asini sălbateci să pasc acolò, sau câte fiară? Şi pruncul, când să apropie la ţâţa maicii, priimeaşte laptele şi să hrăneaşte, şi nu ştie a iscodi rădăcina sau izvorul de unde curge aşa: pentru că suge lap-

tele, şi ugerul îl deşartă, şi iarăşi întru alt ceas ţâţa să umple. Aceasta nu o ştie nici pruncul, nici maica acestuia: sau şi mai ales, din toate mădulările maicii iase laptele. Deci de-l cauţi pre Domnul întru adâncime, acolò îl aflii pre el făcând seamne. De-l cauţi pre el în groapă, acolò îl aflii pre dânsul, în mijlocul a doi Lei pre dreptul Daniil păzindu-l. De-l cauţi pre el în foc, acolò îl găseşti pre dânsul, slugilor sale ajutându-le. De-l cauţi pre el în munte, acolò îl afli pre dânsul, împreună cu Ilie şi cu Moisì. Pretutindenea dară iaste, şi dedesuptul pământului, şi deasupra ceriurilor, or întru noi – pretutindenea iaste. Aşa şi sufletul lângă tine este, şi înlăuntrul tău este, şi dinnafară de tine este. Că unde voeşti întru ţări depărtate, acolò iaste mintea ta: or la apusuri, or la răsărituri, or la ceriuri, acolò să află.

CAP 13.

Să o căutăm dară cu înnainte-urmare înherárea Domnului şi peceatea întru sineşi a o avea. Pentru că în vreamea judecăţii, grozăvniciia lui Dumnezeu făcându-se, şi toate seminţiile pământului a tot Adamului adunându-se, când o va chiema păstoriul turma sa, câţi o au înherárea pre păstoriul lor îl cunosc, şi păstoriul pre ceia ce o au peceatea lui îi cunoaşte, şi-i va aduna dintru toate neamurile. Că glasul lui îl vor auzi cei ai lui şi vor mearge după dânsul[1]. Pentru că în doaă părţi va sta lumea, şi va fi o turmă întunecată, ceaia ce va mearge întru focul cel veacinic; şi una plină de lumină, ceaia ce să va duce întru răpaosul cel ceresc. Deci aceasta carea o avem acuma în suflete, aceasta aceaia[2] va străluci, şi să va arăta, şi le va îmbrăca, trupurile, cu slavă.

CAP 14.

Precum în vreamea lunii céiĭ înfloritoare[3], rădăcinile fiind îngropate în pământ, rodurile sale şi florile şi frumuseaţele sale le odrăslesc şi le rodesc, şi arătate să fac rădăcinile ceale bune, şi ceale ce-i au spinii să fac arătate, aşa în zioa aceaia fieştecarele ceale ce au

---

[1] Cf. Io. 10, 27. (N. ed.)
[2] „Aceasta aceaia”: gr. αὐτὸ ἐκεῖνο, însuşi aceasta, tocmai aceasta. (N. ed.)
[3] Gr: ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Ξανθικοῦ μηνὸς, „în vremea lunii lui Aprilie”. (N. ed.)

lucrat prin trupul său le arată, şi arătate să fac şi ceale bune şi ceale reale, pentru că acolò iaste toată judecata şi răsplătirea. Pentru că iaste altă hrană afară de ceastă văzută. Pentru că Moisì, când s'au suit în munte, patruzeci de zile au postit. S'au suit om, s'au pogorât pre Dumnezeu avându-l. Şi iată vedem întru noi cum că întru puţine zile, de nu se va întări trupul cu bucatele, să strică. Şi acesta întru patruzeci de zile postind, mai mult decât toţi mai putearnic s'au pogorât. Pentru că hrănit au fost dela Dumnezeu, şi i s'au cârmuit trupul lui cu altă hrană, cerească, pentru că cuvântul lui Dumnezeu hrană lui i să făcea, şi avea slavă în obraz. Ceaia ce s'au făcut, închipuire au fost, pentru că slava aceaia acuma înlăuntru întru inimile creştinilor străluceaşte. Că înviind trupurile la înviiare, cu altă îmbrăcăminte Dumnezeiască să învălesc, şi cu altă mâncare cerească să hrănesc.

CAP 15.

Întrebare:

Ce iaste muiarea cu capul dezvălit rugându-se?

Răspundere:

De vreame că în vreamea Apostolilor slobozite îşi avea părurile în loc de învălitoare, pentru aceasta Domnul şi Apostolii au venit întru făptură şi o au înţelepţit-o pre dânsa. Însă muiarea zace întru închipuirea Besearecii. Şi precum întru arătare, în vreamea aceaia, acealea înşile avea cosiţele reşchirate în loc de învălitoare, aşa şi Besearica pre fii[i] eiĭ îi îmbracă şi-i învăleaşte cu îmbrăcăminturi Dumnezeeşti şi preaproslăvite. Încă şi întru cea veache, una era sinagoga besearicii Israilului, şi învălită era dela Duhul, şi era, în loc de slavă, îmbrăcaţi cu Duhul, deşi aceştea nu fură următori. Besereca dară să grăiaşte şi întru mulţi, şi la un suflet. Pentru că sufletul acesta îşi adună toate gândurile, şi iaste besearică lui Dumnezeu. Pentru că s'au logodit spre împărtăşire sufletul cu Mirele cel ceresc, şi cu cel ceresc să ameastecă. Iară aceasta şi la mulţi să înţeleage, şi întru unul. Pentru că prorocul grăiaşte pentru Ierusalim:

Aflatu-te-am pre tine pustiiu şi gol, şi te-am îmbrăcat, şi cealelalte[1] – ca la o faţă le-au grăit.

CAP 16.

Întrebare:

Ce iaste ceaia ce îi zice Martha Domnului pentru Mariia, cum că eu mă ostenescu întru multe, şi aceasta şade lângă tine?

Răspundere:

Ceaia ce era datoare Mariia a-i zice Marthei, mai nainte apucând Domnul i-au zis eiĭ. Că aceaia toate le-au lăsat, şi şăzu lângă picioarele Domnului, şi bine-l cuvânta toată zioa pre Dumnezeu. Vezi dvorire pentru dragoste? Şi pentru ca mai arătat cuvântul lui Dumnezeu să să lumineaze, ascultă: De-l iubeaşte neştine pre Iisus şi lui îi ia aminte, drept şi prost îi ia aminte, ci şi rămâne întru dragoste. Deci şi Dumnezeu îi socoteaşte în locul dragostei aceiia a-i da cevaşi sufletului aceluia, deşi nu ştie omul ce va a priimi, sau carea parte va Dumnezeu ca să-i dea sufletului. Pentru că şi Mariei, ceiia ce îl iubiia pre el şi şădea lângă picioarele lui, nu prost i s'au adăogat, ci oareşicarea puteare ascunsă dintru fiinţa sa îi deate eiĭ. Pentru că cuvintele acealea, pre care le grăiia Dumnezeu cu pace Mariei, duhuri era, şi oareşicarea puteare. Şi cuvintele aceastea întrând întru inimă, suflet în suflet, şi duh în duh, şi puteare Dumnezeiască s'au umplut întru inima eiĭ. Pentru că negreşit putearea aceaia, unde s'ar sălăşlui, petrecătoare să face ca o aveare nerăpită. Pentru aceasta, ştiind Domnul ce i-au dat eiĭ, au zis: Maria partea cea bună o au ales-o. Iară după vreame, acealea care le făcea cu osârdie Martha întru slujire o au adus-o pre ea întru darul acela: pentru că şi ea au priimit puteare Dumnezeiască în sufletul său.

CAP 17.

Şi ce minune e de priimea puteare ceia ce să apropiia la Domnul şi să lipea trupeaşte, când Apostolii grăia cuvântul şi cădea preste

[1] Cf. Iez. 16, 6-10. (N. ed.)

cei crezători Duhul cel Sfânt? Cornilie dintru cuvântul pre carele îl auzi o luă putearea. Cu cât mai vârtos Domnul, când îl grăiia cuvântul Mariei, sau Zakheiului, sau păcătoasei carea, cosiţile dezlegându-şi-le, le şterse picioarele Domnului; sau samarineancei, [sau] tâlhariului – să făcea puteare şi să închega cu sufletele lor Duhul cel Sfânt? Şi acuma ceia ce-l iubesc pre Dumnezeu, şi le părăsesc toate, şi dvoresc întru rugăciune, să învaţă într'ascuns ceale ce nu le ştiură. Pentru că însuşi adevărul după voirea lor li să arată lor, şi-i învaţă pre dânşii că: Eu sântu adevărul[1]. Pentru că şi Apostolii singuri, mai nainte de Cruce, petrecând lângă Domnul seamne mari vedea, cum şi leaproşii să curăţea, şi morţii înviia; şi nu ştiia cum că petreace puteare Dumnezeiască şi lucrează în inimă, şi cum că vrea iarăşi a să naşte [ei] duhovniceaşte, şi a să închega cu sufletul cel ceresc, şi a se face făptură noaă. Pentru seamnele care le făcea îl iubiia pre Domnul. Deci le grăiia lor Domnul: Ce vă miraţi de seamne? Moştenire mare vă dau voaă, pre carea toată lumea nu o are.

CAP 18.

Deci ei să înstreina întru cuvintele lui, pănă când învie din morţi şi-l înnălţă pentru noi trupul mai pre deasupra Ceriurilor. Şi atuncea întră înlăuntru, şi să închiegă întru sufletele lor Duhul mângăitoriul. Şi adevărul acesta arătat să face pre sineşi întru sufletele ceale credincioase, şi vine omul cel ceresc împreună cu omul tău, şi întru o împărtăşire să face. Câţi dară sânt întru posluşanie, şi cu osârdie toate le fac pentru râvna şi credinţa şi dragostea lui Dumnezeu, sângura aceaia dupre oareşicarea vreame îi va aduce pre dânşii întru cunoaşterea adevărului acestuia: pentru că Domnul sufletelor lor să arată, şi învaţă pre dânşii petreacerea Duhului Sfânt. Slavă şi închinăciune Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci. Amin.

[1] Io. 14, 6. (N. ed.)

CUVÂNT 13.

Pre carea roadă o ceare Dumnezeu dela creştini?

CAP 1.

Toate ceaste ce să văd le-au zidit Dumnezeu, şi le-au dat oamenilor spre odihnă şi spre răsfăţare, şi leage a dreptăţii le-au dat lor. Iară din venirea lui Hristos altă roadă ceare Dumnezeu şi altă dreptate, curăţeniia inimei, ştiinţă[1] bună, cuvinte bune, cugetări curate şi bune, şi toate îndreptările sfinţilor. Pentru că grăiaşte Domnul: De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a Fariseilor, nu puteţi a întra întru împărăţiia ceriurilor. În leage scris este să nu curveşti, iară eu vă grăescu voaă, nici să pofteşti, nici să te mănii.[2] Pentru că i să cuvine, celuia ce voiaşte a fi priiaten lui Dumnezeu, a să păzi pre sineşi desprè întinăciunea păcatului, şi de focul cel veacinic carele este întru noi. Aceasta vreadnici împărăţiei ne alcătuiaşte pre noi. Slavă milostivirii lui, şi céiia ce să făcu, bunii-voirii Părintelui, şi a Fiiului, şi a Duhului Sfânt. Amin.

[1] Gr. συνείδησιν, „conştiinţă”. (N. ed.)
[2] Cf. Mt. 5, 20 şi urm. (N. ed.)

CUVÂNT 14.

Ceia ce gândurile şi mintea o dau lui Dumnezeu, aceasta întru nădăjduirea luminării ochilor inimei o fac. Şi Dumnezeu pre unii ca aceştea întru sfinţenie şi întru curăţenie preamare tainelor îi învredniceaşte, şi împărtăşeaşte pre dânşii din darul său. Şi bunătăţile ceale cereşti vrând a le dobândi, ce sântem datori a face? Apostolii dară şi Prorocii să asemenează razelor soarelui celora ce prin fereastră întră înlăuntru. Învaţă şi cuvântul care e pământul satanei şi care e al îngerilor, şi cum că şi unul şi altul este nepipăit şi nevăzut.

CAP 1.

Toate lucrurile ceaste ce să văd în lume întru nădeajde să fac spre împărtăşirea osteninţelor; şi de nu se va împărtăşi neştine trudelor întru toată adeverirea, nu să foloseaşte nimica. Pentru că plugariul samănă întru nădeajdea rodurilor şi le sufere trudele pentru nădăjduinţă. Întru nădeajde, zice, arătoriul ară[1]; şi cela ce ia muiare, întru nădeajdea avearii moştenitorilor. Şi neguţătoriul să dă pre sineşi în mare şi în moarte gata pentru dobândă. Aşa şi întru împărăţiia ceriurilor, întru nădăjduirea luminării ochilor inimei să dă cinevaşi pre sineşi, dintru lucrurile ceaste lumeşti depărtându-se, şi întru rugăciuni îndeletnicindu-se şi întru ceareri, aşteptându-l pre Domnul, când viind s'ar arăta acestuia pre sineşi, şi l-ar curăţi pre el de păcatul carele lăcuiaşte întru dânsul.

CAP 2.

Însă nu să nădăjduiaşte întru osteninţele şi întru viaţa lui, pănă ce nu le-ar dobândi pre ceale nădăjduite, pănă ce nu, viind Domnul, s'ar sălăşlui într'însul cu toată simţirea şi lucrarea Duhului. Şi când o ar gusta bunătatea Domnului, şi întru roadele Duhului s'ar desfăta, şi i s'ar rădica acoperemântul întunearecului, şi lumina lui Hristos l-ar străluci şi ar lucra întru nepovestită bucurie, atuncea să adevereazà, avându-l împreună cu sineşi pre Domnul întru multă dragoste, precum acolò neguţătoriul, dobândind, să bucură; luptă însă are, şi teamere desprè tâlhari şi desprè duhurile vicleşugului, ca

[1] Cf. 1 Cor. 9, 10. (N. ed.)

nu cumvaşi trândăvindu-se să ş'o piază osteneala, pănă ce s'ar învrednici întru împărăţiia ceriurilor, întru Ierusalimul cel de sus.

CAP 3.

Să-l rugăm dară şi noi pre Dumnezeu, pentru ca să ne dezbrace pre noi de omul cel vechiu, şi cu cerescul Hristosul să ne îmbrace de-acuma, pentru ca întru veselie făcându-ne, şi aşa dela dânsul povăţuindu-ne, întru multă linişte să fim (pentru că grăiaşte Domnul, de gustarea împărăţiei vrând a ne umplea pre noi: Fără de mine nu puteţi a face nimica[1], cu tot că prin Apostoli pre mulţi îi ştiu a-i lumina; că făpturi fiind, pre cei împreună-robi îi hrăniră), [2]şi fraţi şi fii ai lui Hristos să ne facem, mai mult cevaşi decât ceialalţi oameni făcând, ádecă pre singura inima, pre singura mintea sfinţindu-o, şi cugetele întinzându-le în sus cătră Dumnezeu. Şi aşa Dumnezeu dă într'ascuns viaţă şi ajutoriu întru inimă, şi pre sineşi eiĭ să încredinţează. Căci când neştine pre ceale ascunse, ádecă mintea şi gândurile, le dă lui Dumnezeu, neîndeletnicindu-se nici răvărsându-se întru alte părţi, ci pre sineşi silnicindu-se, atuncea Domnul tainelor îl învredniceaşte pre acesta, întru sfinţenie şi întru curăţenie[3] multă, şi Hrană cerească să dă pre sineşi, şi băutură Duhovnicească.

CAP 4.

Precum de ar fi neştine având multă aveare, şi robi şi fii, altă hrană le dă robilor, şi alta fiilor săi celor născuţi din sămânţa lui, de vreame că fii[i] îl moştenesc pre Părintele, şi împreună cu dânsul mănâncă, Părintelui lor asemenându-se – aşa şi Hristos, adevăratul stăpânul, toate acesta le-au zidit, şi-i hrăneaşte pre cei răi şi nemulţămitori, iară pre fii[i] pre carii i-au născut din sămânţa sa, şi pre carii i-au împărtăşit din darul său, întru carii s'au închipuit Domnul, cu osebită odihnă, şi hrană, şi mâncare, şi băutură, afară de oamenii ceialalţi îi hrăneaşte; şi petrecând împreună cu Părintele lor, să dă pre sineşi lor, precum grăiaşte Domnul: Cela ce mănâncă trupul

[1] Io. 15, 5. (N. ed.)
[2] Fragmentul de aici şi până la mijlocul cap. 5 apare în unele versiuni ale textului la sfârşitul Cuvântului 13. (N. ed.)
[3] În text: **кърѣценїє**. (N. ed.)

mieu, şi bea sângele mieu, întru mine petreace şi eu întru dânsul[1], şi moarte nu va vedea[2]. Pentru că ceia ce o au moştenirea cea adevărată, ca nişte fii dintru Părintele cel ceresc sânt născuţi, şi întru casa Părintelui său petrec, precum zice Domnul: Robul nu va petreace în casă, iară Fiiul rămâne în veac.[3]

CAP 5.

Deci de voim din Părintele cel ceresc a ne naşte, mai mult cevaşi decât ceialalţi oameni sântem datori a face, sârguinţă, nevoinţă, râvnă, dragoste, vieţuire bună, întru credinţă şi întru frică a fi, ca ceia ce voim a dobândi neşte bunătăţi ca aceastea, şi pre Dumnezeu a-l moşteni. Că Domnul e partea moştenirii meale, şi a păharului mieu.[4] Şi aşa buna-voirea şi răbdarea văzându-o Domnul, o face mila sa, cu cuvântul cel Ceresc pre noi curăţându-ne, şi cugetele ceale omorâte şi putrezite, prin petreacerea cea bună a noastră şi prin învăţătură înviindu-le şi rădicându-le. Pentru că făptura pre făcătura o hrăneaşte şi o înviază, precum [pre] seminţele grâului sau ale orzului, norii, făpturi fiind; şi ploaia şi soarele, poruncindu-li-se, le înviază. Şi precum este lumina prin fereastră întrând, iară soarele preste toată lumea razele le slobozeaşte, aşa au fost Prorocii, ai casei lor numai luminători, ai Israilului: iară Apostolii sori au fost, razele întru toate părţile lumii strălucindu-le.

CAP 6.

Este dară pământ întru carele lăcuesc ceale cu patru picioare, şi este pământ în văzduh, întru carele umblă şi vieţuesc paserile, şi aceastea de vor vrea pre pământ a sta sau a umbla, au vânători carii le prind pre iale; şi este pământ al peştilor, apa mării: şi fieştecare întru carele loc şi pământ şi văzduh s’au născut, acolò o are vieţuirea şi hrana şi odihna. Aşa este pământ şi ţara satanii, unde petrec şi umblă şi să odihnesc puterile întunearecului, şi duhurile vicleşugului. Şi este pământ luminos al Dumnezeirii, unde umblă şi să

[1] Io. 6, 56. (N. ed.)
[2] Io. 8, 51. (N. ed.)
[3] Io. 8, 35. (N. ed.)
[4] Ps. 15, 5. (N. ed.)

odihnesc taberile îngerilor şi ale sfintelor Duhurilor. Şi nici pământul cel întunecat, cu ochii trupului acestuia a să vedea sau a să pipăi să poate, nici luminatul pământul Dumnezeirii să pipăiaşte sau este văzut de ochii ceşti trupeşti. Iară Duhovniceştilor văzut este prin ochiul inimei – şi cel satanicesc al întunearecului, şi cel luminat al Dumnezeirii.

CAP 7.

Şi precum grăiaşte cuvântul celor dinnafară, sânt munţi înfocaţi, pentru că este foc acolò, şi sânt vite acolò aseamenea oilor. Deci cei carii le vânează pre aceastea fac roţi de fier şi pun undiţi şi le trimet în foc, de vreame că vitele acealea focul îl au mâncarea, focul îl au băutura, odihna, creaşterea, viaţa; în locul tuturor le este acestora focul. Şi de le vei scoate pre aceastea întru alt văzduh, pier, şi îmbrăcămintele lor când s’ar întina, nu să spală în apă, ci în foc, şi să fac mai curate şi mai albe. Aşa şi creştinii cerescul focul acela îl au mâncarea, acela le este lor odihna, acela o curăţeaşte şi o spală şi o sfinţeaşte inima lor. Acela îi aduce pre ei întru creaştere, acela le este lor văzduhul şi viaţa. Şi deaca ar eşi de acolò, pier desprè duhurile ceale vicleane. Precum acolò vitele, eşind din foc, mor, precum peştii [eşind] din ape, precum dobitoacele ceale cu patru picioare, băgându-se în mare, să înneacă, precum paserile, umblând pre pământ, să prind dela vânători: aşa şi sufletul carele nu ar petreace întru pământul acela, împreună să înneacă şi piiare. Şi de nu-l va avea pre Dumnezeescul focul acela în loc de mâncare, şi-n loc de băutură, şi-n loc de îmbrăcăminturi, şi-n loc de curăţirea inimei, şi-n loc de sfinţeniia sufletului, să prinde dela duhurile ceale vicleane şi să strică. Iară noi cu sârguinţă să căutăm de sântem sămănaţi întru nevăzutul pământului acela, şi de sântem răsădiţi în viia cea cerească. Slavă îndurărilor acestuia. Amin.

CUVÂNT 15.

Învaţă Cuvântul acesta prin multe cum sufletul întru sfinţenie şi întru neîntinăciune şi curăţenie spre Mirele său, spre Hristos Iisus, mântuitoriul lumii, i să cuvine a să afla. Şi cuprinde oareşicare căutări de multă învăţătură pline, ádecă de înviază toate mădulările la înviiare: şi alte mii pentru răutate, şi pentru Dar, şi pentru singura-volniciia, şi pentru vredniciia neamului oamenilor.

CAP 1.

Precum oareşicarele bărbat bogat foarte, Împărat preaslăvit, deaca ar binevoi întru muiare săracă, carea n'are nimica, fără decât numai trupul său, şi ibovnic al aceştiia s'ar face, şi ar vrea mireasă luişi şi împr[e]ună-lucrătoare pre aceasta a o aduce, deaciia şi aceaia toată dragostea o arată bărbatului. Şi iubirea cea cătră dânsul păzându-o, iată săraca aceaia şi lipsita, carea n'avea nimica, stăpână iaste a tuturor averilor bărbatului eiĭ. Iară de ar face cevaşi afară de ceaia ce-i iaste cu cuviinţă şi cu datorie, şi n'ar petreace cu cuviinţă întru casa bărbatului eiĭ, atuncea cu necinste şi cu ocară să scoate, amândoaă mâinile pre cap puindu-le, precum şi întru leagea lui Moisì însămuiaşte pentru muiarea cea nesupusă şi netreabnică bărbatului eiĭ. Şi atuncea deaciia dureare şi plângere preamare are, socotind dintru ce feal de bogăţie au căzut, şi dintru ce feal de slavă s'au făcut afară, necinstindu-se pentru nebuniia eiĭ.

CAP 2.

Aşa şi sufletul pre carele l-ar logodi mireasă cerescul mirele Hristos, spre tainica şi Dumnezeiasca împărtăşirea lui, şi [carele] bogăţiia cea cerească o ar gusta-o, întru multă sârguinţă curat este datoriu a-i plăcea Hristosului, logodnicului lui, şi slujirea Duhului, carea i s'au încredinţat, după cădeare şi după cuviinţă a o împlini, cu plăceare fiind lui Dumnezeu întru toate, şi Duhul întru nimica scârbindu-l, şi pre întreaga-înţelepciunea cea frumoasă, pre cea cătră dânsul, şi dragostea, după cuviinţă păzându-o, şi în casa cerescului împărat bine a petreace, întru toata buna înţeleagerea darului celuia ce i s'au dat. Iată un suflet ca acesta a tuturor bunătăţilor Domnului stăpân să alcătuiaşte, şi singur preaslăvitul trupul Dum-

nezeirii sale al lui este. Iară de ar greşi cevaşi, şi afară de cuviinţă ar lucra întru slujirea sa, şi ceale ce-s plăcute lui nu le-ar face, şi nu ar urma voirii acestuia, nici s'ar face împreună-ajutătoriu al darului Duhului, al celuia ce este împreună, atuncea cu ocară, cu necuviinţă să necinsteaşte şi să despărţeaşte din viaţă, ca un netreabnic făcându-se, şi neiscusit împărtăşirei împăratului celui Ceresc. Şi deaciia pentru sufletul acela întristare şi dureare şi plângere să face tuturor sfintelor şi înţelegătoarelor Duhuri: îngerii, puterile, Apostolii, Prorocii, Mucenicii plâng pentru dânsul.

CAP 3.

Pentru că precum bucurie să face în ceriu, precum au zis Domnul, pentru un păcătos carele să pocăiaşte[1], aşa întristare multă şi plângere să face în ceriu pentru un suflet carele cade dintru viaţa cea veacinică. Şi precum pre pământ, când moare vreun bărbat bogat, cu cântări şi cu plângere şi cu tânguire să scoate din viaţă dela fraţii lui şi dela rudenii, şi dela priiateni şi dela cunoscuţi, aşa şi pentru sufletul acela toţi sfinţii plâng cu plângeri şi cu cântări. Pentru că aiurea aceasta scriptura o însămuiaşte, grăind: Căzu molídvul, plângeţi chedrilor.[2] Că precum Israilul când i să părea bine a plăcea stăpânului, deşi niciodinioară precum să cădea bine i-au plăcut, stâlp de nor avea acoperindu-l, şi stâlp de foc luminându-l, marea o vedea desfăcându-se înnaintea lui, apă strălucită din piatră eşind. Iară de vreame că să întorcea mintea lor şi voirea desprè Dumnezeu, atuncea daţi era şărpilor şi vrăjmaşilor lor, întru robíi cumplite ducându-se, şi cercându-se cu slujbe amară. Tot aceasta cu adevărat şi la sufletele noastre să face. Iară aceasta şi întru Prorocul Iezekiil, tăinuicios arătându-o Duhul, pentru un suflet ca acesta grăiia, ca pre Ierusalimul: Te-am aflat, zice, pre tine în pustie goală, şi te-am spălat pre tine cu apă dintru necurăţeniia ta, şi te-am îmbrăcat pre tine cu îmbrăcăminte, şi brăţări am pus împrejur întru mâinile tale, şi gherdánuri împrejurul grumazului tău, şi cercei întru urechile tale, şi te făcuşi mie numită întru toate neamurile. Făină de

[1] Cf. Lc. 15, 7. (N. ed.)
[2] Cf. Zah. 11, 2. (N. ed.)

grâu curat şi untdelemn şi miiare ai mâncat, şi mai pre urmă facerile meale de bine le uitaşi, şi merseşi pre urma ibovnicilor tăi, ş'ai curvit întru ruşine.[1]

CAP 4.

Aşa şi pre sufletul carele prin dar îl cunoaşte pre Dumnezeu, Duhul îl sfătuiaşte, [pre cel] carele de păcatele ceale mai dinnainte curăţându-se, şi cu podoabele Duhului Sfânt împodobindu-se, şi Dumnezeeştei şi hranei céiĭ cereşti împărtăşându-se, şi nevieţuind după cuviinţă întru cunoştinţă multă, şi după cum să cade dator-nicita iubirea şi dragostea Hristosului, cerescului Mirelui, nepă-zându-o, lepădat să face şi să scoate afară din viaţa căriei fusease părtaş odinioară. Pentru că poate satana şi asupra acestora ce au neşte măsuri ca aceastea a să rădica şi a să înnălţa: şi asupra celora ce pre Dumnezeu întru dar şi întru puteare îl cunoscură, încă răutatea să înnalţă, şi a-i surpa să nevoiaşte. A ne lupta dară şi a ne păzi ni să cuvine, şi noi a o lucra întru toată înţeleagerea, cu frică, mântuirea noastră, precum este scris.[2] Câţi dară părtaşi v'aţi făcut Duhului lui Hristos, să nu vă aflaţi nici într'un lucru, nici întru mic, nici întru mare, cu defăimare, şi bun darul Duhului să nu-l ocărâţi[3], ca nu afară din viaţă să vă faceţi, căriia iată părtaşi vă făcurăţi.

CAP 5.

Şi iarăşi întru alt obraz voiŭ grăi: Precum robul, de va întra întru palaturi a le trebui vasele slujirii, dintru averile împăratului le prii-meaşte, iară el întră gol, şi întru vasele împăratului îi slujeaşte îm-păratului. Aicea dară de multă înţeleagere şi socoteală e trebuinţă, ca nu cevaşi afară de cuviinţă să trebuiască, alte bucate în locul altora aducând înlăuntru pă masa împăratului, ci după urmare mâncările ceale dintâi şi ceale mai de pre urmă să le pue. Iară deaca din neştiinţă şi prin nesocotinţă n'ar slujî împăratului dupre urmare, primejdiei şi morţii este vinovat. Aşa şi sufletul, cu darul şi cu

[1] Cf. Iez. 16, 6-15. (N. ed.)
[2] Cf. Filip. 2, 12. (N. ed.)
[3] Cf. Evr. 10, 29. (N. ed.)

Duhul slujind lui Dumnezeu, de multă socotinţă şi cunoştinţă are trebuinţă, ca să nu greşască cevaşi întru vasele lui Dumnezeu, ádecă întru slujba Duhului, voirea sa neavându-o împreună-glăsuitoare cu darul. Pentru că este întru slujba Duhului, carea într'ascuns dela omul cel dinlăuntru să săvârşaşte, şi cu vasele sale, ádecă cu Duhul său slujirea a o avea Domnul dela suflet. Iară fără de vasele acestuia, ádecă fără de dar, este cu neputinţă cinevaşi a-i sluji lui Dumnezeu, ádecă întru toate voirile lui Dumnezeu a fi cu bună plăceare.

CAP 6.

Şi când l-ar lua darul, şi atuncea de multă înţeleagere şi socotinţă are trebuinţă, pre care şi pre aceastea el i le dă acestuia, cerşându-le dela Dumnezeu, pentru ca cu bună plăceare lui să-i slujască cu Duhul pre carele îl priimeaşte, şi să nu fie ţânut întru nimica desprè răutate, şi să nu greşască din neştiinţă şi din neteamere şi din lenevire, abătându-se, şi afară de cuviinţa voinţei céiĭ stăpâneşti lucrând, de vreame că muncă şi moarte şi plângere va fi unuia suflet ca acestuia. Ceaia ce şi Dumnezeescul Apostolul o grăiaşte: Nu cumvaşi altora propoveduindu-le, însumi să fiu netreabnic.[1] Vezi, Apostolul lui Dumnezeu fiind, ce feal de teamere avea? Să-l rugăm dară pre Dumnezeu pentru ca slujba Duhului după voia lui să o lucrăm prea ales, câţi pre darul lui Dumnezeu îl dobândirăm, şi să nu vieţuim împreună cu cugetul cel defăimătoriu. Pentru ca aşa cu bună plăceare lui vieţuind, şi cu slujire Duhovnicească dupre voirea lui slujindu-i lui, viaţa cea veacinică să o moştenim.

CAP 7.

Să află cinevaşi în boală, şi să întâmplă de are el oareşicare mădulări sănătoase, ochiul vederii poate, sau altcevaşi, ci mădulările cealelalte sânt prăpădite. Aşa este şi întru cea Duhovnicească: cu urmare e cinevaşi a avea trei mădulări sănătoase ale Duhului, ci nu este desăvârşit pentru aceasta. Vezi câte treapte şi măsuri sânt ale Duhului? Cum dupre parte să strécură şi să supţiază răutatea, şi nu deodată? Toată purtarea de grijă şi orânduiala Domnului, şi răsăritul

[1] 1 Cor. 9, 27. (N. ed.)

soarelui, şi toate zidirile să făcură pentru împărăţiia pre carea vor ca să o moştenească aleşii, pentru a fi alcătuită pacinica şi cea una-cugetătoarea împărăţie.

CAP 8.

Datori sânt dară creştinii a să nevoi întru toate, şi cu totul a nu judeca pre cinevaşi, nici curva carea s'ar întâmpla de faţă, nici pre păcătoşi sau pre cei fără de rânduială, ci cu dreaptă voire şi cu ochiŭ curat pre toţi a-i vedea, pentru ca să fie aceasta întru cinevaşi ca o firească şi înfiptă, a nu defăima pre nimenea, nici a-l osândi sau a-l urî, sau a-i avea pre aceştea întru iscodire. [Pre cineva] cu un ochiŭ de vei vedea, să nu faci deosebire întru inima ta, ci ca unui sănătos lui să-i iai aminte. Pre cela ce o are mâna ciungă, ca pre un neciungit să-l vezi; pre şchiopul ca pre oblul, pre slăbănogul ca pre sănătosul. Pentru că aceasta iaste curăţeniia inimei, ca văzându-i pre cei păcătoşi sau pre cei bólnavi, împreună să pătimeşti, şi milostiv spre dânşii să fii. Pentru că să întâmplează şi sfinţii Domnului a şădea la privealişti, şi a o privi înşălăciunea lumii. Iară ei întru omul cel dinlăuntru vorbesc cu Dumnezeu, şi după omul cel dinnafară să arată ochilor ca cum le-ar privi pre ceale ce să fac în lume.

CAP 9.

Altă lucrare dară au lumeanii dela duhul rătăcirii, a cugeta ceaste pământeşti. Iară creştinii au altă voire, altă minte, ai altuiai veac sânt, al altiei cetăţi: pentru că Duhul lui Dumnezeu să obşteaşte cu sufletele lor, şi-l calcă pre protivnicul. Că scris este: Moartea vrăjmaşul cel de pre urmă să va strica.[1] Pentru că de-Dumnezeu-cinstitorii sânt stăpânitorii tuturor. Şi iarăşi, trândavii întru credinţă şi păcătoşii sânt robi cu totul, şi focul pre ei îi arde, şi piatra şi sabiia îi omoară, şi mai pre urmă pre dânşii îi vor stăpâni dracii.

[1] 1 Cor. 15, 26. (N. ed.)

CAP 10.

Întrebare:

De înviază toate mădulările la înviiare?

Răspundere:

Dumnezeului toate-i sânt cu lesnire, şi aşa s'au făgăduit. Iară neputinţei ceştii omeneşti, şi gândului, ca cum cu neputinţă aceasta să arată. Că precum din lut şi din pământ luând Dumnezeu, ca pre o altă oareşicarea fire pre cea a trupului o au izvodit-o, neasămănecioasă pământului, şi neamuri multe au făcut, ádecă perii şi piialea şi oasele şi vinele. Şi în ce chip, băgându-se acul în foc, îşi schimbă vidul[1] şi să premeneaşte în foc, ci însă firea fierului n'au perit, ci stă împreună, aşa şi la înviiare toate mădulările înviază, şi un păr nu piiare, precum este scris[2], şi toate să fac luminate cu chipul, toate în lumină şi în foc să văpsesc şi să premenesc; ci nu precum grăesc unii [că] să topeaşte şi să face foc, şi statul firii nu mai este. Pentru că Petrul Petrul iaste, şi Pavel Pavel, şi Filippul Filip. Fieştecarele întru firea şi întru ipostasul său petreace plin de Duhul. Iară de grăeşti cum că s'au topit firea, nu mai iaste Petrul sau Pavel, ci cu totul şi pretutindenea Dumnezeu; şi nici ceia ce merg în gheénna o simpt munca, nici ceia ce întru împărăţie – facerea de bine.

CAP 11.

Precum de-ar fi o grădină având fealiuri de fealiuri de pomi roditori, ş'ar fi acolò păr sau măr, şi vie, roada avându-o şi frunzele, şi s'ar întâmpla grădina şi toţi pomii şi frunzele a să premeni şi a să schimba întru altă fire, şi a să face toate luminoase cu chipul: aşa şi oamenii să vor premeni la înviiare, şi să vor face mădulările lor sfinte şi luminoase cu chipul. Deci oamenii lui Dumnezeu sânt datori a să găti pre sineşi spre luptă şi spre pătimire. Şi precum un holteaiu viteaz ránele ceale ce i să aduc şi luptarea o sufere, şi

[1] „Vidul": partea vizibilă, văzutul (gr. τὴν χρόαν, „înfăţişarea exterioară, culoarea"). (N. ed.)
[2] Cf. Lc. 21, 18. (N. ed.)

izbeaşte aseamenea, aşa şi creştinii datori sânt scârbele a le suferi, şi pre ceale dinnafară, şi războaele ceaste dinlăuntru, ca prin răbdare bătându-să să biruiască. Pentru că aşa iaste calea creştinătăţii: pentru că unde este Duhul cel Sfânt, acolò urmează ca o umbră goana şi războiul. Vezi prorocii cum era goniţi cu totul desprè cei de o seminţenie, întru carii cu totul lucra Duhul; vezi cum Domnul, carele este calea şi adevărul, nu dela alt neam fusè izgonit, ci desprè ai săi, desprè aceastaşi seminţenie a Israilului fusè izgonit şi fusè răstignit; aşijderea şi Apostolii. Pentru că de când fusè Crucea, să mută Duhul mângăitoriul şi au venit întru creştini. Deaciia n'au fost izgonit nici unul din jidovi, ci numai creştinii să făcură Mucenici. Pentru aceasta nu sânt datori [creştinii] a să minuna, ci nevoe e gonit a fi adevărul.

CAP 12.

Întrebare:

Unii grăesc cum că dinnafară întră răotatea, şi de va vrea omul nu o priimeaşte ci o goneaşte pre aceasta.

Răspundere:

Precum şarpele, vorbind cu Eva, pentru ascultare au întrat înlăuntru, aşa şi acuma prin ascultarea omului întră păcatul, afară fiind. Pentru că are stăpânire şi îndrăznire păcatul a întra în inimă: pentru că gândurile nu sânt dinnafară, ci dinlăuntru, din inimă. Pentru că grăiaşte Apostolul: Voescu bărbaţii a să ruga fără de mânie şi fără de cugete vicleane.[1] Pentru că sânt gânduri care es din inimă, dupre cum grăiaşte evangheliia[2]. Mergi dară la rugăciune şi cercetează-ţi inima ta şi mintea, şi voiaşte-ţi rugăciunea ta curată a o înnălţa lui Dumnezeu, şi vezi mai ales acolò de nu este nimica ceaia ce împiiadecă, de să face rugăciunea curată, de iaste mintea ta îndeletnicită împrejurul Domnului, în ce chip a plugariului împrejurul lucrării pământului, a bărbatului împrejurul muerii, a neguţătoriului împre-

[1] 1 Tim. 2, 8. (N. ed.)
[2] Cf. Mt. 15, 19. (N. ed.)

jurul neguţătoriei: de-ţi pleci genunchile tale la rugăciune, şi gândurile tale nu le răpesc alţii.

CAP 13.

Ci grăeşti cum că Domnul viind l-au osândit păcatul prin Cruce, şi mai mult nu mai este înlăuntru. Ci precum de ar fi un ostaş, şi o ar pune arma sa în casa cuivaşi, când va[1] are stăpânire a întra în casa aceaia şi a eşi, aşa şi păcatul are stăpânire a face gânduri în inimă. Că scris este: Au întrat satana întru inima Iudii.[2] Iară de grăeşti cum că prin venirea lui Hristos s'au osândit păcatul, şi după botez mai mult nu mai are păşune răutatea a face gânduri în inimă, nu ştii cum că dela venirea Domnului pănă acuma câţi s'au botezat, şi reale cândvaşi au cugetat? Au nu întru mărirea cea deşartă unii dintr'înşii, sau întru curvie, sau întru îndrăcirea pântecelui să abătură? Ci toţi mireanii carii lăcuesc în besearică, fără de prihană şi curată o au inima? Sau aflăm cum că după botez multe păcate să fac, şi mulţi păcătuesc? Are dară păşune şi după botez a întra tâlhariul, şi a lucra ceale ce voiaşte. Pentru că scris este: Să-l iubeşti pre Domnul Dumnezeul tău dintru toată inima ta.[3] Ci zici cum că-l iubescu, şi ámu Duh Sfânt. O ai pomenirea şi dragostea şi arderea cătră Domnul? Zioa şi noaptea acolò eşti legat? Şi de ai ádecă o dragoste ca aceasta, curat eşti. Iară de nu o ai, caută încă, când ţ'ar veni din lucrurile ceaste pământeşti, şi din gândurile ceaste scârnáve şi vicleane, de nu cătră aceastea te abaţi, ci totdeauna întru dragostea şi întru dorirea lui Dumnezeu ţi să trage sufletul tău. Pentru că gândurile lumii jos o zmulg mintea întru ceaste pământeşti şi putrezitoare, şi nu o lasă ca să-l iubească pre Dumnezeu, sau ca să-l pomenească pre Domnul. Şi de multe ori vine la rugăciune prostul şi-şi pleacă genunchele, şi mintea acestuia întră întru odihnă, şi precât sapă şi adâncează, să sparge zidul răotăţii cel stătătoriu-împrotivă, şi întră întru vedeare şi-ntru înţelepciune, unde nu ajung putearnicii, sau înţelepţii, sau ritorii a o înţeleage sau a o cunoaşte supţiretatea minţii acestuia, de vreame că întru tainele

---

[1] „Când va”: când vrea, când voieşte. (N. ed.)
[2] Cf. Lc. 22, 3. (N. ed.)
[3] A Doua Lege 6, 5. (N. ed.)

ceale Dumnezeeşti să îndeletniceaşte. Pentru că cel neiscusit a-i cerca mărgăritarii nu-i ştie pre aceştea a-i preţui, pentru a fi el neiscusit. Creştinii dară pre ceaste preaslăvite ale pământului le urăsc, şi le socotesc pre aceastea întru gunoiu spre asămănarea[1] mărimei acelora carea lucrează întru aceştea.

CAP 14.

Întrebare :

De poate a cădea omul având dar?

Răspundere:

De să va lenevi, cade. Pentru că războinicii nu încetează niciodinioară, nici pregetează războind. Cu cât mai vârtos tu nu eşti datoriu a conteni desprè căutarea cea cătră Dumnezeu. Pentru că multă pagubă ţi să face ţie lenevindu-te, deşi întru singura taina darului ţi se pare cercat a fi.

CAP 15.

Întrebare:

De petreace darul după cădearea omului?

Răspundere :

Dumnezeu îl va[2] pre omul întru viaţă iarăşi a-l aduce, şi-l îndemnează spre plângere iarăşi, şi spre pocăire pre omul. Iară de şi petreace [darul], [este] pentru ca iarăşi să plângă şi să să pocăiască omul, căindu-se de ceale ce dedemult au greşit.

CAP 16.

Întrebare:

De zace pre cei desăvârşiţi scârbă sau războiu, sau sânt fără de grijă cu totul?

Răspundere:

[1] „Spre asămănarea mărimei”: în comparaţie cu mărimea. (N. ed.)
[2] Voieşte. (N. ed.)

Războinicul nu contenează nici asupra unuia războind, şi satana nemilostiv este şi de-oameni-urâtoriu, pentru aceasta şi cu tot omul a războì nu pregetează. Însă nu cu acealeaşi măsuri să arată năpădind asupra tuturor. Pentru că epárşii şi cómiţii dǻjduri dau împăratului; ci [unul ca] acesta, nădăjduindu-se întru bogăţiia sa, şi în aur, şi în ar gint, ca din prisosirile sale le face cisluírile, pagubă nesocotindu-le. Că precum cela ce face milostenie, niciodată nu o socoteaşte pagubă, aşa şi satana, ca din treacăt pre aceastea le socoteaşte. Şi este săracul cel lipsit de hrana cea de zi: acesta să bate şi să chinuiaşte, birul acela neputându-l a-l plăti. Şi este cela ce să desfăşiază şi să munceaşte cumplit, şi nu moare. Şi este altul că dintr'un cuvânt i să porunceaşte a i să tăia capul, şi piiare. Aşa şi întru creştini: sânt [unii] tare războindu-se şi zgăriindu-se desprè păcat, şi încă întru războae să întăresc şi să înţelepţesc, putearea cea protivnică defăimându-o; şi n'au primejdie întru partea aceasta, pentru că sânt necăzuţi, şi să întăresc pentru spăseniia lor, pentru a să iscusi de multe ori întru războiul răutăţii şi iscusiţi a să face. Şi avându-l pre Dumnezeu împreună cu sineşi, să povăţuesc şi să odihnesc.

CAP 17.

Iară alţii, nefiind încă iscusiţi, într'o scârbă de vor cădea, şi războiul li s'ar porni, îndată cad întru pierzare şi întru peire. Precum ceia ce călătoresc în cetate, vrând a-i vedea pre iubiţii şi pre cunoscuţii lor, deşi cu mulţi s'ar întâlni în târguri nu să împiiadecă dela aceştea, pentru că au gând ca să să împreuneaze cu priiatenii. Şi când uşa o ar bate dinnafară şi i-ar numi, bucurându-se o deşchid iubiţii lor. Iară de ar rămânea în târguri, şi batjocoriţi ar fi, ádecă s'ar opri desprè cei întâlniţi, li să încue uşa şi nu le deşchide lor nimenea. Aşa şi ceia ce către Hristos, către stăpânul nostru, către cel iubit cu adevărat să grăbesc a ajunge, datori sânt pre cealelalte toate a le defăima şi a le treace cu vedearea. Şi în ce chip ceia ce întră întru palat către Împăratul, cómiţi ádecă fiind sau epárşi, sânt supt teamere multă cum le vor da răspunderile, şi nu cumvaşi greşind întru răspundere, întru cuvânt şi supt muncă băgaţi să fie. Iară ţăranii şi carii sânt proşti, carii niciodată îl văzură pre stăpânitoriul, petrec

întru fără de grijnicie. Aşa dară şi lumea aceasta, ceastă de supt ceriu, dela împăraţi pănă la săraci, slava lui Hristos necunoscându-o, grija o au pentru lucrurile ceaste pământeşti, şi nu degrabă cinevaşi o pomeneaşte zioa judecăţii. Iară ceia ce întră cu cugetul întru Divanul lui Hristos, unde este scaunul acestuia, şi înnaintea lui fiind pururea, totdeauna supt frică sânt şi supt cutremur pentru a nu greşi cevaşi întru sfintele poruncile acestuia.

CAP 18.

Şi precum bogaţii pământului, când roade multe ar băga întru jícniţele sale, iarăşi lucrează întru toate zilele mai mult, pentru ca să să îmbiişuguiaze şi să n'aibă lipsire. Iară de ar nădăjdui întru bogăţiia cea învistierită întru jícniţe, şi nestrângând alta, s'ar lenevi, ci ceale învistierite cheltuindu-le, întru calicie şi întru sărăcie cad îndegrabă. Pentru aceasta veniturile făcându-le şi înlăuntru aducându-le, datori sânt a să trudi şi a strânge, pentru ca să nu între întru lipsire. Aşa este întru creştinătate, a-l gusta ádecă cinevaşi darul lui Dumnezeu. Că gustaţi, zice, şi vedeţi că e bun Domnul.[1] Şi iaste gustarea aceasta întru adeverire lucrătoare puteare a Duhului, carea lucrează întru inimă. Pentru că câţi sânt fii[i] luminei şi ai slujirii aşăzământului cestui nou întru Duhul cel Sfânt, aceştea nu învaţă nimica dela oameni, pentru că sânt învăţaţi dela Dumnezeu. Că singur darul legile Duhului le scrie întru inimile acestora. Deci nu sânt datori întru scripturile ceale scrise prin cerneală numai a să adeveri, ci şi înlăuntru, întru leaspezile inimei, darul Dumnezeului legile Duhului le scrie, şi tainele ceale cereşti. Pentru că inima o domneaşte şi o împărăţeaşte pre toată unealta cea trupească; şi când le-ar cuprinde darul păşunile inimei, toate mădulările le împărăţeaşte, şi gândurile. Pentru că acolò iaste mintea, şi toate gândurile sufletului, şi nădeajdea acestuia. Pentru aceasta şi străbate darul întru toate mădulările trupului.

---

[1] Ps. 33, 9. (N. ed.)

CAP 19.

Aşa iarăşi, câţi sânt fii [ai] întunearecului, inima [lor] o împărăţeaşte păcatul şi străbate întru toate mădulările. Pentru că dintru inimă es cugetele ceale vicleane[1], şi aşa prearăvărsându-să, pre omul îl întunecă. Iară ceia ce nu grăesc a fi răul împreună-hrănit şi împreună-crescătoriu cu omul, nici să vor griji pentru mâine, nici vor pofti. Pentru că, întru oareşicare vreame, au contenit întru dânşii supărând răul, vreo poftire suppuindu-le, întrucât cu jurământ a adeveri omul cum că «mai mult nu mai năpădeaşte o patimă ca aceasta asupra mea»; şi după puţână vreame să prinsè cu poftirea, întrucât a să afla el spre către aceastea şi mincinos-jurătoriu. Pentru că precum prin jghiab treace apa, aşa şi prin inimă şi prin gânduri păcatul. Iară câţi pre aceasta o învingesc, desprè singur păcatul carele va a fi arătat mustraţi sânt şi să batjocoresc. Pentru că să sârguiaşte răul a să tăinui şi a să ascunde întru cugetul omului.

CAP 20.

Deci de-l iubeaşte cinevaşi pre Dumnezeu, şi El o ameastecă cu acesta dragostea sa. Şi crezându-să odată dela dânsul, îi adaogă acestuia credinţa cea cerească, şi să face îndoit omul. În ce fealiu dară dintru mădulările tale îi vei aduce lui, şi el dintru mădulările sale aseamenea ameastecă împreună cu sufletul tău, pentru ca să fii toate curat făcându-le, şi iubindu-l, şi rugându-te. Pentru că de mare vrednicie este omul. Vezi cât este ceriul şi pământul, soarele şi luna, şi nu au binevoit întru aceastea Domnul, fără decât numai întru singur omul a să odihni. Deci mai cinstit este omul mai mult decât toate zidirile, şi poate voiŭ cuteza a grăi cum că nu numai decât făpturile ceaste văzute, ci şi decât ceale nevăzute, ádecă decât Duhurile ceale slujitoare. Pentru că nu pentru Mihail şi pentru Gavriil Arhanghelii au zis cum că: Să-i facem după chipul şi după asămănarea noastră[2]; ci pentru fiinţa această gânditoare[3] a omului, pentru

---

[1] Mt. 15, 19. (N. ed.)
[2] Fac. 1, 26. (N. ed.)
[3] „Fiinţa această gânditoare”: gr. τῆς νοερᾶς οὐσίας – esenţa înţelegătoare/gânditoare. (N. ed.)

sufletul, grăescu, cest fără de moarte. Pentru că scris este cum că: Taberile îngerilor împrejurul celora ce să tem de dânsul.[1] Deci zidirile ceaste văzute ádecă, cu oareşicarea fire neschimbată sânt legate.

CAP 21.

Ceriul o dată s'au alcătuit, soarele, luna, pământul, şi nu au binevoit întru aceastea Domnul. Ci nici afară de ceaia ce sânt zidite pot a să muta, nici au voe. Iară tu după aceasta eşti, după chipul şi după asămănarea lui Dumnezeu, de vreame că precum Dumnezeu iaste singur-stăpânitoriu, şi ceaia ce voiaşte face: de va vrea, dupre stăpânirea sa, îi va trimite pre drepţii în gheénna, şi pre păcătoşii întru împărăţie; ci nu o voiaşte, nici o priimeaşte aceasta, pentru că drept judecătoriu iaste Domnul. – Aşa tu singur-stăpânitoriu eşti, şi de voeşti a peri, de fire premenicioasă eşti. De voeşti a huli, a face fearmece, şi a omorî pre cinevaşi, nu ţi se împrotiveaşte ţie nimenea, sau te opreaşte pre tine. De voiaşte cinevaşi, să suppune lui Dumnezeu, şi călătoreaşte pre calea dreptăţii, şi-şi stăpâneaşte poftele. Pentru că mintea aceasta întocma-luptaşă[2] iaste, cu gând sănătos a le stăpâni putându-le năvălirile răutăţii şi poftele ceale scârnave.

CAP 22.

Pentru că deaca întru o casă mare, unde sânt aurituri, învălişuri de aur şi argintării, şi haine de multe fealiuri, şi argint şi aur, tinerii şi tinerealele vieţuind [acolo], o sugrumă mintea sa, deşi firea, pentru păcatul cel împreună-lăcuitoriu, pre toate le pofteaşte, şi pentru frica cea omenească a stăpânilor îşi stăpânesc năvălirile poftirilor: cu cât mai vârtos unde iaste frica lui Dumnezeu, împrotivă a să lupta şi împrotivă a lucra iaste datoare mintea spre răutatea ceaia ce iaste împreună? Pentru că pre cealea ce-ţi sânt ţie cu putinţă ţi le-au poruncit Dumnezeu. Deci firea jivinelor celor necuvântătoare ádecă legată iaste; ádecă firea şarpelui amară este şi veninoasă: deci toţi şărpii unii ca aceştea sânt. Lupul a răpi s'au obicinuit: toţi lupii ai aceştiiaşi firi sânt. Mielul, prost fiind, să răpeaşte: toţi mieii ai aceş-

---

[1] Ps. 33, 8. (N. ed.)

[2] De aceeaşi forţă, cu arme egale (gr. ἀντίπαλος). (N. ed.)

tiiaşi firi sânt. Porumbul fără de vicleşug este şi fără de răutate: toţi porumbii ai aceştiiaşi firi sânt. Iară omul nu iaste aşa. Unul iaste răpitoriu ca lupul, şi unul iaste răpindu-se ca mielul: dintru acestaşi neam al omenirii amândoi să vor naşte.

CAP 23.

Iaste altul neîndestulându-se cu muiarea sa, ci şi curvind; şi iaste altul carele nu lasă nici poftire a să sui pre inima lui. Iaste altul pre ceale ale aproapelui răpindu-le, şi iaste altul pentru Dumnezeiasca cinstire şi pre ale sale împărţindu-le. Vezi cum este premenicioasă firea aceasta? Iaste carea atârnă către răutate, şi iaste carea către bunătate iarăşi. Şi prin amândoaă cu îndămânare îi iaste a să abate spre faptele ceale ce voiaşte. Deci priimitoare e firea ş'a binelui şi a răului, ádecă şi a darului celui Dumnezeesc, sau a puterii céiĭ protivnice, ci nu cu de-a sâla ducătoare. De vreame că mai nainte singur Adam, întru curăţenie fiind, gândurile sale le împărăţea; iară după ce o au călcat porunca, munţi cu anevoe ţânuţi zac pre mintea lui, şi gândurile răutăţii amestecându-se, toate ca însuşi ale sale ale lui să făcură, şi nici unul iaste chiar al lui, de vreame că să stăpânesc desprè răutate.

CAP 24.

Deci datoriu eşti a căuta făclie, pentru ca să să aprinză şi să le aflii pre gândurile ceale curate, pentru că aceastea sânt ceale fireşti pre care le-au făcut Domnul. Cei crescuţi în mare s'au deprins a înnota, şi când ar năpădi vijeliile şi valurile nu să minunează. Aşa sânt creştinii. Precum mintea pruncului celui de trei ani nu poate a încăpea sau a o înţeleage mintea ritorului celui desăvârşit, de vreame că în mijloc au trecut oareşicarea vreame multă, aşa şi creştinii lumea ca nişte copilaşi prunci o înţeleg, privind la măsura darului, pentru că streini sânt desprè veacul acesta. Iară cetatea lor şi odihna alta iaste. Pentru că o au creştinii mângăiarea Duhului, lacrămile, şi plângerea, şi suspinul. Şi lacrămile aceastea desfătare lor le sânt. Şi au şi teamere, întru bucurie şi veselie. Şi aşa sânt ca nişte oameni carii îl ţân în mâinele sale sângele lor, nenădăjduindu-se întru sineşi

sau socotind a fi cevaşi, ci fiind defăimaţi şi lepădaţi mai mult decât toţi oamenii.

CAP 25.

Precum de ar fi un împărat, şi o ar pune la oareşicarele sărac comoara sa, cela ce o au luat-o a o păzi nu o are pre aceasta ca pre a sa, ci o mărturiseaşte totdeauna sărăciia sa, necutezând a răsipi dintru comoara cea streină. Pentru că aceasta o cugetă totdeauna, cum că nu numai streină iaste comoara, ci şi împărat sâlnic o au pus-o pre aceasta la mine, şi când ar vrea o ia pre aceasta dela mine. Aşa sânt datori a să socoti pre sineşi şi cei carii îl au darul lui Dumnezeu, a să smeri cu mintea, şi sărăciia sa a ş'o mărturisi. Că precum săracul cel carele o au luat-o încredinţarea Vistieriei dela Împăratul, de s'ar nădăjdui spre comoara cea streină, şi ca cu o a sa bogăţie s'ar înnălţa, şi ar priimi mândrie inima lui, o ia dela dânsul Împăratul Comoara sa, şi rămâne cela ce o avusease pre aceasta întru încredinţare sărac, în ce fealiu au fost şi mai nainte de aceasta. Aşa şi cei carii îl au darul, de să vor înnălţa, şi mândrie ar priimi inimile lor, îl rădică dela dânşii Domnul darul său, şi rămân unii ca aceştea în ce fealiu au fost mai nainte de priimirea darului dela Domnul.

CAP 26.

Ci mulţi, şi darul fiind împreună [cu ei], furându-se desprè păcat, nu ştiu. Precum de ar fi o tânără întru oareşicare casă, aşijderea şi un tânăr: şi deaciia, momită fiind dela acela aceasta, să alcătuiaşte cu dânsul, preacurveaşte şi lepădată să face, aşa şi preacumplitul şarpele păcatului împreună este cu sufletul, gâdilindu-l şi îndemnându-l. Şi de ar face alcătuire, să obşteaşte sufletul cel netrupesc cu răutatea cea netrupească a duhului, ádecă duh cu duh să împreunează, şi preacurveaşte întru inima sa cela ce o au făcut-o alcătuirea, şi-l priimeaşte pre gândul vicleanului. Deci măsura luptei tale aceasta iaste, ca să nu preacurveşti cu gândurile, ci ca să te împrotiveşti cu mintea, şi dinlăuntru să-l faci războiul şi lupta, şi să nu asculţi, nici împreună să te îndulceşti cu răutatea întru cugete. Şi de

o va afla gătirea aceasta întru tine Domnul, la zioa cea mai de pre urmă te va lua pre tine întru Împărăţiia sa.

CAP 27.

Pentru că sânt oareşicare lucruri pre care le orânduiaşte Domnul pentru ca nu nemărturisit să să facă pre sineşi desprè darul cel Dumnezeesc şi desprè numirea sa; şi sânt oareşicare lucruri pre care aşa le orânduiaşte dupre depărtare[1], pentru ca să să ispitească şi să să iscusească omul, pentru ca să să arate sângura-stă[p]ânirea omului. Pentru că ceia ce sânt întru scârbe şi întru ispite, de vor răbda, o dobândesc Împărăţiia Ceriurilor. Deci creştinii întru lucrurile ceale scârboase nu să mâhnesc sau să întristează. De vor fi ispitiţi întru sărăcie sau întru pătimirea cea rea, nu sânt datori a să minuna, ci mai vârtos împreună a să îndulci cu sărăciia, ş'a o socoti în loc de bogăţie; postirea în loc de desfătare, necinstirea şi neslăvirea în loc de slavă. Şi iarăşi de ar cădea întru lucruri preaslăvite întru viaţa aceasta, ceale ce îi îndemnează pre ei spre odihna ceastă trupească, sau spre bogăţie, sau spre slavă, sau spre dezmiărdăciune, datori sânt a nu să îndulci împreună cu aceastea, ci a fugi ca dela foc.

CAP 28.

Întru cea arătată [lume], de s'ar porni neam mic asupra împăratului spre războiŭ, nu să trudeaşte războind însuşi, ci trimeate ostaşi împreună cu căpeteniile lor şi-l fac războiul. Iară de ar fi neam prea mare cela ce s'au pornit, carele ar putea să o prade împărăţiia acestuia, sâlit iaste sângur împăratul împreună cu cei din palat şi cu oştile sale a mearge a împreuna războiul. Vezi-ţi dară vredniciia ta, că Dumnezeu s'au pornit împreună cu tabăra sa, cu îngerii, grăescu, şi cu duhurile ceale sfinte, întru a ta solire prin sineşi viind, ca pre tine să te izbăvească din moarte. Căpuiaşte-te dară pre sineţi şi te socoteaşte ce feal de purtare de grijă să făcu pentru tine! Şi o pildă lumească uneltim precum e în lume: Precum de ar fi un împărat şi ar afla pre vreun sărac şi carele ar avea patimi,

[1] „Dupre depărtare”: gr. κατὰ παραχώρησιν, „prin retragere sau îndepărtare” (a harului). (N. ed.)

şi nu s'ar ruşina de el, ci cu leacuri vindecătoare ranele acestuia le-ar tămădui, şi întru palaturile sale l-ar duce pre dânsul, şi cu porfira şi cu coroana l-ar îmbrăca pre dânsul, şi l-ar face pre el părtaş measii sale – aşa şi cerescul împăratul Hristos, viind cătră omul carele avu patimi, îl vindecằ, şi-l făcu părtaş împărăteştii measii sale. Şi spre aceasta nesilindu-o voirea lui, ci îndemnându-l pre dânsul îl pune întru o cinste ca aceasta.

CAP 29.

Că scris este în evanghelie cum că le-au trimis pre slugile sale Domnul, chemându-i pre ceia ce voesc, arătându-le lor cum că: Prânzul mieu este gata. Şi chiemaţii aceştea să lepădară grăind, unul ádecă «Părechi de boi am cumpărat» zise, altul «Cu muiare m'am logodit».[1] Vezi cum că chemătoriul fusè gata, iară chemaţii să împrotivиră. Deci ei loruşi pricini să făcură. Deci atâta iaste vredniciia creştinilor. Vezi cum că Domnul le-au gătit lor împărăţiia, şi-i chiamă pre ei a întra, şi aceştea nu voesc. Deci spre darea pre carea vor a o moşteni, aceasta o ar zice cinevaşi cu dreptul: De ar fi fost bătut războiŭ fieştecarele cu satana de când s'au zidit Adam până la sfârşitul lumii, şi scârbele le-ar fi fost suferit, nimica mare ar fi fost făcut spre slava pre carea va a o moşteni: pentru că împreună va înpărăţi cu Hristos întru veacii cei nemărginiţi. Slavă celuia ce aşa l-au iubit pre un suflet ca acesta, că singur pre sineşi şi [pre] darul său îl deate şi-l încredinţă sufletului. Slavă mărimei lui.

CAP 30.

Dupre lucrurile ceaste văzute, iată, toţi fraţii carii şădem, un chip avem şi un obraz al lui Adam. Oare şi întru cel ascuns, şi întru lucrurile ceale preadinlăuntru una iaste voirea tuturor? Şi o inimă? Oare sântem toţi una, buni şi cinstitori de Dumnezeu? Sau poate că sântem unii din noi, că unii ádecă să împărtăşesc cu Hristos şi cu îngerii lui, iară alţii cu satana şi cu dracii? Şi toţi ca unul văzându-ne, şădem împreună, un obraz avem toţi, al lui Adam. Vezi cum că

[1] Cf. Lc. 14, 17-20. (N. ed.)

altcevaşi este fiinţa cea gânditoare[1], omul cest dinlăuntru, osebit de cest dinnafară. Pentru că toţi una ne vedem, şi unii ádecă împreună cu Hristos şi cu îngerii sânt, iară alţii împreună cu satana şi cu duhurile ceale necurate. Deci deaca inima are oareşicarea adâncime nemărginită, acolò sânt triclínuri şi cămări, uşi şi pridvoară, şi slujiri multe şi eşiri. Acolò iaste prăvăliia dreptăţii şi a nedreptăţii. Acolò este moartea, acolò este viaţa. Acolò este neguţătoriia cea bună, şi cea protivnică.

CAP 31.

Precum de ar fi un palat preamare, şi acesta s'ar pustiì şi s'ar umplea de toată putoarea şi de morţi mulţi, aşa şi palatul lui Hristos inima este, şi plină iaste de toată necurăţiia, şi de gloatele ceale multe ale duhurilor celor vicleane. Deci să cuvine acesta iarăşi a să zidi, şi iarăşi a să înnoi, şi a să înfrumseţa cămările şi paturile, pentru că acolò Hristos împăratul împreună cu îngerii şi cu sfintele Duhuri bine a să odihni şi a lăcui, şi înlăuntru a umbla, şi împărăţiia sa a o pune. Grăescu ádecă, precum de ar fi o corabie carea să aibă multă gătire, acolò cârmaciul îi cârmuiaşte pre toţi şi-i orânduiaşte, pre unii ádecă înfruntându-i, iară pre alţii povăţuindu-i. Aşa iaste şi inima, mintea cârmuitoare avându-o, ştiinţa[2] înfruntătoare, gândurile clevetitoare şi răspunzătoare. Pentru că grăiaşte: Gândurile între sineşi defăimând, sau şi răspunzând[3].

CAP 32.

Vezi că ştiinţa[4] nu le alăturează pre neşte gânduri ca aceastea, pre cealea ce supt-ascultă păcatului, ci îndată le mustră. Că nu minte, de vreame că ce ar zice înnaintea lui Dumnezeu în zioa judecăţii: mărturiseaşte ca una ce totdeauna mustră. Precum de ar fi o căruţă şi frâne, vitele şi toată alcătuirea supt un cârmuitoriu iaste. Deci când va[5] acela, cu iute năvălire să poartă de căruţă, iară când va, pre

[1] Gr. ἡ νοερὰ οὐσία – esenţa înţelegătoare/gânditoare. (N. ed.)
[2] Gr. τὴν συνείδησιν, conştiinţa. (N. ed.)
[3] Rom. 2, 15. (N. ed.)
[4] Gr. ἡ συνείδησις, conştiinţa. (N. ed.)
[5] Când voieşte. (N. ed.)

aceasta o ţine. Iarăşi, unde voiaşte a o abate pre aceasta, acolò să duce împreună cu dânsul. Deci toată căruţa întru stăpânirea ocârmuitoriului zace. Aşa şi inima, multe gânduri fireşti are, legate fiind împreună cu dânsa; [dar] şi mintea iaste, şi ştiinţa[1] carea o înfruntează şi o îndreptează inima, şi gândurile ceaste fireşti le deşteaptă, pre ceale ce izvorăsc întru inimă. Pentru că mădulări multe are sufletul, macar de şi unul este.

CAP 33.

Pentru că de când o călcă Adam porunca, întrând şarpele, stăpân s'au făcut al casei, şi ca un alt suflet este împreună cu sufletul. Că zice Domnul: Tot carele nu se va lepăda de sineşi şi nu-l va urî pre sufletul său, nu iaste ucenicul mieu.[2] Şi cela ce-şi iubeaşte sufletul său, piiarde-l-va pre el.[3] De vreame că păcatul, întrând preste suflet, mădulariu al acestuia să făcu, şi de omul acest trupesc s'au lipit, şi izvorăsc multe şi necurate gânduri întru inimă. Deci cela ce face voile sufletului său, voile inimii le face, de vreame că împreună este împletecit sufletul şi împreună-închiegat. Deci cel carele îl suppune pre sufletul său, şi să mănie asupra sa şi asupra poftelor celora ce sânt împreună cu dânsul, aşa este precum cela ce o suppune cetatea vrăjmaşilor lui. Şi acesta să învredniceaşte a veni întru măsuri bune ale Duhului, şi-l priimeaşte iarăşi prin putearea cea Dumnezeiască pre omul cel curat, şi să face mai mare decât sineşi. Pentru că deaciia unul ca acesta să îndumnezeiaşte, şi să face fiiul lui Dumnezeu, priimind semnul cel ceresc în sufletul său. Pentru că aleşii lui să ung cu sfinţitoriul untul-de-lemn, şi căpetenii să fac, şi Împăraţi.

CAP 34.

Pentru că o are omul firea una ca aceasta, [încât] şi cela ce iaste întru adâncul răutăţii şi robeaşte păcatului a să muta ádecă întru bunătate; şi cela ce e legat cu Duhul Sfânt, şi este îmbătat întru

---

[1] Gr. ἡ συνείδησις, conştiinţa. (N. ed.)
[2] Lc. 14, 26. (N. ed.)
[3] Io. 12, 25. (N. ed.)

ceale cereşti, are stăpânire a să schimba întru răutate. Precum să fie o muiare îmbrăcată cu haine trenţoase, leşinată de foame, cu totul întinată, şi aceasta cu multă trudă ar veni întru vrednicie împărătească, şi cu porfiră s'ar înbrăca şi cu coroană, şi mireasă Împăratului s'ar face: aceasta o ţine minte întinăciunea cea mai dinnainte, şi are voe a să întoarce iarăşi întru cea mai dinnainte, ci nu sufere întru ruşinea cea mai dinnainte a veni, pentru că cu nebunie este. Ci şi aceştea carii l-au gustat darul lui Dumnezeu şi sânt părtaşi Duhului, de nu se vor întări, să stâng, şi să fac mai răi de ceaia ce au fost fiind mireani. Nu că Dumnezeu premenicios iaste şi neputincios, sau să stânge Duhul: ci însuşi oamenii nu glăsuesc împreună cu darul, pentru aceasta să abat şi cad întru întuneareci de reale. Pentru că ceia ce l-au gustat darul acela le au pre amândoaă, împreună fiind cu dânşii bucuriia şi mângâiarea, frica şi cutremurul, veseliia şi plângerea. Pentru că să plâng pre sineşi şi pre tot Adamul, de vreame că una iaste firea oamenilor. Şi lacrămile unora ca acestora pâine iaste, şi plângerea dulceaţă şi odihnă.

CAP 35.

Iară de ai vedea pre vreunul înnălţat şi îngâmfat pentru că e părtaş darului, acesta de ar face şi seamne şi morţii i-ar scula, şi nu-ş va avea sufletul său necinstit şi defăimat, şi nu ar fi sărac cu duhul şi lepădat, furat să face desprè răutate şi nu ştie. Şi seamne de ar face, nu este a-i creade lui. Pentru că semnul creştinătăţii acesta este, ádecă fiind cinevaşi iscusit al lui Dumnezeu, a să sârgui a să tăinui desprè oameni. Şi de le-ar avea toate comorile Împăratului, a le ascunde pre aceastea. Şi totdeauna a grăi cum că «Nu iaste a mea comoara aceasta, altul o au încredinţat-o mie. Pentru că eu sântu sărac, şi când va, o ia pre aceasta dela mine». Iară de zice cinevaşi: «Bogat sântu, ajunge, am căştigat, mai mult nu mai amu trebuinţă» – unul ca acesta nu iaste creştin, ci iaste vasul rătăcirii şi al diavolului. Pentru că desfătarea lui Dumnezeu iaste nesăturată, şi precât pre acesta îl gustă cinevaşi şi-l mănâncă, pre atâta flămând să face. Şi arderea şi dragostea cea cătră Dumnezeu unii ca aceştea o au nepotolită. Şi precât să sârguesc înnainte a spori şi a le adăoga averile, dupre atâta pre sineşi să socotesc săraci ca nişte lipsiţi şi

carii nu au nimica. Pentru că aceasta grăesc, cum că «Nu sântu vreadnic ca soarele acesta să-mi strălucească mie». Acesta este semnul creştinătăţii, aceasta e smereniia.

CAP 36 .

Iară de grăiaşte cinevaşi cum că «Îmi ajunge» şi «M'am umplut», acesta înşălătoriu iaste şi mincinos. Precum trupul Domnului s'au proslăvit când s'au suit în munte, şi s'au închipuit întru Dumnezeiasca mărire şi întru lumina cea nemărginită, aşa şi trupurile sfinţilor să vor proslăvi şi vor străluci. Că precum dinlăuntru slava lui Hristos aşa s'au întins pre trupul lui şi au strălucit, întru acestaşi chip şi întru sfinţi putearea lui Hristos, carea iaste înlăuntru, în zioa ceaia dinnafară pre trupurile lor să va prearăvărsa. Pentru că din fiinţa[1] şi din firea lui să împărtăşesc de-acuma întru mintea lor. Că scris este: Şi cela ce sfinţeaşte, şi ceia ce să sfinţescu-s dintru unul[2]; şi: Slava pre carea mi-o ai dat-o mie, o am dat-o acestora[3]. Precum dintr'un foc să aprind făclii multe, nevoe e şi trupurile sfinţilor, mădulări fiind ale lui Hristos, tot aceastaşi a să face carea şi Hristos iaste.

CAP 37.

Întrebare:

Cum să fac mai înnalţi creştinii decât întâiul Adam? Pentru că acela au fost nemuritoriu, şi cu sufletul şi cu trupul nestricăcios, iară aceştea mor şi să strică?

Răspundere:

Moartea cea adevărată înlăuntru iaste, întru inimă, şi iaste ascunsă, şi omul cel dinlăuntru s'au omorât. Tot carele dară au trecut din moarte întru viaţă dupre cel ascuns, acesta cu adevărat viu este în veaci şi nu va muri. Ci deşi trupurile unora ca acestora să topesc spre o vreame, iarăşi să vor scula întru mărire, pentru că sânt sfin-

[1] Gr. οὐσίας, esenţa. (N. ed.)
[2] Evr. 2, 11. (N. ed.)
[3] Io. 17, 22. (N. ed.)

ţite. Deci somn o grăim şi adormire moartea creştinilor. Iară de ar fi fost omul nemuritoriu şi nestricăcios cu trupul, lucrul cel preaslăvit văzându-l toată lumea, cum că trupurile creştinilor nu să strică, deci dintru oareşicare nevoe, ci nu cu volnica voire, ar fi venit cătră bunătate.

CAP 38.

Ci pentru ca să să areate deodată şi să rămâe singura-stăpânirea pre carea dintru început o au dat-o Dumnezeu omului, pentru aceasta cu orânduială lucrurile să ocârmuesc, şi să face topirea trupurilor. Pentru ca întru voirea omului să fie abaterea lui cătră bunătate sau cătră răutate. Pentru că nici cel desăvârşit întru bunătate, sau adâncul întru păcătuire, şi carele să face pre sineşi vasul diavolului, dela carele cu totul este osândit întru răutate, cu oareşicarea nevoe iaste legat: ci o are slobozeniia a să face vasul aleagerii şi al vieţii. Aşijderea iarăşi şi cei îmbătaţi întru Dumnezeire, deşi plini fiind şi legaţi cu Duhul Sfânt, nu cu oareşicarea nevoe sânt ţânuţi, şi singura-stăpânirea o au a să abate ei şi a face ceaia ce voesc în veacul acesta.

CAP 39.

Întrebare:

Dupre parte să supţiază răutatea, şi să dezrădăcinează, şi sporeaşte-înnainte întru dar omul? Sau îndată, de ar căştiga sporire-înnainte, să dezrădăcinează răutatea?

Răspundere:

Precum pruncul în pântece nu îndată să închiagă spre om, ci dupre parte să face închipuire şi să naşte, şi nu iaste îndată om desăvârşit, ci creaşte întru mulţi ani şi să face bărbat. Şi este precum seminţele orzului sau a grâului, băgându-să în pământ: nu să înrădăcinează îndată, ci trec ernurile şi vânturile, şi atuncea în vreamea cea cuviincioasă să fac spicurile. Şi cela ce răsădeaşte păr, nu îndată să împărtăşeaşte roadelor. Aşijderea şi întru ceaste Duhovniceşti, unde e atâta înţelepciune şi supţiretate, dupre puţin creşte omul şi să

face întru bărbat desăvârşit întru măsura vârstei. Nu precum grăesc unii: Îmbracă-te, dezbracă-te.

CAP 40.

Cela ce voiaşte ca să înveaţe carte mearge şi învaţă buchile, şi după ce s'ar face acolò întâiul, să duce la şcoala cea râmlenească, şi iaste decât toţi mai de pre urmă. Iarăşi acolò, când s'ar face întâiul, mearge la şcoala scrisorilor, şi acolò iarăşi iaste decât toţi mai de pre urmă nou-începătoriu. Apoi după ce s'ar face scolastic, decât toţi învăţătorii de judecăţi mai nou începătoriu şi mai de pre urmă iaste. Iarăşi după ce s'ar face acolò întâiul, atuncea să face voevod. Şi după ce s'ar face căpetenie, îl ia luişi ajutătoriu pre şăzătoriul-împreună. Deci deaca ceaste văzute atâtea sporiri-înnainte au, cu cât mai vârtos tainele ceale cereşti au sporiri-înnainte? Şi creaşte treapte multe, şi atuncea prin multă iscusire şi prin ispitiri multe scăpatul să face desăvârşit. Pentru că creştinii care l-au gustat darul din adeverinţă, şi îl au semnul Crucii în minte şi întru inimă, aceştea dela împăraţi până la săraci gunoiu şi împuţiciune le socotesc toate. Şi aceştea pot a cunoaşte cum că toată lumea ceastă pământească, şi comoarăle Împăratului, şi bogăţiia, şi slava, şi cuvintele înţelepciunei întru o oareşicarea nălucire sânt, neavând temeiu tare, ci sânt trecătoare. Şi tot ce este supt ceriu, lesne defăimat este de aceştea.

CAP 41.

Pentru ce? Pentru că streine şi minunate sânt ceale deasupra ceriurilor, ceale ce nu sânt nici întru vistieriile Împăraţilor, nici întru înţelepciunea cuvintelor, nici întru slava ceastă lumească şi întru dregătorii sau întru bogăţie, în ce fealiu aceia l-au căştigat pre Domnul şi ziditoriul tuturor, întru omul cel preadinlăuntru avându-l, aveare carea nu treace, ci petreace. Pentru că creştinii mai cinstit îl ştiu sufletul decât toate zidirile. Că singur omul să făcu dupre chipul şi dupre asămănarea lui Dumnezeu. Iată ceriul cât este cu mărimea, şi pământul, şi cinstitele făpturile ceale ce-s întru aceastea, şi mari sânt vasele acestora. Iară omul mai cinstit iaste mai vârtos decât toate vasele, de vreame că singur întru dânsul bine au voit Domnul. Ci şi chiţii mării, şi munţii, şi fiarăle întru arătare sânt

mai mari decât omul. Vezi-ţi dară vredniciia ta, cum eşti cinstit, că mai înnalt decât îngerii te făcu Dumnezeu, când şi singur prin sineşi spre a ta solire şi izbăvire au venit pre pământ.

CAP 42.

Când dară veniră şi îngerii întru mântuirea ta? Pentru că Împăratul, Fiiul Împăratului, sfat au făcut împreună cu Părintele său, şi s'au trimis Cuvântul, şi cu trup îmbrăcându-se, şi Dumnezeirea sa ascunzându-o, ca prin cel deaseamenea cel deaseamenea să să mântuiască, l-au pus sufletul său pre Cruce. Atâta dragoste a lui Dumnezeu iaste cătră om: au voit cel fără de moarte a să răstigni pentru tine. Vezi dară cum Dumnezeu o au iubit lumea? Că pre unul-născutul Fiiul său l-au dat pentru dânsa.[1] Au cum nu împreună cu dânsul toate ni le va dărui noao?[2] Şi iarăşi întru alt loc grăiaşte: Amin grăescu voao, preste toate avearile sale îl va pune pre dânsul.[3] Şi arată şi întru alt loc îngerii slujitori a fi ai sfinţilor. Pentru că Ilie când era în munte şi au venit asupra lui cei de alt neam, copilul grăiia: Mulţi vin asupra noastră, şi noi sântem singuri. Atuncea răspunde Ilie: Nu vezi taberile şi mulţimile îngerilor împreună cu noi împrejur, ajutându-ne noaă?[4] Vezi cum că stăpânul şi mulţimile îngerilor sânt împreună cu slugile lui. Deci cât este sufletul, şi cum s'au cinstit dela Dumnezeu! Că Dumnezeu şi îngerii pre acesta îl caută întru a lor obştire şi întru împărăţie. Iară satana şi puterile lui pre acesta îl caută întru partea lor.

CAP 43.

Că precum întru ceaste văzute Împăratul nu să slujeaşte desprè oamenii cei proşti, ci desprè cei frumoşi şi bine-pedepsiţi, aşa şi întru palatul cel ceresc aceia slujesc Împăratului celui ceresc, cei fără de prihană, cei neatinşi, curaţi cu inima. Şi precum întru palat feate frumoase şi care nu au vreo prihană, preafrumoasele la chip, acealea să duc spre împărtăşirea Împăraţilor, aşa şi întru cest Du-

[1] Io. 3, 16. . (N. ed.)
[2] Rom. 8, 32. . (N. ed.)
[3] Mt. 24, 47. (N. ed.)
[4] Cf. 4 Împ. 6, 14-16. (N. ed.)

hovnicesc, sufletele ceale înfrumseţate întru toate năravurile ceale bune, aceastea să obştesc cu Împăratul cel ceresc. Întru cea arătată, unde mearge deregătoriul a petreace, şi s'ar întâmpla casa aceaia a avea oareşicarea necurăţenie, să găteaşte, şi împodobire multă să face, şi aromate să varsă. Cu cât mai vârtos casa sufletului, întru carea să odihneaşte Domnul, de multă înfrumuseţare are trebuinţă, pentru ca să poată acolò a întra şi a să odihni neîntinatul cel fără de prihană. Pentru că întru o inimă ca aceasta Dumnezeu şi toată Besearica cea cerească să odihneaşte.

CAP 44.

Întru ceaste văzute, deaca are tatăl avuţii, şi are şi coroane şi pietri scumpe, pre aceastea în case tăinuicioase le ascunde şi le încămărează iubitului fiiului său, şi aceluia le dă pre aceastea; aşa şi Dumnezeu avearea sa împreună cu scumpeturile sale o au încredinţat-o sufletului. Întru ceaste văzute, de ar fi războiu şi ar veni Împăratul împreună cu tabăra spre a bate războiu, şi ar fi partea lui mai puţină sau mai neputincioasă, îndată trimeate solire, rugându-le ceale spre pace. Iară de ar fi neam preamare spre deopotrivă, şi Împărat spre Împărat, grăescu ádecă cel al pearşilor şi cel al râmleanilor, toată nevoia e amândoi Împăraţii a să porni împreună cu toate taberile. Vezi dară ce fealiu îţi iaste vredniciia ta? Că Dumnezeu s'au pornit împreună cu taberile sale, grăescu ádecă cu îngerii şi cu duhurile, a să lovi cu protivnicul pentru ca să te izbăvească pre tine din moarte. Deci Dumnezeu au venit pentru tine.

CAP 45.

Precum de ar fi un Împărat şi ar afla pre vreun sărac carele să aibă leapră întru toate mădulările, şi nu s'ar ruşina, ci ar pune leacuri şi întru toate ranele acestuia, şi bubele acestuia le-ar vindeca, şi deaciia la masă împărătească l-ar duce pre el, şi l-ar îmbrăca pre el cu porfiră, şi l-ar face pre el Împărat: aşa şi Dumnezeu au făcut neamului oamenilor. Spălatu-le-au ranele acestora şi i-au vindecat pre dânşii, şi i-au băgat întru cereasca cămara mirelui. Deci mare iaste vredniciia creştinilor, atâta cât nici a o asămăna a fi cu putinţă. Iară de s'ar înnălţa şi s'ar fura desprè răutate, oareşică-

ruia unuia ca acestuia să asămănằ, precum de ar fi un oraş carele să nu aibă zid, şi tâlharii străbat printr'însul or pre unde voesc, neîmpiedecându-să, şi-l pustiesc pre acesta şi-l ard cu foc. Aşa lenevindu-te tu şi neluând aminte de sineţi, întră duhurile vicleşugului, şi o prăpădesc şi o pustiesc mintea, gândurile răsipindu-le în veacul acesta.

CAP 46.

Pentru că mulţi ceia ce-s străbătuţi întru ceaste dinnafară, şi o au lucrarea ştiinţei, şi de viaţă dreaptă să grijesc, pre [lucrul] acesta îl socotesc a fi desăvârşit, neplecându-se întru inimă şi nevăzându-le răutăţile ceale ce l-au cuprins sufletul acolò. De vreame că, dupre mintea cea mai dinlăuntru, a răutăţii rădăcină iaste întru mădulări, şi tâlhariul este în casă, ádecă putearea cea protivnică. Deci împrotivăstătătoare şi gânditoare iaste. Şi de nu va pune cinevaşi luptă împrotiva păcatului, câte puţân vărsându-să pre dinnafară răutatea cea dinlăuntru, pentru prisosire, îl aduce pre omul întru arătate păcate, spre a le lucra pre aceastea. Pentru că răul ca un ochiu al izvorului este, izvorând totdeauna. Deci fii şi tu pentru ca să le opreşti curgerile răutăţii, pentru ca nu căzând întru întuneareci de reale, ca un uimit să fii. În ce chip de ar fi oareşicarele blagoródnic negrijnic bogat, şi pre acesta slujitorii stăpânitoriului şi orânduiarii l-ar răpi, ducându-l către acesta, zicându-i cum că: Te-ai vinuit întru greşală şi pus eşti supt moarte. Deci, din veastea fricii, toate cugetările sale şi le-au pierdut, şi iaste ca un uimit.

CAP 47.

Să chipzueşti dară aşa şi pentru duhurile vicleşugului. Pentru că lumea ceastă văzută, dela împăraţi până la săraci, întru turburare sânt şi întru nestatornicie şi întru războiŭ, şi nu o ştie niciunul dintru aceştea pricina, deci [că] arătat e răul cel carele au întrat prin călcarea lui Adam, ádecă boldul morţii. Că păcatul carele au întrat, oareşicarea puteare cuvântătoare fiind şi fiinţă a satanii[1], toate răutăţile le-au sămănat înlăuntru. Fiindcă într'ascuns întru omul cel

[1] „Oareşicarea puteare cuvântătoare fiind şi fiinţă (=esenţă/realitate) a satanii" (δὑναμίς τις οὖσα λογικὴ τοῦ σατανᾶ, καὶ οὐσία). (N. ed.)

dinlăuntru şi în minte lucrează, şi să luptă cu gândurile. Şi oamenii nu ştiu cum că dela oareşicare puteare streină goniţi fiind le lucrează aceastea, şi fireşti a fi le socotesc pre aceastea, şi din cugetarea lor a le face pre aceastea. Iară cei carii pacea lui Hristos o au întru mintea aceasta şi luminarea acestuia, ştiu de unde să pornesc aceastea.

CAP 48.

Pentru că pătimeaşte lumea patima răutăţii, şi nu ştie. Şi este foc necurat carele o aprinde inima, şi aşa toate mădulările le străbate, şi îndeamnă pre oameni spre curvii, şi spre întuneareci de răutăţi. Deci ceia ce să gâdilesc şi împreună să îndulcesc, înlăuntru întru inimă o săvârşesc curviia: şi aşa răutatea păscându-să, cad şi întru arătată curvie. Tot aceastaşi să o înţelegi şi pentru iubirea de argint, pentru mărirea deşartă, pentru mândrie, pentru pizmă, pentru mânie. Precum când s'ar chiema cinevaşi la prânz, şi s'ar pune înnaintea lui bucate multe, deaciia păcatul îl sfătuiaşte a să atinge de toate, şi aşa sufletul, împreună-îndulcindu-să, să îngreoiază. Pentru că munţi cu anevoe ţânuţi sânt patimile, întru mijlocul al cărora-s râurile bălaurilor, şi ale fiarălor, şi ale jâganiilor celor veninoase. Precum de ar fi un Chit şi l-ar înghiţi pre omul în pântece, aşa şi păcatul sufletele le înghite. Văpăi de foc sânt arzând şi săgeţi înfocate ale vicleanului. Pentru că grăiaşte Apostolul: Ca să puteţi voi săgeţile vicleanului ceale înfocate a le stinge.[1] Pentru că să păscu răutatea şi să întemeè împrejurul sufletului.

CAP 49.

Iară înţelepţii, când patimile năpădesc, nu le ascultă, ci să mănie asupra poftelor celor reale, şi vrăjmaşi loruşi să fac. Pentru că satana voiaşte mult a să odihni în suflet şi a să întinde, şi să năcăjaşte şi să strimtorează sufletul neascultându-l. Şi sânt unii carii sânt ţânuţi desprè putearea cea Dumnezeiască. Că de ar vedea pre vreun tânăr cu muiare, aceştea, deşi cugetă unele, însă nu li să pângăreaşte mintea lor, nici îl săvârşeaşte păcatul înlăuntru: ci încă nu-i este

---

[1] Efes. 6, 16. (N. ed.)

unuia ca acestuia a cuteza. Şi sânt alţii întru carii desăvârşit au încetat şi s'au stins şi s'au uscat. Ci măsurile [acestea] sânt ale celor mari. Şi precum cei iscusiţi goli să pogoară întru adâncul mării, în moartea apei, pentru ca să afle acolò mărgăritariuri care să facă spre coroană împărătească şi spre porfiră, aşa şi călugării goli es din lume, şi să pogoară întru adâncul mării răutăţii şi întru luciul întunearecului, şi dintru adâncuri iau şi scot pietri nestemate care încap spre coroana lui Hristos, întru Besearica cea cerească, întru veacul cel nou, şi întru cetatea cea luminoasă, şi întru soborul îngerilor.

CAP 5O.

Precum în mreajă multe chipuri de peşti cad, şi ceale mai netreabnice iarăşi îndată le leapădă în mare, aşa şi mreaja darului preste toţi să întinde şi caută odihnă, ci oamenii nu ascultă. Pentru aceasta iarăşi întru singura prăpastiia întunearecului să leapădă. Că precum aurul dintru mult nesip spălându-se să află, şi aceastea prea mici, ca nişte grăunţi de mac, aşa şi din mulţi, puţâni sânt treabnici. Pentru că ceia ce-l au lucrul împărăţiei sânt arătaţi, şi ceia ce-l împodobesc cuvântul eiĭ să văd. Şi aşijderea şi cei săraţi cu sarea cea cerească să văd, şi cei carii grăesc din vistieriile Duhului. Arătate sânt vasele întru care binevoiaşte Dumnezeu, şi-l dă darul său. Şi alţii cu multă răbdare o priimesc putearea cea sfinţitoare, precum voiaşte Domnul, prin multe chipuri. Deci cela ce grăiaşte, de nu va fi povăţuit desprè lumina şi desprè înţelepciunea cea cerească, nu poate a o adeveri mintea fieştecăruia, fiindcă sânt multe voirile: unele-s întru războiu, altele-s întru odihnă.

CAP 51.

Precum când ar fi o cetate pustiită, şi o ar vrea cinevaşi pre aceasta iarăşi a o zidi, îndată pre ceale surpate şi căzute le surpă desăvârşit, şi aşa înceape a săpa, şi întru săpătură temeliile a le pune, şi a o aşăza zidirea mai nainte: ci încă nu iaste casă. Şi cela ce voiaşte a face grădină întru locuri pustii şi puturoase, întâiu înceape a curăţi, şi gard a pune împrejur, şi întrările apelor a le găti, şi aşa răsădeaşte. Şi cresc sădirile, pentru ca aşa, după multă vreame, să

aducă roduri grădina. Aşa şi voirile oamenilor, după călcare, sânt părăginite şi pustiite şi spinoase. Că i-au zis Dumnezeu omului: Spini şi ciuline îţi va răsări ţie pământul.[1] Trebuinţă iaste dară de trudă şi de osteneală multă pentru ca să o caute cinevaşi şi să o pue temeliia, pănă când ar veni întru inimile oamenilor focul şi ar în-ceape mărăcinii a-i curăţi. Şi aşa încep a să sfinţi, proslăvindu-l pre Părintele, şi pre Fiiul, şi pre Duhul Sfânt în veaci, Amin.

[1] Fac. 3, 18. (N. ed.)

CUVÂNT 16.

Oamenii cei Duhovniceşti a zăcea supt ispitele şi supt scârbele ceale ce izvorăsc dintru întâiul păcat.

CAP 1.

Toate fiinţele ceale înţelegătoare[1], grăescu ádecă a îngerilor şi a sufletelor şi a dracilor, nerăutăcioase şi preaproaste[2] dela ziditoriul fură zidite: iară abaterea unora dintru aceştea spre răutate, aceasta dintru singura-stăpânirea li să făcu lor. Pentru că cu voirea lor să abătură din gândul cel cuviincios. Iară de vom grăi aşa a fi zidiţi dela ziditoriul, nedrept judecătoriu îl grăim pre Dumnezeu, în foc pre satana trimiţându-l. Pentru că sânt oareşicarii din eretici carii grăesc materie fără de început, şi materie-rădăcină, şi rădăcină-puteare, şi puteare-deopotrivă. Deci spre aceasta ai cu bună-cuvântare împrotivă-a-pune cum că: Carea iaste dară putearea ceaia ce biruiaşte? Şi nevoe e cum că cea a lui Dumnezeu. Deci ceaia ce să biruiaşte nu mai iaste încă deopotrivă cu anii, sau deopotrivă cu putearea. Ceia ce o grăesc răutatea ipostatnică, nu ştiu nimica. Pentru că la Dumnezeu nu este nici o răutate ipostatnică, dupre nepătimniciia şi Dumnezeirea lui. Iară noaă ne este, lucrându-ne cu toată putearea şi simţirea, toate poftele ceale pângărite puindu-ni-le. Însă nu este amestecată aşa în ce chip unii grăesc amestecarea vinului şi a apei, ci precum este întru o holdă grâul osebit şi neghinele osebite; precum este într'o casă tâlhariul deosebi, şi stăpânul casii deosebi.

CAP 2.

Este izvor curgătoriu de apă curată, şi-i zace în fund noroiu, şi când îl va turbura cinevaşi noroiul, tot izvorul să turbură. Aşa şi sufletul când s'ar turbura şi s'ar amesteca cu răutatea, şi oareşice una să face satana cu sufletul – amândoaă duhurile – întru curvie sau întru ucidere. Pentru aceasta cela ce să lipeaşte de curvă un trup este.[3] Însă întru alt ceas, osebit este sufletul cu ipostasul, căindu-se

[1] „Fiinţele ceale înţelegătoare” (αἱ νοεραὶ οὐσίαι): esenţele/realităţile inteligibile. (N. ed.)
[2] Adică cu totul simple. (N. ed.)
[3] 1 Cor. 6, 16. (N. ed.)

de ceale ce au făcut, şi plânge şi să roagă, şi de Dumnezeu îşi aduce aminte. Că de ar fi fost sufletul totdeauna cufundat întru răutate, cum le-ar fi putut aceastea a le face? Nevrând niciodinioară satana a veni oamenii întru pocăinţă, pentru că iaste nemilostiv. Şi muiarea când să împreunează cu bărbatul una iaste cu dânsul, ci întru alt ceas sânt despărţiţi. Că de multe ori unul dintru aceştea moare, şi celalalt trăiaşte. Una ca aceasta iaste şi întru împreunarea Duhului Sfânt: un Duh să fac. Pentru că cela ce să lipeaşte de Domnul un Duh este.[1] Iară aceasta să face când s'ar înghiţi omul întru darul acesta.

CAP 3.

Însă sânt unii carii o au gustarea lui Dumnezeu, fiind încă întru lucrarea protivnicului; şi să înstreinează, fiind neiscusiţi cum că, după cercetarea lui Dumnezeu, lucrează cugetele întru tainele creştinătăţii. Iară cei carii au îmbătrânit întru aceastea, nu să înstreinează. Şi precum plugarii cei iscusiţi dintru deprinderea cea multă, când s'ar face bivşug, nu sânt desăvârşit negrijnici, ci aşteaptă şi foamete şi strâmtorare, nici iarăşi când i-ar cuprinde pre ei foametea şi strâmtorarea, prea mult să deznădăjduesc, premenirea cunoscându-o: aşa şi întru cea Duhovnicească, când ar cădea sufletul în fealiuri de ispite, nu să înstreinează, nici să deznădăjduiaşte, de vreame că ştie cum că după slobozire să lasă a să ispiti şi a să pedepsi dela răotate. Şi nici iarăşi, când întru bogăţie multă este şi întru odihnă, e fără de grijă, ci o aşteaptă premenirea. Şi soarele, trup şi zidire fiind, şi strălucind întru locuri puturoase, unde este noroiu şi necurăţenii, nu să vatămă nimica sau să spurcă – cu cât mai vârtos curatul şi Sfântul Duh, împreună fiind cu sufletul cel ce să lucrează încă dela vicleanul, nu priimeaşte nimica dintru aceastea? Pentru că lumina întru întunearec luminează, şi întunearecul nu o au cuprins-o pre dânsa.[2]

---

[1] 1 Cor. 6, 17. (N. ed.)
[2] Io. 1, 5. (N. ed.)

CAP 4.

Şi când dară întru adâncime iaste, şi bogăţeaşte cu darul omul, încă verdeaţă iaste într'însul a răutăţii şi-l are pre sprijinitoriul lui ajutorindu-i. Deci când iaste neştine întru scârbe şi întru întreitele valurile patimilor, nu iaste datoriu a să deznădăjdui. Pentru că spre mai mult aşa să îngroaşă păcatul şi năvăleaşte asupră-i. Iară când o are neştine totdeauna nădeajdea lui Dumnezeu, ca cum să supţiiază şi să face ca apa răutatea. Deci a fi ádecă unii slăbănogiţi sau vătămaţi, aprinşi de friguri şi bólnavi, aceasta din păcat s'au făcut: pentru că acesta iaste rădăcina tuturor răotăţilor. Ci şi patimile poftelor sufletului şi ale cugetelor celor reale dintru acesta sânt. Precum de ar fi un izvor curgând, şi le-ar avea locurile ceale ce să află aproape revenicioase şi umede, şi căldura făcându-să, şi acesta şi locurile ceale de aproape să usucă: aşa şi întru slugile lui Dumnezeu, întru carii să înmulţeaşte darul, pofta vicleanului o usucă, şi aşijderea şi pre cea firească, de vreame că acuma oamenii lui Dumnezeu mai mari să fac decât întâiul Adam.

CAP 5.

Dumnezeu iaste nescris-împrejur şi necuprins, pretutindenea arătându-se, şi în munţi, şi în mare, şi dedesuptul adâncului: şi nu dupre mutare, în ce chip îngerii pogorându-se din ceriu pre pământ. Pentru că iaste în ceriu, iaste şi aicea. Ci îmi vei zice mie, cum poate Dumnezeu a fi în gheénna? Sau cum poate a fi întru întunearec? Sau în satana? Sau în locuri unde iaste putoare? Îţi răspunzu ţie şi eu, cum că nepătimitoriu iaste, şi toate le cuprinde, că iaste nescris-împrejur. Şi satana, fiind zidirea lui, să leagă, iară bunătatea nici să întină, nici să întunecă. Iară de nu-l grăeşti pre dânsul a le cuprinde toate, şi pre gheénna şi pre satana, scris-împrejur îl faci pre dânsul întru locul acela întru carele iaste vicleanul, pentru ca să căutăm pre altul mai înnalt decât el. Că nevoe e Dumnezeu el pretutindenea mai înnalt a fi. Iară pentru taina Dumnezeirii şi pentru supţiretatea, întru dânsul cuprins fiind întunearecul, pre el nu-l cuprinde, nici poate răutatea împărtăşire a avea din curăţenie, sau iaste întru dân-

sul. Deci la Dumnezeu nu iaste nici o răutate ipostatnică, de vreame că nu să vatămă nimica.

CAP 6.

Iară noao ne iaste răutate pentru a lăcui întru inimă şi pentru a lucra, suppuindu-ne cugete reale şi spurcate, şi curat a ne ruga neslobozându-ne, ci mintea întru veacul acesta robindu-o. Cu sufletele dară s'au îmbrăcat, atinsu-s'au încă şi de singurile oasele mădulărilor. Deci precum iaste satana în văzduh, şi Dumnezeu, fiind de faţă acolò, nu să vatămă nimica, aşa este păcatul şi în suflet, şi aşijderea şi darul lui Dumnezeu este împreună, nimica vătămându-se. Precum de ar fi o slugă aproape lângă stăpânul său, aceasta, totdeauna aproape fiind lângă dânsul, supt frică iaste, nefăcând nimica fără de acesta, aşa şi noi stăpânului Hristos, cunoscătoriului inimilor, gândurile noastre înnainte a le pune şi a le arăta sântem datori, şi a o avea nădeajdea şi nădăjduirea către dânsul: că el îmi iaste slava, şi el îmi iaste tatăl, şi el îmi iaste bogăţiia. Deci totdeauna întru ştiinţă[1] eşti datoriu a o avea grija şi frica. Şi deşi nu-l are neştineşi darul lui Dumnezeu răsădit şi înfipt întru sineşi, să o cugete zioa şi noaptea cum că iaste firească lipită de suflet ceaia ce în tot ceasul îl povăţuiaşte pre dânsul, şi-l deşteaptă, şi-l îndreptează către bunătăţi. Pentru ca să o aibă ádecă grija şi teamerea şi durearea ca o firească şi nepremenită, şi zdrobirea inimei totdeauna înfiptă.

CAP 7.

Şi precum albina într'ascuns o lucrează ceara întru faguri, aşa şi darul într'ascuns întru inimi dragostea sa o lucrează, şi le premeneaşte dintru amărăciune întru dulceaţă, dintru glodurime întru netezime. Şi precum argintariul şi săpătoriul de chipuri discosul săpându-l, fealiurile de închipuiri pre care le sapă, dupre parte le acopere, şi după ce le săvârşeaşte, atuncea îl arată pre acesta strălucind cu lumina: aşa şi Domnul, meşterul cel adevărat, inimile noastre le sapă şi le înnoiaşte în taină, pănă ce ar eşi din trup şi atuncea să veade frumuseaţea sufletului. Pentru că ceia ce voesc a izvodi vase

[1] Gr. ἐν τῇ συνειδήσει, în conştiinţă. (N. ed.)

şi a ţease zodii[1], întâiu le izvodesc în ceară, şi aşa le varsă dupre asămănarea aceluia, pentru ca să să săvârşască lucrul dupre închipuirea aceaia. Aşa şi păcatul, duh fiind, are chip, şi [acesta] să premeneaşte spre multe închipuiri. Şi aşijderea şi omul cel dinlăuntru oareşicare zodie[2] iaste, având icoană şi închipuire – pentru că iaste asămănare a omului celui dinnafară cel dinlăuntru. Deci mare este vasul şi scump, de vreame că, dintru toate făpturile, acolò au binevoit Domnul. Şi gândurile ceale bune ale sufletului să asemenează pietrilor celor scumpe şi mărgăritarilor, iară gândurile ceale necurate pline sânt de oasele morţilor, şi de toată necurăţeniia şi împuţâciunea.[3]

CAP 8.

Deci creştinii ai altuei veac sânt, fii ai cerescului Adam, naştere noaă, născuţii Duhului Sfânt, luminaţii fraţii lui Hristos, aseamenea părintelui lor, Adamului celui Duhovnicesc şi luminat; ai[4] cetăţii aceiia, ai[5] neamului aceluia, ai puterii aceiiaşi. Nu sânt ai lumii aceştiia, ci ai altiei lumei sânt. Pentru că singur grăiaşte: Nu sânteţi din lumea aceasta, precum eu nu sântu din lumea aceasta.[6] Ci precum neguţătoriul prin multe lăcaşuri străbătând, şi neguţătoriia sa înmulţându-o, o trimeate la ai săi pentru ca să i se zidească lui case, grădini, hainele ceale de nevoe, şi când să întoarce întru ale sale, atuncea multă bogăţie aduce, şi cu multă bucurie îl priimesc pre dânsul cei ai lui şi neamurile – aşa şi întru ceaste Duhovniceşti: [pre cei] carii o neguţătoresc bogăţiia cea cerească, cetăţeanii cei dinpreună îi ştiu, ádecă duhurile sfinţilor şi ale îngerilor, şi să minunează grăind: Întru mare bogăţie au întrat fraţii noştrii cei de pre pământ. Deci avându-l aceştea împreună cu sineşi pre Domnul întru dezlegare[7], cu mare bucurie vin cătră cei de sus, şi-i priimesc pre

---

[1] „A ţease zodii” (gr. ἐνυφᾶναι ζοδιαχ): „a broda chipuri de vieţuitoare”, a ornamenta cu figuri. (N. ed.)
[2] „Oareşicare zodie”: un fel de figurină. (N. ed.)
[3] Cf. Mt. 23, 27. (N. ed.)
[4] În text: ѧл. (N. ed.)
[5] Ibid.
[6] Io. 17, 16. (N. ed.)
[7] Adică dezlegarea de trup. (N. ed.)

dânşii cei ai Domnului, acolò case gătindu-le lor, şi raiuri, şi haine cu totul luminoase şi mult-scumpe.

CAP 9.

Deci de trezvire e trebuinţă întru toate, pentru ca nu şi bunătăţile ceale ce le socotim a le avea, spre vătămarea noastră să să facă. Pentru că cei buni dupre fire, de nu se vor căpuì, dupre puţin prin bunătatea aceasta traşi să fac. Şi cei carii o au înţelepciunea, prin înţelepciunea aceasta furaţi să fac. Să cuvine dară întru toate părţile omul a fi amestecat, bunătatea cu asprimea, înţelepciunea cu socotinţa, cuvântul cu lucrul, cu totul nădeajdea a o avea spre Domnul, iară nu spre sineşi. Pentru că bunătatea prin multe să dreage[1], precum o mâncare oareşicarea, din ceale de nevoe, prin condít[2] sau prin altcevaşi: şi aceasta nu numai prin miiare, ci şi prin piperiu, şi aşa să află treabnică.

CAP 10.

Ceia ce grăesc a nu fi păcatul întru om, aşa sânt ca cei ce-s înnecaţi de unda apelor celor multe, şi aceasta nu o mărturisesc, ci grăesc: Sunetul apelor l-am auzit. Aşa şi aceştea, înnecaţi fiind desprè luciul valurilor răutăţii, nu grăesc a fi în minte şi întru gândurile lor păcatul. Sânt dară alţii carii cuvânt ádecă au şi grăesc, însă nu sânt săraţi cu sarea cea cerească. Şi povestesc pentru masa cea împărătească, nemâncând nimica sau având. Iară altul iaste carele l-au văzut pre singur Împăratul, şi deşchizându-i-se lui vistieriile, au întrat şi le-au moştenit. Şi au mâncat ş'au băut dintru mult-scumpele bucatele acealea.

CAP 11.

Precum de ar fi o maică carea să aibă fiiu unul-născut, înţelept, preafrumos, împodobit cu toate bunătăţile, spre carele le are toate nădejdile, şi s'ar întâmpla acesta a să îngropa dela dânsa, deaciia i să face eiĭ dureare necontenită şi plângere nemângâiată – aşa şi mintea pentru suflet, ca pentru cela ce au murit dela Dumnezeu,

[1] În text: дерѣге. (N. ed.)

[2] Din gr. κονδῖτον, „mirodenie, condiment”. (N. ed.)

datoare iaste plângere a lua şi lacrămi şi dureare necontenită, inimă zdrobită a avea, supt teamere şi supt grijă a fi, şi a o avea şi flămânzirea şi însătoşarea binelui totdeauna. Deaciia pre unul ca acesta îl priimeaşte darul lui Dumnezeu şi nădeajdea, şi mai mult nu mai iaste întru unul ca acesta plângere, ci să bucură ca cela ce au aflat comoară. Şi iarăşi să cutremură ca nu cumvaşi să o piarză pre aceasta, pentru că năpădesc tâlharii. Precum de cinevaşi, căzând întru multe tâlhărimi şi pagube, cu multă trudă ar scăpa, şi după aceastea ar afla avuţie mare şi venit mult, şi mai mult nu să mai teame de pagubă, pentru bogăţiia carea i-au prisosit, aşa şi cei Duhovniceşti întâiu prin multe ispite şi prin locuri înfricoşate trecând, apoi umplându-să de dar şi plini făcându-se de bunătăţi, mai mult nu să mai tem de ceia ce ar vrea a-i fura pre dânşii, de vreame că bogăţiia la dânşii nu iaste puţână. Însă au şi frica, nu pre cea a celora ce să tem de duhurile ceale vicleane, ci frica şi grija cum le vor orândui Duhovniceştile darurile ceale încredinţate lor.

CAP 12.

Şi să are unul ca acesta defăimat pre sineşi mai mult decât toţi păcătoşii, şi un cuget ca acesta îl are răsădit întru sineşi ca pre un firesc. Şi precât întră întru cunoştinţa lui Dumnezeu, pre atâta să are pre [s]ineşi prost. Şi precât învaţă, iaste ca unul ce nu ştie nimica. Şi pre aceastea, slujind darul, ca pre nişte fireşti le lucrează în suflet. Precum de ar fi un prunc în braţele unui tânăr ţiindu-se, şi cela ce îl ţâne pre el îl duce unde voiaşte, aşa şi darul carele lucrează întru adâncime, mintea o poartă şi o duce sus în ceriuri, în lumea cea desăvârşită, întru odihna cea veacinică. Ci şi întru darul acesta sânt măsuri şi vrednicii. Altul iaste Voevodul[1], având îndrăzneală cătră Împăratul, şi altul iaste Domnul[2]. Precum casa cea plină de fum îl răvarsă pre acesta şi întru văzduhul cel dinnafară, aşa şi în suflet, plină fiind răotatea, să prearăvarsă dinnafară şi săvârşaşte roade. Precum ceia cărora li s'au dat în mână dregătoriile epârşilor, sau vistieriia cea împărătească, întru tot anul sânt întru grijă, poate ca

[1] Gr. ὁ στρατηλάτης, generalul. (N. ed.)
[2] Gr. ὁ ἡγεμών, căpitanul. (N. ed.)

nu cumvaşi să greşască Împăratului, aşa şi ceia cărora li s'au încredinţat lucru Duhovnicesc, pururea sânt întru grijă, şi odihnă având ca cum nu ar fi odihniţi. Pentru că împărăţiia întunearecului, carea au întrat în cetate, ádecă în suflet, şi várvarii carii le ţân păşunele acestuia, să izgonesc dintr'însul.

CAP 13.

Pentru că trimite Hristos Împăratul spre izbândirea cetăţii, şi pre tiránnii îi leagă, şi cereasca voevoziia şi oştirea sfintelor Duhuri acolò o sălăşluiaşte ca în ţara sa. Şi deaciia luminează soarele întru inimă şi razele lui aleargă întru toate mădulările. Şi iaste deaciia acolò pacea cea adâncă carea împărăţeaşte. Iară lupta omului, şi pătimirea, şi ispitirea, şi dragostea cea cătră Dumnezeu atuncea să veade, când darul strângându-se, să va îmbărbăta şi va striga cătră Dumnezeu. Ci tu auzind cum că sânt râurile bălaurilor, şi gurile leilor, şi întunecatele puterile ceale ce-s supt ceriu, şi focul cel arzătoriu şi clocotitoriu întru mădulări, ca întru nimica le socoteşti: neştiind cum că, de nu o vei priimi arvuna Duhului celui Sfânt, întru eşirea din trup pre sufletul tău îl ţin, nelăsându-te pre tine a te sui în ceriuri. Şi aşijderea şi pentru vredniciia sufletului auzând, cum că cinstită iaste fiinţa cea gânditoare, nu înţelegi că n'au zis pentru îngeri [Dumnezeu], ci pentru firea ceastă omenească, ádecă «să-l facem dupre chipul nostru şi după asemănare»[1]. Şi cum că ceriul şi pământul treace, iară tu întru nemurire eşti chemat, întru punereafiilor, întru frăţime, spre mireasă a Împăratului. Că întru ceaste văzute toate ceaste ce-s ale mirelui, ale mireasei sânt. Şi toate câte sânt ale Domnului, ţi le încredinţează ţie. Că au venit spre solirea ta prin sineşi, ca pre tine iarăşi să te chiiame. Şi tu nu înţelegi nimica, nici o pricepuşi blagoródiia ta. Cu dreptate dară purtătoriul de Duhul o plânge cădearea ta, grăind: Omul, în cinste fiind, n'au priceput, alăturatu-s'au dobitoacelor celor neînţelegătoare şi s'au asămănat acestora.[2] Mărire Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci, Amin.

---

[1] Fac. 1, 26. (N. ed.)
[2] Ps. 48, 21. (N. ed.)

CUVÂNT 17.

Pentru Duhovniceasca ungerea şi slava Creştinilor: şi cum că fără de Hristos a să mântui, sau vieţii ceii veacinice părtaş a să face este cu neputinţă.

CAP 1.

Creştinii cei desăvârşiţi, cei carii să învredniciră a veni întru măsurile desăvârşirii şi a să face preadeaproape de Împăratul, aceştea totdeauna sânt sfinţiţi Crucei lui Hristos. Că precum la Proroci ungerea era cu totul mai scumpă, fiindcă spre împăraţi şi spre Proroci să ungiia, aşa acuma Duhovniceştii, cu ungerea cea cerească ungându-se, să fac creştini dupre dar, întrucât a fi ei împăraţi şi proroci ai tainelor celor cereşti. Aceştea sânt şi fii, şi domni, şi dumnezei, legaţi, robiţi, cufundaţi, răstigniţi, sfinţiţi. Pentru că deaca ungerea untului-de-lemn, carea era a pomului cestui arătat şi a lemnului cestui văzut, atâta puteare avea, întrucât ceia ce să ungiia, fără de grăire-împrotivă a lua vrednicie – pentru că era hotărât întrucât a să pune aceştea Împăraţi: cu carea şi Davíd ungându-să, îndată căzu în goane şi să năcăji, şi după şapte ani să făcu Împărat –, cu cât mai vârtos câţi să ung la minte şi la omul cel dinlăuntru cu sfinţitoriul şi veselitoriul untul-de-lemn al bucuriei, cu cel ceresc şi Duhovnicesc, îl priimesc semnul Împărăţiei nestricăcioasei şi pururea-vecuitoarei putearei aceiei, arvuna Duhului[1], pre Duhul cel Sfânt şi mângăitoriu. Şi ascultă[2] mângăitoriu şi pentru că-i mângăe şi-i veseleaşte pre ceia ce sânt întru scârbe.

CAP 2.

Aceştea din lemnul vieţii, din Iisus Hristos, din pomul cel ceresc ungându-se, să învrednicesc a veni întru măsurile desăvârşirei, ale împărăţiei zâcu, şi ale punerii-de-fii, fiind împreună-tăinuitori ai împăratului celui ceresc, având îndrăzneală către stăpânitoriul tuturor, întrând întru palatul acestuia, unde-s îngerii şi duhurile sfinţilor, şi încă fiind în lumea aceasta. Că neluându-o încă moştenirea cea

[1] Cf. 2 Cor. 1, 22; 5, 5. (N. ed.)
[2] „Ascultă” (gr. ἄκουε): înţelege. (N. ed.)

desăvârşită, cea gătită lor în veacul acela, întăriţi sânt dintru arvuna pre carea o luară acuma, ca unii ce iată să încununară şi împărăţesc. Şi nu să înstreinează, vrând[1] împreună a înpărăţi cu Hristos, de preaînmulţirea şi îndrăzneala Duhului. Pentru ce? De vreame că, fiind încă în trup, o avură gustarea aceaia a dulceţii şi lucrarea aceaia a puterii.

CAP 3.

Că în ce chip, când ar fi neştineşi priiaten al împăratului, întru palat îndeletnicindu-se, tainele cunoscându-le, şi porfira acestuia privindu-o, şi s'ar întâmpla acesta a să face împărat şi a să încorona, nu să minunează nici să spăimântează, fiindcă întru multă vreame s'au iscusit întru tainele palatului – pentru că nu e cu putinţă vreunul din cei ţărani şi proşti şi streini tainelor a întra şi a înpărăţi, fără decât numai cei iscusiţi şi pedepsiţii – aşa şi creştinii, întru veacul acela vrând[2] a înpărăţi, nu să minunează acuma, mai nainte cunoscându-le tainele darului. Că de vreame că omul o au călcat-o porunca, diavolul tot sufletul l-au acoperit cu acoperemânt întunecat. Deaciia dară vine darul şi toată învălitura o dezbracă, întrucât deaciia sufletul, curat făcându-se, şi firea sa iarăşi priimindu-o, zidirea cea fără de prihană şi curată, totdeauna deaciia curat, cu ochii cei curaţi, slava luminei céiĭ adevărate a o privi, şi pre adevăratul soarele dreptăţii a-l avea strălucind întru inima aceasta.

CAP 4.

Că precum, în sfârşit, tăriia rădicându-să, deaciia drepţii întru împărăţie şi în lumină şi întru slavă petrec, nimica alta văzând, fără decât cum Hristos întru mărire este totdeauna, de-a dreapta părintelui – aşa şi aceştea, de-acuma duşi fiind întru veacul acela şi robiţi fiind, toate frumuseţele ceale de acolò şi facerile de minuni le văd. Pentru că noi fiind pre pământ, în ceriuri o avem petreacerea[3], în lumea aceaia vieţuirea având-o şi trăirea, cu mintea şi cu omul cel

---

[1] „Vrând” (μέλλοντες): având să, urmând. (N. ed.)
[2] Ibid.
[3] Filip. 3, 20. (N. ed.)

dinlăuntru. Că precum ochiul cest văzut, curat fiind, curat îl veade totdeauna pre soarele, aşa şi mintea, desăvârşit curăţându-să, totdeauna o veade slava luminei lui Hristos, şi iaste împreună cu Domnul zioa şi noaptea, în ce chip trupul Domnului, unindu-se cu Dumnezeirea, totdeauna este împreună cu Duhul cel Sfânt. Ci pre măsurile aceastea nu îndată le cuprind oamenii, de nu prin trudă şi prin scârbă şi prin luptare multă. Că sânt unii că este împreună cu dânşii darul lucrând şi odihnindu-i, ci este împreună şi răutatea înlăuntru. Şi amândoaă vieţuirile întru o inimă lucrează, ádecă a luminei şi a întunearecului.

CAP 5.

Ci atot[1] îmi vei zice mie, carea împărtăşire e luminei spre întunearec?[2] Că unde lumina cea Dumnezeiască să întunecă şi să turbură? Şi cea nespurcată şi curată unde să spurcă? Că scris este: Şi lumina întru întunearec luminează, şi întunearecul pre aceasta nu o au cuprins-o.[3] Cu un chip dară nu să cuvine lucrurile a le înţeleage, nici singur desprè o parte. Pentru că întru atâta unii să odihnesc întru darul lui Dumnezeu, că mai viteaji să fac decât răutatea ceaia ce iaste împreună cu dânşii. Şi având rugăciune şi odihnă multă către Dumnezeu, întru alt ceas să lucrează desprè gândurile ceale vicleane, şi să fură desprè păcat, fiind încă întru darul lui Dumnezeu. Iară uşorii şi proştii, desprè o parte lucrând întru dânşii darul, socotesc mai mult a nu mai fi păcatul. Iară ceia ce au socoteală şi sânt înţelepţi nu cutează a să lepăda cum că: Darul lui Dumnezeu având-l, nu ne lucrăm desprè gândurile ceale urâte şi spurcate.

CAP 6.

Că de multe ori am aflat întru fraţi cum că atâta bucurie şi dar aflară, întrucât întru cinci şi întru şase ani a grăi ei cum că s'au uscat pofta; şi după aceastea, cum socotiră sloboziţi a fi de aceasta, ascunsă fiind răotatea, s'au pornit întru dânşii, şi să aprinsără cu

---

[1] Gr. πάντως, negreşit, cu siguranţă că. (N. ed.)
[2] Cf. 2 Cor. 6, 14. (N. ed.)
[3] Io. 1, 5. (N. ed.)

poftirea, întrucât a să înstreina ei şi a grăi cum că: După atâta vreame de unde năpădi atâta răutate asupra noastră? Nici unul dară dintru ceia ce au înţeleagere cutează a zice cum că: Împreună cu mine fiind darul, cu totul slobod m'am făcut de păcat. Ci amândoaă feaţele lucrează în minte. Pentru că cei neiscusiţi întru lucruri, puţân cevaşi lucrând întru dânşii darul, socotesc cum că iată au biruit, şi sânt desăvârşiţi creştini. Iară eu aşa zâcu lucrurile a fi: Precum când ar fi în ceriu soare întru văzduh curat strălucind, şi ar veni nori împrejurul lui, şi l-ar acoperi pre dânsul, şi văzduhul l-ar îngroşa, nu s'au smintit nimica (el mai dinlăuntru fiind) din lumina sa şi din ipostasul său. Aşa sânt ceia ce nu s'au curăţât desăvârşit. Fiind însă întru darul lui Dumnezeu, şi ţânuţi fiind întru adâncime desprè păcat, mişcările ceale fireşti şi gândurile sale le au sănătoase cătră Dumnezeu şi nefiind ai bunului cu totul desăvârşit.

CAP 7.

Aşa iarăşi, ceia ce sânt ţânuţi întru adâncime desprè partea cea bună – desprè dar grăesc – încă sânt robi şi supt mâinile cugetelor celor vicleane, şi supt partea răutăţii. Deci de multă socotinţă e trebuinţă, pentru ca prin iscus cinevaşi să le cunoască pre aceastea cum că sânt într'acestaşi chip. Şi îţi grăescu ţie cum că şi Apostolii, avându-l pre Mângăitoriul, nu au fost cu totul desăvârşit negrijnici: pentru că frică era împreună cu bucuriia şi cu veseliia, şi cutremur, dintru darul acesta, nu din partea răutăţii, ci singur darul îi întemeia pre dânşii, ca nu macar întru puţân cevaşi să să abată. Că precum de ar arunca cinevaşi un alicel de piatră asupra zidului, nu l-au vătămat sau l-au mişcat zidul nimica; sau precum o săgeată, trimiţându-să asupra celuia ce e îmbrăcat cu platoşă, sau fierul sau trupul nu l-au vătămat nimica, pentru că loveaşte şi cade împrotivă, aşa de şi să apropiia vreo parte a răotăţii spre Apostoli, nu-i vătăma pre dânşii, fiindcă era îmbrăcaţi cu desăvârşita putearea lui Hristos. Şi singur aceştea, fiind desăvârşiţi, o avură slobozeniia a le lucra dreptăţile.

CAP 8.

Deci, de vreame că grăesc unii cum că, după dar, iaste negrijnicie a sufletului, [totuşi] Dumnezeu şi întru cei desăvârşiţi o caută voirea sufletului spre slujirea Duhului, pentru ca împreună să glăsuiască. Pentru că grăiaşte Apostolul: Duhul să nu-l stingeţi.[1] Deci unii ádecă întru aceştea nu vrea îngreoitori altora a să face; iară unii întru sineşi să îndestula; iară alţii, luând dela mireani, o împărţea săracilor – şi aceasta mai cu vrednicie iaste. Pentru că unii ádecă, darul avându-l, de ale sale numai să grijăsc. Iară alţii şi alte suflete a folosi să sârguesc. Aceştea cu mult mai înnalţi sânt decât aceia. Iară alţii, darul avându-l, pentru numele lui Dumnezeu trupurile sale şi le deateră spre ocări şi spre patimi. Iarăşi aceştea mai înnalţi sânt decât aceia. Unii întru faptele ceaste bune îndeletnicindu-se, vor a să trufi şi cinstiţi a fi dela oameni, grăind cum că sânt creştini şi împărtăşirea Duhului Sfânt o au. Iară alţii a să ascunde pre sineşi[2] şi dela împreunarea oamenilor să sârguesc: aceştea cu mult mai înnalţi sânt decât aceia. Vezi cum şi întru singura desăvârşirea să află dragoste cătră Dumnezeu, dintru voirea cea firească săvârşindu-se, mai înnaltă şi prisositoare?

CAP 9.

Precum de a fi cinevaşi îmbrăcat cu haine sărăceşti şi s'ar vedea în vis pre sineşi bogat, şi sculându-să din somn iarăşi s'ar vedea pre sineşi sărac şi gol, aşa şi celora ce grăesc cuvânt Duhovnicesc, cu urmare[3] li să pare a grăi; însă fapta cuvintelor neavându-o întru oareşicarea gustare, şi puteare, şi adeverire pecetluită în minte, întru oareşicarea nălucire stau. Sau precum muiarea carea [ar fi] să fie îmbrăcată cu haine cu totul de mătase şi cu mărgăritariuri, şi ar fi mai mare întru casele de curvie, aşa şi la unii ca aceştea le iaste inima lor casă de curvie a duhurilor cele necurate, şi a vorbi voesc pentru dreptate, întru fapte neplecându-să.

---

[1] 1 Thes. 5, 19. (N. ed.)
[2] În text: **сѫнєшй**. (N. ed.)
[3] „Cu urmare” (τῇ ἀκολουθίᾳ): în conformitate cu (realitatea), în mod adecvat. (N. ed.)

CAP 10.

Că precum nu iaste cu putinţă peaştelui a trăi fără de apă, sau a umbla cinevaşi fără de picioare, sau fără de ochi a o vedea lumina, sau a grăi fără de limbă, sau fără de urechi a auzi, aşa fără Domnul Iisus şi fără de lucrarea puterii céiĭ Dumnezeeşti nu este a cunoaşte tainele şi înţelepciunea lui Dumnezeu, sau a fi cinevaşi bogat şi creştin. Pentru că aceştea sânt cu adevărat înţelepţi, şi oştitori, şi viteaji, şi filosofii lui Dumnezeu, carii să povăţuesc şi să pasc dupre omul cel dinlăuntru desprè putearea cea Dumnezeiască. Pentru că filosofii ellinilor cuvinte învaţă, şi alţii sânt proşti cu cuvântul, bucurându-se şi veselindu-se de darul lui Dumnezeu, bărbaţi cinstitori de Dumnezeu. Să socotim acuma carii sânt mai buni: Întru faptă, zice, şi întru puteare iaste împărăţiia lui Dumnezeu, nu întru cuvânt.[1]

CAP 11.

A zice dară ádecă cinevaşi cum că pâinea aceasta din grâu s'au făcut, iaste cu lesnire. Iară cum cu deamăruntul să izvodeaşte şi să naşte pâine, a o spune să cuvine. A grăi dară pentru nepătimire şi pentru desăvârşenie, a puţinilor este. Pentru că evangheliia în scurt au hotărât: Să nu te mânii, să nu pofteşti. De te va lovi cinevaşi pre tine cu palma în obrazul tău cel drept, pune-o de faţă şi pre ceaialaltă. De va judeca cinevaşi veşmântul tău a ţi-l lua, dă-i lui şi cămaşa. [2] Iară Apostolul urmând, cum să cuvine câte puţân lucrul curăţirii cu suferire şi cu îndelungă-răbdare a să face, prin multe învaţă, întâiu cu lapte hrănindu-i, ca pre prunci, apoi întru creaştere şi întru desăvârşenie aducându-i. [3] Pentru că au zis evangheliia din lână a să face stihariul, iară apostolul o au vestit-o supţiretatea cum să izvodeaşte.

---

[1] Cf. 1 Cor. 4, 20. (N. ed.)
[2] Mt. 5, 22, 28, 39-40; Lc. 6, 29. (N. ed.)
[3] Cf. 1 Cor. 3, 1-2; Evr. 5, 12-13; 6, 1. (N. ed.)

CAP 12.

Deci ceia ce grăesc cuvinte Duhovniceşti fără de gustare, oareşicăruia unuia ca acestuia să asămănară, precum ca cinevaşi, năpădind zăduful, ar călători într'un câmp pustiiu, şi însătoşat fiind, ar închipui un izvor curgătoriu de apă, nălucindu-se pre sineşi cum că bea, când buzele lui să uscară, şi limba, din seatea ce îl cuprinse. Sau ca cinevaşi ar grăi pentru miiare, cum că iaste dulce, însă negustându-o, putearea dulceţii nu o ştie: aşa şi ceia ce grăesc cuvânt pentru desăvârşenie şi pentru bucurie, ádecă pentru nepătimire, lucrarea şi adeverirea neavându-o, nu dupre cum grăesc sânt toate lucrurile aşa. Pentru căci când unul ca acesta s'ar învrednici vreodinioară întru lucru a să afla, o socoteaşte întru sineşi cum că: Nu dupre cum le socotiiam, aşa le aflaiu. Pentru că într'alt fealiu le grăiiam, şi într'alt fealiu Duhul le lucrează.

CAP 13.

Pentru că creştinătatea mâncare iaste şi băutură, şi precât cinevaşi mănâncă dintr'însa, din dulceaţă spre mai mult i să zâdăreaşte mintea, neţânută şi nesăturată fiind, şi căutând-o şi mâncându-o cu nesăturare. Sau precum de ar fi cinevaşi însătoşând şi i s'ar da lui băutură dulce, apoi gustarea începându-o, mai cu fortíme să apropie spre băutură, mai cu mărime aprinzându-se, şi mai pre scurt[1] necontenită iaste gustarea Duhului, întrucât oareşicăruia unuia ca acestuia dupre dreptate e a să asămăna. Şi aceastea nu-s cuvinte goale, pentru că lucrare iaste a Duhului Sfânt, în taină lucrând întru minte. Şi socotesc unii cum că depărtându-se de muiare, şi de toate de ceaste ce să văd, iată sânt sfinţi. Ci nu este aşa, pentru că iaste răotatea în minte, şi vieţuiaşte întru inimă şi să înnalţă. Iară sfânt acesta iaste, carele s'au curăţât şi s'au sfinţit dupre omul cel dinlăuntru. Pentru că unde să iveaşte adevărul, acolò înşălăciunea să luptă, a acoperi şi a turbura sârguindu-se.

---

[1] „Mai pre scurt (σχεδὸν): aproape că. (N. ed.)

CAP 14.

Când jidovii o ţânea preoţiia, şi desprè acelaşi neam era goniţi şi era năcăjâţi, fiindcă stătură întru adevăr, Eleazarul şi Maccaveii. Iară acuma, de vreame că, dela Cruce şi dela catapeteazmă, s'au depărtat dela dânşii Duhul, deaciia aicea s'au descoperit şi lucrează adevărul. Iarăşi dară desprè acestaşi neam sânt izgoniţi, şi desprè acestaşi neam era izgoniţi şi era năcăjiţi, pentru ca să să facă Mucenici iubitorii adevărului. Pentru că cum să va arăta adevărul, de nu-i va avea pre cei protivnici, fiind mincinoşi şi năpădind împrotiva adevărului? Ci sânt şi întru fraţi carii poartă patimi şi scârbe; de multă întărire însă au trebuinţă pentru ca să nu cază. Pentru că unul oareşicareleşi din fraţii, cu oareşicarele dimpreună rugându-se, s'au robit desprè putearea cea Dumnezeiască, şi răpit fiind, o au văzut-o cetatea cea de sus a Ierusalimului, şi chipuri luminoase, şi lumină nemărginită. Ş'au auzit glas grăind: Acesta este locul odihnii drepţilor. Şi după puţân, trufindu-se şi socotind pentru sineşi a-l vedea, după aceasta s'au aflat căzut întru nemărginitele şi prea-adâncurile păcatului, întru întuneareci de răutăţi.

CAP 15.

Deci deaca cel mai dinlăuntru şi mai înnalt au căzut, cum poate a grăi neştineşi cum că «Postindu-mă şi înstreineţindu-mă, şi avearile răsipindu-mi-le, iată sântu sfânt»? Pentru că nu depărtarea răutăţilor, aceasta iaste săvârşirea, ci de ai întrat în mintea cea prăpădită, şi l-ai omorât pre şarpele cel mai dedesuptul minţii, şi pre cel ce mai întru adâncul cugetelor, întru ceale ce să grăesc cămările şi ascunsorile sufletului e încuibându-să, şi pre tine omorându-te. Pentru că luciu iaste inima. Deci de l-ai omorât pre acela, şi toată necurăţeniia ceaia ce iaste întru tine o ai scos-o. Pentru că toţi filosofii, şi leagea, şi Apostolii, şi venirea Mântuitoriului pentru curăţenie o fac lucrarea. Pentru că fieştecarele din oameni or din jidovi or din ellini, o iubeaşte curăţeniia şi curat a fi nu poate. A căuta dară să cuvine, cum şi prin care să poate curăţeniia inimei a să face? Nicidecum de-aiurea, fără decât numai prin cela ce s'au răstignit pentru noi. Pentru că el este calea, viaţa, adevărul, uşa, mărgărita-

riul, pâinea cea vie şi cerească. Şi nu este cu încăpeare cinevaşi fără de adevărul acela adevărul a-l cunoaşte sau a să mântui. Deci precum întru omul cest dinnafară şi întru lucrurile ceaste văzute, întru toate o făcuşi lepădarea şi o împărţişi avearea ta, aşa şi întru înţelepciunea ceastă lumească de ai cunoştinţă şi puteare a cuvintelor, datoriu eşti a le lepăda toate, şi nimica a nu le socoti. Pentru ca aşa să poţi întru nebuniia propoveduirii a te zidi, carea propoveduire iaste înţelepciunea cea adevărată. Carea n'are trufie a cuvintelor, ci puteare carea prin sfânta Cruce să lucrează. Mărire Treimei céiĭ deofiinţă în veaci, Amin.

CUVÂNT 18.

Pentru comoara creştinilor ádecă pentru Hristos şi pentru Duhul cel Sfânt, carele prin fealiuri de chipuri îi iscuseaşte pre dânşii pentru ca să ajungă întru desăvârşenie.

CAP 1.

De este cinevaşi în lume bogat foarte, şi are comoară ascunsă, dintru vistieriia şi bogăţiia pre carea o are toate câte voiaşte dobândeaşte; şi orce feal de averi voiaşte în lume, cu lesnire le adună, nădăjduindu-se întru comoară, că prin aceasta toată agoniseala pre carea o ar voi cu lesnire o dobândeaşte. Aşa şi ceia ce cer bogăţie dela Dumnezeu, şi carii o aflară şi o au cereasca vistieriia Duhului, pre singur Domnul întru inimile lor strălucind, toată dreptatea faptelor celor bune şi toată căştigarea bunătăţii poruncilor Domnului dintru Hristos, vistieriia carea iaste întru dânşii, o săvârşesc, şi printr'însul adună cereasca bogăţie mai multă. Că prin comoara cea cerească toată fapta cea bună a dreptăţii o lucrează, nădăjduindu-se întru mulţimea Duhovniceştii bogăţiei céiĭ întru dânşii. Şi cu lesnire toată dreptatea şi porunca Domnului prin cea întru dânşii nevăzuta bogăţiia darului o lucrează. Ci zice şi Apostolul: Avându-o comoara aceasta în vase de lut[1] – ádecă pre carea [cei] în trup fiind a o căştiga întru sineşi să învrednicиră, sfinţitoarea putearea Duhului. Şi iarăşi: Carele s'au făcut noaă înţelepciune dela Dumnezeu, şi dreptate şi sfinţire şi izbăvire.[2]

CAP 2.

Deci cel carele o au aflat şi o are întru sineşi cereasca comoara aceasta a Duhului, toată dereptatea poruncilor şi toată lucrarea bunătăţilor fără de prihană şi curat prin aceasta o lucrează, fără de sâlnicie deaciia, şi cu lesnire. Să-l rugăm dară şi noi pre Dumnezeu şi să cearem şi să ne rugăm lui, pentru ca vistieriia Duhului său să ne-o dăruiască noaă. Şi aşa întru toate poruncile lui fără de prihană

[1] 2 Cor. 4, 7. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 1, 30. (N. ed.)

şi curat a petreace vom putea, şi toată dreptatea Duhului curat şi desăvârşit a o împlini, prin vistieriia cea cerească carea iaste Hristos. Pentru că calicul şi săracul şi leşinatul de foame nu poate nimica a agonisi în lume, sărăciia pre dânsul ţiindu-l. Iară cela ce are comoară, precum mai nainte s'au grăit, cu lesnire şi fără de dureare orce feal de averi voiaşte, dobândeaşte. Aşa şi sufletul cel gol şi pustiiu de împărtăşirea Duhului, şi carele este supt cumplita sărăciia păcatului, nimica nu poate, macar de şi ar vrea roada Duhului dreptăţii dintru adeverinţă a o face, mai nainte de împărtăşirea Duhului.

CAP 3.

Însă a să sili pre sineşi să cuvine fieştecarele întru cearerea Domnului, pentru ca să să învrednicească a o lua ş'a o afla cereasca vistieriia Duhului. Pentru ca fără de osteneală şi cu lesnire să poată a le face toate poruncile Domnului fără de prihană şi curat, pre care mai nainte cu de-a sâla nu le putea a le îndrepta. Pentru că sărac şi gol fiind de împărtăşirea Duhului, cum putea nişte Duhovniceşti averi ca aceastea a agonisi, fără de comoara şi bogăţiia cea Duhovnicească? Iară sufletul carele îl află pre Domnul, prin căutarea Duhului, şi prin credinţă, şi prin răbdare multă, comoara cea adevărată, roadele Duhului le lucrează, precum mai nainte s'au grăit, cu lesnire, şi toată dreptatea şi poruncile Domnului pre care le-au poruncit Duhul, întru acesta şi prin acesta le face, curat şi desăvârşit şi fără de prihană.

CAP 4.

Sau iarăşi, altă pildă să uneltim: Precum de ar fi cinevaşi bogat, şi ar face cină de multă scumpeate, din bogăţiia şi din comoara sa pre carea o are cheltuiaşte, şi nu să teame ca nu cumvaşi cevaşi lui îi va fi de lipsă, bogăţie având mare. Şi aşa pre oaspeţii îi veseleaşte cu scumpă şi îndestulată ospătare şi strălucit pre cei chemaţi de dânsul, fealiuri de mâncări şi mai noaă lor dându-le. Iară săracul şi lipsitul de bogăţie, de ar vrea cină a alcătui vreunora, toate le împrumutează, şi singurile vasele, şi hainele, şi cealelalte chipuri. Şi apoi aşa după ce cinează cei chemaţi ca într'o cină a săracului, apoi

unuia fieştecăruia le dă înnapoi, de unde le împrumutằ, vasul de argint, sau haină, sau alt chip. Şi aşa fieştecăruia dându-se înnapoi toate, el sărac şi gol rămâne, neavând bogăţiia sa dintru carea a să veseli să poată.

CAP 5.

Aşa şi cei bogaţi cu Duhul cel Sfânt, bogăţiia cea cerească întru adeverinţă avându-o, şi împărtăşirea Duhului întru sineşi, când vreunora l-ar grăi cuvântul adevărului, şi când vreunora l-ar obştì cuvântul cel Duhovnicesc, şi suflete a veseli ar voi, dintru a sa bogăţie şi dintru a sa comoară, pre carea o au întru sineşi, dintru aceasta grăesc, şi dintru aceasta le veselesc sufletele celora ce-l aud cuvântul cel Duhovnicesc, şi nu să tem a nu avea ei lipsire. Pentru că au întru sineşi comoara cerească a bunătăţii, dintru carea aduc şi-i veselesc pre ceia ce Duhovniceaşte să ospetează. Iară săracul şi carele nu are dintru bogăţiia lui Hristos, nici o are bogăţiia cea Duhovnicească în suflet, carea o izvoraşte toată bunătatea – şi a cuvintelor, şi a lucrurilor, şi a cugetărilor celor Dumnezeeşti, şi a tainelor celor negrăite – de şi voiaşte acesta cuvântul adevărului a-l grăi, şi a veseli pre vreunii dintru ceia ce-l ascultă, ci întru puteare şi întru adevăr cuvântul lui Dumnezeu neavându-l întru sineşi, ci numai din ţinearea de minte având şi împrumutându-le cuvintele dintru fieştecare scriptură, sau dela bărbaţii cei Duhovniceşti auzându-le şi povestindu-le şi învăţându-le, iată pre alţii i să pare a veseli, şi alţii să înpărtăşesc cuvintelor; însă el, după ce le povesti, fieştecarele cuvânt întru ale sale de unde fusè luat să întoarce, şi el iarăşi gol rămâne şi sărac, neavând osebită Vistierie a Duhului dintru carea să aducă şi să folosească şi să veselească pre alţii, el întâiu neveselindu-se nici bucurându-se cu Duhul.

CAP 6.

Pentru aceasta să cuvine întâiu a ceare dela Dumnezeu cu durearea inimei şi cu credinţă, pentru ca să ne-o dea noaă bogăţiia lui a o afla, pre adevărata comoara lui Hristos întru inimile noastre, întru putearea şi întru lucrarea Duhului. Şi aşa, mai întâiu folosinţă întru sineşi şi mântuire şi viaţă veacinică pre Domnul aflându-l,

atuncea şi pre alţii, precât iaste cu putinţă şi cu ajungere, să-i folosim, dintru Hristos, din vistieriia cea dinlăuntru scoţându-o toată bunătatea cuvintelor celor Duhovniceşti, şi a tainelor celor cereşti povestirea făcându-o. Pentru că aşa au binevoit bunătatea voirii Părintelui, ca să lăcuiască [el] întru fieştecarele cela ce creade şi-l roagă pre dânsul: Pentru că cela ce mă iubeaşte pre mine, zice, iubise-va dela Părintele mieu, şi eu îl voiŭ iubi pre el, şi mă voiŭ arăta pre sinemi lui. Şi iarăşi: Veni-vom eu şi Părintele mieu, şi lăcaş la dânsul vom face.[1] Aşa nemărginita bunătatea Părintelui au voit, aşa necugetata dragostea lui Hristos au binevoit, aşa negrăita bunătatea Duhului s'au făgăduit. Slavă negrăitei milostivirei sfintei Troiţei.

CAP 7.

Pentru că ceia ce s'au învrednicit a să face fii ai lui Dumnezeu, şi din Duhul Sfânt de sus a să naşte, şi pre Hristos îl au întru sineşi strălucindu-i şi odihnindu-i pre dânşii, prin fealiuri şi mult-osebite chipuri ale Duhului sânt povăţuindu-se, şi nevăzut întru inimă, întru odihnă Duhovnicească, dela dar sânt lucrându-să. Şi chipuri din desfătările ceaste ce să văd în lume să aducem, petreacerile darului în suflet din pilde desprè o parte arătându-le. Uneori să fac ca întru o împărătească cină, veselindu-se şi bucurându-se cu bucurie şi cu veselie negrăită. Întru alt ceas sânt ca o mireasă împreună odihnindu-să întru împreunare cu mirele eiĭ, cu odihnă Dumnezeiască. Altădată facu-să ca nişte îngeri netrúpnici, întru atâta uşurinţă şi uşurime fiind cu trupul. Alteori sânt ca întru o beţie a băuturii, veselindu-se şi îmbătându-să cu Duhul, cu beţiia Duhovniceştilor tainelor celor Dumnezeeşti.

CAP 8.

Altădată sânt ca întru plângere şi tânguire pentru neamul oamenilor, şi rugându-se pentru tot Adamul, bocet şi plângere rădică, din dragostea Duhului spre omenire aprinzându-se. Alteori întru atâta veselie şi dragoste să înfocază dela Duhul, cât de ar fi fost cu putinţă, pre tot omul întru înlăuntrurile sale a-l băga, pre cel rău

---

[1] Io. 14, 21 şi 23. (N. ed.)

dintru cel bun neosebindu-l. Altădată atâta să smeresc dedesuptul a tot omului, întru smerita-cugetarea Duhului, cât pre sineşi decât toţi mai de pre urmă şi mai mici să socotesc. Alteori întru nepovestita bucurie păziţi sânt dela Duhul. Alteori sânt ca un oareşicarele putearnic, carele toată arma cea împărătească luându-o, şi în războiu pogorându-se asupra vrăjmaşilor, tare s'ar lupta, pre aceştea biruindu-i: pentru că aşijderea şi cel Duhovnicesc le ia armele ceale cereşti ale Duhului, şi să pogoară asupra vrăjmaşilor, şi bate războiul, şi-i suppune pre aceştea supt picioarele sale.

CAP 9.

Alteori întru multă oareşicarea mâlcomire şi linişte şi pace sufletul să odihneaşte, întru singura dulceaţa cea Duhovnicească şi întru negrăită odihnă fiind, şi întru îndestulare. Alteori întru înţeleagere, şi întru oareşicarea înţelepciune negrăită, şi întru cunoştinţa Duhului celui neurmat dela darul să înţelepţeaşte, ceale ce prin limbă şi prin gură a le grăi e cu neputinţă. Alteori ca unul din oameni să face. Aşa în fealiuri de chipuri întru dânşii darul petreace, şi prin fealiuri de schimbări sufletul îl povăţuiaşte, odihnindu-l după voia lui Dumnezeu, şi-l iscuseaşte pre dânsul prin fealiuri de chipuri: pentru ca desăvârşit şi fără de prihană şi curat cerescului Părintelui să-l alcătuiască.

CAP 10.

Iară mai-nainte-grăitele lucrările aceastea ale Duhului sânt ale măsurilor celor mari, acelora ce sânt aproape de săvârşire. Pentru că ceaste mai-nainte-grăitele fealiurile de odihniri ale darului prin fealiuri de chipuri să grăesc, necontenit însă întru aceştea să lucrează, lucrarea pre lucrarea priimindu-o. Pentru căci când sufletul cătră săvârşirea Duhului ar ajunge, desăvârşit de toate patimile curăţându-să, şi cu mângăitoriul Duhul prin împreunarea cea negrăită unindu-se şi amestecându-se, şi s'ar învrednici a să face Duh împreunăînchegat cu Duhul – atuncea cu totul lumină, cu totul ochiu, tot Duh, tot bucurie, tot odihnă, tot veselie, tot dragoste, tot milostivire, tot bunătate şi îndurare să face. Că precum întru luciul mării stânca desprè toate părţile iaste cuprinsă de apă, aşa aceştea prin tot chipul

cu Duhul cel Sfânt fiind închegaţi, să asemenează lui Hristos, bunătăţile puterii Duhului neabătut întru sineşi avându-le, înlăuntru fiind fără de prihană şi fără de întinăciune şi curaţi.

CAP 11.

Că prin Duhul fiind întregiţi, cum pot roadă a răutăţii dinnafară a aduce? Ci totdeauna, prin toate, roadele Duhului strălucesc întru dânşii. Să-l rugăm şi noi dară pre Dumnezeu, şi să creadem întru dragoste şi cu nădeajde multă, pentru ca să ne deae noao darul cel ceresc al harului Duhului, ca şi pre noi Duhul acesta să ne cârmuiască, şi să ne povăţuiască întru toată voia lui Dumnezeu, şi să ne odihnească pre noi întru felimea odihnirii sale. Pentru ca prin ocârmuire ca aceasta, şi prin iscusirea darului, şi prin Duhovniceasca sporirea-înnainte să ne învrednicim întru săvârşirea plinirii lui Hristos a ajunge, precum grăiaşte Apostolul: Pentru ca să vă umpleţi întru toată împlinirea lui Hristos.[1] Şi iarăşi: Până ce vom ajunge toţi întru bărbat desăvârşit, întru măsura vârstei împlinirei lui Hristos.[2] Făgăduitu-s'au Domnul tuturor celora ce-i cred lui şi cer întru adeverinţă, a le dărui tainele negrăitei împărtăşirei Duhului. Şi noi dară cu totul desăvârşit Domnului pre sineşi sfinţindu-ne, bunătăţile ceale grăite mai sus a le dobândi să ne sârguim. Cu sufletul şi cu trupul sfinţindu-ne, şi pre Crucea lui Hristos pironindu-ne, vreadnici Împărăţiei céiĭ veacinice să ne facem, proslăvindu-l pre Părintele, şi pre Fiiul, şi pre Duhul Sfânt în veaci, Amin.

---

[1] Cf. Efes. 3, 19. (N. ed.)

[2] Efes. 4, 13. (N. ed.)

CUVÂNT 19.

Creştinii a spori-înnainte voind, şi a creaşte, datori sânt a sili pre sineşi spre toată bunătatea: pentru ca să să izbăvească ei de păcatul carele lăcuiaşte înlăuntru, şi să să umple de Duhul Sfânt.

CAP 1.

Cela ce voiaşte a să apropiia la Domnul, şi vieţii céiĭ veacinice a să învrednici, şi lăcaşul lui Hristos a să face, şi a să umplea de Duhul Sfânt, pentru ca roadele Duhului şi poruncile lui Hristos să le poată a le face curat şi fără de prihană, acesta datoriu iaste a-nceape întâiu a creade Domnului cu adevărat, şi a să da pre sineşi cu totul cuvintelor poruncilor acestuei, şi dupre toate a să lepăda de lume, pentru ca nu întru cevaşi dintru ceaste văzute cu totul mintea să să-ndeletnicească. Şi întru rugăciune i să cuvine lui totdeauna a aştepta, întru creaderea nădăjduirii Domnului, cercetarea şi ajutorinţa acestuia totdeauna aşteptând-o, gândul minţii sale întru aceasta avându-l totdeauna. Apoi a sili i să cuvine pre sineşi spre tot lucrul bun, şi spre toate poruncile Domnului, pentru păcatul carele este împreună cu dânsul. Ádecă să silească pre sineşi întru smerita-cugetare înnaintea a tot omului, şi pre sineşi mai mic a să socoti şi mai rău, necăutând cinste, sau laudă, sau slava oamenilor dela cinevaşi, precum iaste scris întru evanghelie.[1] Ci numai pururea pre Domnul înnaintea ochilor avându-l, şi poruncile acestuia, singurului acestuia vrând a-i plăcea întru blândeaţea inimei, precum grăiaşte Domnul: Învăţaţi-vă dela mine, că blând săntu şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor voastre.[2]

CAP 2.

Aşijderea, spre a fi milostiv, bun, milosârd, îndurat, câtă îi e putinţa să să obicinuiască pre sineşi, precum zice Domnul: Fiţi buni şi înduraţi, precum şi Părintele vostru cel Ceresc îndurat iaste.[3] Şi

[1] Cf. Io. 5, 44. (N. ed.)
[2] Mt. 11, 29. (N. ed.)
[3] Cf. Lc. 6, 36; Mt. 5, 48. (N. ed.)

iarăşi zice: De mă iubiţi pre mine, poruncile meale le păziţi.[1] Şi iarăşi: Nevoiţi-vă a întra prin uşa cea strâmtă.[2] Preste toate smereniia Domnului, şi vieţuirea, şi blândeaţea, şi petreacerea ca o pildă, întru toată pomenirea, fără de zăbavă de uitare să o aibă, întru rugăciuni să aşteapte, totdeauna rugându-se şi crezând. Pentru ca viind Domnul, să lăcuiască întru dânsul, şi să-l întregească[3], şi să-l împuternicească pre dânsul întru toate poruncile sale, şi pentru ca însuşi Domnul să să facă lăcaş al sufletului. Şi aşa, pre cealea ce acuma cu de-a sila nevrând inima le face, de bună voe să le lucreaze cândvaşi, deprinzând pre sineşi totdeauna spre cel bun, şi pre Domnul pururea pomenindu-l, şi cu multă dragoste pururea aşteptându-l pre dânsul. Atuncea, văzând Domnul o voire ca aceasta, şi buna-sârguirea acestuia, cum că să sileaşte pre sineşi întru pomenirea Domnului şi întru cel bun pururea, şi întru smerita-cugetare, şi întru blândeaţe, şi întru dragoste inima o aduce şi nevrând, şi o aduce precât îi este lui cu putinţă cu de-a sâla – face împreună cu dânsul întru mila lui, şi-l izbăveaşte pre el de vrăjmaşii lui şi de păcatul carele lăcuiaşte înlăuntru, de Duh Sfânt umplându-l pre dânsul. Şi aşa deaciiaşi fără de sâlă şi fără de trudă, din adeverinţă le face toate poruncile Domnului: şi mai vârtos Domnul le face întru acesta poruncile sale, şi rodurile Duhului le rodeaşte curat atuncea.

CAP 3.

Să cuvine însă mai nainte, apropiindu-să cinevaşi la Domnul, aşa a sili pre sineşi spre cel bun şi nevrându-i inima, aşteptându-o totdeauna cu neîndoită credinţă mila acestuia. Şi a sili pre sineşi spre dragoste, neavând dragoste. A sili pre sineşi spre blândeaţe, neavând blândeaţe. A sili pre sineşi spre a fi îndurat şi inimă milostivă a avea. A sili pre sineşi spre a fi defăimat, şi defăimat fiind, îndelung a răbda. Şi trecut fiind cu vedearea, sau necinstindu-se, a nu să-ntărâta. Dupre cea grăită: A nu izbândi pre sineşi, iubiţilor.[4] A

[1] Io. 14, 15. (N. ed.)
[2] Lc. 13, 24. (N. ed.)
[3] În text: сълънтреџаскъ. (N. ed.)
[4] Rom. 12, 19. (N. ed.)

sili pre sineşi spre rugăciune, neavând rugăciune Duhovnicească. Şi aşa, Dumnezeu văzându-l pre cela ce să nevoiaşte aşa, şi cu de-a sila sugrumă pre sineşi, nevrându-i inima, îi dă rugăciune adevărată a Duhului, îi dă dragoste adevărată, blândeaţea adevărului, inima îndurărilor, bunătate adevărată, şi deodată prost îl umple pre el de roadele Duhului.

CAP 4.

Iară deaca cinevaşi întru singura rugăciunea să sileaşte pre sineşi, neavând rugăciune, pentru ca să-l aibă darul rugăciunei, iară spre blândeaţe, şi spre smerita-înţelepciune, şi spre dragoste, şi spre poruncile cealelalte ale Domnului nu sileaşte pre sineşi, nici grijă şi dureare are şi nevoinţă pre acealea a le-ndrepta, precât îi e desprè volnicie şi desprè voirea cea singură-stăpânitoare, uneori i să dă acestuia darul rugăciunei întru odihna şi veseliia Duhului, desprè o parte, dupre cearerea acestuia, însă cu năravurile aseamenea este precum au fost şi mai nainte. Nu are blândeaţe, pentru că nu o au căutat-o cu dureare, şi nu s'au gătit mai nainte pre sineşi aşa a să face. Nu are smerită-înţelepciune, fiindcă nu o au cerşut-o, şi nu s'au silit pre sineşi spre aceasta. Nu are dragoste cătră toţi, fiindcă pentru aceasta n'au avut grijă şi nevoinţă întru cearerea rugăciunei şi prin singura izvodirea lucrului. Nu are credinţă şi nădăjduire cătră Dumnezeu, de vreame că nu s'au cunoscut pre sineşi, şi nu s'au ispitit cum că nu o are, şi nu s'au trudit cu măhniciune, căutându-o dela Domnul a o avea pre cea cătră dânsul adevărată credinţă şi adevărată nădăjduire.

CAP 5.

Pentru că să cuvine fieştecăruia, precum spre rugăciune sileaşte şi sugrumă pre sineşi, nevrându-i inima, aşa şi spre nădăjduire, aşa şi spre smerita-înţelepciune, aşa şi spre dragoste, aşa şi spre blândeaţe, şi nerăotate, şi prostime; aşa «spre toată răbdarea şi îndelunga-răbdarea», [cum este] scriindu-se, «cu bucurie»[1]; aşa a să sili spre a să defăima pre sineşi, şi sărac a să socoti, şi mai de pre

---

[1] Col. 1, 11. (N. ed.)

urmă; aşa spre a nu vorbi ceale ce nu sânt treabnice, ci pururea pre ceale ale lui Dumnezeu a le cugeta, şi a le grăi cu gura şi cu inima; aşa spre a nu să măniia şi a striga, dupre cea zâsă: Toată amărăciunea, şi măniia, şi iuţimea, şi strigarea, şi hula să să rădice dela voi, împreună cu toată răutatea.[1] Aşa întru toate năravurile Domnului, întru toată lucrarea bunătăţii şi a vieţuirii céiĭ bune şi frumoase, întru toată petreacerea bunătăţii, întru toată smerita-cugetarea blândeaţei, spre a nu să rădica şi a nu să-nnălţa cu mintea, şi a nu să trufi, şi a nu grăi împrotiva cuivaşi.

CAP 6.

Întru toate aceastea este datoriu a sili pre sineşi cela ce voiaşte bine sporit a fi şi bine a-i plăcea lui Hristos, pentru ca aşa Domnul, osârdiia lui văzându-o, şi voirea aceluia ce aşa spre toată bunătatea, şi prostimea, şi îmbunătăţirea, şi smerita-înţelepciune, şi dragoste, şi spre rugăciune să sugrumă pre sineşi şi să aduce cu de-a sila, să să dea pre sineşi cu totul acestuia: el, Domnul, făcându-le dintru adeverinţă toate aceastea curat întru acesta, fără de osteneală şi fără de sâlă, pre ceale ce mai înnainte nu le putea nici cu de-a sâla a le păzi, pentru păcatul carele lăcuia întru dânsul. Şi i să fac lui toate izvodirile bunătăţii ca o fire. Deci viind Domnul şi făcându-se întru acesta, şi acesta întru Domnul, el le face întru acesta poruncile sale, fără de trudă, umplându-l pre acesta de rodurile Duhului. Iară deaca la rugăciune numai să sileaşte cinevaşi pre sineşi, pănă ce l-ar lua darul dela Dumnezeu, iară spre aceastea ce s'au grăit mai nainte nu să sileaşte deaseameneaşi pre sineşi, şi nu să sugrumă, şi nu să obicinuiaşte, nu poate dintru adeverinţă curat şi fără de prihană pre aceastea a le face. Ci aşa să cuvine mai înnainte a să găti pre sineşi, precât îi e cu putinţă, spre cel bun. Pentru că uneori să face către dânsul darul cel Dumnezeesc, cerşând şi rugându-se. Pentru că bun şi îndurat iaste Dumnezeu, şi celora ce cer dela dânsul le dă cearerile lor. Neavându-le însă, nici deprinzând, nici mai nainte gătind pre sineşi întru ceastea ce s'au grăit mai sus, de va lua, îl va piiarde darul pre carele l-au luat, şi înnălţându-se cu mintea, cade, sau nu

[1] Efes. 4, 31. (N. ed.)

sporeaşte-înnainte şi nu creaşte întru darul carele s'au făcut cătră dânsul, de vreame că poruncilor Domnului din voire nu să dă pre sineşi. Pentru că lăcaşul şi odihna Duhului mintea cea smerită iaste, şi dragostea, şi blândeaţea, şi poruncile cealelalte ale Domnului.

CAP 7.

Datoriu iaste dară cela ce voiaşte din adeverinţă a bineplăcea lui Dumnezeu, şi cerescul darul Duhului a-l priimi dela dânsul, şi a creaşte întru Duhul Sfânt şi a să face desăvârşât, spre toate poruncile lui Dumnezeu a sili pre sineşi, şi nevrându-i inima, a o suppune, dupre cea grăită: Pentru aceasta spre toate poruncile tale m'am îndreptat[1], pre toată calea cea nedreaptă o am urât.[2] Că precum cinevaşi, întru aşteptarea rugăciunei, să sileaşte pre sineşi şi [se] sugrumă pănă ce o va-ndrepta-o pre aceasta, aşijderea, deaca voiaşte, şi în toate izvodirile bunătăţii să sileaşte pre sineşi şi [se] sugrumă, şi să obicinuiaşte întru obiceaiu bun. Şi aşa, cerşând şi rugându-se Domnului totdeauna, şi cearerea dobândind-o, şi gustării lui Dumnezeu împărtăşându-se, şi Duhului Sfânt părtaş făcându-se, a creaşte îl face şi a-i folosi darul cel dat lui, întru smerita-cugetarea sa odihnindu-se, întru dragoste, întru blândeaţe.

CAP 8.

Duhul acesta i le dăruiaşte lui pre aceastea, şi-l învaţă pre el rugăciune adevărată, dragoste adevărată, adevărată blândeaţe, pre care mai nainte s'au nevoit şi le-au cerşut, şi s'au grijit, şi le-au cugetat, şi i s'au dat lui. Şi aşa crescând şi desăvârşât făcându-se întru Dumnezeu, moştean împărăţiei a să face să-nvredniceaşte. Pentru că cel smerit nu cade niciodată, că de unde are a cădea, dedesuptul tuturor fiind? Mare smerire e cugetarea cea înnaltă, şi mare înnălţare şi cinstire şi vrednicie e cugetarea cea smerită. Deci şi noi să ne nevoim şi să ne sugrumăm pre sinene cătră cugetarea cea smerită, şi nevrându-ne inima, şi spre blândeaţe şi spre dragoste, cerându-l şi rugându-l pre Dumnezeu cu credinţă, şi cu nădeajde,

---

[1] În text: ъндрептат. (N. ed.)
[2] Ps. 118, 128. (N. ed.)

şi cu dragoste, nelipsit, cu gând şi cu o aşteptare ca aceasta, pentru ca să-l trimiţă pre Duhul său întru inimile noastre, pentru ca să ne rugăm şi să ne-nchinăm lui Dumnezeu cu Duhul şi cu adevărul.

CAP 9.

Şi Duhul acesta ne va-nvăţa pre noi rugăciune adevărată, pre carea acuma şi cu de-a sâla nu o putem a o face; inimă a îndurărilor, bunătate, şi toate poruncile Domnului ne va-nvăţa pre noi a le face dintru adeverinţă, fără de scârbă şi fără de silă, precum ştie Duhul acesta, umplându-ne pre noi de roadele sale. Şi aşa poruncile lui Dumnezeu dela noi împlinindu-se prin Duhul lui, prin cela ce singur o cunoaşte voia Domnului, şi desăvârşiţi făcându-ne pre noi Duhul întru sineşi, şi desăvârşit făcându-se întru noi, curăţiţi fiind de toată spurcăciunea şi întinăciunea păcatului, ca pre nişte mirease frumoase sufletele noastre curate şi fără de prihană să le pue înnaintea lui Hristos[1], odihnindu-ne noi întru Dumnezeu întru Împărăţiia acestuia, şi Dumnezeu întru noi odihnindu-se întru veacurile ceale nemărginite. Slavă îndurărilor lui, şi milostivirii şi dragostei, pentru că întru o cinste şi slavă ca aceasta l-au învrednicit pre neamul oamenilor, fii ai Părintelui celui ceresc i-au învrednicit pre dânşii, şi ai săi fraţi i-au numit. Acestuia slava în veaci, Amin.

[1] Cf. 2 Cor. 11, 2. (N. ed.)

CUVÂNT 20.

Singur Hristos, adevăratul Doftorul omului celui dinlăuntru, sufletul îl poate a-l vindeca, şi pre acesta cu îmbrăcămintea darului a-l înpodobi.

CAP 1.

De iaste cinevaşi gol de îmbrăcămintea cea Dumnezeiască şi cerească, ceaia ce iaste putearea Duhului, dupre cum s'au grăit: Iară de nu are cinevaşi Duhul lui Hristos, acesta nu iaste al lui[1] – să plângă şi să-l roage pre Domnul, pentru ca să o iae pre Duhovniceasca îmbrăcămintea cea din ceriu. Pentru ca să-l înbrace pre sufletul cel despuiat de lucrarea cea Dumnezeiască. Pentru că cu multă ruşine a necinstirii patimilor iaste îmbrăcat cela ce nu este îmbrăcat cu îmbrăcămintea Duhului. Că precum întru ceaste văzute, de este cinevaşi gol, întru multă ruşine şi necinste este, şi priiatenii de[sprè] priiatenii cei goli să întorc, şi cei de un sânge desprè ai săi, şi fii[i] pre tatăl gol văzându-l, îşi întoarseră vederile sale, a nu privi spre trupul cel gol al părintelui, şi cu uitarea-înnapoi apropiindu-se îl învăliră pre dânsul, şi aşa îşi întoarseră vederile[2] – aşa şi Dumnezeu să-ntorsè desprè sufletele ceale ce nu sânt îmbrăcate cu îmbrăcămintea Duhului întru adeverinţă, desprè ceia ce nu sânt îmbrăcaţi cu Domnul Iisus Hristos întru puteare şi adeverinţă.

CAP 2.

Singur omul cel dintâiu, văzându-se pre sineşi gol, să ruşină: atâta ocară iaste întru golătate. Deci deaca întru ceaste trupeşti atâta ruşine arată golătatea, cu cât mai vârtos sufletul cel gol de putearea cea Dumnezeiască, cela ce nu o poartă şi nu este îmbrăcat cu negrăita şi Duhovniceasca şi nestricăcioasa haină, cu singur Domnul Iisus Hristos, întru adeverinţă, mai cu multă şi cu ruşinea şi cu ocara patimilor este îmbrăcat? Şi fieştecarele, fiind gol de Dumnezeiasca slava aceaia, aşa iaste datoriu a să ruşina de sineşi, şi ocara sa a o cunoaşte, precum s'au ruşinat Adam, trupeaşte gol fiind, ma-

[1] Rom. 8, 9. (N. ed.)
[2] Cf. Fac. 9, 23. (N. ed.)

car de şi ş'au făcut luişi din frunzele smochinului învălire: ci însă ruşinea o purta, sărăciia şi goliciunea sa cunoscându-o. Deci să ceae[1] un suflet ca acesta dela Hristos, carele îi dă şi-l îmbracă cu mărire întru negrăită lumină, nefăcându-şi luişi veşmânt din gândurile ceale deşarte, cu părearea dreptăţii sale amăgindu-se, şi socotind cum că are haină de mântuire.

CAP 3.

Pentru că de stă cinevaşi numai întru a sa dreptate şi izbăvire, în zadar şi în deşert să osteneaşte. Pentru că toată părearea dreptăţii sale ca o tearfă lepădată să arată în zioa cea mai de pre urmă, precum grăiaşte Isaiia Prorocul: Făcutu-s'au toată dreptatea noastră ca o tearfă lepădată.[2] Să cearem dară şi să ne rugăm lui Dumnezeu ca să ne-nbrace cu haina mântuirii, cu Domnul nostru Iisus Hristos, cu lumina cea negrăită, pre carele sufletele ceale ce-l poartă nu să vor dezbrăca în veac. Ci la înviiare şi trupurile lor să vor proslăvi dela slava luminei cu carea de-acuma sânt îmbrăcate sufletele ceale credincioase şi blagorodnice. Precum grăiaşte Apostolul: Cela ce l-au sculat pre Hristos din morţi, înviia-le-va şi muritoarele trupurile noastre, prin Duhul său carele lăcuiaşte întru noi.[3] Slavă nespusei milostivirii şi negrăitei milii lui.

CAP 4.

Şi iarăşi, precum muiarea ceaia căriia îi curgea sângele, crezând întru adevăr, şi de poala Domnului atingându-se, îndată vindecarea o dobândi, şi să usucằ curgerea necuratului izvorului sângelui, aşa tot sufletul carele o are rana cea nevindecată a păcatului, izvorul gândurilor celor necurate şi vicleane, de să va apropiia la Hristos şi să va ruga, crezând întru adeverinţă, tămăduire mântuitoare dobândeaşte dintru izvorul cel nevindecat al patimilor, şi să usucă săcând izvorul acela carele le izvoraşte gândurile ceale necurate, prin singura putearea lui Iisus. Iară altuia cuivaşi a o vindeca rana aceas-

---

[1] „Să ceaie" (*imper.*): să ceară. (N. ed.)
[2] Is. 64, 6. (N. ed.)
[3] Rom. 8, 11. (N. ed.)

ta e cu neputinţă. Pentru că aşa au măestrit vrăjmaşul întru călcarea lui Adam, întrucât a-l răni şi a-l întuneca[1] pre omul cel dinlăuntru, pre mintea cea stăpânitoare carea îl veade pre Dumnezeu. Deci privîră ochii lui spre răutăţi şi spre patimi, încuindu-se afară din bunătăţile ceale cereşti.

CAP 5.

Deci aşa s'au rănit, întrucât a nu fi cu putinţă nimăruia a-l vindeca, fără decât numai Domnului, unuia acestuia îi este cu putinţă. Pentru că el viind, au rădicat păcatul lumii, ádecă necuratul izvorul gândurilor sufletului l-au secat. Că precum aceaia căriia îi curgea sângele, toate ceale ale sale celora ce putea a vindeca cheltuindu-le, nu s'au vindecat nici dela unul dintru aceştea, până ce s'au apropiiat la Domnul, crezând întru adevăr şi de poala lui atingându-se, şi aşa îndată o simţì vindecarea, şi-i stătu curgerea sângelui – aşa sufletul cel rănit dintru început, cu netămăduită rană a patimilor răutăţii, nici unul nici din drepţi, nici din părinţi, nici din Proroci, nici din patriarşi vârtuţì a-l lecui.

CAP 6.

Venit-au Moisì, ci nu putu vindecare desăvârşită a da. Preoţii, darurile, zeciuirile, simbetirile, lunile ceale noaă, botezările, jertvele, întregile-arderile, şi toată dreptatea ceaialaltă să săvârşiia, şi sufletul de necurata curgerea gândurilor celor reale nu să putu a să vindeca şi a să curăţi. Şi toată dreptatea lui n'au putut a-l vindeca pre el, până ce veni mântuitoriul, doftorul cel adevărat, cela ce în dar tămăduiaşte, carele pre sineşi pentru neamul oamenilor răscumpărare s'au dat. Acesta singur izbăvirea cea mare şi mântuitoare şi vindecarea sufletului o au făcut-o. El l-au slobozit pre acesta din robie, şi l-au scos pre acesta dintru întunearec, cu lumina sa proslăvindu-l pre dânsul. El l-au uscat izvorul cel întru acesta a gândurilor celor necurate. Că iată, zice, mieluşelul lui Dumnezeu, cela ce rădică păcatul lumii.[2]

---

[1] În text: ънтȣнека. (N. ed.)
[2] Io. 1, 29. (N. ed.)

CAP 7.

Pentru că nu putură pământeştile leacurile sale, ádecă numai îndreptările lui, a-l tămădui şi a-l vindeca pre el dintru o nevăzută rană ca aceasta, ci prin cereasca şi Dumnezeiasca firea darului Duhului Sfânt, prin singur leacul acesta putu a o dobândi vindecarea omul, şi viaţa a o ajunge, dela Duhul Sfânt curăţându-i-să inima. Ci precum acolò muiarea macar de şi a să vindeca nu au putut, şi era rănită, ci însă avu picioare a veni cătră Domnul, şi după ce au venit a o dobândi vindecarea. Aşijderea şi orbul acela, macar de şi a treace nu au putut şi a veni cătră Domnul, pentru nevedearea, ci mai grabnic decât vestitorii îl trimise glasul. Pentru că grăiia: Fiiul lui Davíd, miluiaşte-mă.[1] Şi aşa, crezând, o dobândi vindecarea, Domnul viind cătră dânsul, şi a vedea făcându-l. Aşa şi sufletul, macar de şi este rănit cu ranele patimilor necinstirii, deşi e orbit desprè întunearecul păcatului, ci însă are voe a striga şi a-l chiema pre Iisus, pentru ca el viind, izbăvire veacinică să-i facă sufletului.

CAP 8.

Că precum orbul acela de nu ar fi fost strigat, şi ceaia ce-i curgea sângele de nu ar fi venit la Domnul, nu o ar fi fost dobândit-o vindecarea, aşa deaca nu cinevaşi dintru a sa voire şi dintru toată aleagerea ar veni cătră Domnul şi s'ar ruga cu adeverirea credinţei, vindecarea nu o dobândeaşte. Pentru ce? Că aceia, crezând, îndatăşi să vindecară. Iară noi încă nu am privit din adeverinţă, şi dintru patimile ceale ascunse nu ne-am vindecat. Cu tot că mai vârtos Domnul grija o face pentru sufletul cel nemuritoriu decât pentru trup. Carele [suflet] deaca va vedea, dupre cel carele grăiaşte: Descopere ochii miei[2] – nu să va mai orbi în veac; şi vindecându-se, mai mult nu să va mai răni. Pentru că deaca grija pentru trupurile ceaste stricăcioase o au făcut-o Domnul, viind pre pământ, cu cât mai vârtos pentru sufletul cel fără de moarte şi dupre chipul său făcut? Ci pentru necreaderea noastră, pentru îndoita starea noastră,

---

[1] Mc. 10, 47. (N. ed.)
[2] Ps. 118, 18. (N. ed.)

pentru că nu-l iubim pre el dintru toată inima, nici dintru adeverinţă îi creadem lui, încă vindecarea cea sufletească şi mântuirea nu o dobândirăm. Să-i creadem dară lui, şi întru adeverinţă să ne apropiem, pentru ca îndegrabă vindecarea cea adevărată să o facă întru noi. Pentru că s'au făgăduit a le da Duh Sfânt celora ce cer dela dânsul, celora ce bat a le deşchide, şi celora ce caută, cum că vor afla: şi nemincinos este cela ce s'au făgăduit. Acestuia mărirea şi stăpânirea în veaci, Amin.

CUVÂNT 21.

Creştinului-omului, îndoit războiu îi zace înnainte, ádecă dinlăuntru şi dinnafară: unul ádecă când să depărtează el desprè grijile ceaste pământeşti, iară celalalt întru inimă, cătră gândurile duhurilor vicleşugului.

CAP 1.

Cela ce voiaşte bine a-i plăcea lui Dumnezeu dintru adeverinţă, şi vrăjmăşuiaşte cu adevărat împrotiva părţii céiĭ protivnice a răutăţii, cătră doaă pătimiri şi cătră doaă lupte o are trântirea: şi întru văzutele lucrurile vieţii aceştiia, dintru grijile ceaste pământeşti depărtându-se şi dintru dragostea legăturilor cestor lumeşti şi a patimilor păcatului; şi întru ceale ascunse, cătră singurile duhurile vicleşugului luptându-se. Pentru carii grăiia Apostolul: Nu iaste noaă lupta cătră sânge şi cătră trup, ci cătră începătoriile, cătră stăpâniile, cătră stăpânitorii lumii întunearecului veacului acestuia, cătră duhurile vicleşugului ceale ce-s întru ceale cereşti.[1]

CAP 2.

Pentru că dupre doaă chipuri şi legături s'au legat omul, porunca călcându-o, şi din raiu izgonindu-se: Întru viaţa aceasta, întru lucrurile ceaste vieţuialnice, şi întru dragostea lumii, ádecă a poftelor cestor trupeşti şi a patimilor, a bogăţiei şi a slavei şi a zidirilor, a muerii şi a copiilor, a rudeniei, a moşiilor, a locurilor, a îmbrăcămintelor, şi deodată prost, ale tuturor cestora ce să văd, dintru care cuvântul lui Dumnezeu îi porunceaşte lui a să dezlega cu a sa voire, de vreame că întru toate ceaste văzute fieştecarele cu bunăvoire să leagă. Ca dintru toate aceastea dezlegându-se şi slobozindu-se pre sineşi, să poată desăvârşit al poruncei cuprinzătoriu a să face. Ci şi întru cel ascuns îngropat este, şi îngrădit este, şi zidit este, şi legat este cu lanţurile întunearecului sufletul dela duhurile vicleşugului, neputând precum voiaşte a-l iubi pre Domnul, şi a creade precum voiaşte, şi a să ruga precum voiaşte. Pentru că cu totul protivniciia

---

[1] Efes. 6, 12. (N. ed.)

întru ceaste văzute şi întru ceale ascunse dintru călcarea omului celui dintâiu întru noi au venit.

CAP 3.

Deci când cinevaşi, cuvântul lui Dumnezeu auzându-l, s'ar nevoi şi le-ar lepăda lucrurile vieţii şi legăturile lumii, şi s'ar lepăda de toate dulceţurile ceaste trupeşti, dezlegându-se pre sineşi dintru aceastea, atuncea aşteptând Domnului şi îndeletnicindu-se, poate să cunoască cum că iaste întru inimă altă luptare, altă împrotivire ascunsă, şi alt războiu al cugetelor duhurilor vicleşugului, şi altă luptă zace înnainte. Şi aşa poate, petrecând şi rugând pre Domnul cu credinţă ne-ndoită şi cu răbdare multă, şi ajutoriul cel dela Dânsul aşteptându-l, a o dobândi de-acolò izbăvirea cea dinlăuntru din legăturile, şi închisorile, şi îngrădirile, şi dintru întunearecul duhurilor vicleşugului, ceale ce sânt lucrările patimilor celor ascunse.

CAP 4.

Iară războiul acesta prin darul şi prin putearea lui Dumnezeu poate a să concenì. Pentru că prin sineşi neştineşi a să izbăvi pre sineşi de protivniciia şi rătăcirea gândurilor, şi de nevăzutele patimile şi măestriile vicleanului îi este cu neputinţă. Iară de este cinevaşi ţânut întru văzutele lucrurile lumii aceştiia, şi întru fealiurile de legăturile pământeşti iaste împletecit, şi împreună iaste dus cu patimile răotăţii, nici cunoaşte cum că este altă luptă şi trântire şi războiu înlăuntru. Pentru că să fie ca când neştineşi ar rădica pre sineşi luptându-se, şi s'ar dezlega pre sineşi dintru văzutele lumeştile legăturile aceastea, şi dintru lucrurile ceaste materialnice, şi din dulceţurile ceaste trupeşti, şi ar înceape[1] Domnului a-i aştepta, deşărtând pre sineşi din lumea aceasta, şi atuncea macar să poată să-l cunoască războiul patimilor carele petreace înlăuntru, şi lupta cea din lăuntru, şi cugetele ceale vicleane. Pentru că de nu, precum o grăirăm mai nainte, luptându-se să va lepăda de lume, şi nu se va dezlega pre sineşi dintru toată inima dintru poftele ceaste

[1] În text: ънчѣпє. (N. ed.)

pământeşti, şi nu va vrea tot cu totul a să lipi de Domnul, rătăcirea ascunselor duhurilor vicleşu[gu]lui nu o cunoaşte, şi pre ascunsele patimile răotăţii; ci este strein de sineşi, ca unul ce nu ştie cum că are rane şi patimi ascunse şi nu le cunoaşte, şi încă întru ceaste văzute iaste legat, şi întru lucrurile lumii iaste ţânut de bună voe.

CAP 5.

Pentru că cela ce s'au lepădat de lume cu adevărat, şi să luptă şi o aruncă de pre sineşi sarcina pământului, şi a poftelor celor deşarte, şi a dulceţurilor celor trupeşti, şi a slavei, şi a dregătoriei, şi din cinstirile omeneşti să rădică pre sineşi, şi dintru toată inima să depărtă dintru aceastea – când şi întru arătata lupta aceasta Domnul îi ajută într'ascuns, dupre măsura lepădării de voe şi de lume –, şi stătu întru slujirea Domnului, şi aşteptă tot cu totul, trupeaşte zâcu, şi sufleteaşte, acela află împrotivire, şi patimi ascunse, şi legături nevăzute, şi războiu neivit, şi luptă şi pătimire ascunsă. Şi aşa rugându-se Domnului, şi din ceriu armele Duhului luându-le, precum le-au rânduit fericitul Apostol, zaoa dreptăţii, şi coiful mântuirii, şi pavăza credinţei, şi sabiia Duhului[1], şi prin aceastea întrarmându-se, putea-va a sta spre meşteşugirile ceale ascunse ale diavolului întru vicleşugurile ceale năpăditoare. Pre care arme prin toată rugăciunea, şi aşteptarea, şi molitfa, şi postirea, iară cu totul prin credinţă agonisindu-le, cu războiul cel cătră începătorii şi stăpânii şi cătră ţiito[r]ii lumii a să lupta va putea. Şi aşa pre puterile ceale protivnice prin împreuna-lucrarea Duhului biruindu-le, şi prin a sa întru toate poruncile sârguire, vieţii céiĭ veacinice vreadnic să va face, proslăvindu-l pre Părintele, şi pre Fiiul, şi pre Duhul cel Sfânt. Căruia slava şi ţânearea în veaci, Amin.

[1] Cf. Efes. 6, 14-17. (N. ed.)

CUVÂNT 22.

Pentru îndoita starea celora ce es dintru viaţa aceasta.

CAP 1.

Când iase din trup sufletul omului, oareşicarea taină mare să săvârşeaşte. Pentru că de este vinovat întru păcate, vin ceatele dracilor şi îngerii cei de-a stânga, şi puterile întunearecului îl iau pre sufletul acela şi îl ţân întru a sa parte. Şi nu este datoriu neştineşi de aceastea a să-nstreina, pentru că, deaca vieţuind şi fiind în veacul acesta, s'au suppus şi i-au ascultat, şi rob s'au făcut acestora, cu cât mai vârtos după ce ar eşi din lume cuprins este şi să ţâne de dânşii? Desprè partea bunătăţii eşti datoriu a înţeleage cum că aşa sânt lucrurile. Pentru că cu sfintele slugile lui Dumnezeu de-acuma sânt îngeri petrecând, şi sfintele Duhuri încungiurându-i şi păzându-i pre dânşii. Şi după ce es din trup, ceatele îngerilor le iau sufletele acestora întru a lor parte, întru veacul cel curat. Şi aşa pre aceştea îi duc cătră Domnul.

CUVÂNT 23.

Precum pre mărgăritariul cel împărătesc şi mult-scump, cei născuţi din sămânţa împăratului pot numai a-l purta, întru acestaşi chip pre mărgăritariul cel ceresc numai fiilor lui Dumnezeu a-l purta e cu putinţă.

CAP 1.

Mărgăritariul cel mare şi mult-scump şi împărătesc, carele spre coroana cea împărătească încape, de singur împăratul are trebuinţă. Şi singur împăratul pre mărgăritariul acesta îl poate a-l purta. Iară alt om pre un mărgăritariu ca acesta a-l purta nu este cu putinţă. Aşa de nu se va naşte neştineşi din Duhul cel împărătesc şi Dumnezeesc, şi de nu s'ar face neam ceresc şi împărătesc, şi fiiul lui Dumnezeu, dupre cea scrisă: Iară câţi l-au luat pre el, datu-le-au lor stăpânire fii lui Dumnezeu a să face[1], pre mărgăritariul cel ceresc şi mult-scump, chipul luminei, al luminei céiĭ negrăite, carele este Domnul, nu poate a-l purta, nefăcându-se fiiul împăratului. Pentru că ceia ce-l au şi-l poartă mărgăritariul, împreună-vieţuesc şi împreună-împărăţăsc cu Hristos în veaci. Pentru că aşa au zâs Apostolul: Precum am purtat chipul cestui pământesc, să purtăm şi chipul celui ceresc.[2]

CAP 2.

Că precum calul, pănă când în păduri cu vitele ceale sălbatece împreună s'ar paşte, nesuppus este oamenilor, iară după ce ar fi prins pentru ca să să-nblânzască, frâu greu pun împrejurul acestuia pănă ce s'ar deprinde cu bună rânduială şi drept a umbla; apoi să iscuseaşte dela încălecătoriul cel iscusit, pentru ca şi în războiu bun treabnic să să facă. Apoi îl înbracă pre acesta cu arme, cu zeaua zicu, şi cu zgardele. Şi întâiu frâul îi spânzură şi-l scutură înnaintea ochilor lui, spre a-l obicinui şi a nu-l lepăda din cap. Şi aşa învăţându-se dela încălecătoriu, deaca nu să-nvaţă, nu poate a bate

[1] Io. 1, 12. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 15, 49. (N. ed.)

războiul. Iară după ce s’ar învăţa[1] şi în războiu s’ar obicinui, când ar simţi şi ar auzi glasul războiului, el gata vine asupra vrăjmaşilor, întrucât şi din singur glasul spăimântare a le face războinicilor.

CAP 3.

Întru acestaşi chip şi sufletul, dintru călcare[a poruncii] fiind sălbatec şi nesuppus, întru pustietatea lumii să rătăceaşte împreu[nă] cu fiarăle, cu duhurile vicleşugului, slujirea întru păcat ţâindu-o. Iară când ar auzi cuvântul Dumnezeului şi ar creade, cu frâul cuprinzându-se dela Duhul, năravul cel sălbatec îl leapădă, şi mintea cea trupească, înfrânindu-se dela Hristos, încălecătoriul. Apoi întru scârbă şi domolire vine, şi întru strâmtorare, spre a să ispiti el, ca dupre puţân să să-nblânzească dela Duhul, lipsind câte puţân şi prăpădindu-se păcatul cela ce este întru dânsul. Şi aşa sufletul cu zeaoa dreptăţii îmbrăcându-se, şi cu coiful mântuirii, şi cu pavăza credinţei, şi cu sabiia Duhului, să-nvaţă a să lupta cu vrăjmaşii săi. Şi aşa întrarmându-se cu Duhul Domnului, să luptă cu duhurile vicleşugului, şi săgeţile ceale înfocate ale vicleanului le stânge. Pentru că fără de armele Duhului nu să-nnalţă spre oştire. Iară armele Domnului avându-le, când ar auzi şi ar simţi războae foartnice, cu huire şi cu strigare iase, precum s’au grăit întru Iov[2], cum că şi dintru singur glasul rugăciunii lui cad vrăjmaşii mai nainte. Şi aşa luptându-se, şi prin Duhul războiul biruindu-l, poartă cununi purtătoare de biruinţă cu îndrăzneală multă, şi aşa împreună să odihneaşte cu Împăratul cel ceresc. Căruia slava şi ţânearea în veaci, Amin.

[1] În text: ънвъца. (N. ed.)
[2] Cf. Iov. 39, 25. (N. ed.)

CUVÂNT 24.

Starea creştinilor să asămână neguţătoriei şi frământăturii. Că precum neguţătorii dobânzile ceaste pământeşti le adună, aşa şi aceia gândurile ceale răsipite întru veacul acesta. Şi precum aluatul toată frământătura o lucrează aluat, aşa şi aluatul păcatului tot neamul lui Adam îl străbate. Însă Hristos aluat ceresc al bunătăţii pune în sufletele ceale credincioase.

CAP 1.

Să asămănară creştinii neguţătorilor celora ce foarte mari dobânzi neguţătorează. Că precum aceia de pre pământ dobânzele ceaste pământeşti le adună, aşa aceştea gândurile inimii lor, ceale răsâpite întru veacul acesta, prin toate faptele ceale bune şi prin putearea Duhului le strâng dintru tot pământul, carea iaste foarte mare şi adevărată neguţătorie. Pentru că lumea aceasta lumii céiĭ de sus să-nprotiveaşte, şi veacul acesta veacului celui de sus îi stă împrotivă. I să cuvine dară creştinului, dupre scripturile ceale sfinte, de lume lepădându-se, a să muta şi a treace cu mintea din veacul acesta, întru carele zace şi să amăgeaşte mintea dela călcarea lui Adam, întru alt veac, şi cu cugetarea întru lumea Dumnezeirii, întru cea de sus a fi, precum s'au grăit: Iară petreacerea noastră în ceriuri iaste.[1]

CAP 2.

Iară aceasta nu să poate nicidecum a să-ndrepta, de nu va creade sufletul dintru toată inima Domnului, de veacul acesta lepădându-se; şi [numai] putearea Duhului celui Dumnezeesc a o aduna poate [pre] inima cea răsipită întru tot pământul cătră dragostea Domnului, şi mintea a o muta întru lumea cea veacinică. Pentru că dela călcarea lui Adam s'au răsipit din dragostea lui Dumnezeu gândurile sufletului întru veacul acesta, împreună-amestecându-se cu cugetele ceale materialnice şi pământeşti. Ci precum Adam, călcând, pre aluatul răotăţii patimilor l-au priimit întru sineşi, şi aşa, dupre împărtăşire, cei născuţi dintr'însul, şi tot neamul lui Adam,

---

[1] Filip. 3, 20. (N. ed.)

s'au înpărtăşit aluatului aceluia. Şi deaciia, dupre înnainte-sporire şi creaştere, spre atâta crescură întru oameni patimile păcatului, cât până la curvii, şi desfrânări, şi până la închinările idolilor, şi până la omorâri eşiră, şi până la alte necuvioşii, până ce s'au dospit cu răutatea omenirea. Şi spre atâta au crescut întru oameni răutatea, întrucât a socoti nici a fi Dumnezeu, ci pietrilor celor ne-nsufleţite a să-nchina, şi a nu putea nici macar până la cugetare pre Dumnezeu a-l lua. Întru atâta îl dospi pre neamul Adamului celui vechiu aloatul răotăţii patimilor.

CAP 3.

Întru acestaşi chip au binevoit Domnul, întru a sa venire, a pătimi pentru toţi, şi cu sângele său a-i cumpăra pre dânşii, şi aluat ceresc al bunătăţii a pune întru sufletele ceale credincioase, întru ceale smerite desprè păcat; şi aşa deaciia, dupre înnainte-sporire şi dupre creaştere, toată dreptatea poruncilor şi toate faptele ceale bune întru aceştea a le săvârşi, până ce s'ar dospi întru una întru cel bun, şi s'ar face împreună cu Domnul întru un Duh, dupre cuvântul lui Pavel[1]; răutatea şi vicleniia nici până la cugetare putând a veni întru sufletul cel dospit tot cu totul cu Duhul cel Dumnezeesc, precum s'au grăit: Dragostea nu gândeaşte răul, şi ceale următoare.[2] Iară fără de aluatul cel ceresc, carele este putearea Duhului celui Dumnezeesc, a să dospi întru bunătatea Domnului şi întru viaţă sufletul a ajunge e cu neputinţă. Precum nici neamul lui Adam întru atâta răutate şi vicleşug a să abate ar fi fost putut, de nu aluatul răotăţii, carele este păcatul, ar fi fost întrat într'însul, oareşicarea cuvântătoare şi înţelegătoare puteare fiind a satanei.

CAP 4.

Că precum de ar frământa cinevaşi făină şi nu ar pune aluat, cât i s'ar părea a o griji şi a o premeni şi a o lucra, fără de aloat iaste frământătura, şi neiscusită spre mâncare. Iară după ce s'ar pune aluatul, o trage către sineşi toată frământătura făinei, şi o lucrează

[1] 1 Cor. 6, 17. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 13, 5. (N. ed.)

toată aluat, precum şi Domnul au asămănat-o Împărăţiia, zicând: Aseamenea iaste Împărăţiia ceriurilor aluatului, pre carele luându-l muiarea îl ascunse întru trei măsuri de făină, pănă când s'au dospit toată.[1] Sau precum de ar fi cărnuri şi toată purtarea de grijă a acestora o ar face cinevaşi, însă nu le-ar săra cu sarea cea omorâtoare de viermi, şi de împuţiciune prăpăditoare, să-nput şi putrezesc cărnurile, şi netreabnice să făcură oamenilor. Întru acestaşi chip supune-o mie[2] toată omenirea carne a fi şi frământătură fără de aluat, iară sarea şi aluatul dintru alt veac să o-nţelegi, Dumnezeiasca firea Duhului Sfânt. Deci de nu să va amesteca şi de nu să va băga întru smerita firea oamenilor, din veacul acela şi din ţara aceaia cerescul aluatul Duhului şi buna sfânta sarea Dumnezeirii, nu se va premeni sufletul dintru împuţâciunea răotăţii, nici să va aloatuì dintru greotatea şi dintru nealoatuirea vicleşugului.

CAP 5.

Pentru că câte dela sineşi sufletului i să pare a face şi a să sârgui şi a izvodi, întru singura putearea sa numai răzămându-să, şi părându-i-se a putea desăvârşită îndreptarea prin sineşi, fără de împreuna-lucrarea Duhului a o lucra, mult să rătăceaşte. Pentru că nu este treabnic întru locurile ceale cereşti, nu este treabnic împărăţiei, cela ce singur dela sineşi şi prin sineşi numai, fără de Duhul, socoteaşte desăvârşâta curăţeniia a o-ndrepta. Pentru că de nu se va apropiia la Dumnezeu omul carele de patimi să lucrează, lepădându-se de lume, şi de nu va creade cu nădeajdea şi cu răbdarea o bunătate streină de a sa fire a priimi, ceaia ce iaste putearea Duhului Sfânt, şi de nu o va pica de sus Domnul în suflet viaţa Dumnezeirii – nu o va simţi viaţa cea adevărată unul ca acesta, nici să va deştepta dintru beţiia materiei, nici va străluci luminarea Duhului întru sufletul cel întunecat, şi zioa cea sfântă nu o va lumina întru dânsul, şi dintru prea-adâncul somnul necunoştinţei nu să va deştepta, ca aşa dintru adeverinţă pre Dumnezeu să-l cunoască prin putearea lui Dumnezeu şi prin lucrarea darului.

---

[1] Mt. 13, 33; Lc. 13, 21. (N. ed.)

[2] „Supune-o mie": gr. ὑπόθου μοι, înfăţişează-mi, imaginează-mi. (N. ed.)

CAP 6.

Pentru că de nu se va-nvrednici aşa omul prin credinţă a-l lua darul, şi netreabnic, şi neîndreptat este împărăţiei. Ci iarăşi şi darul Duhului priimindu-l, întru nimica abătându-se, şi darul neocărându-l prin lenevire şi prin reaoa-lucrare, şi aşa cu anii luptându-se nu-l va mâhni pre Duhul, o va putea viaţa cea veacinică a o dobândi. Că precum cinevaşi le simte lucrările răutăţii din patimi – grăescu din mănie, şi din poftă, şi din pizmă, şi din greotate, şi din gândurile ceale vicleane, şi din cealelalte necuvioşii – aşa a-l simţi e datoriu darul şi putearea lui Dumnezeu întru faptele ceale bune – cu dragostea grăescu, şi cu bunătatea, şi cu îndurarea, şi cu bucuriia, şi cu uşurinţa, şi cu veseliia cea Dumnezeiască. Pentru ca să poată a să asămăna şi a să amesteca cu firea cea bună şi Dumnezeiască, şi cu buna şi sfânta lucrarea darului. Şi dupre sporirea-înnainte, şi dupre creaşterea cu ani şi cu vremi voirea ispitindu-se, de să uneaşte împreună totdeauna cu darul şi să află bineplăcută, să face tot cu totul întru sporirea-înnainte cu Duhul. Şi aşa deaciia sfânt şi curat lucrându-se prin Duhul, împărăţiei vreadnic să alcătuiaşte. Slavă şi închinăciune preacuratului Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci, Amin.

CUVÂNT 25.

Învaţă cuvântul acesta cum că nici unul din oameni, de nu se va-nputernici dela Hristos, smintealele vicleanului nu le poate a le birui. Şi ce li să cade a face celora ce o poftesc slava Dumnezeiască. Învaţă şi cum că prin neascultarea lui Adam ne-am pogorât întru robiia patimilor trupului, dintru carea prin taina cea întru Cruce ne izbăvim. Ne învaţă deaciiaşi pre noi cum că mare iaste putearea lacrămilor şi a focului celui Dumnezeesc.

CAP 1.

Întru carii iaste leagea cea Dumnezeiască, nu cu cerneală scrisă şi cu slove, ci întru inimile ceale de carne răsădită, aceştea la ochii minţii fiind luminaţi, şi pururea nu simţitoarea şi văzuta, ci nevăzuta şi înţelegătoarea nădeajdea poftindu-o, ştiu cu adevărat cum că nu dintru casnica vârtutea lor[1] le pot a le birui smintealele vicleanului, ci dintru nebiruita putearea lui Dumnezeu. Iară ceia ce nu sânt cinstiţi cu cuvântul lui Dumnezeu, nici cu leagea cea Dumnezeiască pedepsiţi, trufindu-se întru deşert, pare-li-se prin a sa singură-stăpânire a le concenì pricinile păcatului, aceluia ce prin singura taina cea întru Cruce să osândeaşte. Pentru că cea întru putearea omului singură-stăpânire să află cât numai a-i sta împrotivă diavolului, ci nu spre a o putea a o avea cu totul desăvârşit stăpânirea asupra patimilor. Că de nu Domnul, zice, o va zidi casa, şi cetatea o va păzi, îndeşert au privighiiat cela ce o păzeaşte, şi să osteneaşte cela ce zideaşte.[2]

CAP 2.

Că cu neputinţă e a-ncăleca pre aspidă şi pre vasilisc, şi a-l călca pre leul şi pre bălaurul[3], necurăţându-se mai nainte pre sineşi pre cât îi este cu putinţă omului, şi neînputernicindu-se dela cela ce au zis Apostolilor: Iată v'am dat voaă puteare a călca deasupra şărpilor şi a scorpiilor, şi preste toată putearea vrăjmaşului.[4] Că de ar fi

[1] „Nu dintru casnica vârtutea lor" (gr. μὴ ἐκ τῆς οἰκείας αὐτῶν ἰσχύος): nu din propria lor vârtute. (N. ed.)
[2] Cf. Ps. 126, 1. (N. ed.)
[3] Cf. Ps. 90, 13. (N. ed.)
[4] Lc. 10, 19. (N. ed.)

putut firea omenirii fără de toată arma Duhului Sfânt a sta cătră meşteşugirile diavolului, nu s'ar fi grăit dela Apostolul: Iară Dumnezeul păcii îl va sfărâma pre satana supt picioarele voastre îndegrabă.[1] Şi iarăşi: Pre carele Domnul îl va omorî cu duhul gurii sale.[2] Pentru aceasta dară şi poruncă ni s'au făcut a ne ruga Domnului: Nu ne băga pre noi întru ispită, ci ne izbăveaşte pre noi de cel viclean.[3] Că de nu prin ajutoriul cel mai bun izbăvindu-ne de înfocatele săgeţile vicleanului, punerii-de-fii ne vom învrednici[4], în zadar vieţuim, ca unii ce departe sântem desprè putearea lui Dumnezeu.

CAP 3.

Deci cela ce voiaşte părtaş a să face slavei céiĭ Dumnezeeşti, şi ca întru o oglindă chipul lui Hristos întru mintea sa a-l vedea, datoriu iaste cu nesăţioasă dragoste şi cu libov nesăturat, din toată inima şi putearea, zioa şi noaptea, pre cea dela Dumnezeu întru puteare sprijinire a o ceare; căriia e cu neputinţă a să-npărtăşi, de nu, precum mai nainte am grăit, să va depărta cinevaşi mai întâiu de dulceţile patimilor lumeşti, de poftele puterii céiĭ protivnice, carea streină iaste de lumină, şi lucrare e a vicleşugului, şi lucrării céiĭ bune iaste necasnică şi cu totul înstreinată. Deci de voeşti a cunoaşte pentru ce zidiţi fiind întru cinste şi sălăşluiţi fiind în raiu, mai pre urmă ne alăturarăm dobitoacelor celor neînţelegătoare şi ne asămănarăm acestora[5], căzând dintru preacurata slavă, cunoaşte cum că prin neascultare robi ai patimilor trupului făcându-ne, neam încuiat afară pre sineşi dintru fericita laturea viilor, şi întru robie făcându-ne, încă lângă râurile Vavilonului şedem. Şi pentru a fi ţânuţi noi încă în Eghípet, pământul făgăduinţei nu l-am moştenit încă, pre cela ce curge miiare şi lapte. Nu ne-am împreună-frământat încă cu aloatul curăţeniei, ci sântem încă întru aluatul răotăţii. Încă nu s'au stropit inima noastră cu sângele lui Dumnezeu. Pentru că încă căpcana iadului şi undiţa răotăţii iaste înfiptă într'însa.

---

[1] Rom. 16, 20. (N. ed.)
[2] 2 Thess. 2, 8. (N. ed.)
[3] Mt. 6, 13. (N. ed.)
[4] În text: ънвредничи. (N.ed.)
[5] Cf. Ps. 48, 13. (N. ed.)

CAP 4.

Nu o am priimit-o încă veseliia mântuirii lui Hristos, pentru că încă boldul morţii înrădăcinat este întru noi. Cu omul cel nou încă nu ne-am înbrăcat, cu cel zidit dupre Dumnezeu întru cuvioşie. Fiindcă încă nu ne-am dezbrăcat de omul cest vechiu, de cela ce să strică dupre poftele înşălăciunei. Nu încă purtând chipul celui ceresc, împreună-închipuiţi ne făcurăm cu mărirea lui. Nu ne-nchinarăm încă cu Duhul şi cu adevărul Dumnezeului, pentru a-npărăţi păcatul întru muritoriul trupul nostru. Încă nu o văzurăm slava nestricăciosului, pentru că încă desprè întunearec ne lucrăm. Încă nu le-am înbrăcat[1] armele luminei, de vreame că încă nu le-am dezbrăcat armele şi săgeţile şi lucrurile întunearecului. Încă nu ne-am închipuit cu înnoirea minţii, pentru că încă împreună ne-nchipuim cu veacul acesta întru deşărtăciunea minţii. Încă nu ne-am proslăvit împreună cu Hristos, pentru a nu pătimi noi împreună cu dânsul. Încă nu le purtăm ranele lui în trupul nostru, întru taina crucii lui Hristos făcându-ne, pentru că încă întru patimile ceaste trupeşti şi pofte sântem. Încă nu ne-am făcut moştenitorii lui Dumnezeu şi împreună-moştenitori cu Hristos, pentru că încă duhul robiei este întru noi şi nu al punerii-de-fii. Încă nu ne-am făcut besearică a lui Dumnezeu şi lăcaş al Duhului Sfânt, pentru că încă sântem capişte idolească şi vas al duhurilor vicleşugului, pentru cea cătră patimă năvălire.

CAP 5.

Pentru că, cu adevărat, neràotatea năravului şi strălucirea minţii încă nu o am căştigat-o. Laptelui celui fără de vicleşug şi cuvântătoriu încă nu ne-am învreadnicit[2], şi creaşterii céiĭ gânditoare. Zioa încă nu ne-au strălucit noaă, nici luceafărul au răsărit întru inimile noastre. Încă nu ne-am închegat[3] cu Soarele dreptăţii, încă n'am strălucit împreună cu razăle acestuia. Asămănarea Domnului încă nu o am priimit-o, nici ne-am făcut părtaşi firii céiĭ Dumne-

---

[1] În text: ънбрък**а**т. (N. ed.)
[2] În text: ънвредничит. (N.ed.)
[3] În text: ънкегат. (N. ed.)

zeeşti. Încă nu ne făcurăm curată porfiră împărătească, nici limpede Icoană Dumnezeiască. Încă nu ne-am rănit cu dragostea cea Dumnezeiască, nici ne-am rănit desprè Duhovnicescul líbovul mirelui. Negrăita împreunarea încă nu o cunoscurăm, nici putearea cea întru sfinţenie şi pacea o am cunoscut. Şi ca împreună luându-le toate să zâcu, încă nu sântem neam ales, Preoţie împărătească, neam sfânt, norod spre priinţă, de vreame că încă sântem şărpi, născuţii năpârcelor.

CAP 6.

Şi cum nu şărpi, ceia ce nu ne aflăm întru ascultarea lui Dumnezeu, ci întru neascultarea cea făcută prin şarpele? Întru aceastea dară, cum dupre vrednicie mă voiŭ tângui pentru primejdiia? Nu aflu. Şi cum strâgând voiŭ lăcrăma către cela ce poate a o goni rătăcirea ceaia ce petreace întru mine? Nu ştiu. Şi cum voiŭ cânta cântarea Domnului în pământ strein? Cum îl voiŭ plânge pre Ierusalimul? Cum voiŭ scăpa de robiia cea rea a Faraonului? Cum o voiŭ părăsi nemerniciia ceastă grozavă? Cum mă voiŭ lepăda de tiraniia ceastă amară? Cum voiŭ eşi din pământul Eghipetului? Marea cea Roşie cum o voiŭ treace? Pustiiul cel mare cum îl voiŭ treace? Cum să nu pieiu muşcat fiind de şărpi? Pre cei de alt neam cum îi voiŭ birui? Cum le voiŭ prăpădi neamurile ceale ce-s întru mine? Cum le voiŭ priimi întru leaspezile meale cuvintele legii céiĭ Dumnezeieşti? Cum îl voiŭ vedea stâlpul cel adevărat al luminei? Şi a norului celui dela Duhul Sfânt? Cum mă voiŭ înpărtăşi mannei desfătării céiĭ pururea veacinice? Cum o voiŭ bea apa cea din piatra cea făcătoare de viaţă? Cum îl voiŭ treace Iordanul, întrând întru bunul pământul făgăduinţei? Cum îl voiŭ vedea pre Voevodul Domnului? Pre carele văzându-l Iisus al lui Navì, căzând îndată i s'au închinat.

CAP 7.

Pentru că de nu prin aceastea prin toate făcându-mă, le voiŭ prăpădi neamurile ceale ce-s întru mine, nu întrând mă voiŭ odihni întru jărtfealnicul lui Dumnezeu, nici părtaş mă voiŭ face slavei împăratului. Sârguiaşte-te dară fără de prihană fiiu al lui Dumnezeu

a te face, şi a întra întru odihna aceaia unde înnainte-mergătoriu pentru noi au întrat Hristos. Sârguiaşte-te a te scrie întru Besearica ceaia ce-i în ceriuri, împreună cu născuţii-întâi, pentru ca să te aflii de-a dreapta mărimei Preaînnaltului. Sârguiaşte-te a întra întru sfânta cetate, întru Ierusalimul cel pacinic şi preaînnalt, unde-i şi raiul. Pentru că minunatelor şi fericitelor pildelor acestora nu într'alt fealiu cumvaşi te vei învrednici, de nu vei pogorî lacrămi zioa şi noaptea, dupre cela ce grăiaşte: Spăla-voiŭ întru toate nopţile patul mieu, cu lacrămile meale aşternutul mieu îl voiŭ uda.[1] Că nu eşti necunoscătoriu cum că ceia ce samănă cu lacrămi, secera-vor cu veselie.[2] Pentru aceasta zice Prorocul cu îndrăzneală: Să nu le taci lacrămile meale[3]; şi iarăşi: Pus-ai lăcrămile meale întru vedearea ta precum şi întru făgăduinţa ta.[4] Şi: Să făcură lacrămile meale mie pâine zioa şi noaptea.[5] Şi întru alt Psalm: Băutura mea cu plângere o amestecam.[6]

CAP 8.

Că cu adevărat lacrăma carea să varsă din multa stoarcerea şi strângerea inimei, întru cunoştinţa adevărului împreună şi cu înfocarea înlăuntrurilor, mâncare iaste a sufletului, carea să dă dintru pâinea cea cerească. Căriei cu mai nainte apucare să-npărtăşi Mariia, şăzând lângă picioarele Domnului şi lăcrămând, dupre mărturiia a însuşi Mântuitoriului. Pentru că zice: Iară Mariia partea cea bună o au ales-o, carea nu să va lua dela dânsa.[7] O, mult scumpii mărgăritarii aceia întru curgerea lacrămilor celor fericite! O, dreptul şi lesne suppusul auzul acela! O, viteaza şi înţeleapta minte! O, grăbniciia Duhului Domnului! O, libov foarte adus cătră preacuratul mirele! O, bold al dragostei sufletului cătră Dumnezeul Cuvântul! O, preatare obştire a mireasei cu mirele cel ceresc.

---

[1] Ps. 6, 7. (N. ed.)
[2] Ps. 125, 5. (N. ed.)
[3] Ps. 38, 13. (N. ed.)
[4] Ps. 55, 9. (N. ed.)
[5] Ps. 41, 4. (N. ed.)
[6] Ps. 101, 10. (N. ed.)
[7] Lc. 10, 38-42. (N. ed.)

CAP 9.

Fii următoriu aceştiia, o, fiiule, fii următoriu [celei ce sta] neprivind spre alta spre nimica, fără decât numai cătră singur cătră cel carele au zis: Venit-am foc a pune pre pământ, şi ce voescu de este acuma aprins?[1] Pentru că iaste înfocarea Duhului carea le aprinde inimile. Pentru că nematerialnicul şi focul cel Dumnezeesc, sufletele ádecă le luminează, şi a le ispiti obicinuiaşte, precum aurul cel curat în cuptoriu; iară răotatea o mistuiaşte ca mărăcinii şi trestiia. Pentru că Dumnezeul nostru foc mistuitoriu este[2], carele le dă izbândire celora ce nu-l ştiu pre el, întru văpaia focului, şi celora ce nu să suppun evangheli[e]i lui[3]. Focul acesta au lucrat întru Apostoli când grăia cu limbi de foc. Focul acesta, prin glas pre Pavel împrejur strălucindu-l, mintea lui o au luminat, iară simţirea vederii lui o au întunecat. Pentru că nu o au văzut fără de trup putearea luminei aceiei. Focul acesta i s'au arătat lui Moisì în Rug. Focul acesta în chip de căruţă îl răpi pre Ilie de pre pământ. Lucrarea focului acestuia fericitul Davíd căutându-o, grăiia: Cearcă-mă, Doamne, şi mă ispiteaşte, aprinde-i rărunchii miei şi inima mea.[4]

CAP 10.

Focul acesta inima Cleopei şi a celui dimpreună cu dânsul o au înfierbântat-o, grăind Mântuitoriul după Înviiare. Pentru aceasta şi Îngerii şi Duhurile ceale slujitoare strălucirii focului acestuia sănpărtăşesc, dupre cea grăită: Cela ce-i face pre îngerii săi duhuri şi pre slujitorii săi foc arzătoriu.[5] Focul acesta bârna cea din ochiul cel dinlăuntru arzându-o, curată mintea o alcătuiaşte. Pentru ca vedearea cea firească iarăşi priimindu-o, să vază pururea minunile lui Dumnezeu, dupre cel carele zice: Descopere ochii miei, şi voiŭ înţeleage minunile din leagea ta.[6] Deci focul acesta gonitoriu este al

---

[1] Lc. 12, 49. (N. ed.)
[2] A 2-a Lege 4, 24; Evr. 12, 29. (N. ed.)
[3] 2 Thess. 1, 8. (N. ed.)
[4] Ps. 25, 2. (N. ed.)
[5] Ps. 103, 4. (N. ed.)
[6] Ps. 118, 18. (N. ed.)

dracilor, şi omorâtoriu al păcatului, şi putearea învierii, şi lucrarea nemuririi, luminarea sufletelor sfinţilor şi alcătuirea puterilor celor cuvântătoare. Focul acesta, să ne rugăm şi la noi a ajunge, ca totdeauna umblând întru lumină, să nu le poticnim macar spre puţân de piatră picioarele noastre, ci ca nişte luminători luminând în lume, cuvântul vieţii céiĭ pururea veacinice să-l avem. Pentru ca părtaşi făcându-ne întru bunătăţile lui Dumnezeu, împreună cu Domnul să ne odihnim în viaţă, proslăvindu-l pre Părintele, şi pre Fiiul, şi pre Duhul Sfânt. Căruia slava în veaci, Amin.

CUVÂNT 26.

Pentru vredniciia şi cinstirea şi putearea şi lucrarea sufletului celui fără de moarte, şi cum acesta să ispiteaşte dela satana şi slobozirea dintru ispite o dobândeaşte. Cuprinde şi căutări oareşcare pline foarte de multă învăţătură.

CAP 1.

Să nu iai aminte prost, iubitule, spre înţelegătoarea fiinţa sufletului. Un vas scump este sufletul cel fără de moarte. Vezi câtu-i ceriul şi pământul? Şi nu au binevoit întru aceastea Dumnezeu, fără decât numai întru tine. Vezi-ţi vredniciia ta şi blagoródiia, că nu prin îngeri, ci prin sineşi au venit Domnul spre a ta solire, ca pre tine, pierdutul, iarăşi să te chiiame, pre cela ce eşti rănit, şi să ţ'o deae ţie iarăşi întâia-zidirea curatului Adam. Pentru că stăpân au fost omul dela ceriu şi ale cestor de jos, şi socotitoriu al patimilor, şi strein dracilor, curat de păcat şi de răutăţi, şi asămănarea Dumnezeului. Iară prin călcarea [poruncii] iaste pierdut şi rănit şi omorât, pentru că o au întunecat-o mintea satana. Întru una aşa iaste, iară întru alta vieţuiaşte şi socoteaşte şi are voire.

CAP 2.

Întrebare:

Au nu Duhul cel Sfânt viind, şi pofta cea firească împreună să dezrădăcinează cu păcatul?

Răspundere:

Zâs-am mai nainte cum că şi păcatul împreună să dezrădăcinează şi iarăşi o priimeaşte omul întâia-zidirea curatului Adam. Însă acesta prin putearea Duhului şi prin Duhovniceasca naşterea a doaă vine întru măsurile întâiului Adam, şi mai mare decât acesta să face, pentru că să-ndumnezeiaşte omul.

CAP 3.

Întrebare:

De cu măsură să slobozeaşte satana, sau precum voiaşte bate războiul?

Răspundere:

Năpădirea acestuia e nu numai asupra creştinilor, ci şi asupra închinătorilor idolilor şi spre toată lumea. Deci de ar fi fost slobozât precum voiaşte a bate războiul, i-ar fi fost prăpădit pre toţi. Pentru ce? Pentru că lucrul lui şi voirea aceasta iaste. Însă precum olariul bagă vasele şi cu măsură îl arde cuptoriul: nu mai mult, ca nu mai presus de trebuinţă arzându-se, să plesnească; nu mai puţân, pentru ca nu, fiind crude, să piiae. Ci şi argintariul şi zlătariul îl pune focul cu măsură, pentru că de va prisosi focul, să topeaşte aurul şi argintul, şi să face apă şi piiare. Şi deaca mintea cea omenească le ştie a le măsura sarcinile dobitocului şi cămilei, sau altuia oareşicăruia din dobitoace, cât poate dupre asămănare greotăţile a le purta, cu cât mai vârtos Dumnezeu, carele le ştie vasele oamenilor, acesta o slobozeaşte şi pre putearea cea protivnică prin fealiuri de chipuri!

CAP 4.

Şi precum unul fiind pământul, altul este aspru, iară altul pământ gras, şi altul ádecă iscusit este spre răsădirea viei, iară altul spre sământa grâului şi a orzului – aşa sânt de multe fealiuri şi aceastea ale inimilor şi ale voirilor oamenilor. Aşa şi darurile de sus să dau. Unuia i să dă slujirea cuvântului, iară altuia socoteala, altuia darurile vindecărilor. Că ştie Dumnezeu cum cinevaşi poate a orândui, şi aşa le dă darurile fealnice. Aşijderea şi întru războae, prin oareşcarea măsură, precum pot a priimi şi a suferi, aşa li să sloboade lor putearea cea protivnică.

CAP 5.

Întrebare:

De priimindu-o cinevaşi putearea cea Dumnezeiască şi premenindu-se desprè o parte, rămâne în fire?

Răspundere:

Pentru ca voirea şi după dar să să ispitească, unde atârnă şi împreunat glăsuiaşte, rămâne firea întru aceaiaşime: asprul întru asprime, şi uşorul întru uşorime. Şi să-ntâmplează că prost fiind cinevaşi, să naşte Duhovniceaşte şi să premeneaşte întru înţelepciune, şi cunoscute i să fac lui taine ascunse, şi prost iaste cu firea. Altul, din fire fiind aspru, o dă voia sa întru cinstire Dumnezeiască, şi-l priimeaşte pre el Dumnezeu. Însă firea întru asprime îi rămâne, şi binevoiaşte întru dânsul Dumnezeu. Altul iaste de năravuri bune, blând, bun; să dă pre sineşi lui Dumnezeu, şi îl priimeaşte pre el Domnul. Nerămâind însă întru lucrurile ceale bune, nu binevoiaşte. Fiindcă toată firea lui Adam premenicioasă iaste spre bunătate şi spre răotate: priimitoare a răului, ci, de voiaşte, nu săvârşitoare.

CAP 6.

Precum pergameantul cel scris iaste: vrând, cu fealiuri de chipuri ai scris, iarăşi ştergându-le, pentru că priimeaşte pergameantul toată scrierea. Aşa şi asprul, o deate voia sa cătră Dumnezeu, să abătu spre bunătate, [şi] priimit fusè dela Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu, pentru ca să le areate îndurările sale, pre toţi îi priimeaşte, toată voirea. Apostolii întru carea cetatea întra, petrecea câtăvaşi vreame, şi dintru cei bólnavi pre unii îi vindeca, iară pre unii nu. Şi singuri Apostolii voia pre toţi morţii lor a-i înviia, şi pre cei bólnavi întru sănătate a-i aduce, şi nu să făcea voirea lor cu totul desăvârşit, pentru că nu le era slobozite lor câte vrea a face. Aşijderea şi Pavel, când fusè ţinut dela stăpânitoriul neamurilor, de ar fi vrut darul cel împreună cu dânsul, făcutu-l-ar fi fost pre stăpânitoriul neamurilor şi zidul a crăpa în doaă omul carele îl avea pre Mângăitoriul: ci prin coşniţă să slobozeaşte Apostolul. Şi unde-i Dumnezeiasca putearea ceaia ce era împreună [cu el]? Aceastea cu orânduială să făcea, întru unele lucruri a face ei seamne şi minuni, şi întru unele ei a nu putea. Pentru ca întru aceastea să să aleagă credinţa necredincioşilor şi a credincioşilor, şi singura-stăpânirea să să ispitească şi arătată să să facă, de întru părţile ceale mai neputincioase [ale apostolilor] unii nu să sobláznesc. Pentru că deaca toate câte ar fi vrut ar fi făcut Apostolii, cu puteare sâlnicitoare i-ar fi răsădit pre oameni întru cinstirea cea Dumnezeiască, pentru seamne, şi nu pentru singura-

stăpânirea. Şi nu mai era credinţă şi necredinţă. Pentru că creştinătatea piatră iaste a poticnirii, şi leaspedea sminteali.

CAP 7.

Însă cea scrisă pentru Iov nu iaste prost, cum că l-au cerşut pre acesta satana; pentru că nu ar fi putut, fără de volnicire, dela sineşi a face cevaşi. Ci ce îi zice Domnului diavolul? Dă-mi-l mie pre acesta în mâini; de te va binecuvânta pre tine în faţă.[1] Aşa şi acuma, acestaşi Iov este, şi acestaşi Dumnezeu, şi acestaşi diavol. Deci întrucât o dobândeaşte sprijinirea lui Dumnezeu, şi este osârdnic şi fierbând cu darul, îl ceare pre acesta satana şi-i grăiaşte Domnului: Fiindcă îi ajuţi lui şi-l sprijineşti pre el, îţi slujeaşte ţie: lasă-l pre el şi mi-l dă mie, de te va binecuvânta pre tine în faţă. Deaciiaşi spre întrucât mângâiat este sufletul, să strânge darul şi să dă sufletul ispitelor. Deci vine diavolul aducându-i asupră-i întuneareci de răotăţi, nenădeajde, deznădăjduire, cugete vicleane, sufletul năcăjându-l, pentru ca să-l slăbănogească şi să-l înstreineaze pre acesta desprè nădeajdea lui Dumnezeu.

CAP 8.

Iară sufletul cel înţelept, fiind în răutăţi şi în scârbă nu să deznădăjduiaşte, ci o ţine ceaia ce o ţine. Şi oricâte i-ar aduce asupră-i acesta prin întuneareci de ispite, răbdând grăiaşte: De voiŭ şi muri, eu pre acesta nu lasu. Şi atuncea de va răbda pănă în sfârşit omul, începe Domnul a-i grăi satanei: Vezi câte răotăţi şi scârbe aduseşi asupra lui, şi nu te ascultà pre tine: ci mie îmi slujeaşte şi de mine să teame. Atuncea să ruşinează diavolul, şi mai mult nu mai are a zice cevaşi. Pentru că la Iov, de ar fi ştiut cum că căzând întru ispite va a suferi şi a nu să birui, nu l-ar fi fost cerşut pre el, ca să nu să ruşineaze. Aşa şi acuma, întru ceia ce rabdă scârbele şi ispitele să ruşinează satana, şi să căiaşte că n'au isprăvit nimica. Pentru că începe Domnul cuvânt a-i face lui: Iată îţi făcuiŭ ţie slobozire, iată îţi dăduiŭ ţie volnicie a-l ispiti pre el, nu cumvaşi putuşi cevaşi? Nu cumvaşi întru cevaşi te ascultă pre tine?

---

[1] Cf. Iov. 1, 11; 2, 5. (N. ed.)

CAP 9.

Întrebare:

De toate gândurile şi cugetele omului le ştie satana?

Răspundere:

Deaca omul iaste împreună cu omul, şi le ştie pre ceale ale aceluia; şi tu, de doaăzeci de ani fiind, le ştii pre ceale ale vecinului, oare el, satana, dela naştere fiind împreună cu tine, nu le ştie gândurile tale? Pentru că iată iaste de şase mii de ani. Şi nu-l grăim pre dânsul, mai nainte pănă a-l ispiti pre omul, cum că ştie ce va a face: pentru că-l ispiteaşte ispititoriul, însă nu ştie de-l va asculta pre el sau nu-l va asculta, pănă ce nu ş'ar da sufletul voirea roabă. Nici iarăşi grăim cum că toate gândurile şi cugetele inimei le ştie diavolul. Că precum de ar fi un copaciu şi ar avea ramuri multe şi mădulări multe: deci sânt oareşcare rămuri ale gândurilor şi ale cugetelor, şi le ţine pre aceastea satana; şi sânt alte gânduri şi cugete neţâindu-se dela satana.

CAP 10.

Pentru că întru una, mai tare iaste partea răotăţii întru a le izvorî gândurile; întru alta iarăşi, mai mult biruiaşte gândul omului, priimind ajutoriu şi izbăvire dela Dumnezeu şi grăind împrotiva răotăţii. Întru una este ţânut, şi întru una are voire. Pentru că să apropie uneori la Dumnezeu fierbând, şi ştie satana şi îl veade cum că împrotiva lui le face, şi pre omul nu-l poate a-l opri. Pentru ce? Pentru că are voire a striga cătră Dumnezeu, are roduri fireşti a-l iubi pre Dumnezeu, a-i creade, a-l căuta şi a să apropiia. Pentru că întru ceaste văzute plugariul îl lucrează pământul: aşa şi întru ceastă Duhovnicească, întru doaă feaţe să-nţeleg lucrurile. Deci i să cuvine omului dintru voire a-l lucra pământul inimei sale şi a să osteni, pentru că o ceare Dumnezeu osteneala şi truda şi lucrarea omului. Ci de nu se vor arăta de sus norii cei cereşti şi ploile darului, n'au folosit nimica plugariul trudindu-se.

CAP 11.

Însă acesta este semnul creştinătăţii: orcâte s'ar trudi, şi orcâte dreptăţi ar face, ca nimica făcând să să afle. Şi postindu-să, să zâcă: «Nu m'am postit»; rugându-se, «Nu m'am rugat»; petrecând întru rugăciune, «Nu am petrecut», şi «Încă înceaperea o amu a pustniciei şi a trudei». Deşi drept ar fi lângă Dumnezeu, datoriu iaste a grăi: «Eu nu sântu drept, nici mă trudescu, ci în toate zilele facu înceapere». Şi datoriu este în toate zilele a o avea nădeajdea şi bucuriia şi aşteptarea împărăţiei céiĭ fiitoare şi a izbăvirii. Şi a grăi: De nu m'am izbăvit astăzi, mâine mă izbăvescu. Că precum cela ce o răsădeaşte viia, mai nainte de înceaperea trudirii o are bucuriia întru sineşi şi nădeajdea, şi mai nainte le scrie în mintea sa vinắturile, şi veniturile le socoteaşte, vinul nefăcându-să încă. Şi aşa o priimeaşte osteneala: pentru că nădeajdea şi aşteptarea îl face pre dânsul cu osârdie a să osteni, şi pănă atuncea multe cheltuiri răsipeaşte din casă. Aşijderea şi cela ce zideaşte casă, şi plugariul, întâiu dintru ale sale multe răsipeaşte, pentru nădeajdea venitului celuia ce va să fie. Aşa şi aicea, de nu va avea cinevaşi înnaintea ochilor bucuriia şi nădeajdea cum că va a o dobândi izbăvirea şi viaţa, nu le poate a le răbda scârbele, nici sarcina şi calea cea strâmtă a o priimi. Pentru că nădeajdea şi bucuriia ceaia ce iaste împreună îl face pre dânsul a să trudi şi a le suferi scârbele, şi sarcina şi calea cea strâmtă a o priimi.

CAP 12.

Şi precum nu este cu lesnire tăciunele a scăpa de foc, aşa nici sufletul de focul morţii, de nu prin trudă multă. Şi cam mai de multe ori satana ca cu pricina gândurilor celor bune, cum că dintru aceasta poţi a bineplăcea lui Dumnezeu, îi suppune sufletului şi-l fură pre el întru supţiri şi cu bună-cuvântare arătate înţeleageri, şi fiind furat, nu ştie a le socoti: şi aşa cade în cursa şi pierzarea diavolului. Iară cea prea-vreamnică armă a pătimitoriului şi a luptaşului aceasta iaste: pentru ca întrând în inimă să facă războiu cu satana, şi să să urască pre sineşi, şi de sufletul său să să leapede, şi să să mânie şi să-l înfrunte, şi poftelor celora ce sânt dinpreună să să-nprotivească, să bată războiu asupra gândurilor şi să să lupte cu sineşi.

CAP 13.

Iară deaca întru arătare îl păzeşti trupul tău de stricăciune şi de curvie, iară înlăuntru ai preacurvit şi ai curvit întru cugetele tale, faci preacurvie lui Dumnezeu şi nu ai folosit nimica trupul avându-l feciorealnic. Precum de ar fi o tânără şi un june, şi cu vicleşug momindu-o pre aceasta o ar strica, deaciia urâtă iaste mirelui, pentru că au făcut preacurvie, aşa şi sufletul cel netrupnic cu şarpele cel înlăuntru-lăcuitoriu împreunându-să, cu duhul cel viclean, curveaşte dela Dumnezeu. Şi scris este: Tot carele o veade muiarea cu poftire, iată au preacurvit întru inima sa.[1] Că iaste curvie prin trup săvârşindu-se, şi iaste curvie a sufletului carele să-npreunează cu satana. Pentru că acestaşi suflet părtaş este şi frate, sau al dracilor, sau al lui Dumnezeu şi al îngerilor. Şi deci, făcând preacurvie împreună cu diavolul, netreabnic este mirelui celui ceresc.

CAP 14.

Întrebare:

De contenează vreodată satana şi să izbăveaşte omul de războiu, sau până când trăiaşte are războiu?

Răspundere:

Satana nu încetează niciodată bătând războiu: până ce trăiaşte neştine în veacul acesta şi poartă trup, luptat este. Ci când săgeţile vicleanului ceale înfocate s'ar stânge, deci acolò ce îl [mai] vatămă pre omul, de şi vine satana? Spre cuvânt[2], este cinevaşi priiaten al împăratului şi are judecată cu pârâşul. Deci când îl are pre împăratul cumpănind spre el şi priiaten al său carele lui îi ajută, nu să vatămă nimica. Pentru căci când ar ajunge cinevaşi toate orânduialele şi treaptele a le treace şi a să face priiaten al împăratului, acesta deaciia ce să vatămă dela cinevaşi? Întru arătare sânt cetăţi care iau daruri şi cumpărări dela împăratul; deci de slujesc puţân cevaşi, nu să păgubesc nimica, când atâtea căştigă şi priimesc dela

[1] Mt. 5, 28. (N. ed.)
[2] Gr. πρὸς λόγον, (=prin analogie): „De pildă”, „Cum ar fi dacă...” (N. ed.)

împăratul. Aşa şi creştinii, deşi să războesc desprè vrăjmaşul, ci aceştea au conăcit întru Dumnezeire, şi sânt îmbrăcaţi cu putearea şi cu odihna cea dintru înnălţime, şi nu să grijesc nimica de războiu.

CAP 15.

Că precum Domnul s'au înbrăcat cu trupul, toată începătoriia şi stăpâniia lăsându-o, aşa şi creştinii să-nbracă cu Duhul cel Sfânt, şi sânt întru odihnă. Iară de şi vine războiul, dinnafară bate satana, iară ei dinlăuntru sânt întăriţi cu putearea Domnului, şi nu să grijesc de satana. Precum acela în pustie l-au ispitit pre Domnul patruzeci de zile, ce l-au vătămat pre dânsul? Pentru că dinnafară s'au apropiiat de trupul lui, pentru că dinlăuntru Dumnezeu era. Aşa şi creştinii, deşi să ispitesc dinnafară, ci dinlăuntru sânt plini de Dumnezeire şi nu să vatămă nimica. Iară întru măsurile aceastea de au sosit cinevaşi, întru desăvârşita dragostea lui Hristos şi întru împlinirea Dumnezeirii au ajuns. Iară acela ce nu e unul ca acesta, încă dinlăuntru îl are războiul: într'un ceas să odihneaşte întru rugăciune, şi întru alt ceas întru scârbă şi întru războiu stă. Pentru că aşa voiaşte Domnul: fiindcă încă prunc este, îl iscuseaşte pre dânsul întru războae, şi amândoaă feaţele dinlăuntru izvorăsc şi lumina şi întunearecul, şi odihna şi necazul. Roagă-să întru odihnă, şi întru alt ceas sânt întru turburare.

CAP 16.

Nu auzi ce zice Pavel? De le voiŭ avea toate darurile, de voiŭ da trupul mieu ca să mă arzu, de voiŭ grăi cu limbile îngerilor şi nu amu dragoste, nu sântu nimica.[1] Fiindcă darurile aceastea sânt îndemnătoare, şi ceia ce stau întru aceastea, deşi-s întru lumină, prunci sânt. Pentru că mulţi din fraţi au venit întru nişte măsuri ca aceastea, şi le avură darurile vindecărilor, şi descoperirea şi prorociia. Şi de vreame că nu au ajuns întru desăvârşita dragoste, unde e legătura săvârşirii, venit-au asupra lor războiu, şi lenevindu-se căzură. Iară de va ajunge cinevaşi întru desăvârşita dragoste, acesta deaciiaşi să leagă şi iaste robit întru dar. Iară deaca cinevaşi spre

[1] 1 Cor. 13, 1-3. (N. ed.)

puţân să va apropiia spre măsura dragostei, însă nu va ajunge întru singura dragoste a să lega, unul ca acesta încă supt frică iaste şi supt războiu şi supt cădeare. Şi de nu să va-ntări, îl aruncă pre el satana.

CAP 17.

Pentru că aşa mulţi să-nprelestiră: darul făcându-se întru dânşii, socotiră cum că o ajunsără desăvârşirea, şi zicea: Ajunge-ne noaă, nu [mai] avem trebuinţă. Ci Domnul nici sfârşit are, nici cuprindere. Şi creştinii nu cutează a zice cum că «Am ajuns»[1], ci smeriţi sânt zioa şi noaptea. Întru ceaste arătate cartea iaste fără de sfârşit, şi nu o ştie aceasta niminea, decât numai scolastícul carele au învăţat cartea desprè o parte. Aşa şi aicea, nu iaste nici de unul Dumnezeu cuprins şi măsurat, fără decât numai de ceia ce gustară dintru singur acela pre carele îl priimiră, şi o cunosc neputinţa sa. De să va duce cinevaşi într'un sat, puţână carte ştiind, unde sânt proşti, să proslăveaşte dela dânşii ca un scolastíc, de vreame că sânt săteani cu totul neştiindu-l a-l ispiti. Iară singur acesta carele o ştie cartea cea puţână, de să va duce întru o cetate unde sânt rítori şi scolastíci, nu cutează a să arăta acestora, nici a le grăi: pentru căci ca un ţăran să judecă dela scolastíci.

CAP 18.

Întrebare:

Deaca fiind în războiu omul, şi pre amândoaă feaţele întru sufletul său avându-le, al păcatului şi al darului, să mută din lumea aceasta, unde încape, fiind ţânut întru amândoaă părţile?

Răspundere:

Unde îl are gândul mintea şi unde iubeaşte, acolò încape. Numai deaca-ţi vine scârbă asupră-ţi şi războiu, a grăi împrotivă eşti datoriu şi a-l urî. Pentru că a veni războiul nu iaste a ta, iară a-l urî a ta iaste. Şi atuncea mintea ta Domnul văzându-o, cum că te lupţi şi-l iubeşti pre el din tot sufletul, o despărţeaşte moartea dintru sufletul

[1] Cf. Filip. 3, 13. (N. ed.)

tău într'un ceas, pentru că nu-i este lui cu anevoe. Şi te ia pre tine întru sânurile sale şi întru lumină. Pentru că te răpeaşte pre tine întru o clipă de ceas din gura întunearecului, şi îndată te mută pre tine întru împărăţiia sa. Pentru că lui Dumnezeu întru o clipă de ceas toate îi sânt cu lesnire a le face, numai ca dragostea să o aibi către dânsul: că are trebuinţă Dumnezeu de lucrarea omului, fiindcă împărtăşicios este sufletul cu Dumnezeirea.

CAP 19.

Şi precum de multe ori o am grăit pilda plugariului, cum că trudindu-se şi băgându-o sămânţa în pământ datoriu iaste a o aştepta şi ploaia cea de sus; pentru că de nu se vor ivi norii şi nu vor sufla vânturile, nu au folosât nimica truda plugariului, pentru că sămânţa goală zace dedesupt. Aceasta să o iai şi întru ceastă Duhovnicească. Deaca numai întru a sa lucrare va rămânea omul, şi nu va priimi cevaşi strein de firea sa, nu poate roduri vreadnice Domnului a-i da. Şi ce iaste lucrarea omului? Lepădarea, eşirea din lume, petreacerea întru rugăciune, a priveghea, a-l iubi pre Dumnezeu şi pre fraţi: aceasta osebită a suferi al lui este. Ci de va rămânea întru a sa lucrare, şi nu va nădăjdui altcevaşi a priimi, şi nu vor sufla vânturile Duhului Sfânt în suflet, şi de nu se vor ivi norii cei Cereşti, şi de nu se va pogorî din ceriu ploae şi nu va ploa preste suflet, nu poate omul roduri vreadnice a-i da Domnului.

CAP 20.

Şi scris este cum că lucrătoriul pământului, când o ar vedea-o viţa cum că aduce roadă, o curăţeaşte pre aceasta pentru ca să aducă mai multă. Iară pre ceaia ce nu aduce roadă o dezrădăcinează şi o dă spre ardere. Însă a omului aceasta iaste, ca or posteaşte, or priveghiază, or să roagă, or face vreo bunătate, pre toate să le scrie Domnului, aceasta grăindu-o, cum că: De nu m'ar fi fost înputernicit pre mine Dumnezeu, nu m'aş fi putut posti, sau a mă ruga, sau a mă duce din lume. Şi aşa Dumnezeu pre buna voirea ta văzându-o, cum că pre ale tale pre care din fire le faci, le scrii lui Dumnezeu, el iarăşi însuşi pre ale sale Duhovniceştile, Dumnezeeştile şi cereştile

ţie pre aceastea ţi le dăruiaşte. Şi care sânt? Rodurile Duhului, veseliia şi bucuriia.

CAP 21.

Întrebare:

Ci de vreame că sânt roduri fireşti aseamenea acestora – dragostea, credinţa, rugăciunea – fă-ne aleagere noaă, cum sânt ceale fireşti, şi cum sânt ceale Duhovniceşti?

Răspundere:

Ale tale pre care le faci, bune sânt, şi lui Dumnezeu binepriimite, ci nu sânt curate. Ádecă îl iubeşti pre Dumnezeu, ci nu desăvârşit. Vine Domnul şi-ţ dă dragoste neschimbată, pre cea cerească. Te rogi tu fireaşte, cu răsipire şi cu cugete, îţ o dă ţie Dumnezeu rugăciunea cea curată, cu Duhul şi cu adevărul. Întru ceaste văzute, pământul cam mai de multe ori dela sineşi îi răsare mărăcinii, iară lucrătoriul pământului îl sapă, îl lucrează cu deadinsul, bagă sămânţă: ci spinii, nesămănându-se, răsar şi să-nmulţesc. Pentru că după călcare i s'au grăit lui Adam: Ciuline şi mărăcini îţ va răsări ţie pământul.[1] Iarăşi lucrătoriul pământului să trudeaşte cu pământul, iarăşi îi prăşeaşte mărăcinii, şi aceştea încă să-nmulţesc. Priimeaşte-o pre aceasta sufleteaşte; pentru că după călcare pământul din inimă răsare mărăcini şi ciuline. Lucrează omul, să trudeaşte, şi încă spinii duhurilor celor vicleane răsar. Apoi singur Duhul Sfânt împreună o sprijineaşte neputinţa oamenilor, şi Domnul bagă întru pământul acesta al inimei sămânţă cerească şi-l lucrează pre acesta. Şi căzând sămânţa, tot răsar ciulinile şi spinii. Iarăşi singur Domnul şi omul îl lucrează pământul sufletului, şi şapte duhuri vicleane şi spinii izvorăsc acolò şi răsar, până când va fi săcerişul, şi să va-nmulţi darul, şi să vor usca de zăduful soarelui mărăcinii.

CAP 22.

Pentru că deşi iaste împreună răotatea cu firea, ci aşa o domneaşte pre aceasta, de are paştere. Pentru că erburile ceale tinereale ale

[1] Fac. 3, 18. (N. ed.)

grâului le pot neghinele a le-nneca: iară după ce au sosât secerişul, după ce să uscară rodurile, neghinile grâul nu-l vatămă nimica. Pentru că de s'ar întâmpla a fi treizeci de baniţe de grâu curat, şi iaste acolò amestecare a neghinelor cevaşi ca de o scafă a să vedea, că vârâtă e pentru preaînmulţirea grâului – aşa şi întru dar, după ce s'ar preaînmulţî darul lui Dumnezeu şi harul întru om, şi bogat s'ar face întru Domnul, şi ar fi împreună răotatea desprè o parte, nu-l poate a-l vătăma pre omul, nici are vreo puteare sau paştere împrotiva acestuia. Că venirea Domnului şi orânduiala pentru aceasta să făcu, pentru ca pre ceia ce sânt robiţi răotăţii şi vinovaţi şi supuşi, să-i slobozească şi să-i facă biruitori ai morţii şi ai păcatului. Deci nu sânt datori fraţii a să minuna de sânt supăraţi de vreunele spre a să izbăvi din răotate.

CAP 23.

Pentru că întru [legea] cea veache, Moisì şi Aaron avându-o preoţiia, multe au pătimit. Iară Caiafa, scaunul acelora avându-l, acesta îl izgoni şi-l osândi pre Domnul. Ci însă preoţiia Domnul cinstindu-o, o lăsă aceasta a să face. Aşijderea prorócii desprè neamul acesta fură izgoniţi. Petrul dară pre Moisì îl moşteni, Besearica cea noaă a lui Hristos şi preoţiia cea adevărată dându-i-să în mână. Pentru că acuma iaste botezare a focului şi a Duhului, şi altă tăiare-împrejur, carea să face întru inimă. Pentru că Dumnezeescul şi Cerescul Duhul vine în minte. Însă nici desăvârşiţii a[c]eştea, pentru singura-stăpânirea, nu sânt fără de grijă pănă ce sânt în trup, ci sânt înspăimântaţi. Pentru aceasta li să face şi slobozire ispitiţi a fi. Iară după ce va ajunge sufletul cătră cetatea aceaia a sfinţilor a să duce, numai atuncea poate a fi fără de scârbă şi fără de ispite. Pentru că acolò nu mai iaste grijă, sau scârbă, sau osteneală, sau bătrâneaţe, sau satana, sau războiu; ci odihnă, bucurie, pace şi mântuire. Pentru că Domnul în mijlocul acestora iaste, carele să numeaşte Mântuitoriu pentru a-i mântui pre cei robiţi. Doftor s'au chemat, de vreame că Ceresc leac dă, şi Dumnezeesc, şi patimile sufletului le vindecă. Pentru că, întru unele, îl stăpânesc pre omul. Şi spre un cuvânt a zice: Iaste împărat şi Dumnezeu Iisus, iară muncitoriu şi boiariu rău satana.

CAP 24.

Deci Dumnezeu şi îngerii lui pre omul acesta îl voesc a-l obştì cu sineşi întru împărăţie; aşijderea diavolul şi îngerii lui îl vor a-l obştì pre acesta întru sineşi. Deci în mijlocul amândurora ipostasurilor este sufletul, şi deaciia or spre carea parte să va atârna voirea sufletului, al aceluia să face şi fiiu. Şi precum de ar trimite oareşcare părinte întru ţară streină pre fiiul său, unde l-ar întâlni pre el în cale fiară, şi i-ar da lui leacuri protivnice şi doftorii, ca de vor năpădi spre el fiarăle sau bălaurii, să le deae leacul şi să le omoare pre iale, aşa şi voi sârguiţi-vă a-l lua leacul cel protivnic al sufletului şi doftoriia cea Cerească cea vindecătoare, ca prin aceasta să le omorâţi pre fiarăle ceale veninate ale duhurilor celor necurate. Că nu iaste lucru uşor inimă curată a căştiga, de nu cu luptă multă şi cu trudă, pentru ca ştiinţă[1] şi inimă curată să căştige omul, pentru ca cu totul desăvârşit să să dezrădăcineaze răotatea.

CAP 25.

Pentru că să-ntâmplează şi dar a fi la cinevaşi, şi inima nu-i iaste curăţâtă. Şi pentru aceasta căzură ceia ce au căzut, pentru că nu au crezut după dar a fi împreună cu dânşii fumul şi păcatul. Iară toţi drepţii prin cea strâmptă şi năcăjită cale pănă în sfârşit bine au plăcut lui Dumnezeu. Avraam, întru Dumnezeu fiind bogat şi în[tru] lume, pământ pre sineşi şi cenuşă să numiia. Şi Davíd, ocara oamenilor, zice, şi defăimarea noroadelor, şi viiarme şi nu om.[2] Aşijderea toţi Apostolii şi prorocii rău-pătimind, ocărâţi au fost. Singur Domnul, carele iaste calea şi Dumnezeu, viind nu pentru sineşi, ci pentru tine, pentru ca ţie chip să ţi să facă de tot binele, vezi întru carea smerenie au venit, chipul robului luându-l, Dumnezeu, Fiiul lui Dumnezeu, Împăratul, Fiiul Împăratului, dând el leacuri tămăduitoare, şi pre cei răniţi vindecându-i, iară pre dinnafară ca unul dintru cei răniţi văzându-se.

---

[1] Gr. συνείδησιν, conştiinţă. (N. ed.)

[2] Ps. 21, 7. (N. ed.)

CAP 26.

Ci să nu o defăimezi vredniciia cea Dumnezeiască, văzându-l pre acesta pre dinnafară smerit ca pre unul deaseamenea [cu noi]. Pentru noi s'au arătat aşa, nu pentru sineşi. Socoteaşte, întru carele ceas striga: Răstigneaşte-l răstigneaşte-l pre el, şi împreună să aduna norodul, cum fusè smerit mai mult decât toţi. Precum întru ceaste arătate, de ar fi un făcătoriu de reale şi ar lua hotărâre dela dregătoriul, deaciia dela tot norodul iaste urât şi defăimat, aşa Domnul în ceasul Crucii, ca un om vrând a muri, batjocorit au fost dela Farisei. Şi când iarăşi au scuipat în obrazul lui, şi-i púsără lui cunună de mărăcini, şi-l pălmuiră pre el, pre carea smerire nu o au preacovârşit? Pentru că scris este cum că: Spatele meale le-am dat la bătăi, şi faţa mea nu o am întors desprè ruşânea scuipărilor, şi fălcile meale desprè pălmuiri.[1] Iară deaca Dumnezeu întru atâtea ocări şi patimi şi smerenie s'au pogorât, tu, noroiul cu firea şi cel de fire muritoare, orcâte te-ai smeri, nu vei face nimica asemenea stăpânului tău. Dumnezeu pentru tine s'au smerit pre sineşi, şi tu nu te smereşti pentru sineţi, ci te-nnalţi şi te trufeşti. Că au venit scârbele şi greotăţile a le lua, şi odihna sa a o da ţie, şi tu nu voeşti dureri a purta şi a pătimi, pentru ca să poată aşa ranele tale vindecarea a o dobândi. Slavă suferirii şi îndelungatei răbdării lui în veaci, Amin.

[1] Is. 50, 6. (N. ed.)

CUVÂNT 27.

Pentru vredniciia şi starea creştinului-omului prin multe iaste povestirea făcându-o cuvântul acesta, precum şi cel mai din sus. Apoi pentru singura-stăpânirea multe preafolositoare învaţă, amestecând oareşcare căutări pline de înţelepciune Dumnezeiască.

CAP 1.

Cunoaşte-ţi blagoródiia ta, o, omule, şi vredniciia, cum eşti cinstit: fratele lui Hristos, priiatenul Împăratului, mireasă a Mirelui celui Ceresc. Pentru că cela ce au putut a o cunoaşte vredniciia sufletului său, acesta poate a o cunoaşte putearea şi tainele Dumnezeirii, şi mai mult de-aicea a să smeri, fiindcă prin putearea lui Dumnezeu neştineşi cădearea sa o veade. Ci în ce chip acesta prin patimi şi prin Cruce au trecut, şi aşa s'au proslăvit şi au şăzut de-a dreapta Părintelui, aşa ţi se cuvine şi ţie împreună a pătimi şi împreună a te răstigni, şi aşa a te-nnălţa, şi împreună a şădea, şi a te-npreuna cu trupul lui Hristos, şi totdeauna împreună anpărăţi întru veacul acela, «de pătimim împreună, ca şi împreună să ne proslăvim»[1].

CAP 2.

Pentru că câţi vor putea a birui, şi păreţii răotăţii a-i treace, întră întru cetatea cea cerească, întru cea pacinică şi plină de multe bunătăţi, unde să odihnesc duhurile drepţilor. Cuvine-să dară pentru aceasta cu mărime a te trudi şi a te lupta. Pentru că nu iaste cu dreptate mirele, pentru tine viind, a pătimi şi a să răstigni, şi mireasa, pentru carea au venit mirele, fălindu-se a fi şi a să deşerta[2]. Că precum întru ceaste arătate, de iaste vreo curvă, tuturor să dă pre sineşi fără de orânduială, aşa şi sufletul la tot dracul s'au dat pre sineşi, şi stricat fusè desprè duhuri. Pentru că sânt ceia ce-l au păcatul şi răotatea dupre voire, iară unii afară de voire. Şi ce sânt aceastea? Ceia ce o au ádecă dupre voire răotatea, aceştea sânt carii voirea sa o dau răotăţii, şi împreună să-ndulcesc şi să-npretenesc

---

[1] Rom. 8, 17. (N. ed.)
[2] „A să deşerta", gr. ῥέμβεσθαι, a fi nestatornică sau uşuratecă. (N. ed.)

[cu ea], aceştea pace au cu satana şi nu fac războiu întru gânduri împreună cu diavolul. Iară ceia ce afară de voire, aceştea îl au păcatul cel întru dânşii împrotivă-oştitoriu întru mădulările lor, dupre cum grăiaşte Apostolul[1]. Şi iaste putearea cea pâcloasă şi acoperemântul afară de [a lor] voire, şi nu glăsuesc împreună [cu ele] întru gânduri, nici împreună să-ndulcesc sau ascultă; ci grăesc împrotivă şi lucrează împrotivă, şi asupra sa să mănie. Aceştea mult sânt mai buni şi mai cinstiţi lângă Dumnezeu, decât aceia carii cu a sa voire voia lor o dau răotăţii şi împreună să-ndulcesc.

CAP 3.

Precum de ar fi un împărat, şi ar afla o fată săracă îmbrăcată cu treanţe, şi nu s'ar ruşina, ci le-ar lua hainele eiĭ ceale întinate, şi tina o ar spăla, şi o ar înfrumseţa-o pre aceasta cu haine strălucite, şi o ar face pre aceasta părtaşă Împăratului şi measii sale, şi o ar înpărtăşi pre aceasta ospătării – aşa şi Domnul sufletul l-au aflat rănit şi plin de bube, şi i-au dat lui leac, şi l-au dezbrăcat pre el de hainele ceale neagre şi de grozăviia răutăţii, şi l-au înbrăcat pre el cu haine împărăteşti, cereşti, ale Dumnezeirii, luminoase şi preaslăvite, şi-i puse lui coroană, şi-l făcu pre dânsul părtaş measii céiĭ împărăteşti întru bucurie şi veselie. Şi precum de ar fi o grădină, şi ar avea acolò pomi aducători de roadă, şi toate binemirositoare, şi ar fi acolò locuri multe desfătate, toate frumoase şi pline de frumoasă mireazmă şi de odihnă, şi orcarele ar mearge acolò, să veseleaşte şi să odihneaşte – aşa să fac sufletele întru împărăţie, toate sânt întru bucurie şi întru veselie şi în pace. Împăraţi şi domni sânt, şi dumnezei. Că scris este: Împăratul împăraţilor, şi Domnul domnilor.[2]

CAP 4.

Nu iaste dară creştinătatea fitece, pentru că mare iaste taina aceasta. Deci cunoaşte-ţi blagoródiia ta, că întru vrednicie împărătească eşti chemat, seminţie aleasă, preoţie şi neam sfânt[3]. Că taina

---

[1] Rom. 7, 23. (N. ed.)
[2] 1 Tim. 6, 15; Apoc. 17, 14. (N. ed.)
[3] 1 Pt. 2, 9. (N. ed.)

creştinătăţii streină iaste de lumea aceasta. Slava ceastă văzută ádecă a împăratului şi bogăţiia, pământeşti sânt şi stricăcioase şi trecătoare. Iară împărăţiia aceaia şi bogăţiia lucruri sânt Dumnezeeşti, lucruri cereşti şi preaslăvite care nu trec, nici să strică nicidinioară. Pentru că împreună-împărăţesc cu împăratul cel ceresc întru Besearica cea cerească. Şi întâiu-născut el este din morţi, şi întâi-născuţi şi aceştea. Ci deşi unii ca aceştea fiind prea-aleşi şi iscusiţi lângă Dumnezeu, lângă sineşi sânt preamici şi foarte lepădaţi. Şi aceasta lor ca o firească şi înfiptă iaste, smeriţi ádecă sau nimica pre sineşi a să socoti.

CAP 5.

Întrebare:

Deci nu ştiu cum că adăogare au priimit, şi pre cea streină de firea lor, pre carea nu o avusease, o căştigară?

Răspundere:

Eu îţi grăescu ţie cum că sânt ispitiţi, şi sânt întru înnaintesporire, şi nu că nu ştiu cum că pre ceaia ce nu o avură o căştigară: ci şi fiind [ei] unii ca aceştea, singur darul viind, îi învaţă pre sufletul lor a nu-l avea [ca pre ceva] cinstit, fiind întru sporire-înnainte, ci fireaşte necinstiţi pre sineşi a să socoti. Şi lângă Dumnezeu fiind cinstiţi, lângă sineşi nu sânt. Şi întru sporirea-înnainte şi întru cunoştinţa lui Dumnezeu fiind, sânt ca ceia ce nu ştiu nimica. Şi lângă Dumnezeu fiind bogaţi, sânt săraci lângă sineşi. Şi precum Hristos chipul robului priimindu-l, prin smerita-înţelepciune l-au biruit pre diavolul, aşa dintru început şarpele prin mintea cea înnălţată şi prin trufie pre Adam îl surpă. Şi acuma acestaşi şarpe, înlăuntru întru inimi târându-se, prin trufie îl surpă şi-l piiarde neamul creştinilor.

CAP 6.

Că precum de ar fi oareşicarele slobod şi blagorodnic în lume, şi bogăţie având multă, încă rodurile le-ar grămădi şi le-ar băga, acesta s'ar îngâmfa şi ar îndrăzni întru sineşi, şi neţânut fiind, pre toţi i-ar lovi cu călcâiul şi i-ar pumnì, aşa sânt unii, neavând socoteală, şi mică odihnă şi rugăciune aflând, începură a să trufi şi a săngâmfa şi a osândi, şi aşa căzură întru prea-dedesupturile pământului. Pentru că acestaşi şarpe, carele zâcând cum că: Dumnezei veţi fi[1], îl scosè pre Adam prin mintea cea înnălţată, acestaşi şi acuma o suppune întru inimi cugetarea cea înnaltă, grăind: Desăvârşit eşti, îţi ajunge ţie, te-ai înbogăţit, nu ai trebuinţă, fericit eşti. Şi sânt alţii în lume, carii au bogăţie, şi ceaialaltă o grămădesc întru roduri multe, şi să ţân pre sineşi întru socoteală, şi nici să fălesc, nici să-nnalţă, ci sânt deopotrivă. Pentru că ştiu cum că după bivşug vine nerodirea. Şi iarăşi, când ar cădea întru pagubă şi întru nerodire, nu să scârbesc, ci sânt deopotrivă. Pentru că ştiu cum că iarăşi îi moşteneaşte bivşugul. Şi întru aceastea spre mult iscusindu-se, nu să-nstreinează, nici întru venituri şi întru bivşuguri să-ngâmfează, nici de le-ar veni paguba să-nstreinează.

CAP 7.

Deci lucrul creştinătăţii acesta este: Gustarea adevărului, mâncare şi băutură dintru adevăr, tot [mereu] a mânca şi a bea, prin puteare şi prin lucrare. Precum de ar fi un izvor, şi fiind cinevaşi acolò însătoşând, ar începe a bea, apoi la jumătate l-ar zmâcì cinevaşi pre dânsul, şi nu i-ar da a să sătura precât va, deci mai mult să aprinde gustând din apă, şi o caută mai cu sârguinţă: aşa şi pre cea Duhovnicească o gustă cinevaşi, şi să-npărtăşaşte hranii céiĭ Cereşti, apoi printre jumătate[2] să strânge şi nu-i dă lui nimenea a să sătura.

---

[1] Cf. Fac. 3, 5. (N. ed.)

[2] „Printre jumătate”: ἐν τῷ μεταξὺ, în acest răstimp, între timp. (N. ed.)

CAP 8.

Întrebare:

Pentru ce nu-i dă a să sătura?

Răspundere:

O ştie Domnul neputinţa omului, cum că îndegrabă să înnalţă, pentru aceasta o strânge şi face slobozire a să iscusi şi a să arunca omul. Pentru că de priimeşti puţân şi nu te ţine pre tine nimenea, ci te-ngâmfezi, cu cât mai vârtos deaca ţ'ar fi dat ţie cinevaşi deodată a te sătura, nu te-ar fi fost ţânut? Ci Dumnezeu neputinţa ştiindu-o, te orânduiaşte pre tine în scârbe, pentru ca să fii smerit şi mai sârguialnic spre a-l căuta pre Dumnezeu. Pentru că în lume oareş-carele sărac, aflând o pungă de aur, din uşorătate de ar fi început a propovedui: Aflat-am, aflat-am o pungă, sântu bogat – atuncea dintru vestire ar fi auzât cela ce o au pierdut-o, şi o ar fi luat-o pre aceasta. Alt bogat să-ngâmfă, şi-i lovi cu călcâiul, şi-i începu pre toţi a-i ocărî, şi a să-nnălţa asupra unora; deci auzând împăratul, le prădă averile acestuia. Aşa şi întru cea Duhovnicească, puţână odihnă de gustă unii, nu ştiu a o cârmui, ci o pierd şi pre aceaia pre carea o luară. Pentru că îi ispiteaşte pre dânşii păcatul, şi mintea lor o întunecă.

CAP 9.

Întrebare:

După facerea cercetării darului, cum cad unii? Au nu mult mai slab să arată satana? Pentru că unde e zioa, cum poate noaptea a fi?

Răspundere:

Nu că să stânge darul sau este slab, ci pentru ca singura-stăpânirea ta şi slobozeniia să să ispitească unde să abate, îi face slobozire răotăţii. Şi iarăşi tu, cu voirea apropiindu-te la Domnul, îl îndemnezi a te cerceta pre tine darul. De vreame că cum este scris: «Du-

hul să nu-l stângeţi»[1], deaca acela nestins este şi luminos? Ci tu cu a ta voire lenevindu-te, şi neglăsuind-împreună, te stângi desprè Duhul. Aşijderea grăiaşte: Nu-l scârbireţi pre Duhul cel Sfânt întru carele v'aţi pecetluit în zioa izbăvirii.[2] Vezi cum că întru voirea ta zace şi întru singura-stăpânirea ta, a-l cinsti ádecă pre Duhul cel Sfânt şi a nu-l scârbi. Iară eu îţi grăescu ţie cum că şi cu creştinii cei desăvârşiţi, cu cei robiţi şi îmbătaţi întru bunătate, singura-stăpânirea iaste împreună; pentru aceasta cu întuneareci de răotăţi fiind ispitiţi, să abat cătră bunătate.

CAP 10.

Precum când ar fi oareşcarii vredniciiárnici şi bogaţi şi blagoródnici, şi aceştea cu a lor voire şi aleagere o ar părăsi-o bogăţiia şi blagoródiia lor şi vredniciile, şi s'ar duce, şi s'ar înbrăca cu haine sărăceşti şi zoioase, şi cu ocară în loc de slavă, şi ar fi ticăloşindu-se şi defăimându-se – aceasta iaste lăsată întru însa-voirea acestora. Iară eu îţi grăescu ţie cum că şi pre Apostolii cei desăvârşiţi întru dar, nu i-au oprit darul a face cealea ce ar fi vrut, singuri aceia oareşcare neplăcute darului a lucra. Pentru că firea noastră priimitoare iaste a binelui şi a răului, şi putearea cea protivnică îndemnătoare e, nu silnicitoare. Deci tu o ai singura-stăpânirea a te abate unde voeşti. Nu vezi că Petrul defăimat au fost, şi mergând Pavel l-au mustrat pre dânsul: [deci] şi unul ca acesta încă defăimat au fost. Şi Pavel, duhovnicesc fiind, dintru a sa voire pricire făcu împreună cu Varnava, şi întărâtându-se să despărţiră unul desprè altul. Şi iarăşi acestaşi zice: Voi, duhovniceştii, întăriţi-l pre unul ca acesta, socotindu-te pre sineţi, ca nu şi tu să fii ispitit.[3] Iată, duhovniceştii să ispitesc, pentru a fi împreună-petrecătoare încă singura-stăpânirea, şi vrăjmaşii zac deasupra pănă când sânt întru veacul acesta.

---

[1] 1 Thess. 5, 19. (N. ed.)
[2] Efes. 4, 30. (N. ed.)
[3] Gal. 6, 1. (N. ed.)

CAP 11.

Întrebare:

Nu putea a păcătui Apostolii de ar fi vrut, sau şi decât singura-voirea mai putearnic fusè darul?

Răspundere:

A păcătui nu putea, pentru că nici suferea, întru lumină fiind şi întru un dar ca acesta. Însă nu grăim cum că era slab darul întru dânşii, ci grăim cum că le face slobozire darul şi duhovniceştilor celor desăvârşiţi, a le avea voirile şi stăpânirea a face cealea ce voesc, şi a se abate unde voesc. Ci şi omeneasca firea aceasta neputincioasă fiind, are stăpânire, şi împreună fiind bunătatea, a să abate. Precum de ar fi unii îmbrăcaţi cu zea, cu platoşă şi cu arme, deaciiaşi dinlăuntru sânt întăriţi, şi vrăjmaşii nu vin asupra lor; sau vin, însă întru voirea lor iaste sau a le unelti armele, şi a să lupta şi a războì împrotiva vrăjmaşilor, şi biruinţile a le priimi; sau împreună a să-ndulci şi a avea pace împreună cu vrăjmaşii, şi a nu războì, macar de şi au arme. Aşa şi creştinii, cu putearea cea desăvârşâtă fiind îmbrăcaţi, şi armele ceale cereşti avându-le, de voesc, împreună să-ndulcesc cu satana, şi au pace cu el şi nu războesc. Pentru că firea iaste premenicioasă. Şi de voiaşte cinevaşi, să face fiiul lui Dumnezeu, or iarăşi, fiiul periciunii, pentru a fi împreună singura-stăpânirea.

CAP 12.

Alta iaste pentru pâine a povesti şi pentru masă, şi alta iaste a mânca şi a o priimi dulceaţa pâinii şi a să-nputernici toate mădulările. Alta iaste a zice cu cuvintele pentru băutura cea preadulce, şi alta iaste a mearge şi a scoate dintru singur izvorul, şi a să sătura dintru singura gustarea băuturii céiĭ preadulci. Alta iaste a povesti pentru războiu şi pentru pătimitorii cei viteaji şi războinici, şi alta iaste a mearge cinevaşi întru întrarmarea războiului, şi a să lovi cu vrăjmaşii, şi a întra şi a eşi, şi a lua şi a da, şi a le priimi biruinţele. Aşa şi întru ceaste Duhovniceşti: alta iaste prin cunoştinţă şi minte oareşcare a povesti cuvinte, şi alta iaste ca întru ipostas, şi cu lucrul,

şi întru adeverire, şi întru omul cel dinlăuntru şi în minte a o avea vistieriia, şi darul, şi gustarea, şi lucrarea Duhului Sfânt. Pentru că ceia ce grăesc cuvinte goale, să nălucează şi să-ngâmfează desprè mintea lor. Că cuvântul nostru, zice, şi propoveduirea nu e întru priincioasele cuvintele înţelepciunei ceştii omeneşti, ci întru dovedirea Duhului şi a puterii.[1] Şi iarăşi întru alt loc grăiaşte: Iară sfârşitul poruncirii iaste dragostea dintru inima cea curată, şi dintru ştiinţa cea bună, şi dintru credinţa cea nefăţarnică.[2] Unul ca acesta nu cade. Pentru că multora ce-l căutară pre Dumnezeu li se deşchise uşa, şi o văzură comoara, şi întrară întru aceasta. Şi cum fură întru bucurie, grăind: Aflat-am comoară – le-ncuè lor uşile, începură a striga şi a plânge şi a căuta: O comoară aflarăm, şi o pierdurăm. Pentru că cu orânduială să strânge darul, pentru ca mai cu mărime să-l căutăm. Pentru că comoara să arată spre chipul căutării.

CAP 13.

Întrebare:

De vreame că grăesc unii cum că după dar trecù neştineşi din moarte în viaţă, de poate cinevaşi, întru lumină fiind, gânduri spurcate a avea?

Răspundere:

Scris iaste cum că: Cu Duhul începând, întru trup acuma vă săvârşiţi[3]; şi iarăşi zice: Îmbrăcaţi-vă cu toată arma Duhului, pentru ca să puteţi voi a sta împrotivă spre meşteşugirile diavolului.[4] Spre un cuvânt, sânt doaă locuri: unde fiind s'au înbrăcat cu armele, şi unde fiind războiaşte către începătorii şi către stăpânii, întru lumină fiind, sau întru întunearec. Şi: Pentru ca să puteţi voi toate înfocatele săgeţile vicleanului a le stinge.[5] Şi iarăşi: Nu-l scârbireţi pre Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu.[6] Şi iarăşi: Cu neputinţă e ceia ce

---

[1] 1 Cor, 2, 4. (N. ed.)
[2] 1 Tim. 1, 5. (N. ed.)
[3] Gal. 3, 3. (N. ed.)
[4] Cf. Efes. 6, 11. (N. ed.)
[5] Efes. 6, 16. (N. ed.)
[6] Efes. 4, 30. (N. ed.)

odată s'au luminat şi l-au gustat darul lui Dumnezeu, şi s'au făcut părtaşi Duhului Sfânt, şi căzură, iarăşi a să-nnoi.[1] Iată, ceia ce s'au luminat şi au gustat, o leapădă[2]. Vezi cum că are voe împreună a glăsui cu Duhul, şi are voe a-l scârbi. Pentru că atot le ia armele, pentru ca să meargă la războiu şi să să lupte împrotiva vrăjmaşilor; atot s'au luminat, pentru ca să tăbărască asupra întunearecului.

CAP 14.

Întrebare:

Cum grăiaşte Apostolul: «De voiŭ avea-o toată cunoştinţa şi toată prorociia, şi de aş grăi cu limbile îngerilor, nu sântu nimica»[3]?

Răspundere:

Nu aşa sântem datori a-nţeleage, cum că nu este Apostolul nimica, ci către dragostea aceaia, carea iaste desăvârşită, aceastea mici sânt. Şi cela ce iaste întru măsurile aceastea, cade; iară cel carele o are dragostea, necăzut iaste. Iară eu îţi grăescu ţie cum că am văzut oameni carii s'au făcut întru toate darurile şi părtaşi Duhului, şi neajungând aceştea întru desăvârşita dragoste, căzură. Pentru că unul oareşcarele dintru cei blagoródnici lepădându-să, îşi vându toate averile sale, îşi slobozi robii, fiind înţelept şi cuminte; deci fusè preavestit pentru cinstita viaţă. Şi printre mijloc[4], trufindu-se de sineşi şi mândrindu-se, mai pre urmă au căzut întru curvii şi întru întuneareci de reale.

CAP 15.

Altul îşi-l deate trupul său în goană, şi fiind mărturisitoriu, după aceastea pace făcându-se, s'au slobozit, şi fusè numit[5]: pentru că tâmplele lui fură vătămate, fiindcă fusease afumat. Acesta dară proslăvindu-se şi chemându-se la rugăciuni, luând oareşcare roduri,

---

[1] Evr. 6, 4-6. (N. ed.)
[2] „O leapădă", gr. παραπίπτουσιν, „cad". (N. ed.)
[3] Cf. 1 Cor. 13, 1-2. (N. ed.)
[4] „Printre mijloc": ἐν τῷ μεταξὺ, între timp. (N. ed.)
[5] „Numit": gr. ὀνομαστός, renumit, vestit. (N. ed.)

le da copilului său; şi într'atâta îi fusè mintea lui, ca cum nu l-ar fi auzit cuvântul lui Dumnezeu niciodată. Altul îşi-l deate trupul său în goană şi fusè spânzurat şi sfăşiat, apoi băgat fusè în temniţă. Deci îi slujiia lui dupre credinţă oareşcarea fecioară călugăriţă, şi făcând obicinuire cu dânsa, fiind în temniţă, căzu în curvie. Vezi bogatul carele îşi vându averile sale, şi cela ce-şi deate trupul său spre mucenie, cum căzu?

CAP 16.

Şi altul oareşcarele pusnic înţelept, împreună fiind cu mine în casă şi împreună cu mine rugându-să, aşa era de bogat întru dar, cât rugându-să lângă mine a să umili, pentru că fierbea întru dânsul darul. Şi i s'au dat lui şi darul vindecărilor. Şi nu numai dracii îi gonea, ci şi pre cei legaţi cu mâinile şi cu picioarele, şi carii avea patimi cumplite, prin punerea mâinilor îi vindeca. După aceastea lenevindu-se, şi desprè lume proslăvindu-se, şi împreună îndulcindu-se întru sineşi, s'au trufit, şi au căzut întru singurile prea-adâncurile păcatului. Vezi, şi cela ce le avu darurile vindecărilor au căzut. Vezi cum că, mai nainte pănă a nu veni întru măsurile dragostei, cad. Pentru că cela ce au ajuns întru dragoste legat iaste şi îmbătat iaste; acesta înnecat iaste, şi robit iaste întru altă lume, ca unul ce pre firea sa nu o simte.

CAP 17.

Întrebare:

Ce iaste «Cealea ce ochiul nu le-au văzut, şi ureachea nu le-au auzit, şi pre inima omului nu s'au suit»?

Răspundere:

Întru vreamea aceaia, marii, şi drepţii, şi împăraţii, şi Prorocii, cum că vine Izbăvitoriul o ştiia. Iară cum că pătimeaşte, şi să răstigneaşte, şi sângele să va vărsa pre Cruce, nici au ştiut, nici au auzit; nici s'au suit pre inima lor, cum că va fi botezul focului şi al Duhului Sfânt; şi cum că în besearică să va aduce pâinea şi vinul – închipuirea trupului lui şi a sângelui; şi ceia ce să-npărtăşesc dintru

pâinea cea văzută, Duhovniceaşte trupul Domnului îl mănâncă. Şi cum că Apostolii şi Creştinii îl priimesc pre Mângăitoriul, şi sănbracă cu putearea cea dintru înnălţime, şi plini să fac de Dumnezeirea. Şi cum că împreună să vor închega[1] sufletele cu Duhul Sfânt, aceasta nu o ştiură Prorocii şi Împăraţii, nici s'au suit pre inima acestora. Pentru că acuma Creştinii într'alt fealiu să-nbogăţesc şi doresc întru Dumnezeire. Ci şi o bucurie şi o mângâiare ca aceasta având, supt frică sânt şi supt cutremur.

CAP 18.

Întrebare:

Supt care frică şi cutremur?

Răspundere:

A nu greşi ádecă întru cevaşi, ci împreună a glăsui cu darul. Precum de ar fi cinevaşi având comori, şi ar călători prin locuri unde sânt tâlhari. Deci să bucură pentru bogăţie şi pentru comoară, însă iaste supt frică, nu cumvaşi năpădind tâlharii să-l prade pre el. Şi ca unul ce îl ţine întru mâinile sale sângele său, aşa iaste. Pentru că iată întru ceaste văzute toţi ne lepădarăm, şi sântem streini şi neavători, şi lipsiţi de împărtăşirea cea trupească. Deci iată, trupul să află la rugăciune; datori sânt fraţii a vedea de împreună cu trupul glăsuiaşte şi mintea. Precum, cam mai de multe ori, meşteşúgnicii şi prăvăliiaşii trupul îl au legat întru meşteşug, aşijderea şi mintea, zioa şi noaptea. Deci tu cercetează-te pre sineţi: trupul strein din lumea aceasta avându-l, oare o ai şi mintea afară din hotarul veacului acestuia, şi nu eşti răvărsat în lume? Pentru că fieştecarele, mirean, sau ostaş, sau negustoriu, unde îl are trupul, acolò o are şi mintea legată, şi acolò îi iaste lui comoara. Că scris este: Unde e comoara, acolò e şi inima.[2]

[1] În text: ѣнкєга. (N. ed.)
[2] Mt. 6, 21. (N. ed.)

CAP 19.

Deci mintea ta întru carea vistierie iaste? Oare toată cu totul cătră Dumnezeu iaste, sau nu? Iară de nu iaste, datori sânteţi mie a-mi spune ce este ce o împiiadecă? Atot, duhurile ceale vicleane sânt, satana şi dracii, mintea ţâindu-o şi sufletul împiedecându-l. Pentru că mult-împleticiosul diavolul, având sagnasíe şi trei-uşíi şi felnicie multă[1], le ţine păşunile sufletului şi gândurile, şi nu-l lasă drept a să ruga şi a să apropiia la Dumnezeu. Fiindcă firea aceasta împărtăşitoare iaste a dracilor şi a duhurilor vicleşugului, aşijderea şi a îngerilor şi a Duhului Sfânt. Besearică iaste a satanei, şi besearică e a Duhului Sfânt. Deci cercetaţi-o mintea voastră, fraţilor, căruia îi sânteţi părtaşi? Îngerilor or dracilor? A cui Besearică sânteţi? Lăcaşul lui Dumnezeu sau al diavolului? Inima cu a căruia comoară iaste plină, cu a darului sau cu a satanii? Deci ca o casă umplută de putoare şi de gunoiu să cuvine aceasta a să curăţi cu totul, şi a sănfrumsăţa, şi a să umplea de toată buna-mireazma şi de comori, pentru ca să vie Duhul Sfânt în locul satanii, şi să să odihnească întru sufletele Creştinilor.

CAP 20.

Însă nu îndatăşi cinevaşi cuvântul lui Dumnezeu auzându-l, iată s'au făcut al părţii céiĭ bune. Pentru că deaca îndată cu auzirea s'ar fi făcut al părţii céiĭ bune, nu ar fi mai fost lupte, sau vremile războaelor, sau călătoriia; ci fără de trudă, de numai ar fi auzât, ar fi venit întru odihnă şi întru desăvârşâtele măsuri. Însă nu sânt lucrurile aşa: pentru că voia omului o rădici, aceasta grăindu-o, şi pre protivnica războitoarea putearea nu o grăeşti luptătoare a fi cu mintea. Iară noi aceasta o zicem, cum că cela ce aude cuvântul vine întru umilinţă, şi după aceasta darul strângându-să, dupre orânduială, spre folosul omului, întră întru pedepsirea şi întru iscusirea războiului, şi face luptare şi războiu cu satana, şi cu multă călătorie

---

[1] „Sagnasíe şi trei-uşíi şi felnicie multă”, gr. ἔχων μάγγανα καὶ τρίθυρα καὶ ποικιλίαν πολλήν: „având catapulte, şi uşi întreite, şi felurime multă”. Diavolul posedă un întreg arsenal de maşini de război, fortificaţii şi şiretlicuri pe care le foloseşte în războiul duhovnicesc. (N. ed.)

şi luptă le priimeaşte biruinţile şi să face Creştin. Pentru că deaca cinevaşi auzând numai, fără de trudă s'ar face al binelui, şi comediiaşii şi curvarii toţi vor a mearge întru împărăţie şi în viaţă. Ci nu o va da lor pre aceasta nimenea fără de trudă şi fără de luptă, de vreame că strâmtă iaste şi năcăjâtă calea. Prin această aspră cale şi a călători să cuvine, şi a suferi, şi a să scârbi, şi aşa a întra în viaţă.

CAP 21.

Pentru că de ar fi fost fără de trudă a îndrepta, nu ar fi mai fost leaspedea poticnirii şi piatra smintealii Creştinătatea, nici credinţă şi necredinţă. Şi îl faci deaciia şi pre omul legat, neabătut spre bunătate şi spre răotate. Pentru că celuia ce poate a să abate întru amândoaă părţile i s'au dat leagea, celuia ce singura-stăpânirea o are, a face războiu cătră putearea cea protivnică. Pentru că firii céiĭ legate nu-i zace leage. Pentru că nici soarelui, nici ceriului şi pământului i s'au orânduit leage. De vreame că zidirile dintru firea cea legată sânt, pentru aceasta nu să află nici supt cinste, nici supt muncă. Pentru că cinstea şi slava i s'au gătit celuia ce să abate spre bunătate. Iarăşi, şi gheena şi munca premenicioasei firii aceştiia s'au gătit, ceiia ce îl poate a-l fugi răul, şi cătră bunătate a să abate, şi cătră partea cea de-a dreapta. Iată îl grăeşti pre acesta dintru firea cea legată, deci pre omul cel bun nu-l faci vreadnic laudei. Pentru că cel din fire bun şi îmbunătăţât nu iaste vreadnic laudei, deşi iaste dorit; că nu e lăudat, deşi e dorit, cel carele nu e bun cu voirea. Pentru că acela iaste vreadnic de laudă, carele prin a sa sârguinţă, cu nevoinţă şi cu luptă, o priimeaşte bunătatea voirii céiĭ singurei-stăpânitoare.

CAP 22.

Precum când ar fi tabăra persilor şi tabăra râmleanilor, şi ar eşi dintru dânşii doi tineri întraripiţi, întocma cu putearea, şi ar face luptă, aşa putearea cea protivnică şi mintea o au întocma-cumpănirea una asupra altiia. Şi deopotrivă puteare are satana a-l îndemna şi a-l momi sufletul spre a lui voire; şi sufletul luptare are a grăi-împrotivă, şi a nu-l asculta întru nimica pre dânsul. Pentru că îndemnătoare sânt amândoaă puterile, şi a răului şi a binelui, nu

silnicitoare. Deci unii voiri ca aceştiia i să dă sprijinirea cea Dumnezeiască, şi poate, luptându-se, a lua arme din ceriu şi prin aceastea a-l dezrădăcina şi a-l birui păcatul. Pentru că împrotivă a-i grăi păcatului sufletul poate, iară fără de Dumnezeu a birui sau a-l dezrădăcina răul, nu poate. Iară ceia ce-l grăesc păcatul a fi ca un uriaş viteaz şi sufletul ca un copil, rău grăesc. Pentru că de sânt lucrurile aşa neaseamenea, ca un uriaş păcatul şi ca un prunc sufletul, nedrept iaste puitoriul de leage dându-i omului leage a face luptă cu satana.

CAP 23.

Iară aceasta iaste temeliia căii céii către Dumnezeu, a călători ádecă cu răbdare multă, cu nădeajde, cu smerită-cugetare, cu sărăciia Duhului, cu blândeaţe în calea vieţii. Şi prin aceastea poate cinevaşi a o căştiga dreptatea întru sineşi. Iară dreptatea îl grăim pre singur Domnul. Pentru că poruncile aceastea aşa fiind poruncitoare, sânt ca nişte mile[1] stătătoare şi seamne ale căii céiĭ împărăteşti, aceiia ce-i duce în sus pre ceia ce călătoresc întru cetatea cea cerească. Că zice: Fericiţi cei săraci cu Duhul, fericiţi cei blânzi, fericiţi cei milostivi, fericiţi făcătorii de pace.[2] Pre aceasta o au zâso creştinătate. Iară deaca cinevaşi pre calea aceasta nu călătoreaşte, s'au rătăcit întru necăinicie[3], şi rea temelie unelteaşte. Slavă îndurărilor Părintelui, şi a Fiiului, şi a Duhului Sfânt în veaci, Amin.

---

[1] „Mile”: borne, pietre care indică numărul de mile (pietre „kilometrice”). (N. ed.)
[2] Mt. 5, 3 şi urm. (N. ed.)
[3] „Necăinicie”, gr. ἀνοδίᾳ, „lipsă de cale”, cale impracticabilă. (N. ed.)

CUVÂNT 28.

O prescrie şi o tânguiaşte cuvântul acesta primejdiia sufletului, cum că, pentru păcatul, Domnul nu lăcuiaşte întru dânsul. Şi pentru Ioann[1] Botezătoriul, cum că nici unul între născuţii muerilor iaste mai mare decât dânsul.

CAP 1.

Precum măniindu-se Dumnezeu odinioară pre jidovi, deate Ierusalimul într'arătare vrăjmaşilor, şi-i domnea pre ei ceia ce-i urea pre ei, şi nu mai era acolò sărbătoare, nici prinos, aşa şi pre suflet măniindu-se, pentru călcarea poruncii, îl deade pre el vrăjmaşilor dracilor şi patimilor. Şi aşa, rătăcindu-l pre dânsul desăvârşit, îl prăpădiră; şi nu mai era acolò nici sărbătoare, nici tămâiare, nici prinos printr'însul Dumnezeului înnălţându-se, înmulţându-se întru căile seamnelor lui fiarăle ceale cumplite, şi jâganiile duhurilor vicleşugului într'însul sălăşluindu-se. Şi precum o casă de nu-l va avea pre stăpânul lăcuind, cu întunearec şi cu ocară şi cu necinste să înbracă, şi de zoae şi de gunoae să umplu, aşa şi sufletul, carele nu-l are pre stăpânul său împreună cu îngerii dănţuind întru dânsul, de întunearecul păcatului şi de ruşinea patimilor şi de toată ocara să umple.

CAP 2.

Vai căii, de nu umblă nimenea întru dânsa, nici îl aude într'însa glasul omului, pentru că sălăşluire iaste a fiarălor. Vai sufletului, când nu va călători într'însul Domnul, şi de glasul lui să fugă dintr'însul Duhovniceştile fiarăle vicleşugului. Vai casii, când stăpânul nu lăcuiaşte într'însa. Vai pământului, când nu-l are pre plugariul carele îl lucrează pre dânsul. Vai corabiei, când nu-l are pre cârmuitoriul, că de valurile şi de viforul mării purtată fiind, să prăpădeaşte. Vai sufletului, când nu l-ar avea pre Hristos, adevăratul cârmuitoriul într'însul, că întru marea amărăciunii întunearecului fiind, şi de valul patimilor învălurindu-se, şi dela duhurile ceale reale înviforându-să, sfârşâtul pierzarea o agoniseaşte. Vai sufletului, când nu l-ar avea pre Hristos, carele cu deadinsul îl

---

[1] În text, aci şi în continuare: ιωαннъ. (N. ed.)

lucrează pre dânsul, pentru ca să poată a le aduce roadele ceale bune ale Duhului, pentru că fiind pustiiu şi plin de spini şi de ciuline, sfârşitul arderea focului o agoniseaşte. Vai sufletului, când nu l-ar avea pre Hristos, stăpânul lui, lăcuitoriu întru dânsul, pentru că pustiiu fiind şi plin de putoarea patimilor, conac este al răotăţii.

CAP 3.

Pentru că precum plugariul, când mearge a-l lucra pământul, trebuinţă e unealtele şi hainele spre lucrare a le lua, aşa şi Hristos, cerescul împăratul şi adevăratul plugariul, venind cătră omenirea cea pustiită de răotate, cu trupul îmbrăcându-se, şi ca o unealtă Crucea ţâindu-o, pre sufletul cel pustiiu îl lucrằ. Şi le-au luat dintr'însul ciulinile şi spinii duhurilor celor vicleane, şi neghinile păcatului le-au plivit, şi toată buruiana păcatelor lui cu focul le arse. Şi aşa lucrându-l pre dânsul cu lemnul Crucii, răsăditu-l-au într'însul raiul cel preafrumos al Duhului, toată roada cea dulce şi dorită ca stăpânului Dumnezeului aducându-o.

CAP 4.

Şi precum în Eghípet în trei zile întunearec făcându-se, fiiul pre tatăl nu-l vedea, nici frate pre frate, nici priiatenul pre priiatenul cel adevărat, întunearecul pre dânşii acoperindu-i – aşa Adam, porunca călcându-o, şi căzând dintru slava cea mai dinnainte, şi supt duhul lumii făcându-se, şi acoperemântul întunearecului viind în sufletul lui, dela dânsul pănă la Domnul, Adamul cel mai de pre urmă, pre adevăratul Părintele cel ceresc nu-l văzu, şi [nici] pre maica cea bună şi milostivă, darul Duhului, şi pre dulcele şi doritul fratele, pre Domnul, şi pre priiatenii şi adevăraţii îngerii cei sfinţi, cu carii împreună să bucura dănţuind şi prăznuind. Şi nu numai pănă la Adamul cel mai de pre urmă, ci încă şi acuma, preste carii nu au răsărit soarele dreptăţii Hristos, şi ale cărora nu să deşchisără ochii sufletului, dela lumina cea adevărată luminându-se, supt acelaşi întunearec al păcatului încă sânt, aceaiaşi lucrare a poftelor avându-o; supt aceaiaşi muncă zăcând, încă pre ochii cei carii îl văd pre Părintele neavându-i.

CAP 5.

Pentru că aceasta iaste datoriu a o cunoaşte fieştecarele, cum că sânt ochi mai dinlăuntru de ochii aceştea, şi iaste ureache mai dinlăuntru de ureachea aceasta. Şi precum ochii aceştea trupeaşte îl văd şi-l socotesc obrazul priiatenului sau a iubitului, aşa şi ochii vreadnicului şi credinciosului suflet, cu lumina cea Dumnezeiască luminându-se, Duhovniceaşte îl văd şi-l socotesc pre adevăratul priiatenul, şi preadulcele, şi preadoritul mirele, pre Domnul, dela închinatul Duhul sufletul strălucindu-se. Şi aşa preadorita şi singura negrăita frumuseaţea cu mintea văzându-o, spre líbov Dumnezeesc să răneaşte, şi întru toate bunătăţile Duhului să-ndreptează; şi aşa, nehotărâtă şi nelipsită dragoste agoniseaşte către Domnul cel dorit de dânsul. Ce e dară mai fericit decât pururea-veacinicul glasul acela, Ioann arătându-l înnaintea ochilor pre Domnul şi grăind: «Iată mieluşălul lui Dumnezeu, cela ce rădică păcatul lumii»[1]?

CAP 6.

Cu adevărat, între născuţii muerilor nimenea-i mai mare decât Ioann Botezătoriul[2], pentru că împlinirea iaste a tuturor Prorocilor. Şi toţi au prorocit pentru Domnul, de departe arătându-l pre dânsul cum că are să vie. Iară el, prorocind pentru Mântuitoriul, îl arăta lângă ochii tuturor, strigând şi grăind: Iată mieluşelul lui Dumnezeu. Ce dulce şi frumos glasul celuia ce drept îl arată pre cel propoveduit de dânsul: Nici unu-i mai mare decât Ioann între născuţii muerilor, iară cel mai mic întru împărăţiia Ceriurilor mai mare decât acesta iaste.[3] Apostolii cei născuţi de sus dela Dumnezeu, carii pârga mângăitoriului Duhului o luară, pentru că aceştea împreună-judecători şi împreună-şăzători a fi să-nvredniciră, aceştea izbăvitorii oamenilor să făcură. Îi găseşti pre dânşii marea puterilor celor vicleane despicându-o, şi pre sufletele ceale crezătoare trecându-le. Îi găseşti pre dânşii plugari, viia sufletului lucrându-o. Îi găseşti pre dânşii nuni, sufletele lui Hristos mirease făcându-le:

---

[1] Io. 1, 29. (N. ed.)
[2] Mt. 11, 11. (N. ed.)
[3] Ibid.

Pentru că v'am logodit, zice, pre voi cu un bărbat.[1] Îi găseşti pre dânşii dându-le viaţă oamenilor. Şi, deodată-prost, îi aflii pre dânşii în multe părţi şi în multe chipuri Duhului slujindu-i. Acesta dară este micul cel mai mare decât Ioann Botezătoriul.

CAP 7.

Că precum plugariul, păreachea boilor ţâindu-o, îl lucrează pământul, întru acestaşi chip şi Domnul Iisus, bunul şi adevăratul plugariu, doi Apostoli înjugând, i-au trimis pre ei, cu dânşii lucrându-l pământul ascultătorilor şi al crezătorilor întru adeverinţă. Însă şi pre aceasta a o zice este cu vrednicie, cum că nu e întru singur cuvântul auzului împărăţiia lui Dumnezeu şi propoveduirea Apostolilor, precum ar şti neştineşi cuvinte şi altoraşi le-ar povesti; ci întru putearea şi întru lucrarea Duhului iaste împărăţiia. Pentru că aceastea le-au pătimit şi fii[i] Israilteanilor, scripturile pururea cugetându-le, ca când şi pentru Domnul cugetarea avându-o: şi pre singur adevărul nepriimindu-l, moştenirea aceasta altora o dădură. Aşa şi ceia ce le povestesc altora cuvintele Duhului, ei cuvântul întru puteare neavându-l, altora o dau moştenirea. Slavă Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci, Amin.

[1] Cf. 2 Cor. 11, 2. (N. ed.)

CUVÂNT 29.

Dupre îndoit chip orânduialele darului întru neamul omenirii le lucrează Dumnezeu. Vrând rodurile eiĭ întru dreaptă judecată iarăşi a le ceare.

CAP 1.

Înţelepciunea lui Dumnezeu, nemărginită fiind şi necuprinsă, cu necuprindere şi cu neurmare orânduialele darului întru neamul omenirii le lucrează prin fealiuri de chipuri, spre ispitirea voirii céiĭ singurei-stăpânitoare, pentru ca să fie arătaţi ceia ce dintru toată inima îl iubesc pre dânsul, şi carii toată primejdiia şi durearea o sufere pentru Dumnezeu. Pentru că pre unii mai înnainte îi întâmpinează harurile şi darurile Duhului Sfânt. Împreună îndată, cum să apropie cu credinţă şi cu cearere, fără de trude, şi fără de sudori, şi fără de osteneale, uneori în lume fiind încă, Dumnezeu le dă darul; nu îndeşărt, nici fără de vreame, nici fieştecum, ci prin oareşcarea înţelepciune negrăită şi necuprinsă, spre a să ispiti aleagerea şi voia cea singură-stăpânitoare a celora ce îndegrabă îl dobândiră darul cel Dumnezeesc, de o simţiră facerea de bine şi bunătatea carea să făcu către dânşii, şi dulceaţa lui Dumnezeu, dupre asămănarea darului celui [priimit] fără de ostenealele lor. Căruia învrednicindu-se, datori sânt sârguinţă, şi alergare, şi nevoinţă, şi pre cea din voire şi din aleagere a dragostei roadă a o arăta, şi răsplătirea darurilor a o răsplăti; ádecă cu totul pre sineşi daţi întru dragostea Domnului dându-se, şi pre singura voirea acestuia săvârşându-o, şi dintru toată poftirea cea trupească desăvârşit despărţindu-se.

CAP 2.

Iară unora, şi depărtându-se din lume, şi lepădându-se de veacul acesta, dupre evanghelie, fiind şi întru multă răbdare a rugăciunei, şi a postului, şi a sârguirii, şi ale celoralalte fapte bune, nu îndată Dumnezeu le dă darul şi odihna şi veseliia Duhului, îndelung-răbdând spre dânşii, şi dăruirea oprindu-o. Şi aceasta nu îndeşărt, nici fără de vreame, nici fieştecum, ci cu oareşcarea negrăită înţelepciune, spre ispitirea voirii céiĭ singurei-stăpânitoare, pentru ca să

vază de credincios şi adevărat îl socotiră pre Dumnezeul carele s'au făgăduit a le da celora ce cer, şi celora ce bat a le deşchide uşa vieţii. Pentru ca să vază şi după ce-i crezură dintru adeverinţă cuvântului lui, de petrec până în sfârşit întru adeverinţa credinţei şi a sârguinţei, căutând şi cerşând. De nu, urându-li-se şi obosindu-se, să vor întoarce, şi întru necreadere căzând şi deznădăjduindu-se, vor fi nebăgători de seamă, nerăbdând până în sfârşit, pentru sorocirea anului şi pentru cercarea voirii şi a aleagerii.

CAP 3.

Pentru că cela ce nu ia îndegrabă, prin sorocirea şi îndelungata răbdarea lui Dumnezeu, mai mult să aprinde, şi mai mult le pofteaşte bunătăţile ceale Cereşti. Şi mai multă dorire, şi sârguinţă, şi alergare, şi nevoinţă, şi toată aşăzarea bunătăţii, şi flămânzire, şi însătoşare spre bunătate în toate zilele adaogă; netrândăvindu-se desprè gândurile răotăţii, desprè cealea ce sânt împreună cu sufletul, şi întru nebăgare de seamă, şi întru nesuferire, şi întru deznădăjduire neabătându-se. Sau iarăşi, cu pricina răbdării céiĭ îndelungatei, întru slăbănogire pre sineşi să să deae, uneltind un gând ca acesta, ca cum că: «Tot cândvaşi darul lui Dumnezeu îl voiŭ priimi», şi deaicea întru lenevire desprè răotate furându-se. Ci precât însuşi Domnul, prin sorocire, îndelungat rabdă spre dânsul, credinţa şi dragostea voirii acestuia ispitindu-o, el mai iute, şi mai cu dureare, şi fără de lipsire, şi fără de a i se urî datoriu iaste a-l căuta darul lui Dumnezeu: odată crezând, şi adeverind pre sineşi, cum că Dumnezeu nemincinos şi adevărat iaste, făgăduindu-se a-l da darul său celora ce-l cer cu credinţă, până în sfârşit, întru toată răbdarea.

CAP 4.

Pentru că sufletelor celor credincioase, credincios şi adevărat să socoteaşte Dumnezeu, şi [ele] pecetluiră cum că adevărat iaste, dupre cuvântul cel adevărat. Cu urmare dară mai-naintei-grăitei cugetării credinţei, ispitesc pre sineşi întru ce au lipsire cât desprè partea lor: sau din osteneală, sau din nevoinţă, sau din sârguinţă, sau din credinţă, sau din dragoste, sau dintru ceaialaltă alcătuire a faptelor celor bune. Şi întru toată adeverinţa supţiretăţii ispitirea făcându-o,

să silesc câtă le e putearea şi să sugrumă[1] întru buna-plăcearea Domnului; odată crezând, cum că Dumnezeu, fiind adevărat, nu le va face lipsite pre dânsele de darul Duhului, de vor petreace pănă în sfârşit întru cea cătră dânsul prin toată sârguinţa slujire şi aşteptare. Ci să vor învrednici darului celui ceresc ca fiind încă în trup, şi viaţa cea veacinică o vor dobândi-o.

CAP 5.

Şi aşa o pornesc toată dragostea lor cătră Domnul, de toate lepădându-se, şi singur pre acesta întru multă dorire şi flămânzire şi însătoşare aşteptându-l. Şi odihna şi mângăiarea darului totdeauna nădăjduindu-o, şi întru nimica a lumii aceştiia mângâindu-se, şi odihnindu-se, şi legându-se de bună voe. Ci totdeauna gândurilor cestor materialnice grăindu-le împrotivă, ajutorinţa şi sprijinirea Dumnezeului numai o aşteaptă; când[2] cu sufletele ceale ce au priimit o sârguinţă, şi o voire, şi o răbdare ca aceasta, singur Domnul iată iaste împreună într'ascuns, şi le ajută, şi le păzeşte, şi pre fieştecarea roadă a bunătăţii o întăreaşte. Macar de şi sânt întru trudă şi întru scârbă, de şi întru cunoştinţa adevărului şi întru arătarea sufletului încă nu l-au priimit darul Duhului, şi odihna harului celui Ceresc, şi întru adeverire nu o simţiră pre aceasta, pentru negrăita înţelepciunea lui Dumnezeu, şi pentru nepovestitele [lui] judecăţi, prin fealiuri de chipuri pre sufletele ceale credincioase ispitindu-le, şi privind cătră dragostea cea din voire şi din aleagere. Pentru că hotară sânt, şi măsuri, şi popasuri a voirii céiĭ singurei-stăpânitoare, şi a iubirii voii[3], şi a dragostei céiĭ spre toate sfintele poruncile acestuia câtă e putinţa. Şi aşa, măsura dragostei şi a datoriei lor sufletele împlinindu-o, împărăţiei şi vieţii céiĭ veacinice să-nvrednicesc.

CAP 6.

Pentru că «drept iaste Dumnezeu, şi dreapte-s judecăţile lui»[4], şi «făţărnicie la el nu iaste»[1]. Ci după chipul facerilor de bine – or tru-

[1] „Să sugrumă”: înţeles metaforic: „îşi pun zăbală”, „se constrâng”. (N. ed.)
[2] „Când”, gr. ὁπότε: întrucât, fiindcă. (N. ed.)
[3] „A iubirii voii”, gr. τοῦ θελήματος τῆς ἀγάπης: „a voirii de a iubi”. (N. ed.)
[4] Ps. 118, 137. (N. ed.)

peşti, or sufleteşti, or a cunoştinţei, or a priceaperii, or a socotinţei, ceale ce şi înlăuntru întru firea oamenilor Dumnezeu prin fealiuri de chipuri le-au pus – pre fieştecarele judecându-l, rodurile faptei céiĭ bune le va ceare, şi dupre vrednicie îi va răsplăti fieştecăruia dupre lucrurile lui[2]. Şi cei tari, tare să vor ispiti. Că cel vreadnic milii iaste ertat. Şi Domnul grăiaşte: «Sluga carea o cunoscù voia Domnului său şi nu găti, nici făcu spre voia acestuia, bătut va fi multe; iară cela ce nu o cunoscu, făcu însă vreadnice de rane, bătut va fi puţine. Şi fieştecăruia căruia i s'au dat mult, mult să vă ceare dela dânsul; şi căruia mult i-au pus, mai mult vor ceare dela dânsul». [3] Iară cunoştinţa şi priceaperea să o-nţelegi prin fealiuri de chipuri: or dupre Cereasca dăruirea şi darea Duhului, or dupre fireasca urmarea înţeleagerii, sau a socotinţei şi a pedepsirii céiĭ prin Dumnezeeştile scripturi. Pentru că dela fieştecarele să vor ceare roadele faptei céiĭ bune, după măsura celor dela Dumnezeu către dânsul făcutelor facerilor de bine – or fireşti, or din darul cel Dumnezeesc fiindu-i date. Deci fără de răspundere iaste tot omul la Dumnezeu în zioa judecăţii. Pentru că dela fieştecarele dupre cât le cunoscu rodurile credinţei, şi ale dragostei, şi ale toatei faptei céiĭ bune céiĭ către dânsul, dintru aleagere şi din voire, i să va ceare răsplătirea – or prin auzire, sau niciodată cuvântul lui Dumnezeu auzându-l.

CAP 7.

Pentru că privind sufletul cel credincios şi iubitoriu de adevăr spre veacinicile bunătăţile ceale învistierite drepţilor, şi spre negrăita facerea-de-bine a Dumnezeescului darului celuia ce va a veni, nevreadnic să socoteaşte pre sineşi, şi sârguinţa şi osteneala şi truda sa, către nepovestitele făgăduinţele Duhului. Acesta iaste săracul cu Duhul pre carele Domnul îl fericeaşte. Acesta iaste cel carele flămânzeaşte şi însetoşază de dreptate. Acesta iaste cel sfărâmat cu inima. Ceia ce priimesc o voire ca aceasta, şi sârguinţă, şi osteneală, şi dorire a bunătăţii, şi rămân întru aceasta până în sfârşit, viaţa şi împărăţiia cea veacinică a o dobândi dintru adeverinţă vor

[1] Rom. 2, 11. (N. ed.)
[2] Cf. Rom. 2, 6. (N. ed.)
[3] Lc. 12, 47-48. (N. ed.)

putea. Deci să nu să-nnalţe vreunul din fraţi asupra fratelui, şi să nu sporească-înnainte spre mândrie, fiind furat desprè răotate, precum că «Iată eu amu dar Duhovnicesc». Pentru că aceastea a le cugeta Creştinilor nu le iaste cu vrednicie. Pentru că ce va face cea de mâine aceluia, nu ştii. Şi în ce fealiu e sfârşitul aceluia, şi în ce fealiu al tău, nu ştii. Ci fieştecarele de sineşi luând aminte, ştiinţa[1] sa totdeauna să o ispitească, şi lucrul inimii sale să-l cearce, ce feal de sârguinţă şi nevoinţă are mintea cătră Dumnezeu? Şi privind cătră desăvârşâta ţânta slobozeniei, şi a nepătimirei, şi a sălăşluirei Duhului, necontenit să alearge, şi fără de pregetare, întru nici un dar sau şi îndreptare adeverindu-se. Slavă şi închinăciune Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci, Amin.

[1] Gr. συνείδησιν, conştiinţa. (N. ed.)

CUVÂNT 30.

Dela Duhul Sfânt i să cuvine a să naşte sufletul carele va a întra întru împărăţiia lui Dumnezeu; şi prin carele chip aceasta s'ar face.

CAP 1.

Cei carii îl aud cuvântul, lucrarea cuvântului sânt datori a o arăta întru sufletele sale. Pentru că cuvântul lui Dumnezeu nu este cuvânt deşert, ci lucrare are, carea întru suflet să face. Că pentru aceasta şi lucrare să grăiaşte, pentru ca şi lucrare să să afle întru cei carii îl aud. Să-l deae dară Domnul lucrul adevărului întru ceia ce-l aud, pentru ca cuvântul roditoriu să să afle întru noi. Că precum umbra îl mai-neaintează[1] trupul, şi umbra pre trupul îl închipuiaşte, şi trupul este adevărul, într'acestaşi chip şi cuvântul ca o umbră iaste a adevărului lui Hristos, şi-l mai-înnaintează cuvântul pre adevărul. Părinţii cei de pre pământ dintru firea lor îi nasc fii[i], dintru trupurile lor şi din suflet; şi născându-se, cu toată sârguinţa cu deadinsul îi pedepsesc, ca pre născuţii lor, până ce s'ar face bărbaţi desăvârşiţi, şi moşteani, şi moştenitori. Pentru că părinţilor, dintru început, gândul şi toata-sârguinţa să face spre a naşte fii şi a avea moştenitori. Şi de nu ar fi fost născut, preamare măhnire şi dureare ar fi fost avut. Întrucât iarăşi, născând, avură bucurie: ci să bucură şi rudeniile şi vecinii.

CAP 2.

Întru acestaşi chip şi Domnul nostru Iisus Hristos, pentru cea a omului mântuire grijindu-se, toată orânduiala şi sârguinţa o săvârşi dintru început, prin părinţi, prin Patriarşi, prin leage şi prin Proroci. Mai pre urmă şi singur viind, şi ruşinea Crucii defăimându-o, moarte suferi. Şi toată truda şi sârguinţa lui aceasta să făcu, pentru ca să nască dintru sineşi, din firea sa, fii dela Duhul, binevoind născuţi a fi de sus, dintru a sa Dumnezeire. Şi precum părinţii aceştea, de nu vor naşte, să măhnesc, aşa şi Domnul, neamul oamenilor ca pre un al său chip iubindu-l, vrutu-i-au pre dânşii a-i naşte dintru sămânţa

[1] Precede. (N. ed.)

Dumnezeirii sale. Orcarii dară nu vor vrea a veni cătră o naştere ca aceasta, şi din pântecele Duhului Dumnezeirii a să naşte, priimeaşte Hristos măhnire multă, pătimind pentru dânşii şi răbdând pentru ca să-i mântuiască pre aceştea.

CAP 3.

Pentru că voiaşte Domnul toţi oamenii naşterii aceştiia a sănvrednici, că pentru toţi au murit, şi pre toţi întru viaţă i-au chemat. Iară viaţa iaste naşterea cea de sus dela Dumnezeu. Pentru că fără de aceasta sufletului a vieţui îi este cu neputinţă, precum grăiaşte Domnul: De nu să va naşte cinevaşi de sus nu poate a o vedea împărăţiia lui Dumnezeu.[1] Întrucât iarăşi, câţi îi cred Domnului, şi apropiindu-se să-nvrednicesc naşterii aceştiia, pricinuesc bucurie şi veselie mare în ceriuri părinţilor celora ce i-au născut. Şi toţi Îngerii şi puterile ceale sfinte să bucură cu sufletul cel ce s'au născut din Duhul şi s'au făcut Duh. Pentru că trupul acesta asămănare iaste a sufletului, iară sufletul Icoană iaste a Duhului. Şi precum trupul fără de suflet mort este, neputând a lucra nimica, aşa fără de sufletul cel ceresc, fără de Duhul cel Dumnezeesc mort este desprè împărăţie sufletul, neputând a lucra nimica dintru ceale ale lui Dumnezeu fără de Duhul.

CAP 4.

Că precum scriitoriul-de-icoane[2] ia aminte spre faţa Împăratului şi scrie, şi când înnainte ar fi faţa Împăratului, privind spre acesta carele o scrie, lesne şi bine acela o zugrăveaşte icoana, iară când ş'ar întoarce faţa, nu poate a o scrie, pentru a nu privi aceasta spre cela ce o scrie – întru acestaşi chip şi bunul zograful Hristos, celora ce-i cred lui, şi privesc totdeauna spre dânsul, drept îl zugrăveaşte dupre chipul său pre omul cel ceresc, dintru Duhul său, dintru ipostasul negrăitei luminei sale scrie icoană cerească, şi-i dă eiĭ pre bunul şi frumosul Mirele eiĭ. Deci de nu priveaşte cinevaşi totdeauna cătră dânsul, toate cu vedearea trecându-le, nu o va scrie Domnul

[1] Io. 3, 3. (N. ed.)

[2] Gr. ὁ εἰκονογράφος, portretistul. (N. ed.)

Icoana lui dintru lumina sa. Deci ni să cuvine noaă a privi spre dânsul, crezându-i şi iubindu-l pre dânsul, toate lepădându-le şi privind către dânsul. Pentru ca scriindu-o cereasca Icoana sa, să o trimeaţă întru sufletele nóstre, şi aşa pre Hristos purtându-l, viaţă veacinică să luăm, şi de-aicea adeverindu-ne să ne odihnim.

CAP 5.

Precum banul aurului, de nu-l va lua şi de nu se va-nchipui înlăuntru chipul cel împărătesc, nici spre neguţătorie mearge, nici întru vistieriile Împăratului să pune, ci iaste lepădat, aşa şi sufletul, de nu-l va avea chipul Duhului celui Ceresc, întru lumină negrăită pre Hristos închipuit într'însul, nu este treabnic întru comorile ceale de sus, şi desprè neguţătorii cei buni ai Împărăţiei, desprè Apostoli, lepădat să face. Pentru că cel carele fusè chemat, şi nu fusè îmbrăcat cu îmbrăcămintea nunţii, ca un strein afară fusè lepădat, întru întunearecul cel strein, chipul cel ceresc nepurtându-l. Pentru că acesta este semnul şi sígnul[1] Domnului înlăuntru în suflete pecetluindu-se, fiind Duhul luminei céiĭ negrăite. Şi precum mortul netreabnic şi cu totul netrebuitoriu iaste celor de acolò, pentru aceasta îl şi scot pre dânsul afară din cetate şi îl astrucă, aşa şi sufletul carele nu o poartă cereasca icoana luminei céiĭ Dumnezeeşti, pre viaţa sufletului, ca un netreabnic şi cu totul lepădat este. Pentru că nu este trebuitoriu întru cetatea aceaia a sfinţilor sufletul cel mort, carele nu poartă luminat şi Dumnezeesc Duh. Că precum în lume viaţa trupului este sufletul, aşa şi întru veacinica şi cereasca lume viaţa sufletului este Duhul Dumnezeirii.

CAP 6.

Deci i să cuvine celuia ce caută, a creade şi a să apropiia la Domnul, şi a-l ruga ca să-l priimească de-aicea pre Duhul cel Dumnezeesc. Pentru că aceasta iaste viaţa sufletului. Şi pentru aceasta o au făcut-o venirea Domnul, pentru ca viaţa de-aicea să o deae sufletului, pre Duhul său. Că până când, zice, o aveţi lumina creadeţi

[1] Gr. τὸ σημεῖον καὶ σίγνον, semnul şi pecetea. (N. ed.)

întru lumină; vine noaptea când mai mult nu mai puteţi a lucra.[1] Deci deaca cinevaşi nu o au căutat-o de-aicea şi nu o au luat-o viaţa sufletului, Dumnezeiasca lumina Duhului, când va eşi din trup, întru locurile ceale de-a stânga ale întunearecului iată să despărţeaşte, neîntrând întru Împărăţiia ceriurilor, întru gheenna sfârşitul avându-l împreună cu diavolul şi cu îngerii lui. Sau precum aurul sau argintul, când s'ar băga în foc, mai curat şi mai iscusit să face, şi nu poate nimica a-l premeni pre el, ádecă leamnele sau iarba, pentru că pre toate le mănâncă pre cealea ce să apropie la dânsul, pentru că să face foc, aşa şi sufletul, petrecând întru focul Duhului şi întru lumina cea Dumnezeiască, nu va pătimi vreun rău desprè nici unul dintru duhurile ceale vicleane. Şi deşi s'ar apropiia de dânsul, desprè focul cel Ceresc al Duhului să mistuiaşte. Sau precum o pasere, când ar zbura întru înnălţime, iaste fără de grijă, ca netemându-se nimica de vânători sau de fiară vicleane, pentru că sus oareşunde fiind, toate le batjocoreaşte, aşa şi sufletul, aripile Duhului luându-le şi zburând întru înălţimile Ceriului, mai înnalt fiind decât toate, pre toate le batjocoreaşte.

CAP 7.

Şi trupescul Israilul, atuncea Moisì marea despicându-o, trecea în jos; iară aceştea, fii lui Dumnezeu fiind, umblă pre deasupra, pre marea amărăciunei puterilor celor vicleane. Pentru că trupul şi sufletul acestora casa lui Dumnezeu să făcură. În zioa aceaia când au căzut Adam, venit-au Dumnezeu umblând în raiu; plâns-au, precum am zice, pre Adam văzându-l, şi-i grăi: Din ce feal de bunătăţi, ce feal de răotăţi îţi aleseşi? Dintru ce feal de slavă, ce feal de ruşine porţi? Ce întunecat eşti acuma? Ce grozav? Ce putred? Dintru ce feal de lumină, ce feal de întunearec te acoperì pre tine? Şi căzând Adam şi murind dela Dumnezeu, plânsu-l-au pre el Făcătoriul, Îngerii, toate Puterile, Ceriurile, pământul, şi toate zidirile plânsără pentru moartea şi pentru cădearea lui. Pentru că pre Împăratul cel dat lor, rob îl văzură făcut, al vicleanei şi al puterii céiĭ protivnice. Deci cu întunearecul s'au înbrăcat întru sufletul său,

[1] Io. 12, 36 şi 9, 4. (N. ed.)

cu întunearecul cel amar şi viclean. Pentru că împărăţât fusè desprè boiariul întunearecului. Acesta au fost cel rănit dela tâlhari şi jumătate mort făcut, pogorându-se din Ierusalim în Ierihò[1].

CAP 8.

Pentru că şi Lázarul pre carele îl înviè Domnul, cel plin de multă putoare, întrucât a nu putea nimenea a să apropiia spre mormânt, închipuire fusè al Adamului celuia ce multă putoare luă în suflet şi plin fusè de înnegrire şi de întunearec. Ci tu, când ai auzi pentru Adam, şi pentru cela ce fusè rănit, şi pentru Lázar, nu o slobozi mintea ta ca în munţi, ci fă-te înlăuntru întru sufletul tău. Pentru că şi tu acealeaşi rane şi aceaiaşi putoare şi acelaşi întunearec îl porţi. Pentru că toţi fii[i] întunecatului neamului aceluia sântem, şi toţi putorii aceiiaşi ne înpărtăşim. Deci patima pre carea o pătimi acelaşi, aceasta toţi o pătimirăm, fiind din sămânţa lui Adam. Pentru că o patimă ca aceasta să-ntâmplằ, precum grăiaşte Isaia: «Nu iaste rană, nici zgaibă, nici bubă arzătoare. Nu iaste alifie a pune, nici untdelemn, nici emplasturi a face»[2]. Atâta de cu nevindecată rană ne-am rănit. Unuia Domnului îi este cu putinţă a o vindeca pre aceasta. Că pentru aceasta şi prin sineşi au venit, pentru că nici unul dintru cei vechi, nici singura leagea, nici Prorocii o putură a o vindeca pre aceasta. Iară acesta singur viind, o vindecă nevindecata rana aceaia a sufletului.

CAP 9.

Să-l priimim dară pre Dumnezeu şi Domnul, pre vindecătoriul cel adevărat, carele singur putearnic iaste, viind, a le vindeca sufletele noastre, mult ostenindu-se pentru noi. Pentru că bate pururea întru uşile inimilor noastre, pentru ca să-i deşchidem lui, şi întrând să să odihnească în sufletele noastre. Şi picioarele lui să le spălăm şi să le ungem, şi lăcaş la noi va face. Pentru că acolò îl ocăreaşte Domnul pre cela ce nu le-au spălat picioarele lui[3]. Şi

[1] Cf. Lc. 10, 30. (N. ed.)
[2] Is. 1, 6. (N. ed.)
[3] Cf. Lc. 7, 44. (N. ed.)

iarăşi întru alt loc grăiaşte: «Iată am stătut la uşă. De-l va auzi cine-vaşi glasul mieu şi-mi va deşchide uşa, întra-voiŭ cătră dânsul»[1]. Că pentru aceasta multe a pătimi au suferit, dându-l trupul său spre moarte, şi pre noi din robie răscumpărându-ne, pentru ca viind în sufletul nostru lăcaş să facă întru dânsul. Pentru aceasta celor de-a stânga, acelora ce, la judecată, să trimit dela dânsul în gheennă împreună cu diavolul, le grăiaşte Domnul: «Strein am fost şi nu m'aţi băgat pre mine. Flămând am fost, şi nu mi-aţi dat mie să mănâncu. Însetoşat-am, şi nu m'aţi adăpat pre mine»[2]. Pentru că hrana lui, şi băutura, şi haina, şi acoperemântul, şi odihna în sufletele noastre iaste. Deci pururea bate, vrând a întra cătră noi. Să-l priimim dară pre el, şi să-l băgăm înlăuntru întru noi. Pentru că şi hrana noastră, şi viaţa, şi băutura, şi viaţa cea veacinică El iaste. Şi tot sufletul carele nu l-au priimit pre el înlăuntru acuma, şi nu l-au odihnit, şi mai vârtos nu s'au odihnit întru dânsul, întru Împărăţiia Ceriurilor împreună cu sfinţii moştenire nu are, nici poate în cetatea cea cerească a întra. Ci tu, Doamne Iisuse Hristoase, bagă-ne pre noi întru aceasta, [pre cei] carii îl proslăvim Numele tău, împreună cu Părintele, şi cu Duhul Sfânt în veaci, Amin.

[1] Apoc. 3, 20. (N. ed.)
[2] Mt. 25, 42-43. (N. ed.)

CUVÂNT 31.

Să cuvine celuia ce creade din mintea sa a să schimba, şi pre toate gândurile cătră Dumnezeu a le aduna: întru ceale ce cu adevărat iaste toată slujirea lui Dumnezeu.

CAP 1.

Cuvine-să, celuia ce creade, a ceare dela Dumnezeu a să premeni din voia sa, cu premenire inima premenindu-i-se dintru amărăciune întru dulceaţă, şi a-şi aduce aminte cum orbul s'au vindecat, ceaia ce-i curgea sângele aşijderea, atingându-se de poală, vindecarea o au dobândit-o, firea leilor s'au înblânzit, firea focului s'au omorât. Cum că bunătatea cea desăvârşită Dumnezeu iaste, cătră carele datoriu eşti aţ'o aduna mintea şi gândurile; şi nimica alta a cugeta, fără decât numai la aşteptarea lui a privi.

CAP 2.

Deci să fie sufletul ca pre nişte fii rătăciţi adunându-le şi învăţându-le gândurile ceale răsipite din păcat; să le bage în casa trupului său, aşteptându-l pre Domnul pururea cu post şi cu dragoste, când viind dintru adeverinţă îl va aduna pre el. Şi fiind neivită cea fiitoare, încă mai mult să nădăjduiască, spre cârmuitoriul bine nădăjduindu-se; şi să-şi aducă aminte cum şi Raav, fiind împreună cu cei de altă seminţie, au crezut Israiliteanilor, şi împreună cu dânşii s'au învrednicit izbăvirii: iară Israiliteanii cu dragostea săntoarsără în Eghípet. Deci precum nimica o au vătămat-o pre Raav lăcuirea cu cei de altă seminţie, ci credinţa o au unit-o cu partea Israiliteanilor, aşa nu-i va vătăma nimica păcatul pre ceia ce cu nădeajde şi cu credinţă îl aşteaptă pre Izbăvitoriul; carele viind, gândurile sufletului le schimbă, şi le face pre aceastea Dumnezeeşti, cereşti, bune, şi pre sufletul îl învaţă rugăciune adevărată, nerăsipită, nerătăcitoare. «Nu te teame, zice, eu înnaintea ta voiŭ mearge, şi munţii îi voiŭ netezi, uşile ceale de aramă le voiŭ zdrobi, şi zăvoarăle ceale de fier le voiŭ sfărâma»[1]. Şi iarăşi: «Ia aminte, zice,

[1] Is. 44, 2; 45, 2. (N. ed.)

de tine, ca nu cândvaşi să fie graiu ascuns întru inima ta, nelegiuire. Să nu zici întru inima ta: Neamul acesta mult e şi tare»[1].

CAP 3.

De nu ne vom trândăvi noi, şi nu le vom da păşunile neorânduicioaselor gândurilor răotăţii, ci din voia noastră o vom trage mintea, gândurile cudeasâlindu-le către Domnul, cu adevărat Domnul cu voirea sa veni-va către noi, şi dintru adeverinţă ne va aduna pre noi către sineşi; pentru că toata buna-plăcearea şi slujirea întru cugetări iaste. Deci sârguiaşte-te a plăcea Domnului, aşteptându-l pre dânsul pururea dinlăuntru, căutându-l pre dânsul întru cugetări, şi nevoindu-o şi cudeasâlindu-ţi-o voirea şi alegerea ta, în sus către dânsul pururea a să-ntinde. Şi să vezi cum vine către tine şi lăcaş face la tine. Pentru că precât o aduni mintea ta întru căutarea lui, mult mai mult el să nevoiaşte dintru a sa milostivire şi bunătate a veni către tine şi a te odihni pre tine. Pentru că stătu, pre mintea ta privindu-o, cugetele, gândurile, privind cum îl cauţi pre dânsul, şi deaca din tot sufletul tău, de nu cu trândăvie, de nu cu lenevire.

CAP 4.

Şi când o ar vedea-o sârguinţa ta spre căutarea lui, atuncea să arată, şi văzut ţi să face ţie, şi te-npărtăşeaşte ajutoriului său: şi-ţi face ţie biruinţa, dintru vrăjmaşii tăi pre tine izbăvindu-te. Că mai întâiu sârguinţa ta cea către dânsul privindu-o, şi cum toată aşteptarea ta cu nelipsire o ai către dânsul, acesta te-nvaţă şi-ţi dă ţie rugăciune adevărată, carea iaste el, întru tine toate făcându-se: raiul, lemnul vieţii, mărgăritariu, cunună, ziditoriu, plugariu, pătimicios, nepatimnic, om, Dumnezeu, vin, apă, viăţnic[2], oae, mire, oştitoriu, armă, toate întru toate Hristos. Şi precum pruncul nu să ştie pre sineşi a să căpuì sau a să griji, ci numai priveaşte către maica plângând, când milostivindu-se, pre acesta l-ar lua în braţe, aşa sufletele ceale credincioase singur Domnului îi nădăjduesc pururea, toată dreptatea acestuia dându-o. Că precum fără de vie viţa să usucă, aşa

---

[1] A 2-a Lege 15, 9; 7, 17. (N. ed.)

[2] „Apă, viaţnic": traducere greşită. În gr. ὕδωρ ζῶν, „apă vie" (Io. 4, 10-11). (N. ed.)

şi cela ce voiaşte a să-ndrepta fără de Hristos. Precum iaste furul şi tâlhariul cela ce nu întră prin uşă, ci pre aiurea să sue, aşa şi cela ce fără de îndreptătoriul să-ndreptează[1] întru sineşi.

CAP 5.

Să-l rădicăm dară pre trupul acesta şi să-l facem jertfealnic, şi să-l punem deasupra tot cugetul nostru, şi să ne rugăm Domnului ca să-l trimiţă din Ceriu nevăzutul şi marele foc, şi să-l mistuiască jertfealnicul şi toate ceale ce-s într'însul; şi toţi preoţii Vaállului vor cădea[2], carii sânt lucrările ceale protivnice. Şi atuncea o vom vedea ploaia cea Duhovnicească ca o urmă a omului[3] viind în suflet, întrucât a să face întru noi cea a lui Dumnezeu făgăduinţă, precum s'au grăit întru prorocul: Îndrepta-l-voiŭ şi-l voiŭ zidi cortul lui Davíd cel căzut, şi pre ceale săpate ale lui iarăşi le voiŭ zidi[4]. Pentru ca pre sufletul cel ce petreace în noapte şi întru întunearec, întru beţiia necunoştinţei, cu a sa bunătate Domnul să-l strălucească; şi deaciiaşi deşteptându-se acela, fără de poticnire să călătorească, lucrurile zilii şi ale vieţii săvârşându-le. Pentru că de-acolò să hrăneaşte sufletul unde şi mănâncă, [fie] ádecă din veacul acesta, [fie] ádecă din Duhul lui Dumnezeu. Şi Dumnezeu acolò să hrăneaşte, şi vieţuiaşte, şi să odihneaşte, şi petreace.

CAP 6.

Deci fieştecarele, de voiaşte, poate a să ispiti pre sineşi – de unde să hrăneaşte, şi unde vieţuiaşte, şi întru care iaste? Pentru ca aşa înţelegând, şi socotinţa cea adevărată căştigându-o, năvălirii spre bunătate desăvârşit pre sineşi să să deae. Deci rugându-te, întru rugăciune ia aminte de sineţi, luând aminte gândurilor şi lucrărilor de unde sânt, dela Dumnezeu sau dela protivnicul? Şi inimei cine-i aduce hrană, Domnul sau ţiitorii de lume ai veacului acestuia? Şi ispitind şi cunoscând, o, suflete, ceare dela Domnul cu dureare şi cu dorire hrană cerească, şi creaşterea şi lucrarea lui Hristos, dupre cea

[1] În text: съндретпеазъ. (N. ed.)
[2] Cf. 3 Împ. 18, 38 şi 40. (N. ed.)
[3] Cf. 3 Împ. 18, 44. (N. ed.)
[4] Amos 9, 11. (N. ed.)

grăită: Iară petreacerea noastră în Ceriuri iaste[1], şi nu întru nălucire şi întru închipuire, precum socotesc unii. Că iată, mintea şi cugetul celora ce chip numai au a[l] Creştinătăţii, lumii să asămănă. Iată cutremurul şi valul voirii lor, or mintea cea nestatornică e, sau teamerea şi frica, dupre cea grăită: Gemând şi cutremurându-te vei fi pre pământ[2]. Dupre necredinţa şi turburarea gândurilor celor nestatornice, pururea clătindu-se, precum toţi oamenii ceialalţi. Şi numai cu chipul, nu şi cu mintea, au osebire unii ca aceştea desprè lume, şi cu îndreptările ceale trupeşti ale omului celui dinnafară; iară cu inima şi cu mintea în lume să târăsc, şi întru legăturile pământului şi ale grijilor celor nefolositoare sânt împilaţi, pre pacea cea din Ceriu întru inimă neagonisindu-o, precum grăiaşte Apostolul, cum că: Pacea lui Dumnezeu să să dăruiască întru inimile voastre.[3] Carea iaste împărăţând, şi minţile credincioşilor iarăşi înnoindu-le, întru dragostea lui Dumnezeu şi a toatei frăţimei. Slavă şi închinăciune Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci, Amin.

---

[1] Filip. 3, 20. (N. ed.)
[2] Fac. 4, 12. (N. ed.)
[3] Col. 3, 15. (N. ed.)

CUVÂNT 32.

Slava creştinilor de-acuma petreace întru inimile acestora, vrând a să ivi la vreamea învierii şi a le proslăvi trupurile după măsura creştinătăţii lor.

CAP 1.

Limbile lumii aceştiia sânt de multe fealiuri, pentru că a fieştecăruia neam osebită limbă iaste. Iară creştinii şi acuma o limbă învaţă, şi toţi supt o înţelepciune să pedepsesc, supt înţelepciunea lui Dumnezeu, nu a lumii aceştiia, nici a veacului cestui trecătoriu. Şi precât umblă întru zidirea aceasta creştinii, cad întru cereşti priviri mai noaă, şi întru măriri, şi în taine, dintru ceaste văzute pricinile luându-le. Sânt neamuri ale dobitoacelor cestor blânde, ádecă calul şi boul. Fieştecarele dintru aceastea osebit trup are şi osebit glas. Aceastaşi şi întru fiară, osebit trup are leul şi glas osebit; cerbul aşijderea. Şi întru cealea ce să târăsc e osebire multă, şi întru pasări multe-s trupurile: altu-i trupul şi glasul vulturului, şi altu-i trupul şi glasul iutáripnicului[1]. Aceasteaşi sânt şi în mare, trupuri multe neasămănând unul cu altul. Şi în pământ sânt seminţe multe, ci fieştecarea sămânţă osebită roadă are. Şi copaci mulţi sânt, ci sânt copaci mai mari, şi sânt copaci mai mici. Şi poamele aceastea au osebire multă, că fieştecarea dintru aceastea osebită gustare are. Şi sânt erburile, şi întru aceastea-s osebiri multe. Unele ádecă încăpând spre sănătate, iară altele numai spre buna mireazmă. Şi fieştecarele din copaci dinlăuntru le scoate îmbrăcămintele, frunzele ceaste văzute, şi florile, şi rodurile. Aşijderea şi seminţele dinlăuntru le scot îmbrăcămintele ceale văzute. Şi crinii aceştea dinlăuntru le scot îmbrăcămintele, şi iarba o împodobesc.

CAP 2.

Aşa şi din creştini, câţi să-nvredniciră de aicea a o căştiga cereasca îmbrăcăminte, pre aceasta aceaia o au în sufletele lor petrecând. Şi de vreame că dela Dumnezeu mai nainte fusè hotărât făptura aceasta a să răsipi, şi a treace ceriul şi pământul, Cereasca

---

[1] Cuvânt calchiat după gr. ὀξύπτερος, „cu iuţi aripi”, un fel de pasăre răpitore, neidentificată precis. (N. ed.)

îmbrăcămintea pre carea o agonisiră întru inimă, carea pre sufletul îl îmbrăcă şi-l proslăvi de-acuma, aceaia şi pre trupurile ceale goale, care vor înviia din mormânturi în zioa aceaia, trupurile cealea ce să vor scula, arătat e cum că le va-nbrăca pre acestea cu slava ceaia ce de-acuma o priimesc Creştinii, dare şi îmbrăcăminte nevăzută şi Cerească. Şi precum oile sau cămilele, aflând iarbă, lacom şi iute să apropie mâncărilor şi încue hrană întru sineşi; şi în vreamea foamei pre singura aceaia o scot din pântece şi o rumegă, şi le au ca pre o hrană pre cealea ce mai înnainte le-au încămărat, aşa şi câţi acuma o răpiră împărăţiia ceriurilor, şi mâncarea cea cerească o gustară, înviind întru Duhul la vreamea învierii, pre singura aceaia o au, toate mădulările lor învălindu-le şi mângăindu-le.

CAP 3.

Deci precum o am zâs osebirea seminţelor, cum că întru un pământ multe să samănă şi dau fealiuri de fealiuri de roduri, neasămănând unele cu altele, aşijderea şi pentru copaci, cum că unii dintru aceştea sânt mai mari iară alţii mai mici, şi un pământ le ţâne rădăcinile tuturor, aşa şi Besearica cea cerească, una fiind, iaste nenumărată, fieştecarele însă osebit este împodobit desprè slava Duhului. Că precum paserile din trup le scot îmbrăcămintele aripilor, însă iaste osebire multă întru aceastea, pentru că unele mai pre lângă pământ zboară, iară altele zboară în văzduh; sau precum Ceriul unul este şi are steale multe întru sineşi, unele mai strălucite, iară altele mai mari, iară altele mai mici, şi toate în ceriu sânt înfipte, aşa şi sfinţii întru un ceriu al Dumnezeirii, şi întru pământul cel nevăzut prin fealiuri de chipuri sânt înrădăcinaţi. Şi aşijderea şi gândurile ceale ce vin întru Adamul acesta, de multe fealiuri sânt, iară Duhul, viind întru inimă, un cuget face şi o inimă. Pentru că ceaste de jos şi ceale de sus desprè un Duh sânt cârmuindu-se.

CAP 4.

Şi ce sânt jivinele ceale cu unghile crăpate?[1] De vreame că cu amândoaă unghile drept o umblă calea, zace întru închipuirea celora ce drept călătoresc în leage. Şi precum umbra trupului din trupul acesta iaste, ci slujire trupească a-i plini nu poate, pentru că umbra ranele nu le poate a le lega, hrană a da sau a grăi; şi din trupul acesta iaste, şi mai înnainţind venirea trupului o arată – aşa şi leagea cea veache umbră iaste a Aşăzământului cestui Nou, şi umbra mai nainte îl arată pre adevărul. Slujire însă a Duhului nu avu, pentru că nu putea Moisì, fiind îmbrăcat cu trupul, a întra în inimă, şi îmbrăcămintele ceale pângărite ale întunearecului a le rădica. Fără decât numai duhul din Duh, şi focul din Foc o răsipeaşte putearea întunearecului celui viclean. Pentru că tăiarea-împrejur cea întru umbra legii o închipuiaşte pre ceaia ce să apropie, pre adevărata tăiarea-împrejur, a inimei. Şi botezul legii umbră iaste a lucrurilor cestor adevărate, pentru că acolò trupul îl spăla, iară aicea pre mintea cea întinată Botezul focului şi a[l] Duhului o curăţeaşte şi o spală.

CAP 5.

Acolò preot înbrăcat cu neputinţă întră întru ceale sfinte, şi pentru sineşi şi pentru norod jertfa aducându-o. Aicea Hristos, Arhiereul cel adevărat, o dată au întrat întru cortul cel nefăcut de mâini şi întru jertfealnicul cel de sus, şi pre ceia ce-l cer pre dânsul gata-i a-i curăţi, şi ştiinţa[2] cea înnoroiată. Pentru că, zice, împreună cu voi voiŭ fi pănă la sfârşâtul veacului.[3] Avut-au Arhiereul pre piept doaă pietri scumpe, şi le avea numele celor doisprezeace Patriarşi. Ceaia ce să făcu acolò iaste închipuire, pentru că aşa şi Domnul pre cei doisprezeace Apostoli îmbrăcându-i, i-au trimis pre dânşii vestitori şi propoveduitori a toată lumea. Vezi cum umbra apropiindu-se îl arată adevărul? Şi în ce chip umbra nu are slujire, nici durerile le vindecă, aşa nici leagea cea veache le putu a le vindeca ranele sufletului şi durerile: pentru că nici au avut viaţă.

[1] Cf. Lev. 11, 3. (N. ed.)
[2] Gr. συνείδησιν, conştiinţa. (N. ed.)
[3] Mt. 28, 20. (N. ed.)

CAP 6.

Pentru că doaă feţe împreunându-se, un lucru desăvârşit lucrează, ádecă Aşăzământurile ceaste doaă. Dupre chipul şi dupre asămănarea lui Dumnezeu să făcu omul. Are doi ochi, doaă sprânceane, doaă mâini, doaă picioare. Şi de i s'ar întâmpla cu un ochiu a fi, sau cu o mână, sau cu un picior, oareşcum prihănicios iaste. Sau precum paserea de ar avea o aripă, întru una a zbura nu poate, aşa şi firea omenirii deaca întru sineşi goală ar rămânea, şi nu o ar priimi-o amestecarea şi împărtăşirea firii céiĭ cereşti, nu fu îndreptată nimica. Ci rămăse goală şi prihănicioasă întru firea sa, întru întinăciune multă. Pentru că sufletul acesta Besearica şi lăcaşul lui Dumnezeu fusè numit, şi mireasă a Împăratului. Pentru că, zice, lăcui-voiŭ întru dânşii şi înlăuntru voiŭ umbla.[1] Aşa au binevoit Dumnezeu, că pogorându-se dintru sfintele Ceriuri, împreună o au luat-o pre cuvântătoarea firea ta, pre trupul cest din pământ, şi împreună l-au închegat cu Dumnezeescul Duhul său, pentru ca şi tu, pământescul, să-l priimeşti sufletul cel Ceresc. Şi când s'ar înpărtăşi sufletul tău cu Duhul, şi ar întra sufletul cel Ceresc în sufletul tău, atuncea eşti om desăvârşit întru Dumnezeu şi moştenitoriu şi fiiu.

CAP 7.

Şi precum mărimea Dumnezeului şi necuprinderea acestuia nu o încap nici veacurile ceale de sus, nici ceaste de jos, aşa iarăşi supţiretatea lui Dumnezeu, şi în ce fealiu să micşorează întru ceale supţiri şi mici, nici lumile ceale de sus, nici ceaste pământeşti o pot a o-nţeleage. Că precum mărimea lui e necuprinsă, aşa şi supţiretatea acestuia. Şi să-ntâmplează cum că orânduiaşte ca să fii întru scârbe şi în patimi şi în rane: şi cealea ce le socoteşti protivnice, aceastea să fac pentru sufletul tău. De voeşti a fi în lume şi a tenbogăţi, toată nenemerirea te-ntâmpinează pre tine. Începi întru sineţ a cugeta: Pentru că nu avuiu bună norocire în lume, ducându-mă, mă voiŭ lepăda şi voiŭ sluji lui Dumnezeu. Deaciiaşi, viind

---

[1] 2 Cor. 6, 16; Lev. 26, 12. (N. ed.)

aicea, o auzi porunca grăind: Vinde-ţi averile tale[1], uraşte-o împreunarea cea trupească, slujeaşte lui Dumnezeu. Atuncea începi a-i mulţămi nenemeririi tale céiĭ din lume, «că prin pricină mă aflu ascultătoriu poruncii lui Hristos». Deci deaca, desprè o parte, întru ceaste văzute mintea ta o ai premenit, şi te-ai depărtat din lume şi dintru împreunarea ceastă trupească, aşa dară ţi se cuvine ţie şi în minte a te premeni, dintru cugetarea ceastă trupească spre cugetare Cerească. Deaciia şi întru singura auzirea începi a socoti, şi mai mult nu mai ai odihnă, fără decât numai grija şi durearea pentru ca să o dobândeşti ceaia ce o ai auzit-o.

CAP 8.

Când socoteşti cum că le-ai făcut toate lepădându-te, face cuvânt împreună cu tine Domnul: «Ce te făleşti? Oare nu eu l-am zidit trupul tău şi sufletul? Ce ai făcut tu?». Înceape sufletul mărturisindu-se a să ruga Domnului şi a grăi cum că: «Toate sânt ale tale. Casa întru carea sântu a ta iaste, îmbrăcămintele meale ale tale sânt. Dela tine mă hrănescu, şi dela tine mă orânduescu întru toată trebuinţa». Atuncea înceape Domnul, cătră aceastea, a grăi: «Dar ţi le amu ţie[2]. Averile ale tale sânt, voia cea bună a ta iaste. Şi pentru dragostea ta cea cătră mine, de vreame că alergaşi cătră mine, deci vino, îţi voiŭ da ţie pre cealea ce nici tu le avuseşi pănă acuma, nici le au oamenii pre pământ. Ia-mă pre mine, pre Domnul tău, împreună cu sufletul tău, pentru ca să fii totdeauna împreună cu mine veselindu-te şi bucurându-te».

CAP 9.

Că precum muiarea cea logodită cu bărbatul, toate averile eiĭ şi toată zeastrea o aduce, din multă dragoste în mâinile bărbatului aruncându-o, şi aceasta zice: Nu amu nimica al mieu, averile meale sânt ale tale, şi zeastrea a ta iaste, şi sufletul mieu şi trupul mieu al tău este. Aşa şi sufletul cel curat fecioară este Domnului, împreunându-se cu Duhul lui cel Sfânt. Însă ţi să cuvine, precum el pre

[1] Mt. 19, 21. (N. ed.)
[2] „Dar ţi le amu ţie": gr. χάριν σοι ἔχω, "Îţi sânt recunoscător", "Îţi mulţumesc". (N. ed.)

pământ viind au pătimit şi s'au răstignit, şi tu împreună a pătimi. Pentru căci când te vei depărta din lume, şi vei înceape a-l căuta pre Dumnezeu şi a-l socoti, deaciia te lupţi cu firea ta întru năravurile ceale vechi, şi cu obiceaiul cu carele împreună te-ai născut. Şi întru a te lupta cu obiceaiul, aflii gânduri protivnice ţie şi războitoare cu mintea ta. Şi te trag pre tine gândurile, şi te răvărsază întru ceale dintru care ai eşit, spre ceaste văzute. Deci începi a face luptă şi războiu, gânduri pornind asupra gândurilor, minte spre minte, suflet spre suflet, duh spre duh. Şi deci acolò e veacinic sufletul[1].

CAP 10.

Că să descopere oareşcarea ascunsă şi supţire puteare a întunearecului şăzând înlăuntru în inimă. Şi Domnul lângă sufletul şi lângă trupul tău iaste, războiul tău privindu-l, şi ascunse cugete cereşti pune înlăuntru întru tine, şi înceape a te odihni pre tine într'ascuns. Te lasă însă pre tine acuma a te pedepsi, şi întru scârbele aceastea te orânduiaşte pre tine darul. Şi când ai veni întru odihnă, cunoscut să face ţie pre sineşi, şi-ţi arată ţie cum că pentru folosul tău o făcu slobozirea a te iscusi tu. Precum când ar fi un copil al oareşcăruia bogat, şi ar avea dáscal, mai nainte cu cureale pre el îl munceaşte, şi pedeapsa şi bubele şi ranele greale i să arată, pănă când s'ar face bărbat, şi atuncea îi înceape a-i mulţămi dáscalului – aşa şi darul cu orânduială pedepseaşte, pănă când [omul] ar ajunge întru bărbat desăvârşit.

CAP 11.

Plugariul sămânţa pretutindenea o aruncă, şi cela ce o răsădeaşte viia voiaşte ca toată să rodească. Deaciiaşi dară o aduce seacerea, şi deaca nu ar afla roadă, să scârbeaşte. Aşa şi Domnul, cuvântul său a să sămăna voiaşte întru inimile oamenilor; ci precum plugariul întru holda cea deşartă să mâhneaşte, aşa şi Domnul întru inima cea deşartă şi neroditoare să mâhneaşte. Precum vânturile pretutindenea

[1] „Şi deci acolò e veacinic sufletul" (καὶ λοιπὸν ἐκεῖ αἰωνία ἡ ψυχή): „Şi deaciia veacinic este sufletul întru aceasta". O altă variantă a textului grecesc al Omiliilor are în loc de αἰωνία, cuvântul ἀγωνιᾷ: „Şi deci sufletul [rămâne] întru această luptă". (N. ed.)

suflă întru toată făptura, şi precum soarele în toată lumea străluceaşte, aşa Dumnezeirea iaste pretutindenea, şi pretutindenea să află. De-l cauţi pre el în Ceriuri, acolò să află, în cugetele îngerilor. De-l cauţi pre el pre pământ, şi aicea să află, întru inimile oamenilor. Iară din mulţi, puţini Creştini să află carii bine-i plac acestuia. Slavă şi mare cuviinţă Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci, Amin.

CUVÂNT 33.

Nelipsit şi cu luare-aminte să cuvine lui Dumnezeu a ne ruga.

CAP 1.

Ni să cuvine noaă nu dupre obiceaiu trupesc, nici cu obiceaiul strigării, nici cu a tăcerii şi cu a plecării genunchelor obicinuinţă a ne ruga; ci cu trezvire minţei luându-i aminte a-l aştepta pre Dumnezeu, când ar veni, şi prin toate eşirile şi cărările şi simţirile lui l-ar cerceta pre suflet. Şi aşa, când să cuvine a tăcea, şi când să cuvine a striga, şi întru strigare a ne ruga: numai mintea întărită să fie cătră Dumnezeu. Că precum trupul, când ar lucra cevaşi, tot cu totul să-ndeletniceaşte zăcând în lucru, şi toate mădulările lui ajută unul altuia, aşa şi sufletul tot cu totul să să deae spre căutarea şi spre dragostea Domnului, nerăvărsându-se şi nencunjurând cu gândurile, şi întru toată aşteptarea lui Hristos să fie împilat.

CAP 2.

Şi aşa el va străluci, cearere adevărată învăţându-l, dându-i rugăciune curată Duhovnicească, de Dumnezeu vreadnică, şi închinăciunea cea cu Duhul şi cu adevărul. Şi precum cela ce l-au ales meşteşugul neguţătoriei nu prin un chip o are scornirea căştigului, ci desprè toate părţile a o creaşte şi a o înmulţi dobânda să sârguiaşte, dintru aceasta spre altă scornire mutându-se, şi de aicea spre alt aleşverîş alergând, şi din ceaia ce nu-l folosi nimica pururea sărind, aleargă spre cea mai cu agoniseală – aşa şi noi pre sufletul nostru prin fealiuri de chipuri şi cu meşteşugire să-l gătim, pentru ca pre adevărata şi marea dobândă să o dobândim, pre Dumnezeul carele ne-nvaţă pre noi dintru adeverinţă a ne ruga. Pentru că aşa să odihneaşte Domnul întru buna voirea sufletului, scaunul slavei pre acesta lucrându-l, şi şăzând deasupra şi odihnindu-se pre dânsul. Pentru că aşa dela Iezekiilul Prorocul auzârăm pentru vitele ceale Duhovniceşti, pentru ceale înjugate întru căruţa cea stăpânească.[1]

[1] Cf. Iez. cap. 1. (N. ed.)

Pentru că cu totul ochi ni le pune pre aceastea de faţă: precum este sufletul carele îl poartă pre Dumnezeu, şi mai vârtos să poartă dela Dumnezeu, pentru că tot ochi să face.

CAP 3.

Şi în ce chip casa carea îl are pre stăpânul de faţă, de toată podoaba şi frumuseaţea şi buna cuviinţa iaste plină, aşa şi sufletul carele îl are pre stăpânul său lângă sineşi şi întru sineşi petrecătoriu, este plin de toata frumuseaţea şi buna cuviinţa. Pentru că pre Domnul împreună cu Duhovniceştile comorile lui înlăuntru lăcuitoriu îl are şi cârmuitoriu. Iară vai casii dintru carea stăpânul să duce, şi nu iaste de faţă Domnul, că pustie să făcu prea-săpându-se, de toată necurăţiia şi nestatorniciia umplându-să. Acolò lăcuesc zânele şi dracii, dupre cum grăiaşte Prorocul[1]. Pentru că întru casa cea pustiită pisici sălbateci şi câini şi toată necurăţiia iaste. Vai sufletului celuia ce nu să scoală dintru cumplita cădearea sa, şi celuia ce înlăuntru întru dânsul îl are pre ceia ce-l pleacă pre el, şi îl sâlesc vrăjmăşie a avea către mirele său, şi pre ceia ce voesc a le strica cugetările lui desprè Hristos.

CAP 4.

Iară când va vedea Domnul cum că adună pre sineşi pre câtu-i e dupre putinţă, pururea pre Domnul căutându-l zioa şi noaptea, şi strigând către dânsul, precum au poruncit necontenit rugăciune a face întru fieştece[2], o va face izbândirea lui precum s'au făgăduit[3]: curăţându-l pre el de răotatea ceaia ce-i într'însul, şi neprihănicioasă şi neîntinată mireasă el luişi pre acesta îl va pune de faţă. Iară de le crezi pre aceastea adevărate a fi, precum şi sânt, ia aminte de sineţi, de o aflằ sufletul tău lumina carea îl povăţuiaşte pre dânsul, şi mâncarea şi băutura cea adevărată, ceaia ce iaste Domnul; iară de nu o ai, caută-o zioa şi noaptea, pentru ca să o priimeşti. Deci când îl vei vedea pre soarele, caută-l pre Soarele cel adevărat, pentru că

[1] Cf. Is. 13, 21. (N. ed.)
[2] Cf. 1 Thes. 5, 17. (N. ed.)
[3] Cf. Lc. 18, 8. (N. ed.)

eşti orb. Când o ai vedea-o lumina, priveaşte în sufletul tău de o aflaşi Lumina cea adevărată şi bună. Pentru că umbre sânt toate ceaste văzute ale adevăratelor lucrurilor sufletului. Pentru că iaste alt om înlăuntru afară de cesta carele să veade, şi ochii pre carii i-au orbit satana, şi urechile pre care le-au asurzit, şi veni Iisus pre acest om dinlăuntru sănătos a-l face. Căruia slava şi ţinerea, împreună cu Părintele şi cu Duhul Sfânt în veaci, Amin.

CUVÂNT 34.

Pentru Slava Creştinilor, căriei trupurile lor la înviiare să vor învrednici şi să vor lumina, împreună cu sufletul.

CAP 1.

Precum ochii ceşti trupeşti luminos toate le văd, aşa şi sufletelor sfinţilor arătate şi văzute sânt frumseaţele Dumnezeirii, întru care împreună să ameastecă şi cugetă Creştinii. Ci ochilor cestor trupeşti acoperită iaste slava aceaia, iară sufletului celui ce creade, luminos să descopere; pre carele Domnul, omorât fiind [acela], îl înviază din păcat, precum le scoală şi trupurile ceale moarte, gătindu-i lui Ceriu nou, şi pământ nou, şi pre soarele dreptăţii, dându-i lui toate dintru a sa Dumnezeire. Iaste lume adevărată, şi pământ viu, şi vie roditoare, şi pâine a vieţii, şi apă vie, precum e scris: Crezu a le vedea bunătăţile Domnului în pământul viilor[1]. Şi iarăşi: Răsări-va celora ce să tem de Domnul soarele dreptăţii, şi vindecare întru aripile lui.[2] Şi Domnul au zis: Eu sântu viia cea adevărată.[3] Şi iarăşi: Eu sântu pâinea vieţii.[4] Şi iarăşi: Cela ce va bea din apa pre carea eu o voiŭ da lui, să va face întru dânsul izvorul apei carea curge întru viaţa cea veacinică.[5]

CAP 2.

Că toată venirea Domnului pentru om să făcu, pentru cel omorât întru mormântul întunearecului, păcatului, duhului celui necurat şi al puterilor celor vicleane. Pentru ca în veacul acesta acuma să-l scoale şi să-l înviiaze pre om, şi să-l curăţască de toată negreaţa, şi să-l lumineaze pre el cu lumina sa, şi să-l înbrace pre el cu Cereştile îmbrăcămintele Dumnezeirii sale. Iară la înviiarea tupurilor ale cărora mai înnainte înviiară şi mai înnainte să proslăviră sufletele, atuncea şi trupurile împreună să proslăvesc şi să luminează cu sufletul cel de acuma luminat şi proslăvit. Pentru că casa şi cortul şi

---

[1] Ps. 26, 13. (N. ed.)
[2] Malah. 4, 2. (N. ed.)
[3] Io. 15, 1. (N. ed.)
[4] Io. 6, 35. (N. ed.)
[5] Io. 4, 14. (N. ed.)

cetatea acestora iaste Domnul. Şi cu lăcaşul cel din Ceriu cel nefăcut de mâini îmbrăcaţi vor fi, cu slava luminei céiĭ Dumnezeeşti, ca nişte fii ai luminei făcându-se. Nu vor privi unii spre alţii cu ochiu viclean, pentru că râdicat este vicleşugul. Nu iaste acolò parte bărbătească şi femeiască, rob şi slobod[1]: că întru fire Dumnezeiască toţi să vor premeni, buni, şi Dumnezei, şi fii lui Dumnezeu făcându-se. Acolò fără de ruşinare va grăi atuncea pace fratele surorii, că una sânt întru Hristos toţi, şi toţi întru o lumină să odihnesc. Privi-vor unul spre altul, şi întru a privi îndată iarăşi întru adevăr să vor străluci, întru adevărata privirea luminei céiĭ negrăite.

CAP 3.

Aşa prin multe chipuri şi prin multe fealiuri de proslăviri Dumnezeeşti vor privi unii spre alţii, şi fieştecarele să uimeaşte şi să veseleaşte cu veselie negrăită privind spre mărirea celuialat. Vezi cum sânt negrăite şi necuprinse măririle lui Dumnezeu? Lumina nepovestită, şi tainele pururea-vecuitoare, şi bunătăţile fiind nenumărate. Că precum întru ceaste văzute pomii sau seminţele sau florile ceale de multe fealiuri ale pământului cu neputinţă este cuivaşi a le cuprinde cu numărul, şi toată bogăţiia pământului cuivaşi a o măsura sau a o şti e cu neputinţă; sau precum în mare jivinile ceale ce-s într'însa, sau numărul, sau fealiurile, sau osebirea, sau măsura apii eiĭ, sau măsura locului eiĭ, vreunuia dintru oameni a o-nţeleage e cu neputinţă; sau precum în văzduh numărul paserilor, sau neamurile, sau felniciia e cu neputinţă a o cunoaşte; sau precum mărimea Ceriului, sau aşăzările stealelor, sau călătoria acestora, precum iaste, e cu neputinţă a o-nţeleage – aşa este cu neputinţă a o zice sau a o dovedi nemăsurata, nemărginita şi necuprinsa bogăţiia Creştinilor. Pentru că deaca făpturile aceastea atâta nemărginite şi necuprinse sânt de oameni, cu cât mai vârtos cela ce le-au zidit şi le-au izvodit pre aceastea? Deci datoriu iaste cinevaşi mai mult a să veseli şi a să bucura, că atâta bogăţie şi moştenire e gătită Creştinilor, întrucât a nu o putea nimenea a o spune sau a o povesti. Şi cu toată sârguinţa şi smerita-înţelepciunea a să apropiia să cuvine cătră

[1] Cf. Gal. 3, 28. (N. ed.)

lupta Creştinilor, şi bogăţiia aceaia a o priimi. Pentru că moştenirea şi partea Creştinilor singur Dumnezeu iaste. Că Domnul e, zice, partea moştenirii meale şi a păharului mieu.[1] Slavă celuia ce să dă pre sineşi şi o ameastecă sfânta firea sa cu sufletele Creştinilor în veaci, Amin.

[1] Ps. 15, 5. (N. ed.)

CUVÂNT 35.

Pentru sâmbăta cea veache şi pentru cea noaă.

CAP 1.

În umbra legii, céiĭ date prin Moisì, au poruncit Dumnezeu în sâmbătă fieştecarele a să odihni şi a nu face nimica. Iară aceasta închipuire fusè şi umbră a sâmbetei céiĭ adevărate, aceiia ce să dă sufletului dela Domnul. Pentru că sufletul cel ce s'au curăţât de cugetele ceale urâte şi spurcate, [acela] şi adevărată sâmbătă simbe-tează, şi adevărată odihnă să odihneaşte, deştept fiind şi slobozit dintru toate lucrurile ceale întunecoase. Pentru că acolò, în sâmbăta cea închipuitoare, deşi să odihnea trupeaşte, însă sufletele întru vicleşuguri şi întru răotăţi era legate. Iară adevărata sâmbăta aceasta odihnă adevărată iaste a sufletului celuia ce să deşărtează şi să cură-ţeaşte de cugetele satanei, şi să odihneaşte întru veacinica odihna şi bucuriia Domnului.

CAP 2.

Că precum atuncea au poruncit şi necuvântătoarele dobitoacele aceastea sâmbăta a să odihni, boul a nu să trage supt jugul sâlniciei, asinul a nu-l peste-npovăra, pentru că să odihnea şi singurile dobi-toacele de lucrurile ceale greale – aşa, viind Domnul, şi adevărata şi veacinica sâmbăta dându-o, pre sufletul cel îngreoiat şi însărcinat cu sarcinile fărădelegii şi a cugetelor celor necurate l-au odihnit. Şi lucrând lucrurile nedreptăţii cu de-a sâla, ca supt nişte amari stăpâni fiind robit, l-au uşurat pre el de sarcinile ceale greale de purtat ale cugetelor celor deşarte şi spurcate. Şi îl luă jugul cel amar al lu-crurilor nedreptăţii, şi ostenit fiind întru cugetările necurăţeniei, l-au odihnit pre dânsul.

CAP 3.

Pentru că Domnul îl chiamă pre omul întru odihnă, grăind: Veniţi toţi cei ce vă osteniţi şi sânteţi însărcinaţi, şi eu vă voiŭ odihni pre

voi[1]. Şi câte suflete să pleacă şi să apropie, le odihneaşte pre iale de grealele şi sărcinoasele şi necuratele gândurile aceastea, şi deşarte sânt desprè toată fărădeleagea. Simbetând sâmbăta cea adevărată, desfătăcioasă, sfântă. Şi sărbătoresc sărbătoarea Duhului, a bucuriei şi a veseliei céiĭ negrăite. Şi slujesc slujire curată şi bineplăcută lui Dumnezeu din inimă curată. Aceasta iaste sâmbăta cea adevărată şi sfântă. Deci să-l rugăm şi noi pre Dumnezeu ca să întrăm întru odihnirea aceasta, ca să fim ádecă noi deşerţi de cugetele ceale urâte şi vicleane şi deşarte, pentru ca aşa să putem a-i sluji lui Dumnezeu din inimă curată, şi a sărbători sărbătoarea Duhului Sfânt. Fericit e dară cel carele au întrat întru odihnirea aceaia. Slavă Părintelui celuia ce aşa au binevoit, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci, Amin.

[1] Mt. 11, 28. (N. ed.)

CUVÂNT 36.

Pentru îndoita înviiarea sufletelor şi ale trupurilor, şi pentru slava cea de multe fealiuri a celora ce vor înviia.

CAP 1.

Înviiarea sufletelor celor moarte de-acuma să face, iară înviiarea trupurilor în zioa aceaia. Şi precum în Ceriu fiind stealele înfipte nu sânt toate deopotrivă, ci una de una are osebire întru strălucire şi întru mărime, aşa şi întru ceale Duhovniceşti, dupre măsura Credinţei sânt sporirile-înnainte întru Duhul acestaşi. Unul e mai bogat decât celalalt. Şi scriptura grăiaşte cum că cela ce grăiaşte în limbă, cu Duhul lui Dumnezeu grăiaşte[1]: acesta Duhovnicesc iaste, cu Dumnezeu grăind. Iară cela ce proroceaşte, Besearica o zideaşte[2]: acesta mai prisosire avu a darului. Pentru că acela pre sineşi numai să zideaşte, iară acesta pre sineşi şi pre aproapele. Şi acesta iaste precum grăunţul grâului sămănându-să în pământ; şi acestaşi, dintru o inimă, mulţi şi fealiuri de grăunţi răsare. Şi iarăşi, spicele aceastea unele sânt mai mari, iară altele mai mici, şi toate întru o arie să adună, întru o jâcniţă; fiind de multe fealiuri, o pâine să face dintr'însele.

CAP 2.

Sau precum sânt întru o cetate mulţimi ale oamenilor, şi unii sânt copii prunci, iară alţii bărbaţi sau juni. Şi toţi dintru un izvor beau apă, şi dintru o pâine mănâncă, un văzduh având. Sau precum sânt nişte candele, şi una are doaă feştile, iară alta şapte: ci unde iaste prisosirea luminei, într'alt fealiu luminează. Aşa câţi sânt în foc şi întru lumină, nu pot a fi întru întunearec, ci iaste despărţire multă. Precum de ar fi un tată, doi fii având, pre unul copilaş, iară pre celalalt holteaiu: şi pre acesta îl trimite în cetăţi şi în ţări, iară pruncul totdeauna dvoreaşte, de vreame că nu poate nimica a face. Slavă lui Dumnezeu. Amin.

---

[1] Cf. 1 Cor. 14, 2. (N. ed.)
[2] Cf. 1 Cor. 14, 4. (N. ed.)

CUVÂNT 37.

Pentru raiu şi pentru leagea cea Duhovnicească.

CAP 1.

Prieteşugul lumii, dupre cea scrisă, vrăjmăşie iaste spre Dumnezeu[1], pentru aceasta scriptura porunceaşte fieştecăruia cu toată străjuirea a o păzî inima sa[2]. Pentru ca cinevaşi ca un raiu într'însa cuvântul păzându-l, darului să să împărtăşască, neascultându-l pre şarpele cel ce să-nfăşură înlăuntru, pre cela ce le sfătuiaşte pre ceale spre desmiărdăciune, prin carea să naşte măniia cea omorâtoare de frate, şi sufletul carele o naşte moare. Ci pre Domnul ascultându-l, carele grăiaşte: Grijiţi-vă de credinţă şi de nădeajde, prin carea să naşte dragostea cea iubitoare de Dumnezeu şi iubitoare de oameni, carea ne dă viaţa cea veacinică. În Raiul acesta au întrat Noe, porunca păzându-o şi lucrându-o [*şi, pentru dragoste, de mânie s'au izbăvit. Pre acest [Raiu] păzindu-l Avraam, glasul lui Dumnezeu au auzit. Pre acesta păzindu-l Moisì, slavă pre faţă au priimit. Aseamenea David, pre acesta păzind, l-au lucrat, pentru aceea preste vrăjmaşi au domnit. Ci şi Saul, până ce inima ş'au păzit, bine au înnainte-sporit; dară când au făcut călcare întru sfârşit, părăsitu-s'au. Căci pre măsură, dupre asămănare cuvântul lui Dumnezeu către fieştecarele se mută: pre cât îl ţine cinevaşi, pre atâta se şi ţine, şi pre cât îl păzeaşte, pre atâta păzeaşte-se.*

CAP. 2.

Pentru aceasta, toată hora Sfinţilor Proroci, a Apostolilor şi a Mucenicilor cuvântul în inima lor au păzit, nimic alta grijindu-se, ci pre ceale pământeşti trecându-le cu vedearea, şi întru porunca Sfântului Duh rămâind, şi cea a Duhului dumnezeiască iubire şi bunătate mai vârtos decât toate alegând, nu numai cu cuvântul ori cu goala cunoştinţă, ci cu cuvântul şi cu lucrul prin ale lor făptuiri: în locul bogăţiei ales-au sărăcia, în locul slavei necinstirea, în locul desfătării reaua-pătimire: drept aceea, şi în locul iuţimei –

---

[1] Iac. 4, 4. (N. ed.)
[2] Pilde 4, 23. (N. ed.)

dragostea. Că urând dulceţile vieţii, pre cei ce de aceastea îi lipsesc, mai vârtos îi iubesc, ca pre nişte împreună cu dânşii lucrători către scoposul lor, ferindu-se a cunoaşte binele şi răul. Că nici de cei buni să lepăda, nici pre cei răi vinuia, vestitori ai stăpâneştii iconomii pre toţi socotind. Pentru aceasta către toţi înlăuntrică bunăvoire avea. Căci când auziia pre Domnul: Lăsaţi, şi se va lăsa voaă[1] *– atuncea pre cei ce îi nedreptăţea, binefăcători îi socotea a fi, prilejuri de iertare dela dânşii luând.*][2] Şi iarăşi când auziia: Precum voiţi ca să vă facă voaă oamenii faceţi şi voi lor[3] – atuncea şi pre cei buni întru ştiinţă[4] îi iubiia. Că dreptatea sa lăsându-o, şi dreptatea lui Dumnezeu căutându-o, o aflară, dupre urmare, şi dragostea întru aceasta dupre fire ascunsă.

CAP 3.

Pentru că Domnul multe poruncind pentru dragoste, dreptatea lui Dumnezeu o au poruncit a o căuta. Pentru că o ştie pre aceasta cum că iaste maica dragostei. Că nu iaste într'alt fealiu a ne mântui, fără decât numai prin vecinul, precum au poruncit: Lăsaţi, şi vi se va lăsa voaă. Aceasta iaste leagea cea Duhovnicească carea să scrie întru inimile ceale credincioase, împlinirea legii céiĭ dintâiu. Că nu am venit, zice, să stricu leagea, ci să o-nplinescu.[5] Şi cum să-nplineaşte, deprinde-te. Leagea cea dintâiu, prin pricina cea binecuvântată a celuia ce au păcătuit, pre cela ce au pătimit nedreptate mai mult îl osândea: Pentru că întru aceaia ce-l judeci pre celalalt, pre sineţi te osândeşti[6]; iară întru ceaia ce lasă, i să va lăsa lui. Pentru că aşa grăiaşte leagea: Între judecată, judecată, şi între lăsare, lăsare[7].

---

[1] Mt. 6, 14. (N. ed.)
[2] Fragmentul din paranteză lipseşte din textul cărţii, probabil dintr'o greşală de tipar. Pentru a păstra cursivitatea lecturii am tradus noi acest fragment din greceşte şi l-am introdus acì în italice. Pentru traducerea textului grecesc am folosit ediţia grecească a *OMILIILOR* tipărită la Veneţia în anul 1802. (N. ed.)
[3] Lc. 6, 31. (N. ed.)
[4] „Întru ştiinţă” (κατὰ συνείδησιν): după conştiinţă, în conformitate cu conştiinţa. (N. ed.)
[5] Mt. 5, 17. (N. ed.)
[6] Rom. 2, 1. (N. ed.)
[7] Cf. A Doua Lege 17, 8. (N. ed.)

CAP 4.

Deci împlinirea legii iaste lăsarea. Iară pre întâia leagea o grăirăm nu că Dumnezeu doaă legi aşăză oamenilor. Ci una, Duhovnicească dupre fire; iară dupre izbândire, izbândirea fieştecăruia dreaptă aducându-o. Lăsătoriului îi lasă, şi prearâvnitorului îi prearâvneaşte. Pentru că zice: Cu cel ales ales vei fi, şi cu cel îndărăptnic te-ndărăptniceşti.[1] Pentru aceasta, ceia ce o săvârşiia pre aceasta Duhovniceaşte, şi după asămănare să-npărtăşea Darului, nu numai pre făcătorii binelui, ci şi pre ocărâtorii şi pre gonitorii îi iubiia, dragostea ceastă Duhovnicească răsplătire a bunătăţilor aşteptându-o. Iară a bunătăţilor grăescu nu pentru că nedreptăţile le ertară, ci pentru că şi sufletelor celora ce le făcură nedreptate bine le făcură. Pentru că aşa îi punea pre dânşii înnaintea lui Dumnezeu, ca unii ce dobândea printr'înşii fericirea, precum grăiaşte: Fericiţi sânteţi când vă vor ocărî pre voi şi vă vor goni, şi vor grăi tot cuvântul viclean asupra voastră, minţind pentru mine.[2]

CAP 5.

Şi desprè leagea cea Duhovnicească să-nvăţa aşa a cugeta. Pentru că răbdând ei, şi blândeaţea minţii păzându-o, şi Domnul văzându-o răbdarea inimei ceiia ce să lupta şi din dragoste nu să abătea, îl spărsè păreatele cel din mijloc al zidului, şi desăvârşita vrăjmăşie o lepădară. Şi mai mult nu o mai avură iubirea cu de-a sâla, ci împreună cu ajutoriu. Pentru că Domnul deaciiaşi o încetă sabiia cea învârtitoare, pre ceaia ce le mişca gândurile; şi întra [ei] întru cea mai dinlăuntru a catapeteazmei, unde înnainte-mergătoriu pentru noi au întrat Domnul, şi să desfăta întru rodurile Duhului, şi pre ceale ce vor să fie întru adeverinţa inimei privindu-le. Şi, dupre cum grăiaşte apostolul, mai mult nu mai grăia prin oglindă şi prin sămuire[3] cealea ce ochiul nu le-au văzut, şi ureachea nu le-au auzit,

---

[1] Ps. 17, 27. (N. ed.)
[2] Mt. 5, 11. (N. ed.)
[3] 1 Cor. 13, 12. (N. ed.)

şi pre inima omului nu s'au suit, câte au gătit Dumnezeu celora ce-l iubesc pre dânsul[1]. Ci eu această minunare o voiŭ întreba.

CAP 6.

Întrebare:

Deaca pre inima omului nu s'au suit, voi cum le ştiţi pre aceastea? Mai ales că aţi mărturisit în fapte cum că sânteţi oameni aseamenea pătimaşi cu noi?

Răspundere:

Ci auziţi ce spre aceastea răspunde Pavel: Iară noao, zice, ne-au descoperit Dumnezeu prin Duhul său. Pentru că Duhul toate le cearcă, şi adâncurile lui Dumnezeu.[2] Ci pentru ca să nu zică cinevaşi cum că lor li s'au dat Duhul ca unor apostoli, iară noaă, dupre fire, e neîncăput acesta, întru alt loc, rugându-se, grăiaşte: Pentru ca să vă deae voaă Dumnezeu, dupre bogăţiia slavei salei, puteare a vă-ntări prin Duhul lui întru omul cel dinlăuntru, a lăcui Hristos întru inimile voastre.[3] Şi iarăşi: Iară Domnul Duhul este. Şi unde e Duhul Domnului, acolò e slobozenie.[4] Şi iarăşi: Iară de nu-l are cinevaşi Duhul lui Hristos, acesta nu iaste al lui.[5]

CAP 7.

Deci să ne rugăm şi noi întru adeverire şi întru simţire a nenpărtăşì Duhului Sfânt, şi a întra de unde am eşit. Şi deaciiaşi a săntoarce desprè noi şarpele cel omorâtoriu de suflet şi sfeatnicul slavei céiĭ deşarte, Duhul grijii şi al beţiei. Deci crezând cu adeverinţă, poruncile Domnului să le păzim, şi să creaştem întru acesta spre bărbat desăvârşit, spre măsura vârstei. Ca să nu mai fim stăpâniţi desprè amăgirea veacului acestuia, ci a fi întru adeverirea Duhului. Şi a nu fi necrezători, cum că bine voiaşte darul lui Dumnezeu şi întru cei păcătoşi, pocăindu-se [ei]. Pentru că ceaia ce să

[1] 1 Cor. 2, 9. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 2, 10. (N. ed.)
[3] Efes. 3, 16-17. (N. ed.)
[4] 2 Cor. 3, 17. (N. ed.)
[5] Rom. 8, 9. (N. ed.)

dăruiaşte dupre dar, nu să mai másură întru chipzuirea neputinţei céiĭ mai nainte apucate, fiindcă nu încă ar fi darul dar. Ci atotputearnicului Dumnezeu crezându-i cu proastă şi neiscoditoare inimă, să ne apropiem la cela ce prin credinţă o dăruiaşte împărtăşirea Duhului, şi nu prin chipzuirea faptelor credinţei. Pentru că zâce: Nu din faptele legii Duhul l-aţi luat, ci prin auzul credinţei[1].

CAP 8.

Întrebare:

Spuséţi toate întru suflet Duhovniceaşte ascunse a fi. Ce este: «Voiŭ cinci cuvinte în Besearică prin mintea mea a grăi»[2]?

Răspundere:

Besearica în doaă feţe să-nţeleage: întru adunarea credincioşilor şi întru alcătuirea sufletului. Deci când Duhovniceaşte să ia spre om, Besearica iaste toată alcătuirea lui. Iară ceale cinci cuvinte sânt bunătăţile[3] ceaste cuprinzătoare, ceale ce pre tot omul îl zidesc, prin multe chipuri despărţindu-se. Că precum cela ce grăiaşte întru Domnul, prin ceaste cinci cuvinte toată înţelepciunea o au cuprins-o, aşa cela ce-i urmează Domnului, prin ceaste cinci fapte bune mult o zideaşte blagocéstiia. Că cinci fiind, pre cealealalte pre toate le cuprind. Întâia rugăciunea, deaciia înfrânarea, milosteniia, sărăciia, îndelunga-răbdarea. Aceastea, cu dragoste şi cu voire săvârşindu-se, sânt cuvintele sufletului ce să grăesc dela Domnul şi sânt auzite desprè inimă. Pentru că Domnul le lucrează, şi Duhul atuncea gânditoriu le grăiaşte. Şi precât inima le doreaşte, pre atâta şi arătat le săvârşeaşte.

CAP 9.

Iară bunătăţile, precât sânt cuprinzătoare a tuturor, pre atâta născătoare unele ale altora. Pentru că lipsind întâia, să-nvingesc toate. Aşijderea şi prin a doaă ceale următoare, şi aşijderea cealelalte.

---

[1] Cf. Gal. 3, 2. (N. ed.)

[2] 1 Cor. 14, 19. (N. ed.)

[3] „Bunătăţile” (αἱ ἀρεταὶ), aici şi în continuare, desemnează virtuţile (limba română veche neavând un cuvânt specializat pentru „virtute”). (N. ed.)

Pentru că cum să va ruga cinevaşi, nefiind lucrat desprè Duhul? Şi-mi mărturiseaşte mie scriptura grăind: Nu poate nimenea a-l zice pre Domnul Iisus, fără decât numai prin Duhul Sfânt.[1] Şi cum va suferi, cela ce fără de rugăciune să-nfrânează, fără de ajutorire? Şi cel carele nu să-nfrânează întru tot, cum îl va mai milui pre cel flămând sau pre cela ce-i face nedreptate? Iară cela ce nu miluiaşte, nici priimeaşte a fi sărac de bunăvoe. Şi iarăşi, soţiia poftirii banilor iaste măniia, or de are bani, or de n'are. Iară sufletul cel îmbunătăţât aşa să zideaşte spre Bisearică, nu pentru că au făcut, ci pentru că au dorit. Pentru că nu fapta sa îl spăseaşte pre omul, ci cela ce o au dăruit-o putearea. Deci de le rabdă cinevaşi ranele stăpânului, să nu se trufească vreîncevaşi, de şi făcu cevaşi: ci decât numai a iubi şi a izvodi spre lucrări. Deci să nu socoteşti vreodată prin bunătate-ţi înnainte a-l priimi pre Domnul, dupre cela ce grăiaşte cum că: El iaste cela ce o lucrează întru noi şi voirea şi lucrarea, pentru buna voire[2].

CAP 10.

Întrebare:

Ce dară scriptura îi porunceaşte omului a zice?

Răspundere:

Mai nainte o am zâs cum că izvodirea[3] o are omul dupre fire, şi pre aceasta o caută Dumnezeu. Deci porunceaşte pentru ca întâiu să-nţeleagă, şi înţelegând să o iubească, şi cu voirea să o izvodească. Iară a fi mintea lucrătoare sau osteneala a o suferi, sau lucrul a-l săvârşi, darul Domnului o dă celuia ce vru şi crezu. Deci voirea omului ca o faţnică stare-înnainte iaste. Iară voirea nefiind de faţă, nici însuşi Dumnezeu face cevaşi, macar de şi poate, pentru singura-stăpânirea. Deci desăvârşita lucrarea Duhului întru voirea omului zace. Iarăşi, deaca pre toată voirea o vom da, tot lucrul noaă ni-l scrie. Minunat e Dumnezeu întru toate, şi necugetat e cu totul.

---

[1] 1 Cor. 12, 3. (N. ed.)
[2] Filip. 2, 13. (N. ed.)
[3] „Izvodirea", gr. ἐπιτήδευσιν, acţiunea intenţionată, plănuită, acţiunea cu un anume scop sau orientată spre ceva. (N. ed.)

Iară [noi] oamenii o parte cevaşi dintru minunile acestuia ne ispitim a cuvânta, spre scriptură răzămându-ne, şi mai vârtos dela dânsa înţelepţindu-ne. Pentru că cine, zice, au cunoscut mintea Domnului?[1] Iară el grăiaşte: De câte ori am vrut a-i aduna pre fii[i] tăi, şi nu a-ţi vrut.[2] Întrucât dintru aceasta a creade cum că el pre noi ne adună, iară dela noi numai voirea o ceare. Şi carea e arătarea voirii, fără decât numai osteneala cea de bunăvoe?

CAP 11.

Că precum herul herestruind, tăind, plugărind, răsădind, acesta tocindu-se să pleacă, însă altul iaste cela ce îl mişcă, şi îl aduce, şi-l înfocază, şi iarăşi îl înnoiaşte după ce să zdrobeaşte – aşa şi omul, deşi să scârbeaşte şi să osteneaşte lucrându-l binele, ci Domnul într'ascuns lucrează întru dânsul. Şi când să osteneaşte şi să zdrobeaşte, inima o mângăe şi iarăşi o înnoiaşte. Precum grăiaşte şi prorocul: Au să va proslăvi săcurea fără de cela ce tae? Sau să va înnălţa heăstrăul fără de cela ce îl trage?[3] Şi aşa iaste şi întru răotate. Când omul ascultă şi să găteaşte, atuncea şi satana îl mână şi îl ascute pre el precum tâlhariul sabiia. Şi o asămănarăm inima fierului, pentru nesimţirea lucrurilor şi pentru multa asprimea. Ci nu fu cu cuviinţă noi, ca herul cel nesimţitoriu, a nu-l cunoaşte pre cela ce ne ţine, de vreame că curând din cuvântul cel plugăritoriu întru gândul vicleanului nu cădem. Ci mai vârtos ca boul şi ca asinul a-l şti pre cela ce ne mână şi ne povăţuiaşte gânditoriu. Că zice: Cunoscutu-l-au boul pre cela ce-l căştigă, şi asinul iaslea Domnului său, iară Israilul pre mine nu m'au cunoscut.[4] Deci să ne rugăm pentru ca să priimim cunoaşterea Dumnezeului, şi să ne pedepsim cu leagea cea Duhovnicească, spre lucrarea sfintelor poruncilor lui, proslăvindu-l pre Părintele, şi pre Fiiul, şi pre Duhul Sfânt în veaci, Amin.

[1] Rom. 11, 34. (N. ed.)
[2] Mt. 23, 37. (N. ed.)
[3] Is. 10, 15. (N. ed.)
[4] Is. 1, 3. (N. ed.)

CUVÂNT 38.

De multă cudeamărunţime şi preceapere iaste trebuinţă spre a-i ispiti pre creştinii cei adevăraţi. Şi carii ar fi aceia?

CAP 1.

Mulţi, drepţi arătându-se, să socotesc a fi creştini. A meşterilor însă iaste şi a lămuriţilor a-i ispiti, deaca cu adevărat unii ca aceştea îl au semnul şi chipul împăratului, nu cumvaşi poate i s'au schimonosit închipuirea? Lucrurile meşterilor, şi le laudă meşterii, şi le prihănesc. Iară de nu vor fi meşteri, nu pot a-i ispiti pre lucrătorii cei vicleani, fiindcă şi aceştea îl poartă chipul călugărilor, ádecă al creştinilor. Pentru că şi apostolii cei mincinoşi pătimiia pentru Hristos, şi aceştea vestea împărăţie a ceriurilor. Pentru aceasta grăiaşte apostolul: Întru primejdii mai mult, întru scârbe prea cu întreacere, întru temniţe mai mult.[1] Vrând a arăta cum că mai mult au pătimit decât aceştea.

CAP 2.

Aurul cu lesnire să află, iară mărgăritarii şi pietrile ceale scumpe, ceale ce încap spre coroana împăratului rar să află. Pentru că de multe ori dintru aceastea nu să află ceale care ar fi cu încăpeare. Aşa şi Creştinii carii să zidesc întru cununa lui Hristos, pentru ca împărtăşite să fie cu sfinţii sufletele acealea. Slavă celuia ce aşa l-au iubit pre sufletul acesta, şi au pătimit pentru acesta, şi l-au înviiat pre el din morţi. Şi precum lui Moisì acoperemânt i să punea preste obraz, pentru a nu putea norodul a privi spre obrazul lui, aşa şi acuma pre inima ta zace acoperemânt, spre a nu vedea slava lui Dumnezeu. Iară când s'ar rădica acesta, atuncea să arată şi să iveaşte pre sineşi Creştinilor şi celora ce-l iubesc pre el, şi-l caută întru adeverinţă. Precum zice că: Mă voiŭ arăta pre sinemi acestuia, şi lăcaş la dânsul voiŭ face.[2]

CAP 3.

[1] 2 Cor. 11, 23. (N. ed.)
[2] Io. 14, 21 şi 23. (N. ed.)

Să ne sârguim dară a ne apropiia cătră Hristosul cel nemincinos, pentru ca să o dobândim făgăduinţa, şi pre Aşăzământul cel Nou, prin care ne-au înnoit Domnul, prin Cruce şi prin moarte, spărgându-le porţile iadului şi ale păcatului. Şi pre sufletele ceale credincioase scoţându-le şi dându-le acestora înlăuntru Mângăitoriu, şi ducându-le sus întru împărăţiia sa. Deci să înpărăţim şi noi împreună cu dânsul în Ierusalim, în cetatea lui, în Besearica cea Cerească, în ceata sfinţilor îngeri. Iară fraţii cei carii s'au iscusit şi s'au ispitit întru multă vreame, aceştea pot şi celor neînvăţaţi a le ajuta şi împreună a pătimi.

CAP 4.

Pentru că unii, întărindu-se pre sineşi, şi desprè darul lui Dumnezeu cu mărime fiind lucraţi, atâta le aflară de sfinţite mădulările lor, întrucât a socoti ei cum că nu să-ntâmplează întru creştinătate a să face poftire, ci o au mintea curăţită şi curată. Şi iaste deaciiaşi omul cel dinlăuntru înnălţat întru ceale Dumnezeeşti şi Cereşti, întrucât atot a socoti unul ca acesta cum că iată au sosit întru măsurile ceale desăvârşite. Şi cum socotì cum că iată să apropiè întru limanul cel cu bun sănin, năpădiră asupra lui furtunile, întrucât a să afla iarăşi în mijlocul luciului şi dus a fi înlăuntru, unde e marea, ceriul, şi moartea iaste gata. Aşa păcatul, întrând înlăuntru, o lucră toată pofta cea rea. Şi iarăşi, unii ca aceştea, oareşcăruia dar învrednicindu-se, şi precum am zice, dintru tot luciul mării oareşcarea picătură priimind, singură aceaia o află în ceas şi în zî[1], atâta lucrare de minune făcându-se, întrucât cel lucrat a să uimi întru preaslăvita şi streina şi Dumnezeiasca lucrare, şi a să ciudi cum s'au înţelepţit. Deaciiaşi îl luminează darul pre acesta, îl povăţuiaşte, îl împacă şi-l îmbunătăţează, întru toate fiind Dumnezeesc şi Ceresc: întrucât, spre asămănarea aceluia[2], împăraţii şi sâlnicii[3], înţelepţii şi vredniciiarnicii[4], ca nişte prea mici şi proşti a să socoti. Iară după vreame şi după ceas să premenesc lucrurile, întrucât dintru adeverinţă unul

---

[1] „În ceas şi în zî" (καθ' ὥραν καὶ καθ' ἡμέραν): ceas de ceas şi zi de zi. (N. ed.)
[2] „Spre asămănarea aceluia" (πρὸς σύγκρισιν ἐκείνου): în comparaţie cu acela. (N. ed.)
[3] „Sîlnicii" (δυνάστας): cei puternici. (N. ed.)
[4] „Vredniciiarnicii" (ἀξιωματικοὺς), cei vrednici. (N. ed.)

ca acesta a să socoti pre sineşi mai păcătos decât toţi oamenii. Şi iarăşi, întru alt ceas, a să vedea pre sineşi ca pre un împărat prea-mare minunat, sau sâlnic priiaten al împăratului. Iarăşi, întru alt ceas, a să vedea pre sineşi neputincios şi sărac. Deci cade mintea întru nedumereală, pentru ce e aşa şi iarăşi aşa? Pentru că satana, urâtoriu de bine fiind, pre ceale reale le suppune celora ce fapta cea bună o îndreptează, şi să nevoiaşte a-i surpa pre aceştea, pentru că lucrul acesta îl are.

CAP 5.

Ci tu nu te suppune acestuia, dreptatea ceaia ce întru omul cel dinlăuntru să săvârşeaşte lucrându-o, întru carele stă divanul lui Hristos împreună cu sfinţitoriul cel preacurat. Pentru ca mărturiia ştiinţei tale să să fălească în crucea lui Hristos, a celuia ce o au curăţit-o ştiinţa ta de lucrurile ceale moarte. Pentru ca să slujeşti cu Duhul tău Dumnezeului. Pentru ca să cunoşti la ce te-nchini, dupre cel carele au zis: Noi ne-nchinăm celuia ce îl ştim[1]. Pleacă-te Dumnezeului celuia ce te povăţuiaşte pre tine, obştească-să sufletul tău cu Dumnezeu precum să obşteaşte mireasa cu mirele. Pentru că taina aceasta mare iaste, zice; iară eu o grăescu spre Hristos şi spre sufletul cel fără de prihană. Căruia slava în veaci, Amin.

[1] Io. 4, 22. (N. ed.)

CUVÂNT 39.

Pentru ce ni s'au dat noao dela Dumnezeu Dumnezeiasca Scriptură.

CAP 1.

Precum un împărat, scriind cărţi cărora voiaşte a le dărui darurile sale, şi hrisoave le-nsemnează tuturor, cum că: Sârguiţi-vă îndegrabă a veni cătră mine, pentru ca să luaţi dela mine daruri împărăteşti; şi de nu s'ar duce şi nu ar lua, nu s'au folosit nimica cetindu-le scrisorile, ci mai vârtos şi morţii sânt vinovaţi, pentru că nu vrură a mearge şi din mâna Împăratului cinstei a să-nvrednici – aşa şi Dumnezeeştile Scripturi ca nişte scrisori le-au trimis împăratul Dumnezeu oamenilor, arătând printr'însele ca rugându-l pre Dumnezeu şi crezând, să ceae şi să iae dar Ceresc din ipostasul Dumnezeirii sale. Că scris este: Ca să ne facem părtaşi firii céiĭ Dumnezeeşti.[1] Iară de nu să va apropiia şi nu va ceare, şi de nu va lua omul, nu s'au folosit nimica scripturile cetindu-le: ci mai vârtos vinovat iaste şi morţii, pentru că dela împăratul cel Ceresc nu au vrut a-l lua darul vieţii. Fără de carele cu neputinţă este viaţa cea fără de moarte a o dobândi, carea iaste Hristos. Căruia slava în veaci, Amin.

[1] 2 Pt. 1, 4. (N. ed.)

CUVÂNT 40.

Cum că toate faptele ceale bune şi toate răutăţile unele de altele sânt legate, şi ca un lanţ una de una sânt atârnate.

CAP 1.

Pentru pustniciia ceastă văzută, şi carea izvodire mai mare iaste şi întâia, aceasta să o cunoaşteţi, iubiţilor, cum că una de alta sânt legate toate bunătăţile[1]. Căci ca un lanţ Duhovnicesc una de una sânt atârnate. Rugăciunea de dragoste, dragostea de bucurie, bucuria de blândeaţe, blândeaţea de smerenie, smereniia de slujire, slujirea de nădeajde, nădeajdea de credinţă, credinţa de ascultare, ascultarea de prostime. Precum şi partea cea protivnică, una de una răotăţile sânt legate. Urăciunea de mănie, măniia de mândrie, mândriia de mărirea deşartă, mărirea deşartă de necredinţă, necredinţa de învârtoşarea inimei, învârtoşarea inimei de lenevire, lenevirea de trândăvire, trândăvirea de nebăgarea de samă, nebăgarea de seamă de nerăbdare, nerăbdarea de iubirea dulceţurilor. Şi cealelalte mădulări ale răotăţii unele de altele sânt spânzurate. Aşa şi întru partea cea bună, unele de altele sânt spânzurate bunătăţile şi atârnate.

CAP 2.

Iară capul atotei bunei sârguinţei şi vârful îndreptărilor iaste aşteptarea întru rugăciune, dintru carea şi bunătăţile cealelalte prin cea dela Dumnezeu cearere în toate zilele a le căştiga putem. Pentru că de-aicea să face înlăuntru, întru ceia ce să-nvrednicesc, împărtăşirea sfinţeniei lui Dumnezeu şi a lucrării céiĭ Duhovniceşti, şi unirea dragostei minţii, ca către Domnul, întru nepovestită iubire. Pentru că cela ce pre sineşi în toate zilele la rugăciune a aştepta cudeasâlnicează, cu dragoste Dumnezeiască şi cu dorire înfocată din dragostea cea sufletească[2] să aprinde către Dumnezeu, şi darul sfinţitoarei săvârşirei Duhului îl priimeaşte.

---

[1] Gr. αἱ ἀρηταί, virtuţile. (N. ed.)
[2] Gr. πνευματικῆς, duhovnicească. (N. ed.)

CAP 3.

Întrebare:

De vreame că unii îşi vând averile, şi robii îi slo[bo]zesc, şi fac porunci, însă nu caută în lumea aceasta a-l lua pre Duhul: oare vieţuind aşa, nu să duc întru împărăţiia Ceriurilor?

Răspundere:

Cuvântul acesta este supţire, pentru că unii grăesc ó împărăţie, şi ó gheénnă; iară noi grăim treapte multe şi de multe fealiuri, şi măsuri, şi întru împărăţiia aceasta, şi întru gheénna aceasta. Şi precum un suflet este întru toate mădulările, şi sus în crieri lucrează, şi jos picioarele acesta le mişcă – aşa şi Dumnezeirea toate zidirile ceale Cereşti şi pre ceale dedesuptul adâncului le cuprinde, şi pretutindenea iaste deplin întru zidire, deşi dinnafară de zidiri iaste, pentru nemăsurarea şi necuprinderea. Deci priveaşte Dumnezeirea aceasta spre oameni, şi toate dupre cuvânt le orânduiaşte. Şi de vreame că unii să roagă neştiind ce cer, iară alţii postesc, alţii stau la slujire, fieştecăruia dupre măsura credinţei Dumnezeu, drept judecătoriu fiind, îi răsplăteaşte plata; pentru că pre cealea ce le fac, pentru frica lui Dumnezeu le fac. Ci nu sânt aceştea toţi fii, nici împăraţi, nici moştenitori.

CAP 4.

Şi sânt în lume unii omorâtori, alţii curvari, şi alţii răpitori, iară unii iarăşi ale sale săracilor împărţindu-le. Priveaşte şi spre aceştea şi spre aceia Domnul, şi celora ce-l fac binele odihnă şi plată le dă. Pentru că sânt măsuri covârşitoare şi măsuri mici. Şi întru lumina şi slava aceaia iaste osebire. Şi întru gheenna şi munca aceaia să văd fermecătorii şi tâlharii, şi alţii carii mici au greşit. Iară cei carii grăesc una iaste împărăţiia şi una e gheenna, şi nu sânt treapte, rău grăesc. Pentru că câţi mireani sânt acuma carii stau la privealişti şi la cealelalte neorândueli? Şi câţi sânt acuma carii să roagă şi să tem de Dumnezeu? Deci şi spre aceştea şi spre aceia Dumnezeu ia aminte, şi ca un drept judecătoriu acestora odihnă le găteaşte, iară acestora muncă.

CAP 5.

Şi precum înhămând oamenii caii şi căruţele, le hăţuesc şi le mână pre unele împrotiva altora, pentru că fieştecarele să nevoiaşte cum îl va arunca şi-l va birui pre cel dinprotivă, aşa iaste întru inima celora ce să nevoesc privealişte a duhurilor celor vicleane carii să luptă cu sufletul, şi a Dumnezeului şi a îngerilor carii o privesc luptarea. Deci întru tot ceasul să zidesc dela suflet multe gânduri noaă, aşijderea şi dela răutate înlăuntru. Pentru că sufletul are gânduri ascunse multe, şi întru ceasul acela le scoate şi le naşte. Şi singura răutatea are gânduri multe şi izvodiri, şi întru tot ceasul naşte gânduri noaă împrotiva sufletului. Pentru că mintea iaste vizitiu, şi înhamă căruţa sufletului, hăţurile cugetelor ţâindu-le; şi aicea [ea] aleargă împrotiva căruţii satanei, unde şi acesta au înjugat împrotiva sufletului.

CAP 6.

Întrebare:

De iaste rugăciunea odihnă, cum grăesc unii cum că «Nu putem a ne ruga», nici rabdă întru rugăciune?

Răspundere:

Odihna aceasta, înmulţându-se, dă îndurări şi slujiri altele, ádecă a-i cerceta pre fraţi, a sluji întru cuvânt. Şi singura firea voiaşte a mearge şi a-i vedea pre fraţi a le grăi cuvânt. Pentru că nimica, în foc băgându-să, poate a rămânea întru a sa fire, ci nevoe e şi aceasta a să face foc. În ce chip de ai băga pietriceale în foc, puţin var să fac. Şi deaca în mare spre mult s'ar afunda cinevaşi, şi s'ar duce în mijlocul luciului, să potopeaşte şi nevăzut să face. Iară cela ce întră dupre treaptă, iarăşi a să sui nădăjduiaşte, şi a-nnota, şi a eşi la liman, şi a-i vedea pre oamenii cei de pre pământ. Aşa şi întru cea Duhovnicească, întră cinevaşi întru adâncul darului, şi iarăşi îşi aduce aminte de soţiile[1] sale, şi firea aceasta voiaşte a mearge la fraţi: dragostea a o-nplini, cuvântul a-l adeveri.

[1] „Soţiile”: tovarăşii, însoţitorii. (N. ed.)

CAP 7.

Întrebare:

Cum pot amândoaă feaţele a fi în inimă, şi darul, şi păcatul?

Răspundere:

Precum când ar fi focul dinnafara cazanului, deci deaca vei pune leamne dedesupt, iată înfocat să face, şi cea dinlăuntrul vasului fiiarbe şi să frige, focul dinnafară arzând; iară de s'ar lenevi cineva şi nu ar pune dedesupt leamne, înceape mai încropit a să face focul, şi ca cum a să stânge – aşa şi darul, focul cel Ceresc, şi dinlăuntrul tău este. Deci deaca te-ai ruga şi le-ai da cugetele tale întru dragostea lui Hristos, iată cum le puseşi dedesupt leamnele, şi să fac cugetele tale foc, şi să văpsesc întru dragostea lui Dumnezeu. Iară deşi să depărtează Duhul, ca dinnafara ta făcându-se, ci şi dinlăuntrul tău este, şi dinnafara ta să veade. Iară de se va lenevi cineva şi puţin, dându-se pre sineşi sau întru lucrurile ceale lumeşti, sau întru răvărsare, iarăşi vine răotatea şi să-nbracă cu sufletul, şi pre tot omul îl înceape a-l năcăji. Deci îşi aduce aminte sufletul de odihna cea mai dintâi, şi înceape a să scârbi, şi mai cu desime a să ticăloşi.

CAP 8.

Iarăşi privi mintea spre Dumnezeu, începu a să apropiia cătră dânsul odihna cea mai dinnainte. Înceape mai cu fortíme a căuta: Rogu-mă ţie, zice, Doamne. Dupre puţân i să adaogă lui focul aprinzându-se, şi sufletul odihnindu-l, dupre cum îl rădică undiţa peaştele câte puţin dintru adânc. Pentru că de nu ar fi fost aceasta, şi de nu o ar fi gustat-o amărăciunea şi moartea, cum ar fi putut a-l despărţi amarul din dulce, şi moartea din viaţă? Şi a-i mulţămi în veaci Părintelui, Făcătoriului de viaţă, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt. Amin.

CUVÂNT 41.

Adânci sânt foarte cămările sufletului, carele desprè o parte împreună creaşte cu darul şi cu răotăţile.

CAP 1.

Cinstitul vasul sufletului întru multă adâncime este, precum zice undevaşi: Adâncul şi inima el o cearcă[1]. Pentru că abătându-se omul din poruncă şi supt hotărârea urgiei făcându-se, pre dânsul luându-l păcatul supt mână, şi acesta, ca un adânc al amărâciunei întru supţiretate şi adâncime fiind, întrând înlăuntru, păşunile sufletului le cuprinsè, pănă la cămările ceale prea-adânci ale acestuia. Şi unui chip ca acesta îl vom asămăna sufletul şi păcatul amestecându-se, precum de ar fi un copaciu prea mare, având ramuri multe, şi ar avea şi rădăcini întru prea-adâncurile pământului, aşa păşunile prea-adâncelor cămărilor sufletului, păcatul cel întrat cuprinzându-le, întru obicinuinţă să făcu şi întru deprindere, cu fieştecarele din pruncie împreună-crescând şi împreună-hrănindu-se, şi răotăţile învăţându-le.

CAP 2.

Deci când lucrarea darului celui Dumnezeesc sufletul l-ar umbri dupre măsura credinţei fieştecăruia şi ar priimi ajutoriu de sus, încă întru o parte au umbrit darul. Deci să nu socotească cinevaşi cum că tot sufletul s'au luminat: încă multă păşune a răotăţii iaste înlăuntru, şi trebuire îi iaste omului de multă osteneală şi trudă împreună-glăsuitoare cu darul cel ce-i cu dânsul. Că pentru aceasta şi desprè o parte începu darul a veni preste suflet, carele [dar] poate întru o clipă de ceas pre omul curăţindu-l a-l face desăvârşit. Ci pentru ca să o ispitească voirea omului, de o păzeaşte întreagă dragostea cătră Dumnezeu, nealcătuindu-se cu vicleanul întru nimica, ci cu totul pre sineşi dându-se darului. Şi aşa, cu vremi şi cu ani bine iscusit sufletul făcându-se, şi darul nescârbindu-l întru nimica, nici necinstindu-l, dintru cel dupre puţân[2] să ajutorează. Ci şi darul acesta

---

[1] Sirah 42, 23. (N. ed.)

[2] „Dintru cel dupre puţân” (ἐκ τοῦ κατ᾽ ὀλίγον): din acest „puţin câte puţin”, din această înaintare treptată. (N. ed.)

priimeaşte păşune în suflet, şi până la părţile şi cugetele ceale prea-adânci ale acestuia să-nrădăcinează, întru vremi mai multe bine-sporind şi împreună-glăsuind sufletul cu darul, până ce tot sufletul s'ar cuprinde desprè darul cel Ceresc carele deaciiaşi împărţeaşte întru vasul acesta.

CAP 3.

Iară de nu va fi cinevaşi întru multă smerită-cugetare, să dă acesta satanei şi gol să face de Dumnezeescul darul cel făcut către dânsul, şi întru multe scârbe să ispiteaşte, şi atuncea să arată mândriia acestuia, pentru că gol şi ticălos iaste. Deci datoriu iaste cela ce iaste bogat cu darul lui Dumnezeu întru multă smerită-cugetare şi zdrobirea inimei a fi, şi ca pre un sărac şi nimica având a să socoti pre sineşi. Streină iaste de dânsul, şi altul o au dat-o lui, şi când voiaşte o ia pre aceasta. Cela ce aşa să smereaşte pre sineşi înnaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor poate a-l păzi pre darul cel făcut către dânsul, precum grăiaşte: Cela ce să smereaşte pre sineşi, înnălţa-se-va[1]. Şi de şi iaste alesul lui Dumnezeu, lângă sineşi să fie lepădat, şi credincios fiind, ca pre un nevreadnic să să socotească pre sineşi. Pentru că neşte suflete ca aceastea bine plac lui Dumnezeu şi întru Hristos înviiază. Căruia slava şi ţinearea în veaci. Amin.

[1] Lc. 14, 11. (N. ed.)

CUVÂNT 42.

Nu ceale dinnafară, ci ceale dinlăuntru înnainte îl duc sau îl vatămă pre omul, ádecă Duhul darului sau duhul vicleşugului.

CAP 1.

Precum de ar fi o cetate mare şi ar fi pustie, zidurile fiindu-i răsipite, şi s'ar lua dela vrăjmaşi, nu e nici un folos al mărimei. Deci să cuvine a căuta, dupre mărime, ca să le aibă şi zidurile tari, spre a nu întra înlăuntru vrăjmaşii. Aşa dară şi sufletele ceale împodobite cu cunoştinţă, şi cu înţeleagere, şi cu preaiute minte, sânt ca nişte cetăţi mari. Însă ni se cuvine să căutăm de sânt zidite împrejur cu putearea Duhului, ca nu cândvaşi vrăjmaşii întrând înlăuntru să le pustiiască pre iale. Pentru că înţelepţii lumii, Aristótel sau Pláton sau Socrát, înţelepţi fiind cu cunoştinţa, era ca neşte cetăţi mari, ci era pustiite desprè vrăjmaşi pentru a nu fi Duhul lui Dumnezeu într'înşii.

CAP 2.

Iară când sânt proşti părtaşi darului, sânt ca neşte cetăţi mici zidite împrejur cu putearea Crucii. Iară cad din dar dintru doaă lucruri şi pier: or că scârbele ceale ce li să aduc nu le rabdă, sau că întru dulceţurile păcatului a să-ndulci suferiră. Pentru că ceia ce călătoresc nu pot fără de ispite a treace. Şi precum întru naştere cerşătoarea şi împărăteasa tot acealeaşi dureri le au, aşijderea şi pământul bogatului şi a săracului, de nu o va lua-o şi lucrarea cea cuviincioasă, nu poate a aduce roduri vreadnice. Aşa şi întru lucrarea sufletului: întru dar nu împărăţeaşte nici înţeleptul, nici bogatul, fără decât numai prin răbdare şi prin scârbe şi prin trude multe. Pentru că traiul creştinilor datoriu este a fi unul ca acesta. Precum miiarea, dulce fiind, nu priimeaşte nimica a priimi dintru ceale amară sau dintru ceale otrăvicioase, aşa aceştea, tuturor celora ce le vin asupră-le, or bunelor, or realelor, sânt buni, precum grăiaşte Domnul: Fiţi buni, precum Părintele vostru cel ceresc[1]. Pentru că ceaia ce îl vatămă şi-l spurcă pre omul iaste dinlăuntru. Pentru că

[1]Cf. Lc. 6, 36; Mt. 5, 48. (N. ed.)

dintru inimă es cugetele ceale reale, precum grăiaşte Domnul, cum că ceale ce îl spurcă pre omul, dinlăuntru sânt[1].

CAP 3.

Deci înlăuntru iaste, în suflet, târându-se şi eşind duhul vicleşugului, gânditoriu, mişcătoriu, carele este acoperemântul întunearecului, omul cel vechiu de carele li se cuvine a să dezbrăca ceia ce aleargă cătră Dumnezeu, şi a să-nbrăca cu omul cel ceresc şi nou, carele iaste Hristos[2]. Deci nu-l poate a-l vătăma pre omul nimica dintru ceale dinnafară, fără decât numai vieţuitoriul şi lucrătoriul, lăcuitoriul înlăuntru întru inimă, duhul întunearecului. Întrucât dară războiul fieştecarele întru gânduri datoriu iaste a-l avea, pentru ca să strălucească întru inima lui, Hristos. Căruia slava în veaci, amin.

[1] Cf. Mt. 15, 18-19; Mc. 7, 20. (N. ed.)
[2] Cf. Efes. 4, 22 şi 24; Col. 3, 9-10. (N. ed.)

CUVÂNT 43.

Pentru înnainte-sporirea bărbatului celui creştin, a căriei toată puteaarea de inimă iaste spânzurată, precum prin fealiuri de chipuri aicea să prea scrie.

CAP 1.

Precum dintr'un foc să aprind candele multe şi făclii arzătoare, şi toate făcliile şi candelele dintru o fire să aprind şi luminează, aşa şi creştinii dintru o fire să aprind şi luminează dintru Dumnezeescul focul Fiiului lui Dumnezeu. Şi le au făcliile arzând întru inimile lor, şi luminează înnaintea lui pre pământ, fiind precum şi El. Pentru că zice: Pentru aceasta te-au uns pre tine Dumnezeul tău cu untul-de-lemn al bucuriei[1]. Pentru aceasta Uns s'au numit, pentru ca cu aceastaşi untdelemn cu carele el s'au uns, şi noi ungându-ne, să ne facem Hristoşi (ádecă unşi), precum am zice, dintru aceaiaşi fiinţă şi dintru un trup. Grăiaşte iarăşi: Şi cela ce sfinţeaşte, şi ceia ce să sfinţesc, dintru unul toţi.[2]

CAP 2.

Să asămănară dară Creştinii întru o parte candelelor celora ce-l au untul-de-lemn întru sineşi, ádecă rodurile direptăţii. Iară de nu se va aprinde candela dintru candela Dumnezeirii întru dânşii, nu sânt nimica. Domnul fusè candela cea arzătoare, pentru Duhul Dumnezeirii carele petrecea fireaşte întru dânsul şi o aprindea inima lui dupre omenire. Că precum de ar fi o pungă putredă plină de mărgăritari, aşa şi Creştinii, cu omul cel dinnafară smeriţi fiind datori a fi şi defăimaţi, înlăuntru, întru omul cel dinlăuntru îl au pre mărgăritariul cel preascump. Iară alţii sânt asămănaţi mormânturilor celor văruite, dinnafară ádecă fiind zugrăviţi şi înfrumuseţaţi, iară înlăuntru fiind plini de oasele morţilor şi de multă putoare şi de duhuri necurate.[3] Şi morţi sânt desprè Dumnezeu, şi cu toată ruşinea şi pângăriciunea şi cu întunearecul protivnicului îmbrăcaţi.

---

[1] Ps. 44, 8. (N. ed.)
[2] Evr. 2, 11. (N. ed.)
[3] Cf. Mt. 23, 27. (N. ed.)

CAP 3.

Apostolul grăiaşte cum că pruncul pănă când iaste mic, supt epitrópii şi supt iconómii duhurilor celor vicleane iaste, care duhuri nu voesc pruncul a creaşte, ca nu, făcându-se bărbat desăvârşit, sănceapă a le căuta ceale din casă şi domniia a o izbândi. Creştinul totdeauna iaste datoriu pomenirea lui Dumnezeu a o avea. Pentru că scris este: Să-l iubeşti pre Domnul Dumnezeul tău dintru toată inima ta.[1] Pentru ca nu numai când întră întru casa de rugăciune să-l iubească pre Domnul, ci şi umblând, şi vorbind, şi mâncând să o aibă pomenirea lui Dumnezeu şi dragostea şi iubirea. Pentru că zice: Unde e mintea ta, acolò e şi comoara ta.[2] Pentru că întru ce lucru inima cuivaşi e legată, şi unde-l trage pofta pre dânsul, aceaia iaste Dumnezeul lui. De-l pofteaşte inima totdeauna pre Dumnezeu, acesta iaste Domnul inimei lui. Iară cela ce s'au lepădat de toate şi s'au făcut neaveárnic, şi necetátnic, şi să posteaşte, acesta de e cu cevaşi legat încă întru omul cel dinlăuntru, sau întru lucrurile ceaste lumeşti, or întru casă, sau întru dragostea născătorilor: orunde s'au legat inima lui şi i s'au robit mintea, aceaia iaste Dumnezeul lui. Şi să află prin uşa cea lată eşind din lume, şi prin ferestruică întrând şi căzând în lume. Precum uscăciunile, aruncându-se în foc, nu pot a să-nprotivi puterii focului, ci ard îndată, aşa şi dracii, vrând a bate războiu cu omul cel învrednicit Duhului, să ard şi să mistuesc desprè Dumnezeiasca putearea focului. Numai ca omul totdeauna lipit să fie de Domnul, şi nădăjduirea şi nădeajdea cătră dânsul să o aibă. Şi de ar fi dracii tari ca munţii cei tari, să ard desprè rugăciune ca ceara desprè foc. Iară în mijloc mare luptă şi războiu îi zace sufletului cătră dânşii. Râuri sânt ale bălaurilor acolò, şi gurile leilor: foc este arzând în suflet. Precum desăvârşitul făcătoriul de reale, îmbătându-să întru duhul înşălăciunii, or omorând, or preacurvind, nesăţios iaste întru răutate, aşa şi creştinii, cufundaţi fiind întru Duhul cel Sfânt, neştiutori să fac răului. Iară cei carii îl au darul şi încă sânt amestecaţi cu păcatul, aceştea supt frică sânt şi prin locuri înfricoşate călătoresc.

---

[1] A Doua Lege 6, 5; Mc. 12, 30. (N. ed.)
[2] Cf. Mt. 6, 21; Lc. 12, 34. (N. ed.)

CAP 4.

Că precum neguţătorii, înnotând[1], macar de şi vântul lor l-ar afla, şi marea linişticioasă, ci neajungând încă în liman, pururea sânt supt frică, ca nu cumvaşi de năprasnă protivnic vânt pornindu-se, marea să se-nviforeaze şi să să primejduiască corabiia – aşa şi Creştinii, deşi îl au întru dânşii suflând vântul cel bun al Duhului Sfânt, ci încă supt frică sânt, ca nu cumvaşi vântul puterii céiĭ protivnice, năpădind, să sufle, şi o oareşcarea turburare şi vifor să pornească întru sufletele lor. Deci trebuinţă e de multă sârguinţă pentru ca să ajungem întru limanul odihnirii, şi întru lumea cea desăvârşâtă, întru viaţa şi desfătarea cea veacinică, întru cetatea sfinţilor, întru Cerescul Ierusalimul, întru Besearica întâilor născuţilor[2]. Iară de nu le va treace cinevaşi măsurile acealea, supt frică multă iaste, ca nu cumvaşi în mijloc oareşcarea cădeare să lucreaze putearea cea vicleană.

CAP 5.

Şi precum muiarea, zemislind, înlăuntru îl are pre pruncul eiĭ, întru întunearec, precum am zice, şi întru loc noroios; iară deaciiaşi, de s'ar întâmpla a eşi pruncul în vreame cuviincioasă, veade făptură mai noaă a Ceriului, şi a pământului, şi a soarelui, pre carea nu o au văzut-o niciodinioară, şi îndată priiatenii şi rudeniile cu veaselă faţă îl priimesc pre el în braţe. Iară de s'ar întâmpla, dintru oareşcarea neorânduială, a să sparge copilul înlăuntru, nevoe e deaciiaşi doftorii cei orânduiţi spre aceasta a o unelti sabiia. Şi deaciiaşi să află pruncul mergând din moarte în moarte, şi dintru întunearec întru întunearec. Aşa să o ai şi întru cea Duhovnicească. Câţi o priimiră sămânţa Dumnezeirii, aceştea nevăzut o au pre aceasta, şi, pentru păcatul cel împreună-lăcuitoriu, în locuri întunecoase şi înfricoşate o ascund. Deci de să vor căpuì pre sineşi, şi sămânţa o vor păzi-o, aceştea întru vreamea cea cuviincioasă [vor fi] născându-o întru arătare, şi deaciiaşi, întru dezlegarea trupului, îngerii şi toate horele ceale de sus cu feaţe veasele îi priimesc pre dânşii. Iară deaca armele lui Hristos priimindu-le [cineva] spre a războì cu vitejie, s'ar

[1] În sensul vechi de „a naviga”, „a pluti”. (N. ed.)
[2] Cf. Evr. 12, 22-23. (N. ed.)

slăbănogì, îndatăşi unul ca acesta să dă vrăjmaşilor. Şi întru dezlegarea trupului, dintru întunearecul cel carele de-acuma îl are cuprins pre dânsul, întru alt întunearec mai cumplit şi întru pierzare încape.

CAP 6.

Şi precum de ar fi o grădină având pomi roditori şi alte sădiri cu bună mireazmă, şi cu totul ar fi bine lucrată şi preacurăţită, şi ar avea şi un mic zid în loc de şanţ păzându-o pre dânsa. Şi s'ar întâmpla acolò un râu năvălitoriu a treace; deşi mică parte din apă s'ar lovi de păreate, o strică temeliia, priimeaşte întrare, şi câte puţin o răsipeaşte temeliia. Şi întrând înlăuntru, le sparge şi le dezrădăcinează toate sădirile, şi toată lucrarea o prăpădeaşte şi o face neroditoare. Aşa iaste şi inima omului: gândurile ceale bune le are; să apropie însă totdeauna de inimă şi râurile răotăţii, vrând pre aceasta a o surpa şi întru a lor parte a o arunca. Deci de ar fi puţân uşoară mintea şi s'ar pleca gândurilor celor necurate, iată priimiră păşune duhurile înşălăciunei şi întrară şi le surpară frumseaţele ceale de acolò. Cugetele ceale bune le prăpădiră, şi sufletul îl pustiiră.

CAP 7.

Precum iaste ochiul mai mic decât toate mădulările, şi singura lumina ochiului[1], mică fiind, este vas mare, pentru că veade deodată Ceriul, stealele, soarele, luna, cetăţi şi alte zidiri. Aşijderea şi ceaste văzute, supt una, întru mica lumina ochiului să-nchipuesc înlăuntru şi să zugrăvesc. Aşa iaste şi mintea întru inimă. Şi inima aceasta un vas mic este, şi acoló-s bălaurii, şi acoló-s leii, acoló-s gádinile ceale veninate şi toate vistieriile răutăţii. Şi acoló-s căile ceale glodoroase şi neneatede, acoló-s prăpastiile. Aşijderea iarăşi, acoló-i Dumnezeu, acoló-s şi Îngerii, acoló-i viaţa şi împărăţiia, acoló-i lumina şi apostolii, acoló-s comorile darului, acolò sânt toate. Că precum iaste negura zăcând preste toată lumea, şi omul pre omul nu-l veade, aşa este şi întunearecul veacului acestuia zăcând pre[s]te toată făptura, şi preste toată firea omenească dela călcarea poruncii. Pentru aceasta [oamenii], umbriţi fiind desprè întunearec, în noapte

[1] „Lumina ochiului": pupila. (N. ed.)

sânt, şi întru înfricoşate locuri o au petreacerea. Şi precum e mulţimea fumului într'o casă, aşa este şi păcatul, împreună cu cugetele lui ceale spurcate, înlăuntru şăzând şi târându-se întru gândurile inimei, şi nenumărată mulţime a dracilor.

CAP 8.

Şi precum întru ceaste văzute războiul alcătuindu-se, nu merg înţelepţii şi meghistánii acolò, ci temându-se de moarte, rămân. Deci înnainte să pun tíronii şi săracii şi proştii. Şi să-ntâmplează că lucrează biruinţă asupra vrăjmaşilor, şi îi gonesc pre dânşii din hotară, şi darurile ceale de biruinţă şi cununile le iau dela împăratul, şi vin întru sporiri-înnainte şi întru vreadnicii; şi marii aceia să află pre urma acestora. Aşa iaste şi partea cea duhovnicească. Proştii dintru început cuvântul auzându-l, cu cuget iubitoriu de adevăr o fac lucrarea acestuia, şi-l priimesc dela Dumnezeu darul Duhului. Iară înţelepţii şi carii cu supţiretate îl caută cuvântul, aceştea fug de războiu şi nu sporesc-înnainte: şi să fac pre urma celora ce au războit şi au biruit.

CAP 9.

Şi precum vânturile, suflând foarte, toate zidirile ceale de supt ceriuri le mişcă, şi săvârşesc glas mult, aşa putearea vrăjmaşului bate şi le poartă gândurile, şi le clăteaşte adâncurile inimei spre voirea sa, şi întru slujirea lui le răsipeaşte gândurile. Precum sânt Vameşii şăzând întru căile ceale strâmte, şi pre ceia ce trec ţâindu-i şi scuturându-i, aşa şi dracii le pândesc şi le ţân sufletele. Şi întru eşirea acestora din trup, de nu să vor curăţi desăvârşit, nu le slobozesc a să sui întru lăcaşurile ceriului şi cu stăpânul lor a să-ntâmpina, pentru că să aduc în jos dela dracii cei ce-s în văzduh. Iară carii, fiind încă în trup, îl vor căştiga dela Domnul darul cel dintru înnălţime, prin osteneală şi prin luptă multă, aceştea împreună cu ceia ce s'au odihnit prin viaţa cea îmbunătăţită să vor duce cătră Domnul, precum s'au făgăduit: Unde sântu eu, acolò şi slujitoriul mieu va fi[1]. Şi întru veacii cei nemărginiţi împreună vor înpărăţi cu Părintele, şi cu Fiiul, şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea, şi în veacii veacilor. Amin.

[1] Io. 12, 26. (N. ed.)

CUVÂNT 44.

Pre carea premenire şi înnoire o lucrează Hristos întru omul creştin, cela ce le-au vindecat patimile şi boalele sufletului.

CAP 1.

Cela ce să apropie de Dumnezeu, şi dvoritóriul lui Hristos întru adeverinţă voiaşte a fi, pentru gândul acesta iaste datoriu a să apropiia pentru ca să să premenească el, şi să să schimbe dintru aşăzarea şi petreacerea cea mai dinnainte, şi ca bun şi nou om să să arate, nepurtând nimica cevaşi dintru omul cel vechiu. Că de e cinevaşi, zice, întru Hristos, zidire noaă.[1] Pentru că Domnul nostru Iisus Hristos pentru aceasta au venit, pentru ca firea să o premenească şi să o schimbe şi să o-nnoiască, şi iarăşi să-l zidească, pre preapovărnitul sufletul acesta cu patimile, pentru călcare, închegându-l cu sângurul Duhul Dumnezeirii sale; minte noaă, şi suflet nou, şi ochi noi, urechi noaă, limbă Duhovnicească noaă: şi deodată prost a zice, oameni noi au venit a-i lucra pre ceia ce-i cred lui; ádecă foi noi ungându-i pre dânşii cu lumina cunoştinţei sale, pentru ca să bage vin nou, carele este Duhul lui. Că vinul cel nou, zice, în foi noi să cuvine a-l pune.[2]

CAP 2.

Că precum vrăjmaşul, pre omul supt mână luându-l, nou pre acesta l-au lucrat întru sineşi, cu patimile răotăţii îmbrăcându-l şi cu duhul păcatului ungându-l, vinul atoatei fărădelegii şi al învăţăturii răotăţii l-au băgat într'însul, aşa şi Domnul dela vrăjmaşul pre dânsul izbăvindu-l, nou l-au lucrat, cu Duhul său ungându-l, şi vinul vieţii, învăţătura cea noaă a Duhului, o au vărsat-o întru dânsul. Pentru că cela ce o au premenit-o firea celor cinci pâini întru firea mulţimei, şi firii céiĭ necuvântătoare a asinului i-au dat glas, şi pre curva întru curăţenie o au premenit-o, şi firea focului celui arzătoriu a-i râură pre cei din cuptoriu o au izvodit-o, şi firea leilor, a fiarălor celor sălbatece, o au înblânzât-o Daniilului, acesta poate şi pre su-

[1] 2 Cor. 5, 17. (N. ed.)
[2] Mt. 9, 17. (N. ed.)

fletul cel pustiiu şi sălbătăcit din păcat a-l premeni întru a sa bunătate şi bunătăţime şi pace, cu sfântul şi bunul Duhul făgăduinţei.

CAP 3.

Pentru că în ce chip păstoriul poate a o vindeca oaia cea râioasă şi desprè lupi a o păzi, aşijderea Hristos, păstoriul cel adevărat, viind, singur o putu a o vindeca şi a o-ntoarce pre oaia cea pierdută şi râioasă, pre omul, de râia şi leapra păcatului. Pentru că preoţii cei mai dinnainte şi leviţii şi învăţătorii nu-l putură sufletul a-l vindeca, cu prinosurile darurilor şi ale jertvelor şi cu stropirile sângelui, unde nici pre sineşi să putură a să vindeca. Pentru că şi aceştea cu neputinţă fură îmbrăcaţi. Că cu neputinţă este, zice, sângele taurilor şi al ţapilor a-l rădica păcatul.[1] Iară Domnul grăiia, neputinţa doftorilor celor de atuncea arătându-o: Atot îmi veţi zice mie pilda aceasta: Doftore vindecă-te pre sineţi[2]; în loc de ádecă: Nu sântu eu precum aceia carii nu să pot pre sineşi a să vindeca. Eu sântu doftorul cel adevărat, şi păstoriul cel bun, carele îl puseiŭ sufletul mieu pentru oi, carele o pociŭ a o vindeca toată boala şi toată neputinţa sufletului. Eu sântu oaia cea fără de prihană carea o dată m'am adus, şi pre ceia ce vin cătră mine îi pociŭ a-i tămădui. Pentru că adevărata vindecarea sufletului dela singur Domnul să face. Că iată, zice, Mieluşălul lui Dumnezeu, carele rădică păcatul lumii[3], ádecă a[l] sufletului celuia ce au crezut într'însul şi-l iubeaşte pre dânsul dintru toată inima.

CAP 4.

Deci păstoriul cel bun pre oaia cea râioasă o vindecă, iară oae pre oae a vindeca nu poate. Şi de nu se va vindeca oaia cea cuvântătoare, omul, întru Cereasca Besearica Domnului nu întră. Pentru că aşa s'au grăit şi în leage, prin umbră şi prin închipuire, că pentru cel lepros şi pentru cela ce are prihană pre aceastea le sămuiaşte vestindu-le Duhul. Leprosul, zice, sau cela ce are meteahnă nu va

[1] Evr. 10, 4. (N. ed.)
[2] Lc. 4, 23. (N. ed.)
[3] Io. 1, 29. (N. ed.)

întra întru besearica Domnului.[1] Ci i-au poruncit leaprosului a să duce cătră preot, şi cu rugăminte multă a-l duce pre acesta întru casa cortului său, şi a-şi pune mâinile sale preste lepră, locul atingerii leaprii însemnându-l, şi a-l vindeca. Întru acestaşi chip şi Hristos, adevăratul arhiereul bunătăţilor celora ce vor să fie, sufletelor celor leproase cu lepra păcatului plecându-se, întră în cortul trupului lor şi le tămăduiaşte şi le vindecă patimile. Şi aşa va putea sufletul a întra întru cereasca Besearica sfinţilor Israilului celui adevărat. Pentru că tot sufletul carele o poartă leapra păcatului patimilor, şi nu să apropiè cătră arhiereul cel adevărat, şi nu să tămădui acuma, întru tabăra sfinţilor, întru besearica cea Cerească nu va întra. Pentru că fără de prihană fiind şi curată, suflete fără de prihană caută, şi curate. Că fericiţi-s, zice, curaţii cu inima, că aceştea îl vor vedea pre Dumnezeu.[2]

CAP 5.

Pentru că i să cuvine sufletului celuia ce întru adeverinţă creade lui Hristos, a să schimba şi a să premeni dintru vicleana aşăzarea cea de-acuma, întru altă aşăzare bună, şi dintru smerita firea cea de-acuma, întru altă fire, Dumnezeiască, şi nou el a să face prin puterea Duhului Sfânt. Şi aşa poate treabnic a fi întru Împărăţiia Ceriurilor. Iară ne va fi noaă a le dobândi pre aceastea crezându-i şi iubindu-l pre el întru adeverinţă, şi petrecând întru toate sfintele poruncile lui. Pentru că deaca, în vreamea lui Elisseiu, lemnul cel fireaşte uşor, în ape băgându-se, îl scoase pre herul cel fireaşte greu, cu cât mai vârtos aicea îl va trimite Domnul pre negreul, şi uşorul, şi bunul, şi Cerescul Duhul său, şi printr'însul pre sufletul cel cufundat în apele răotăţii îl va scoate şi-l va uşura, şi-l va-ntraripì cătră înnălţimile ceriurilor, şi-l va premeni, şi-l va schimba pre dânsul din firea sa!

CAP 6.

Şi precum întru ceaste văzute nu poate nimenea prin sineşi a o treace şi a o străbate marea, de nu o va avea-o negreaoa şi uşoara

---

[1] Cf. Lev. 21, 17; A Doua Lege 23, 1-2. (N. ed.)
[2] Mt. 5, 8. (N. ed.)

corabiia cea izvodită din lemn, ceaia ce singură poate a umbla pre deasupra apelor, pentru că să-nneacă şi piiare de se va sui cinevaşi în mare – întru acestaşi chip cu neputinţă îi este sufletului prin sineşi a o străbate şi a o treace şi a o mărgini marea cea amară a păcatului, şi luciul cel cumplit al puterilor celor vicleane ale întunearecului patimilor, de nu-l va priimi pre uşorul şi cerescul şi pre bine-întraripitul Duhul lui Hristos, pre cela ce umblă şi călătoreaşte pre deasupra atoatei vicleniei: prin carele cu oablă călătorie şi drept, întru cerescul limanul odihnii, întru cetatea împărăţiei va putea a ajunge. Şi precum ceia ce-s în corabie, din mare nu meştésc şi nu beau, nici le au dintr'însa îmbrăcămintele şi hranele, ci dinnafară le aduc în corabie, aşa şi sufletele Creştinilor nu dintru veacul acesta, ci de sus din ceriu o au hrana cea Cerească şi îmbrăcămintele ceale Duhovniceşti, şi de acolò vieţuesc, întru corabiia bunului şi de-viaţă-făcătoriului Duhului întrând, şi protivnicile şi vicleanele puterile începătoriilor şi ale stăpâniilor le trec. Şi precum dintru o fire a lemnului toate corăbiile să izvodesc, prin care a o treace vor putea oamenii marea ceastă amară, aşa dintru o Dumnezeire a cereştei luminei, darurilor celor de fealiuri de chipuri ale unuiaşi Duh toate sufletele Creştinilor împuternicindu-se, preste toată vicleniia zboară.

CAP 7.

Iară de vreame că corabiia are trebuinţă şi de cârmaciu, şi de vânt dulce şi cu bună amestecare spre a-nnota bine, aceastea toate el iaste, Domnul, întru sufletul cel credincios făcându-să, şi pre acesta trecându-l preste ernile ceale cumplite, şi preste valurile ceale sălbatice ale vicleniei, şi preste viforurile vânturilor celor sâlnice ale păcatului, cu puternicie şi cu iscusinţă şi cu meşteşugire, precum însuşi ştie, viforul lor răsipindu-l. Pentru că fără de Hristos, cârmaciul cel Ceresc, îi este cu neputinţă cuivaşi pre vicleana marea puterilor întunearecului a o treace, şi suflările ispitelor celor amară. Că să sue, zice, până la Ceriuri, şi să pogoară până la adâncuri.[1] Şi pre toată cârmuitoarea meşteşugire, şi a războaelor şi a ispitelor, o

[1] Ps. 106, 26. (N. ed.)

ştie, pre deasupra valurilor celor sălbatici încălecând. Pentru că acesta, zice, fiind ispitit, poate şi celora ce să ispitesc să le ajute.[1]

CAP 8.

Deci li să cuvine sufletelor noastre a să premeni şi a să schimba dintru aşăzarea cea de acuma, întru altă aşăzare şi în fire Dumnezeiască. Şi a ne face noi din vechi ádecă, buni şi îmbunătăţiţi, şi credincioşi dintru amari şi din necredincioşi. Şi aşa, treabnici făcându-ne, întru Cereasca Împărăţie a ne aşăza. Pentru că fericitul Pavel pentru premenirea sa şi pentru cuprinderea cu carea cuprins fusè dela Domnul acestea le scrie: Şi gonescu, de voiŭ cuprinde spre care şi fuseiŭ cuprins dela Hristos.[2] Cum oarece să cuprinde dela Dumnezeu? Că precum deaca un tiran, răpind, ar duce o oareşcarea robie, apoi cuprins ar fi desprè împăratul cel adevărat, aşa şi Pavel, când desprè tirănnescul duhul păcatului lucrat era, Besearica o gonea şi o prăda. Ci de vreame că nu cu râvnă Dumnezeiască, după neştiinţă o făcea, ca cum pentru adevăr luptându-se, nu fusè trecut cu vedearea, ci-l cuprinsè pre dânsul Domnul. Cerescul şi adevăratul împăratul, negrăit strălucindu-l, glasului său pre dânsul învrednicindu-l, ca pre un rob pălmuindu-l îl slobozi. Vezi bunătatea stăpânului şi premenirea? Cum poate a le premeni sufletele ceale împletecite cu răotatea şi sălbătăcite alcătuite, şi întru o clipă de ceas întru a sa bunătate şi pace a le aduce?

CAP 9.

Pentru că toate-s cu putinţă la Dumnezeu, precum să făcu la tâlhariu, întru o clipă de ceas prin credinţă să premeni şi în raiu să aşăză. Pentru aceasta au venit Domnul, pentru ca sufletele noastre să le premenească şi de iznoavă să le zidească, şi să le facă pre iale, precum este scris, părtaşe firii céiĭ Dumnezeeşti[3]; şi a da suflet ceresc întru sufletul nostru, ádecă Duhul Dumnezeirii, carele ne povăţuiaşte pre noi întru toată bunătatea, pentru ca trăire veacinică a trăi să putem. Deci să ne fie dintru toată inima a creade noi ne-

[1] Evr. 2, 18. (N. ed.)
[2] Fil. 3, 12. (N. ed.)
[3] Cf. 2 Pt. 1, 4. (N. ed.)

povestitelor făgăduinţelor lui, pentru că adevărat iaste cela ce s'au făgăduit. Ni să cuvine dară a-l iubi pre Domnul, şi a ne sârgui prin toate chipurile întru toate faptele ceale bune, şi a ceare cu aşteptare şi nelipsit, pentru ca să o priimim făgăduinţa Duhului lui cu toată moştenirea şi desăvârşit, pentru ca să le-nviiaze sufletele noastre pănă când sântem încă în trup. Pentru că deaca nu în lumea aceasta o va priimi sufletul sfinţeniia Duhului prin multă credinţă şi rugăciune, şi de nu s'ar face părtaş firii céiĭ Dumnezeeşti, cu darul închegându-se, prin carele toată porunca o va putea a o săvârşi curat şi fără de prihană, nelucrat iaste spre Împărăţiia Ceriurilor. Pentru că bunătatea ceaia ce de-aicea cinevaşi o au căştigat-o, singura aceasta în zioa aceaia îi va fi lui viaţa, prin Părintele, şi prin Fiiul, şi prin Duhul Sfânt în veaci, Amin.

CUVÂNT 45.

Nici un meşteşug, nici bogăţiia lumii aceştiia, fără decât numai singura arătarea lui Hristos pre omul a-l vindeca îl poate. A căruia preamare rudenie cătră Dumnezeu arată cuvântul acesta.

CAP 1.

Cela ce viaţa ceastă călugărească o au ales-o, toate lucrurile ceale ce să-ntorc în lumea aceasta înstreinate şi streine de sineşi datoriu iaste a le socoti. Pentru că cela ce dintru adeverinţă aleargă după Crucea lui Hristos, lepădându-se de toate, încă şi de sufletul său, mintea pironită întru dragostea lui Hristos iaste datoriu a o avea; mai nainte cinstindu-l ádecă pre Domnul, [faţă de] de părinţi, de fraţi, de muiare, de copii, de rudenii, de priiateni, de averi. Pentru că aceasta Domnul o au hotărât-o, zâcând: Tot orcarele nu au lăsat pre tatăl, sau pre muma, sau pre fraţi, sau muiarea, sau fii[i], sau ţarinile, şi nu va urma mie, nu iaste vreadnic de mine.[1] Pentru că nu să află întru nimica alta mântuire şi odihnă oamenilor, precum auzârăm. Pentru că câţi împăraţi să arătară din neamul lui Adam, tot pământul stăpânindu-l, mare cugetând întru sâlniciia ceastă împărătească: şi nici unul dintru aceştea prin o destulare ca aceasta putu a o cunoaşte pre răotatea ceaia ce din călcarea omului celui dintâiu au întrat preste suflet, şi l-au întunecat pre acesta pentru ca să nu o cunoască premenirea. Pentru că întâiu, fiind mintea curată, pre stăpânul eiĭ îl vedea, fiind întru vrednicie; iară acuma îmbrăcată e, pentru cădeare, cu ruşine, orbindu-se ochii inimei pentru ca să nu o vază slava aceaia, pre carea o vedea mai nainte de neascultare Adamul, părintele nostru.

CAP 2.

Ci fúsără şi fealiuri de înţelepţi în lume, dintru carii unii ádecă bunătate arătară prin filosofie, iară alţii, înţelepţiia prealucrându-o, minunaţi să arătară. Alţii ritoriceasca cumpleţimea o arătară. Alţii grammatíci şi poétici făcându-se, Istoriile ceale dupre alcătuire le scrisără. Ci şi fealiuri de meşteşugnici să făcură, meşteşugurile cea-

[1] Cf. Mt. 10, 37. (N. ed.)

le lumeşti preaizbrănindu-le. Dintru carii unii ádecă în leamne neamurile paserilor şi ale peştilor şi chipurile oamenilor scobindu-le, întru acealea bunătatea lor a o arăta să sârguiră. Iară alţii prin aramă asămănări de idoli şi ale altora oareşcărora a izvodi să ispitiră. Alţii zidiri preamari şi preafrumoase zidiră. Iară alţii, pământul găurindu-l, îl aduc în sus argintul şi aurul cela ce să strică. Iară alţii, pietrile ceale nestămate. Iară alţii, frumseaţele trupurilor având-le, întru frumuseaţea obrazelor trufindu-se, mai mult să undiră desprè satana şi căzură întru păcat. Şi toţi mai nainte grăiţii meşteşugnicii aceştea, cuprinşi fiind desprè şarpele cel lăcuitoriu înlăuntru, şi pre păcatul cel împreună-lăcuitoriu cu dânşii necunoscându-l, robiţi şi robi să făcură a puterii céiĭ vicleane, din ştiinţa şi din meşteşugul lor nefolosindu-se nimica.

CAP 3.

Asămănatu-s'au dară lumea ceastă plină de toată felnicimea, omului celui bogat carele are case strălucite şi mari, şi aur, şi argint, şi fealiuri de averi, şi toată slujirea îndestulată. Şi de năprasnă fiind cuprins de boale şi de patimi, stătu de faţă rudeniia toată împreună cu toată bogăţiia, din boală a-l scoate pre dânsul neputându-l. Nici o sârguinţă dară a celora ce-s în viaţă, nici fraţii, nici bogăţiia, nici vitejiia, nici altele câte fură grăite mai nainte pre sufletul cela ce este cufundat desprè păcat şi nu poate curat a vedea îl va scoate din păcat, fără decât numai singura arătarea lui Hristos îl poate sufletul şi trupul a-l curăţi. Deci dintru toată grija ceastă lumească sloboziţi făcându-ne, să ne-ndeletnicim Domnului, strigând către dânsul zioa şi noaptea. Pentru că lumea ceastă văzută şi odihna cea întru dânsa, precât trupul să par a-l mângăia, pre atâta patimile sufletului lentărâtă şi o cresc răotăţirea acestuia.

CAP 4.

Iară oareşcarele bărbat înţelept, poftind grijire a face pentru suflet, sârguitu-s'au ispitirea a priimi dintru toate ceastea ce să tăvălesc întru veacul acesta, de cumvaşi ar putea a afla folosire. Venitau la împăraţi, la sâlnici, la boiari, şi nu-şi aflǎ a-şi aduce de acolò vindecare mântuitoare sufletului. Şi spre mult împreună cu aceştea petrecând, nu se folosi nimica. Dusu-s'au iarăşi către înţelepţii şi

ritorii lumii; întru acestaşi chip îi lăsă şi pre aceia, neluând nici o dobândă. Trecut-au prin scriitorii de chipuri, şi prin ceia ce aurul şi argintul din pământ îl aduc în sus, şi prin toţi meşteşugnicii, şi nu-şi putu a-şi afla ranelor sale nici o tămăduire. Mai pre urmă, depărtându-se dintru aceştea, căutatu-ş'au luişi Dumnezeu vindecătoriu de patimile şi de boalele sufletului. Şi cum să cercetă pre sineşi şi le cugeta aceastea, aflatu-s'au mintea lui întru lucrurile acealea răvărsându-se, dintru care aiávea s'au depărtat, pre aceastea urându-le.

CAP 5.

Că precum oareşcarea muiare, bogată în lume şi având bani mulţi şi casă strălucită, lipsire are de apărare, şi ceia ce năpădesc asupră-i spre a o vătăma pre dânsa şi casele a i le pustiì sânt mulţi; şi ea, ocara nesuferindu-o, încúnjură căutându-şi bărbat sâlnic şi îndestulat şi pedepsit întru toate; şi după ce, mult nevoindu-se, ar lua un bărbat ca acesta, să veseleaşte de dânsul şi-l are pre dânsul în locul zidului celui tare – întru acestaşi chip [este] sufletul după călcare, foarte fiind scârbit desprè putearea cea protivnică, şi întru mare pustiire căzând, şi văduv şi cu totul singur, desprè bărbatul cel ceresc, pentru călcarea poruncii, părăsându-se, şi batjocură tuturor puterilor celor protivnice făcându-să. Pentru că îl scoasără pre el din minţile sale, uimindu-l desprè mintea cea Cerească, pentru ca să nu le vază pre ceale ce să lucrează de dânşii întru dânsul, ci să le socotească cum că aşa sânt făcute dintru început. Apoi, prin auzire sângurătatea sa şi pustiirea cunoscându-o, înnaintea iubirii de oameni a[1] lui Dumnezeu suspinând, o află viaţa şi mântuirea. Pentru ce? De vreame că să sui întru rudeniia sa. Pentru că nu iaste nici o altă unire şi folosinţă una ca aceasta, fără decât numai a sufletului cătră Dumnezeu şi a Dumnezeului cătră acesta. Pentru că au făcut Dumnezeu fealiuri de neamuri ale paserilor, unele ádecă ca să săncuibeaze în pământ, şi de acolò a o avea hrana şi odihna. Iară pre altele le-au orânduit supt ape a să-ncuiba, şi de acolò a o avea viaţa. Zidit-au şi doaă lumi, pre una sus, Duhurilor celor slujitoare, şi vieţuirea acolò o au orânduit-o a o avea. Iară alta jos, oamenilor,

[1] În text: ал. (N. ed.)

supt văzduhul acesta. Şi zidit-au şi Ceriul şi pământul, soarele şi luna, apele, copacii cei roditori, neamuri de fealiuri de fealiuri de jivini: ci nu să odihneaşte Dumnezeu întru nici una dintru aceastea. Toată zidirea de dânsul iaste ţinută, şi însă[1] nu şi-l înfipse întru aceastea scaunul, nici împărtăşirea o alcătui, fără decât numai întru singur omul au binevoit, împărtăşându-se cu dânsul şi odihnindu-se. O vezi aicea rudeniia lui Dumnezeu cătră om, şi a omului cătră Dumnezeu? Sufletul dară cel înţelept şi cu minte, toate zidirile încunjurându-le, nu-şi află odihnire luişi, fără decât numai întru Domnul. Şi Domnul întru nimica au binevoit, fără decât numai în om.

CAP 6.

De-ţ vei întinde ochii cătră soare, o aflii în ceriu rătunjala acestuia, iară lumina şi razele plecate pre pământ, şi toată putearea luminei şi strălucirea adusă pre pământ. Aşa şi Domnul de-a dreapta Părintelui, mai pre deasupra a toatei începătoriei şi stăpâniei şade, iară ochiul său îl are întins cătră inimile oamenilor cestor de pre pământ. Pentru ca pre cei carii o aşteaptă ajutorinţa cea dela dânsul să-i înnalţe unde iaste el. De vreame că grăiaşte: Unde sântu eu, acolò va fi şi slujitoriul mieu.[2] Şi iarăşi Pavel: Că împreună ne-au sculat, şi împreună ne-au făcut şăzători de-a dreapta sa întru ceale cereşti.[3] Iară mult, dobitoacele ceale necuvântătoare, sânt mai înţelegătoare decât noi, pentru că fieştecarea dintru aceastea împreunată iaste cu firea sa: sălbaticile cu ceale sălbatece, şi oile cu neamul lor. Şi tu nu te-ntorci cătră cereasca rudeniia ta, ceaia ce iaste Domnul, ci împreună te dai şi împreună te pleci cu cugetele tale cătră cugetele răotăţii, ajutătoriu al păcatului făcându-te, şi împreună cu dânsul pre sineţi războindu-te, şi aşa mâncarea vrăjmaşului pre sineţi făcându-te, precum deaca paserea, prinsă fiind desprè vultúr, s'ar mânca, sau oaia desprè lup, sau pruncul, neştiind, ş'ar întinde mâna sa cătră şarpe, şi mâncat fiind dela dânsul, s'ar omorî. Pentru că pildele au ca o faţă spre lucrarea cea Duhovnicească.

---

[1] „Şi însă" (καὶ ὅμως): şi, cu toate acestea... (N. ed.)
[2] Io. 12, 26. (N. ed.)
[3] Cf. Efes. 2, 6. (N. ed.)

CAP 7.

Şi precum o fecioară bogată, fiind logodită cu bărbat, orcâte daruri ar priimi mai înnainte de împreunare, or podoabe, or haine, or vase de multă scumpeate, nu să odihneaşte cu aceastea pănă ce n'ar veni vreamea nunţii şi nu ar dobândi-o împreunarea – aşa, logodit fiind spre mireasă sufletul mirelui celui Ceresc, o priimeaşte arvuna dela Duhul, or darurile vindecărilor, or ale cunoştinţei, or ale descoperirii: ci nu să odihneaşte cu acealea pănă când nu o ar dobândi-o desăvârşita împreunarea, adecă dragostea carea, neabătută fiind şi fără de cădeare, nepatimnici şi neclătiţi îi lucrează pre ceia ce o doriră pre dânsa. Sau precum pruncul, cu mărgăritari fiind îmbrăcat şi cu haine scumpe, după ce ar flămânzi, ca nimica le socoteaşte pre cealea ce le poartă, şi le defăimează pre aceastea, şi toată grija o are la ţâţa hrănirii, cum să-l ia laptele – aceastaşi mie să mi-o socoteşti şi întru Duhovniceştile darurile lui Dumnezeu. Căruia salva în veaci, Amin.

CUVÂNT 46.

Pentru despărţirea şi a cuvântului lui Dumnezeu, şi a cuvântului lumii, şi a fiilor lui Dumnezeu, şi a fiilor lumii aceştiia.

CAP 1.

Cuvântul lui Dumnezeu Dumnezeu iaste, şi cuvântul lumii lume iaste. Şi multă despărţire şi mijlocire iaste şi a cuvântului lui Dumnezeu, şi a cuvântului lumii, şi a fiilor lui Dumnezeu, şi a fiilor lumii. Pentru că fieştecarea naştere părinţilor sei să asămănằ. Deci de va vrea naşterea Duhului a să da pre sineşi întru cuvântul lumii, şi întru lucrurile pământului, şi întru slava veacului acestuia, să omoară şi piiare, odihnă adevărată a vieţii neputând a afla. Pentru că odihna lui acolò iaste de unde s'au şi născut. Pentru că să-nneacă, precum zice Domnul, şi neroditoriu să face desprè cuvântul lui Dumnezeu cela ce să cuprinde cu grijile vieţii, şi cu legăturile ceale pământeşti să leagă. Aşijderea, cela ce cu voirea ceastă trupească e cuprins, omul ádecă carele iaste al lumii, de va vrea cuvântul lui Dumnezeu a-l auzi, să-nneacă şi ca un necugetarnic să alcătuiaşte. Pentru că deprinşi fiind întru amăgirile răotăţii, când pentru Dumnezeu ar auzi, ca de o vorbire greţoasă supărându-li-se, să-ngreţoşază cu mintea.

CAP 2.

Şi zice şi Pavel: Iară omul cel sufletesc nu le priimeaşte pre ceale ale Duhului, pentru că nebunie lui îi sânt.[1] Şi Prorocul grăiaşte: Făcutu-s'au lor cuvântul lui Dumnezeu ca o borâtură.[2] Vezi cum că a vieţui aiurea nu să poate, fără decât dupre cuvântul dupre carele iaste fieştecarele născut. Şi ni să cuvine şi într'alt fealiu a auzi pentru aceasta. De să va da pre sineşi întru premenire a veni trupescul omul, moare întâiu de acolò, şi neroditoriu să face desprè mai-întâia viaţa aceaia cea întru răutate. Şi precum de ar fi cinevaşi cuprins de boală sau de friguri, deşi trupul pre pat îi e aruncat, nimica putând a

---

[1] 1 Cor. 2, 14. (N. ed.)

[2] Is. 28, 13, (citat acì nu după Septuaginta, ci după traducerea lui Theodotion – cf. Pseudo-Macaire, *Oeuvres Spiritueles*, editate de Vincent Desprez, în col. „Sources Chrétiennes", Nr. 275, Les Editions du Cerf, Paris, 1980, p. 318). (N. ed.)

lucra din lucrurile pământului, şi mintea nu alinează încunjurând şi grijindu-se pentru lucrare, şi pre doftorul îl caută, trimiţându-i către dânsul pre priiatenii săi – întru acestaşi chip şi sufletul, dintru călcarea poruncii întru boala patimilor făcându-se, şi neputincios alcătuindu-se, apropiindu-se la Domnul şi crezând, sprijineala lui o dobândeaşte. Şi de preareaoa viaţa cea mai dinnainte lepădându-se, deşi jos întru boala cea veache zace, lucrurile vieţii întru adeverinţă a le lucra neputându-le, ci însă a să grijì cu dureare pentru viaţă, a să ruga Domnului, a-l căuta pre doftorul cel adevărat – are şi poate.

CAP 3.

Şi nu precum zic unii, fiind răpiţi cu învăţăturile ceale reale, cum că deodată au murit omul, şi cu totul nu poate a-l lucra vreun bine. Pentru că pruncul, macar de şi nu poate a face nimica, sau a veni cu picioarele sale către maică-sa nu poate, însă să târeaşte şi strigă şi plânge, pre maică-sa căutându-o. Şi întru aceasta să milostiveaşte maica şi să bucură, căutându-o pre dânsa pruncul cu dureare şi cu strigare, şi neputând pruncul a veni către dânsa. Însă pentru multa căotarea copilului, singura maica să duce către dânsul, de dragostea cea către pruncul robindu-se, şi-l ia în braţe, şi-l mângăe, şi-l hrăneaşte cu multă dragoste. Aceasta o face şi iubitoriul de oameni Dumnezeu spre sufletul cel ce să apropie şi-l doreaşte pre dânsul. Şi mult mai vârtos el, cu drăgăstoasă iubire aducându-se şi cu a sa bunătate, să lipeaşte de mintea acestuia, şi să face împreună cu dânsul întru un Duh, dupre cuvântul cel apostolicesc. Pentru că sufletul, lipindu-se de Domnul, şi Domnul miluindu-l şi iubindu-l, şi viind către dânsul şi lipindu-să de dânsul, şi mintea deaciiaşi petrecând cu nelipsire întru darul Domnului, întru un Duh şi întru o altuire şi întru o cugetare să fac sufletul şi Domnul. Şi trupul lui aruncat este pre pământ, şi mintea lui toată cu totul petreace întru Ierusalimul cel ceresc, până la al treilea ceriu suindu-se şi lipindu-se de Domnul, şi acolò lui slujindu-i.

CAP 4.

Şi el pre scaunul mărimei sale întru ceale preaînnalte şăzând, întru cetatea cea Cerească, cu totul cu acesta în trupul lui iaste. Pentru că pre chipul acestuia sus l-au pus, întru Ierusalimul, întru Cereasca cetatea sfinţilor, iară pre însuşi chipul negrăitei luminei Dumnezeirei salei l-au pus în trupul acestuia. El acestuia îi slujeaşte întru cetatea trupului, şi acesta lui îi slujeaşte întru cetatea Ceriurilor. Acesta pre el îl moşteni în ceriuri, şi el îl moşteni pre acesta pre pământ. Pentru că Domnul moştenire să face a sufletului, şi sufletul moştenire să face a Domnului. Pentru că deaca cugetul şi mintea păcătoşilor, celora ce-s întru întunearec, atâta departe de trup poate a fi, şi departe a să duce, şi întru ţări mai depărtate a mearge în clipă de ceas vârtuţează; şi de multe ori, trupul aruncat fiind pre pământ, mintea într'altă ţară cătră iubitul sau cătră iubita eiĭ iaste, şi acolò ca cum petrecând să veade pre sineşi. Deci de e sufletul păcătosului aşa de uşor şi bine întraripit, întrucât mintea lui a nu se-npiedeca desprè locurile ceale preadepărtate, cu mult mai vârtos sufletul căruia i s'au rădicat acoperemântul întunearecului desprè putearea Duhului Sfânt, şi cugetătorii ochii lui prin lumina cea Cerească să luminară, şi să izbăvi desăvârşit de patimile necinstirii, şi curat să făcu prin dar, cu totul în ceriuri întru Duhul slujeaşte Domnului, şi cu totul în trup îi slujeaşte lui. Şi pre atâta să lăţeaşte cu cugetarea, întrucât a fi el pretutindenea, şi or în ce voiaşte şi unde voiaşte a-i sluji lui Hristos.

CAP 5.

Aceasta o zice Apostolul: Pentru ca să puteţi a-nţeleage, împreună cu toţi sfinţii, ce e lărgimea, şi mărimea, şi înnălţimea, şi adâncimea. Şi a o cunoaşte preacovârşitoarea dragostea cunoştinţei lui Hristos, pentru ca să vă-npliniţi întru toată împlinirea lui Dumnezeu.[1] Vezi-le negrăitele tainele sufletului căruia îi râdică Domnul întunearecul cel deasupra zăcătoriu, şi-l descopere pre dânsul, şi descoperit i să face acestuia? Cum le lăţeaşte şi le-ntinde cugetările minţei acestuia întru lăţimile, şi întru mărimile, şi întru adâncimile,

[1] Efes. 3, 18-19. (N. ed.)

şi întru înnălţimile a toatei văzutei şi nevăzutei zidirei? Deci mare şi Dumnezeesc lucru şi minunat cu adevărat este sufletul. Pentru căci când îl zidi pre dânsul, unul ca acesta l-au făcut Dumnezeu pre dânsul, cât înlăuntru întru firea lui a nu pune răotate, ci dupre chipul bunătăţilor[1] Duhului îl făcu pre acesta. Pusu-le-au într'însul legile bunătăţilor, socoteala, cunoştinţa, înţeleagerea, credinţa, dragostea şi cealelalte bunătăţi, dupre închipuirea Duhului.

CAP 6.

Pentru că încă şi acuma întru cunoştinţă, şi întru înţeleagere, şi întru dragoste, şi întru credinţă să află şi i să arată Domnul acestuia. Pus-au într'însul cuget, gânduri, voe, minte povăţuitoare: înscăunit-au întru dânsul şi altă multă supţiretate. Făcutu-l-au pre el lesne mişcăcios, lesne zburătoriu, netrudnic. Dăruitu-i-au lui într'o clipeală a veni şi a să duce, şi a-i sluji lui cu cugetările orunde va Duhul. Şi deodată prost: ziditu-l-au pre el unul ca acesta întrucât a i se face întru mireasă şi părtaşnică lui, ca să să altuiască el împreună cu dânsul, şi un Duh a fi împreună cu dânsul, precum zice: Cela ce să lipeaşte de Domnul un Duh este[2]. Căruia slava în veaci, Amin.

---

[1] „Bunătăţi”, aici şi în continuare: virtuţi. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 6, 17. (N. ed.)

CUVÂNT 47.

Duhovnicească tâlcuire a celora ce să făcură supt leage.

CAP 1.

Slava lui Moisì, pre carea o avu în faţă, închipuire fusè a slavei céiĭ adevăratei. Că în ce chip acolò nu putea jidovii a privi spre faţa lui Moisì, aşa acuma slava aceaia a luminei întru suflete o priimesc creştinii. Şi întunearecul raza luminei nesuferindu-o, orbindu-se, fuge. Şi aceia, cum că era norodul lui Dumnezeu, dintru tăiarea-împrejur să vedea; iară aicea prea-alesul norodul lui Dumnezeu semnul tăerii-împrejur înlăuntru întru inima sa îl priimeaşte. Pentru că sabiia cea cerească prisosirea minţii o tae, ádecă necuratul acoperemântul cel din vârf al păcatului. La aceia [era] Botezul carele trupul îl sfinţea, iară la noi este Botezul Duhului Sfânt şi a[l] focului. Pentru că pre acesta l-au propoveduit Ioann: Acesta pre voi vă va boteza întru Duhul Sfânt şi în foc.[1]

CAP 2.

Acolò cortul cel mai dinlăuntru şi cel mai dinnafară. Şi întru cel dintâiu totdeauna întra preoţii, slujbele săvârşindu-le. Iară întru al doilea o dată în an arhiereul, cu sânge; aceasta însămnându-o Duhul Sfânt, a nu fi arătată încă calea sfinţilor.[2] Iară aicea, învrednicindu-se, întră în cortul cel nefăcut de mână[3], unde înnainte-mergătoriu pentru noi au întrat Hristos[4]. Scris este în leage ca să iae preotul doi porumbi, şi pre unul a-l junghiia, şi a-l stropi pre cel viu din sângele aceluia, şi a-l slobozi, şi a zbura slobod.[5] Iară ceaia ce să făcu închipuire fusè şi umbră a adevărului. Pentru că Hristos s'au ju[n]ghiiat, şi sângele lui stropindu-ne pre noi, a ne răsări aripile ne-au făcut. Pentru că le-au dat noaă aripile Duhului Sfânt, pentru ca să zburăm cu neoprire întru văzduhul Dumnezeirii.

---

[1] Mt. 3, 11. (N. ed.)
[2] Evr. 9, 6-8; Lev. 16, 2-29. (N. ed.)
[3] Evr. 9, 11. (N. ed.)
[4] Evr. 6, 20. (N. ed.)
[5] Pasajul este o combinaţie a trei locuri din Levitic, interpretate liber: 1, 14 şi urm., 5, 7 şi urm., 16,7 şi urm. (N. ed.)

CAP 3.

Acelora li s'au dat leage scrisă în leaspezi de piatră, iară noaă legile ceale Duhovniceşti, ceale ce să scriu înlăuntru întru leaspezile ceale de carne ale inimei. Pentru că zice: Dându-le legile meale întru inimile lor, şi pre deasupra minţilor lor le voiŭ scrie pre aceastea.[1] Şi acealea toate fură stricăcioase şi vremealnice, iară acuma toate dintru adeverinţă, întru omul cel dinlăuntru săvârşindu-se. Pentru că şi Aşăzământul e dinlăuntru. Şi deodată prost: câte li săntâmplară acelora, prin închipuire să făcură, fuseră însă scrise spre învăţătura noastră.[2] Pentru că lui Avraam mai nainte i-au zâs-o Dumnezeu ceaia ce vrea să fie, cum că: Nemearnică va fi sămânţa ta în pământ strein, şi o vor dosădi-o şi o vor robi-o pre aceasta ani patru sute.[3] Aceasta o au înplinit-o închipuirea umbrei. Pentru că nemearnic au fost norodul, şi fusè robit desprè eghipteani, şi dosădit fusè în lut şi în cărămizi. Pentru că le-au pus lor Faraò ispravnici preste lucruri şi gonitori la lucru, pentru ca să i le facă lucrurile lui cu de-a sâla. Şi când au suspinat fii[i] lui Israil dela lucruri către Dumnezeu, atuncea îi cercetă pre dânşii prin Moisì. Şi pre eghipteani cu multe rane lovindu-i în luna florilor, când întâiu să iveaşte primăvara cea preadulce, trecând posomorâciunea ernii, îi scoate pre dânşii din Eghípet.

CAP 4.

Şi i-au zâs Dumnezeu lui Moisì ca să ia un miel fără de prihană şi să-l junghe, şi cu sângele lui a-i unge stâlpii uşii şi uşile, pentru ca nu cela ce-i piiarde pre întâii-născuţii eghipteanilor să să atingă de dânşii.[4] Pentru că Îngerul cel trimis semnul sângelui de departe îl vedea şi să depărta. Şi întra înlăuntru întru casele ceale neînsemnate şi pre tot născutul-întâiu îl omora. Încă şi aloatul au poruncit să să prăpădească din toată casa, şi pre mielul cel ce să junghiia cu azime şi cu păpădii l-au poruncit a-l mânca; şi a-l mânca ei fiindu-le coapsele încinse, şi picioarele fiindu-le încălţate cu încălţăminturi, şi

[1] Ier. 31, 33. (N. ed.)
[2] 1 Cor. 10, 11. (N. ed.)
[3] Fac. 15, 13. (N. ed.)
[4] Cf. Ieş. 12, 3-14. (N. ed.)

toiagele întru mâini avându-le. Şi aşa cu toată sârguinţa a le mânca cătă seară porunceaşte Paştile Domnului, şi nici un os din miel a zdrobi.

CAP 5.

Şi i-au scos pre dânşii cu argint şi cu aur, poruncind fieştecarele a să-nprumuta dela eghipteanul, vecinul său, vase de aur şi de argint.[1] Şi eşiră din Eghípet, îngropându-şi eghipteanii pre născuţii-întâi. Şi acestora ádecă le fusè bucurie, întru slobozirea din robiia cea pulberoasă, iară acelora plângere şi bocet, întru pierzarea fiilor. Pentru aceasta zice Moisì: Aceasta e noaptea întru carea s'au făgăduit Dumnezeu a ne izbăvi pre noi.[2] Iară aceastea toate taină sânt, ale sufletului celui izbăvit întru venirea lui Hristos. Pentru că Israilul să tâlcuiaşte «minte văzătoare de Dumnezeu». Deci să slobozeaşte din robiia întunerecului, dintre duhurile ceale eghipteneşti.

CAP 6.

Pentru că de vreame că întru neascultare muri omul cu cumplită moarte a sufletului, şi blăstăm peste blăstăm au priimit: Ciuline şi spini îţi va răsări ţie pământul[3]; şi iarăşi: Lucra-l-vei pământul, şi nu va adăoga a-ţi da ţie rodurile sale[4] – odrăsliră şi răsăriră întru pământul inimei lui spini şi ciuline, o luară slava lui vrăjmaşii prin amăgire, şi cu ruşine îl îmbrăcară pre dânsul. Luatu-s'au lumina lui şi s'au înbrăcat cu întunearec. Omorâtu-l-au pre sufletul lui şi le răsipiră şi le-npărţiră gândurile lui, şi o zmulsără mintea lui dintru înnălţime. Şi să făcu Israilul om rob Faraonului celui adevărat. Şi îi puse preste dânsul pre ispravnicii lucrurilor şi pre gonitorii spre lucruri, pre duhurile vicleniei carii îl cudeasâlează pre dânsul, şi cu voe şi fără de voe, a face vicleanele lucrurile lui, şi orânduiala lutului şi a cărămidăriei a o-nplini. Carii şi despărţindu-l pre dânsul din cugetarea cea Cerească, îl pogorâră întru ceaste materialnice, şi pământeşti, şi lutoase lucruri vicleane, şi cuvinte, şi cugetări, şi

[1] Cf. Ieş. 12, 35-36. (N. ed.)
[2] Cf. Ieş. 12, 42. (N. ed.)
[3] Fac. 3, 18. (N. ed.)
[4] Fac. 4, 12. (N. ed.)

gânduri zadarnice. Pentru că căzând dintru a sa înnălţime, sufletul află împărăţie urâtoare de oameni, şi boiari amari, carii îl cudeasâlează pre dânsul a le zidi lor cetăţile răotăţii păcatelor.

CAP 7.

Iară de va suspina sufletul şi va striga cătră Dumnezeu, îi va trimite lui pre Duhovnicescul Moisì, carele îl va izbăvi pre dânsul dintru robiia eghipteanilor. Ci întâiu strigă şi oftează, şi atuncea o priimeaşte înceaperea izbăvirii. Şi aceasta în luna florilor celor tinere izbăvindu-se, în vreamea primăvării, când pământul sufletului poate a le-nflori ramurile ceale frumoase şi înflorite ale dreptăţii, trecând ernile ceale amară ale necunoştinţei întunearecului şi a învolburării céiĭ multe, a ceii dintru faptele ceale grozave şi din păcate. Şi porunceaşte atuncea a să prăpădi dintru fieştecarea casă tot aloatul vechiu, faptele şi cugetările omului celui vechiu, a celui stricăcios, socotirile ceale reale şi gândurile ceale scârnave, pre cât e cu putinţă a le lepăda.

CAP 8.

Să cuvine a să junghiia mielul şi a să jertfi, şi cu sângele lui a să unge pre deasupra uşilor.[1] Pentru că Hristos, mieluşelul cel adevărat, şi bun, şi fără de prihană s'au junghiiat, şi cu sângele lui s'au uns deasupra pragurilor inimei. Pentru ca să fie sângele lui Hristos, cel vărsat pre Cruce, sufletului spre viaţă şi spre izbăvire, iară dracilor celor eghipteneşti spre plângere şi spre moarte. Pentru că cu adevărat plângere lor le iaste, iară sufletului bucurie şi veselie sângele Mielului celui fără de prihană. Apoi după ungere porunceaşte cătră seară Mielul a-l mânca, şi azimele cu păpădii, încinşi fiind cu brânele şi încălţaţi cu încălţămintele, şi toiagele în mâini ţăindu-le. Pentru că de nu va fi mai dinnainte gătit sufletul de pretutindenea cu lucruri bune, precât este întru dânsul, nu i să dă lui a mânca din miel. Iară de e şi mielul dulce şi azimile bune, ci păpădiile-s amară şi aspre. Pentru că cu scârbă multă şi cu amărăciune mănâncă sufletul din mieluşel şi dintru azimile ceale bune, păcatul carele este împreună cu dânsul scârbindu-l pre el.

---

[1] Cf. Ieş. 12, 6-7. (N. ed.)

CAP 9.

Şi către seară zice a-l mânca pre acesta, iară ceasul cel de lângă seară între lumină este şi între întunearec. Aşa şi sufletul, fiind lângă izbăvirea aceasta, între lumină să face şi între întunearec, stând putearea lui Dumnezeu şi pre întunearecul nelăsându-l a veni preste suflet şi a-l înghiţi pre dânsul. Şi în ce chip au zis Moisì: Noaptea aceasta iaste a făgăduinţei lui Dumnezeu[1], aşa şi Hristos, dându-i-se lui cartea în sinagoga, precum este scris, numitu-o[-au] anul Domnului priimit şi zioa izbăvirii[2]. Acolò noaptea răsplătirii, aicea zioa izbăvirii cu cuviinţă. Pentru că toate acealea închipuire fură şi umbră a adevărului, şi tăinuicios mai nainte închipuindu-se, o însemna adevărata mântuirea sufletului celui încuiat întru întunearec, şi ferecat într'ascuns în groapa cea preadedesupt, şi a celui închis întru porţile ceale de aramă şi carele nu poate a să slobozi fără de izbăvirea lui Hristos.

CAP 10.

Deci îl scoate pre sufletul dintru Eghípet şi din robiia cea întru acesta, întâii-născuţii acestuia omorându-se întru eşire. Pentru că iată o parte a puterii adevăratului Faraonului cade. Plângere îi are pre eghipteani, pentru că suspină scârbindu-se pentru mântuirea robitului. Porunceaşte a să-nprumuta dela eghipteani vase de aur şi de argint, şi luându-le a eşi. Pentru că le ia, eşind dintru întunearec sufletul, vasele ceale de aur şi de argint, ádecă gândurile sale ceale bune, ceale lămurite de şapte ori, întru care să slujeaşte şi să odihneaşte Dumnezeu. Pentru că le răsipiră dracii cei învecinaţi cu dânsul şi le cuprinsără şi le-nprăştiiară gândurile lui. Fericit e sufletul cel izbăvit dintru întunearec, şi vai sufletului celuia ce nu strigă şi nu suspină către cela ce îl poate a-l izbăvi pre dânsul dela cumpliţii aceia şi amarii izgonitorii de lucruri.

---

[1] Cf. Ieş. 12, 42. (N. ed.)
[2] Cf. Lc. 4, 19. (N. ed.)

CAP 11.

Purced fii[i] lui Israil, Paştile făcându-le. Înnainte-sporeaşte sufletul, viaţa Duhului Sfânt luându-o, şi gustând din mieluşel şi ungându-se cu sângele acestuia, şi pre pâinea cea adevărată, pre cuvântul cel viu mâncându-l. Stâlpul focului şi stâlpul norului mearge înnaintea acelora, păzându-i. Duhul cel Sfânt îi întăreaşte pre aceştea, mângâindu-l şi povăţuindu-l sufletul întru simţire. Faraonul şi eghipteanii, fugirea norodului cunoscându-o, şi lipsirea acestora dela robie, şi după omorârea întâilor născuţi a-i goni îndrăzni. Că cu sârguinţă căruţele sale înhămându-le, şi împreună cu tot norodul asupra acestora a-i omorî să grăbiia. Iată, vrând a să amesteca cu dânşii, stătut-au norul în mijloc, acelora ádecă împiedecare şi întunecare făcându-le, iară pre aceştea cu lumină povăţuindu-i şi păzindu-i. Şi pentru ca nu toată istoriia cuvântându-o să-l lu[n]gescu cuvântul, priimeaşte-mi-o mie întru toate pilda spre ceaste Duhovniceşti.

CAP 12.

Pentru căci când întâiu sufletul ar fugi dintre eghipteani, apropiindu-se putearea lui Dumnezeu, îi ajută, cătră adevăr pre dânsul povăţuindu-l. Şi cunoscând duhovnicescul Faraonul, împăratul întunearecului păcatului, cum că să depărtează de dânsul sufletul, şi fuge dintru împărăţiia carea de demult îi stăpânea gândurile lui, pentru că aceastea-s avuţiile lui, socoti şi nădăjdui cumplitul iarăşi acesta a să-ntoarce cătră dânsul. Iară înţelegând cum că fuge cu totul sufletul dintru sâlniciia lui, dintru junghiiarea întâilor-născuţi şi din furarea gândurilor, mai cu obrăznicie alergă, temându-se ca nu cândvaşi sufletul, scăpând cu totul desăvârşit, nu să va afla nimenea carele voirea şi lucrarea lui să o-nplinească. Îl goneaşte dară pre dânsul prin scârbe, şi prin ispite, şi prin războae nevăzute. Aicea să cearcă, aicea să ispiteaşte, aicea să veade dragostea cea cătră cela ce îl scoate pre el din Eghípet. Pentru că să dă cercat a fi şi ispitit a fi prin toate chipurile.

CAP 13.

Pentru că o veade putearea vrăjmaşului, carea voiaşte a năpădi şi a-l omorî, şi nu poate, pentru că în mijlocul lui şi a duhurilor celor eghipteneşti stătu Domnul. Şi o veade şi dinnainte marea amărâciunei şi a scârbii sau a deznădăjduirii, şi nici înnapoi poate a săntoarce, pre vrăjmaşii gata văzându-i, nici a-ncăpea înnainte. Pentru că frica morţii şi scârbele ceale cumplite şi fealnice cuprinzând, fac moartea a o vedea. Deci să dezvolnicează pre sineşi, judecata morţii întru sineşi avându-o sufletul, pentru mulţimea realelor carea l-au încunjurat pre dânsul. Şi când ar vedea Dumnezeu cum că au căzut sufletul întru spaima morţii, şi pre vrăjmaşul cum că iaste gata a-l înghiţi pre dânsul, şi atuncea îi dă mică ajutorinţă, îndelung-răbdând spre suflet şi ispitindu-l pre el de stătu întru credinţă, de o are dragostea cea cătră dânsul. Pentru că una ca aceasta o pusè Dumnezeu calea cea ducătoare întru viaţă cu scârbă a fi, şi cu strâmptorare, şi cu ispitire multă, şi cu prea amară ispite. Pentru ca de aicea să răzbească deaciiaşi sufletul, pentru preacovârşitoarea scârbă şi pentru moartea cea lângă ochi. Atuncea, cu mână tare şi cu braţ înnalt, prin strălucirea Duhului Sfânt o rumpe putearea întunearecului, şi le străbate sufletul locurile ceale înfricoşate, scăpând şi trecând marea întunearecului şi a atoate-mâncătoriului focului.

CAP 14.

Aceastea taine sânt ale sufletului, cealea ce cu adevărat să fac întru omul cel carele să sârguiaşte a veni spre făgăduinţa vieţii, şi să izbăveaşte dintru împărăţiia morţii, şi o ia logodirea dela Dumnezeu, şi Duhului Sfânt să-npărtăşaşte. Apoi izbăvindu-se sufletul de vrăjmaşii lui, şi marea cea amară cu putearea lui Dumnezeu trecându-o, şi pre nepriiatenii înnaintea ochilor perind văzându-i, cărora le robiia mai nainte, cu preanegrăită şi cu preaproslăvită bucurie să veseleaşte, mângâindu-să dela Dumnezeu, şi întru Domnul odihnindu-se. Atuncea Duhul pre carele îl luă, cântare noaă îi cântă lui Dumnezeu prin tâmpănă, ádecă prin trup, şi prin cuvântătoarele strunele şi preasupţirealele gândurile alăutei, ádecă ale sufletului, şi prin coarda darului celui Dumnezeesc, şi-i înnalţă laude lui Hristos, făcătoriului de viaţă. Că precum prin fluer duhul trecând glăsuiaşte,

aşa prin sfinţii şi prin purtătorii-de-Duhul oameni Duhul cel Sfânt este lăudând şi cântând şi rugându-se lui Dumnezeu întru inimă curată. Slavă celuia ce l-au izbăvit sufletul din robiia faraonului, şi-l alcătui scaun al său, şi casă, şi Besearică, şi mireasă curată: şi-l bă-gă pre el întru împărăţiia vieţii céiĭ veacinice, încă fiind în lumea aceasta.

CAP 15.

În leage vite necuvântătoare să aducea spre jertfă, şi de nu se junghiia, nu era prinosurile priimite. Şi acuma, de nu se va junghiia păcatul, nu iaste priimit prinosul la Dumnezeu şi adevărat. Venit-au norodul la Merra, unde era un izvor izvorâtoriu de apă amară şi netreabnică spre băutură. Deci îi porunceaşte Dumnezeu lui Moisì, celuia ce obosise, un lemn a arunca în apa cea amară. Şi aşa fiind băgat lemnul, s'au îndulcit apa, şi dintru amărăciune premenindu-se, treabnică şi adăpătoare să făcu norodului lui Dumnezeu. Întru acestaşi chip s'au amărât şi sufletul bând vinul şarpelui, şi asămă-nându-se amarei firei acestuia, şi păcătos făcându-se. Pentru aceasta îl bagă Dumnezeu lemnul vieţii întru amarul izvorul acesta al ini-mei, şi să-ndulceaşte, dintru amărăciune premenindu-se, şi cu Du-hul lui Hristos amestecându-se. Şi aşa bun treabnic făcându-se, spre slujirea stăpânului său încape, pentru că să face duh purtătoriu de trup. Slavă celuia ce o premeneaşte amărăciunea noastră întru dul-ceaţa şi bunătatea Duhului. Vai aceluia întru carele nu s'au băgat lemnul vieţii, nu poate vreo premenire bună a căştiga.

CAP 16.

Toiagul lui Moisì doaă închipuiri purta, pentru că vrăjmaşilor li să-ntâmpina ca un şarpe, muşcându-i şi omorându-i, iară Israilteani-lor toiag spre carele să răzima. Aşa şi adevăratul lemnul Crucii, carele iaste Hristos, al vrăjmaşilor iaste moarte, al duhurilor vicle-niei; iară al sufletelor noastre toiag, şi întărire neclătită, şi viaţă în-tru carea să odihnesc. Pentru că închipuiri şi umbre mai nainte să făcea ale adevăratelor lucrurilor acestora. Pentru că umbră iaste şi închipuire slujba cea veache, a slujbei céiĭ de-acuma. Şi tăiarea-împrejur, şi cortul, şi chívotul, şi năstrapa, şi manna, şi preoţiia, şi tămâiarea, şi botezurile; şi deodată prost: toate câte să făcură întru

Israil şi întru leagea lui Moisì sau întru Proroci, pentru sufletul acesta să făcură, pentru cel făcut dupre chipul lui Dumnezeu şi căzut supt jugul robiei şi supt împărăţiia amărăciunei întunearecului.

CAP 17.

Pentru că cu acesta au vrut Dumnezeu a să-npărtăşi, şi pre acesta îl logodi luişi spre mireasă a împăratului. Şi pre acesta îl curăţeaşte de întinăciune, şi spălându-l dintru negreaţa şi dintru grozăviia lui, îl străluceaşte. Şi dintru muriciune îl înviază, şi dintru sfărâmare îl vindecă şi-l împacă, vrăjmăşiia lui schimbându-o. Că zidire fiind, întru mireasă să logodi cu fiiul împăratului. Şi cu singura putearea sa Dumnezeu îl priimeaşte pre acesta, dupre puţin împreună pre dânsul premenindu-l, pănă ce îl va creaşte pre dânsul cu a lui creaştere. Pentru că îl întinde pre acesta şi-l lungeaşte întru nemărginită şi nemăsurată creaştere, pănă ce s'ar face fără de prihană şi vreadnică mireasă a lui. Că întâi îl naşte pre acesta întru sineşi, şi-l creaşte prin sineşi, pănă ce o ar lua-o desăvârşita măsura dragostei lui. Pentru că acesta fiind desăvârşit mire, îl ia pre dânsul desăvârşâtă mireasă, întru sfânta şi tainica şi preacurata împărtăşirea nunţii. Şi atuncea împreună-împărăţeaşte cu dânsul întru nemărginiţii veaci. Amin.

CUVÂNT 48.

Pentru desăvârşita credinţă spre Dumnezeu: întru carele şi pentru boale, cum că nu-i iaste trebuinţă călugărului de doftori şi de leacuri.

CAP 1.

Domnul întru evanghelie pre ucenicii săi întru desăvârşită credinţă vrând a-i aduce, grăiia: Cel întru puţin necredincios, şi întru mult necredincios iaste. Şi cel întru puţin credincios, şi întru mult credincios iaste.[1] Ce este puţinul şi ce este multul? Puţinul sânt făgăduinţile veacului acestuia, pre care s'au făgăduit a le da celora ce-i cred lui, ádecă hranele, îmbrăcămintele, şi ceaialaltă odihnă a trupului, or sănătatea şi unele ca aceastea: poruncind a nu o avea grijirea nicidecum pentru aceastea, ci a nădăjdui întru nădăjduirea cea cătră dânsul, cum că Domnul purtătoriu de grijă să face întru toate pentru ceia ce aleargă cătră dânsul. Iară multul sânt darurile veacului celui veacinic şi nestricăcios, pre care le-au făgăduit a le da celora ce-i cred lui şi pentru acealea să grijesc necontenit şi le cer dela dânsul. Pentru că aşa s'au făgăduit: Iară voi, zice, întâiu căutaţi împărăţiia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi aceastea toate vi se vor adăoga voaă.[2] Pentru ca dintru aceaste puţine şi vremealnice fieştecarele să să ispitească de creade lui Dumnezeu cum că ni s'au făgăduit a le da – noi pentru unele ca aceastea negrijindu-ne, şi numai pentru ceale veacinice, ce vor să fie, grijirea avându-o.

CAP 2.

Şi atuncea iaste arătat cum că creade pentru ceale nestricăcioase şi cu adevărat le caută bunătăţile ceale veacinice, deaca pentru ceale grăite credinţa sănătoasă o păzeaşte. Pentru că datoriu iaste fieştecarele dintru ceia ce supt-ascultă[3] cuvântului adevărului a să ispiti pre sineşi şi a să cerca, or desprè bărbaţii cei Duhovniceşti cercat a fi şi ispitit a fi cum au crezut şi s'au dat pre sineşi lui Dumnezeu: de

---

[1] Lc. 16, 10. (N. ed.)
[2] Mt. 6, 33. (N. ed.)
[3] Traducere literală a gr. τῶν ὑπακουόντων („dintre cei ce se supun, dintre cei aflaţi sub ascultarea”). (N. ed.)

atot cu adevărat dupre cuvântul acestuia, sau cu părearea îndreptării şi a creaderii întru sineşi a creade socotind? Pentru că fieştecarele de iaste credincios întru cel puţin, pentru ceaste vremealnice grăescu, să ispiteaşte şi să arată. Iară cum? Ascultă. Grăeşti a creade împărăţiei Ceriurilor a te-nvrednici, şi fiiul lui Dumnezeu născându-te de sus a te face, şi împreună-moştenitoriu lui Hristos, şi întru toţi veacii împreună a-npărăţi cu dânsul, şi a te desfăta întru lumina cea negrăită întru nemărginiţi veaci şi nenumăraţi, precum Dumnezeu? Atot vei zice: Aşa. Că pentru această pricină, din lume depărtându-mă, mă dăduiu pre sinemi Domnului.

CAP 3.

Ispiteaşte-te dară pre sineţi, ca nu cândvaşi încă grijile ceaste pământeşti te-au cuprins pre tine, şi grija cea multă pentru cea a trupului hrană şi îmbrăcare, şi pentru ceaialaltă odihnire şi căpuire, ca cu a ta puteare căpuindu-te şi biuíndu-te pre sineţi întru care ţi s'au poruncit a nu te griji nicidecum pentru sineţi. Pentru că deaca crezi nemuritoarele, şi veacinicile, şi petrecătoarele, şi preaîndestulatele a le priimi, cu cât mai vârtos pre trecătoarele şi pământeştile aceastea, pre care Dumnezeu le deate şi păgânilor oamenilor, şi fiarălor, şi paserilor, au nu crezi cum că ţi le va da ţie Domnul? Precum s'au şi făgăduit a nu o avea [noi] grijirea nicidecum pentru aceasta, zicând; Nu vă grijireţi ce veţi mânca sau ce veţi bea, sau cu ce vă veţi înbrăca: că aceastea toate neamurile le caută.[1] Iară deaca încă tot pentru aceastea grijirea o ai, şi nu te-ai încredinţat cu totul pre sineţi cuvântului lui, să cunoşti cum că bunătăţile ceale vecinice, pre cealea carea iaste împărăţiia Ceriurilor, încă nu o ai crezut-o a o lua; şi socoteşti a creade, întru ceaste mici şi stricăcioase tot necredincios încă aflându-te. Şi iarăşi, precum trupul mai cinstit este decât îmbrăcămintea, aşa şi sufletul este mai cinstit decât trupul.[2] Crezi dară cum că sufletul tău vindecare priimeaşte dela Hristos dintru ranele ceale veacinice şi nevindecate lângă oameni, dintru patimile necinstirii? Pentru carea au şi venit Domnul aicea, pentru ca sufletele credincioşilor să le vindece dintru patimile ceale nevin-

[1] Mt. 6, 31-32. (N. ed.)
[2] Cf. Mt. 6, 25. (N. ed.)

decate, şi să le curăţască dintru întinăciunea leaprei răotăţii, unul adevăratul doftorul şi tămăduitoriul.

CAP 4.

Atot vei zice: Crezu, că întru aceasta stătuiu, şi aşteptarea aceasta o amu. Cunoaşte dară pre sineţi, ispitindu-te, ca nu cân[d]vaşi pre tine patimile ceaste trupeşti cătră pământeşti doftori te duc, ca cum Hristos, căruia îi crezuşi, nu te poate pre tine a te vindeca. Vezi cum te-nprelesteşti pre sineţi, pentru că socoteşti a creade, necrezând încă cum să cuvine dintru adeverinţă. Pentru că de crezuşi veacinicile şi nevindecatele ranele sufletului celui fără de moarte şi patimile răotăţii dela Hristos a să vindeca, crezutu-i-ai fi fost lui a fi putearnic a le vindeca şi vremealnicile patimile şi boalele trupului. Şi alergat-ai fi fost sângur cătră dânsul, izvodirile şi lecuirile cele doftoreşti trecându-le cu vedearea. Pentru că cela ce l-au zidit sufletul, acesta l-au făcut şi trupul. Şi cel carele îl vindecă pre nemuritoriul acela, acesta şi trupul îl poate a-l tămădui dintru patimile şi boalele ceaste vremealnice.

CAP 5.

Ci atot îmi vei zice mie aceastea: Trupului i le deate Dumnezeu spre lecuire şi erburile pământului, şi leacurile; şi izvodirile doftorilor spre patimile sufletului mai nainte le-au gătit – trupul cest, carele este din pământ, a să lecui orânduindu-l din fealnicile chipurile pământului. Împreună le grăescu şi eu aceastea aşa a fi; ci ia aminte şi-l vei cunoaşte chipul cărora s'au dat aceastea, şi cărora le-au orânduit Dumnezeu, dupre multa şi nemărginita iubirea de oameni şi bunătatea. Căzând omul dintru porunca pre carea o luase, şi supt hotărârea mâniei făcându-se, şi ca întru o robie şi necinstire, sau în vreo lucrare de ocnă a madémului oareşcăruia, din desfătarea raiului întru lumea aceasta surgunindu-se, şi supt stăpânirea întunearecului făcându-se, şi necredincios din rătăcirea patimilor alcătuindu-se, căzut-au deaciiaşi supt patimi şi supt boalele trupului cel mai înnainte nepátimnic şi neboálnic. Şi arătat e cum că şi toţi cei născuţi dintr'însul întru aceasteaşi patimi căzură.

CAP 6.

Orânduitu-le-au dară pre aceastea Dumnezeu neputincioşilor şi necredincioşilor, nevrând cu totul desăvârşit, pentru multa bunătate, a-l prăpădi păcătosul neamul oamenilor. Ci le-au dat spre mângâiarea, şi spre lecuirea, şi spre căpuirea trupului leacurile oamenilor lumii şi tuturor celor dinnafară. Şi pre acealea îi slobozi a le unelti aceştea, carii tot nu mai pot încă cu totul pre sineşi a să-ncredinţa lui Dumnezeu. Iară tu, călugărul, carele te apropiiaşi cătră Hristos, şi Fiiul lui Dumnezeu voeşti a fi, şi de sus dela Duhul a te naşte, şi aştepţi făgăduinţe mai înnalte şi mai mari decât nepátimnicul şi întâiul om – buna-voirea venirii Domnului, şi carele strein de lume te făcuşi – mai noaă oareşcarea şi streină credinţă şi cugetare, şi vieţuire afară de toţi oamenii lumii eşti datoriu a avea. Slavă Părintelui, şi Fiiului, şi Duhului Sfânt în veaci. Amin.

CUVÂNT 49.

Nu iaste îndestulat dintru desfătăciunea lumii aceştiia a să slobozi, deaca nu cinevaşi pre cea fericită a lumii ceiialalte o ar priimi-o.

CAP 1.

Deaca cinevaşi, eşind dintru ale sale, şi de lumea aceasta lepădându-se, şi dintru desfătăciunea lumii slobozându-se, şi de averi, şi de tată, şi de maică, pentru Domnul, şi pre sineşi răstignindu-se, strein şi sărac şi lipsit s'ar face, şi în locul odihnei lumii, odihna Dumnezeiască întru sineşi nu ar afla, şi în locul desfătăciunei ceştii vremealnice desfătăciunea Duhului întru sufletul său nu o ar simţi-o, şi în locul îmbrăcămintelor cestor stricăcioase, cu îmbrăcămintele luminei Dumnezeirii nu s'ar înbrăca întru omul cel dinlăuntru; şi în locul mai întâiei şi trupeştei împărtăşirei aceştiei, împărtăşirea cerescului întru sufletul său întru adeverire nu ar cunoaşte; şi în locul văzutei bucuriei lumei aceştiei, bucuriia Duhului înlăuntru nu o ar avea-o, şi mângâiarea darului celui Ceresc; şi săturarea cea Dumnezeiască întru suflet nu o ar priimi, întru a i să arăta slava Domnului, dupre cea scrisă[1]; şi deodată prost, în locul vremealnicei desfătăciunei aceştiei, desfătăciune nestricăcioasă dorită întru sufletul său nu ar căştiga acuma – acesta să făcu sare împuţită, acesta mai ticălos iaste mai mult decât toţi oamenii. Acesta şi de ceaste de aciia să lipsi, şi celor Dumnezeeşti nu să-npărtăşi; tainele ceale Dumnezeeşti prin lucrarea Duhului nu le cunoscu întru omul său cel dinlăuntru.

CAP 2.

Că pentru aceasta strein de lume să făcu neştineşi, pentru ca întru altă lume şi veac cu cugetarea să să mute sufletul lui, dupre cum grăiaşte Apostolul: Că petreacerea noastră, zice, în ceriuri iaste.[2] Şi iarăşi: Pre pământ umblând, nu trupeaşte ne oştim.[3] Deci i să cuvine celuia ce s'au lepădat de lumea aceasta cu adevărat a creade cum că

---

[1] Ps. 16, 15. (N. ed.)
[2] Filip. 3, 20. (N. ed.)
[3] Cf. 2 Cor. 10, 3. (N. ed.)

să cuvine întru alt veac cu mintea de-acuma, prin Duhul, a să muta, şi acolò a petreace şi a să desfăta, şi a să-npărtăşi bunătăţilor celor Duhovniceşti, şi cu omul cel dinlăuntru dela Duhul a să naşte, precum au zis Domnul: Cela ce creade întru mine trecut-au dintru moarte întru viaţă[1]. De vreame că altă moarte iaste afară de ceastă văzută, şi altă viaţă afară de ceastă văzută. Pentru că grăiaşte scriptura cum că ceaia ce să desmiărdează, vie fiind, au murit.[2] Şi: Lăsaţi pre cei morţi a-şi-ngropa pre morţii săi.[3] Că nu cei morţi te vor lăuda pre tine Doamne, ci noi cei vii bine te vom cuvânta pre tine.[4]

CAP 3.

Că precum răsărind soarele pre pământ, tot pre pământ iaste, iară când s'ar face cătră apusuri, toate razele sale le adună, ducându-se în casa sa, aşa şi sufletul carele nu s'au născut [de-]al doilea de sus, dela Duhul, cu totul pre pământ este cu cugetele sale şi cu mintea, pre pământ întinzându-se până la marginile lui. Iară când s'ar învrednici a o priimi cereasca naşterea şi împărtăşirea Duhului, toate gândurile sale adunându-le, şi împreună cu sineşi avându-le, întră cătră Domnul, întru nefăcutul de mână lăcaşul cel din Ceriu. Şi toate gândurile lui cereşti şi curate şi sfinte să fac, încăpând întru văzduhul cel Dumnezeesc. Pentru că izbăvindu-se sufletul din temniţa întuneareculului boiariului cestui viclean, al duhului lumii, află gânduri curate şi Dumnezeeşti. Pentru că au binevoit Dumnezeu pre omul a-l face părtaş firii céiĭ Dumnezeeşti.

CAP 4.

Deci de te vei depărta dintru toate lucrurile ceale ce-s întru viaţă, şi vei aştepta întru rugăciunea ta, mai vârtos truda aceasta plină de odihnă o vei socoti; şi năcazul cel puţin şi osteneala, de bucurie şi de prea mare răpaos plină o vei legiuì. Pentru că de s'ar fi fost mistuit întru tot ceasul, întru toată viaţa, şi trupul tău şi sufletul tău pen-

[1] Cf. Io. 5, 24. (N. ed.)
[2] 1 Tim. 5, 6. (N. ed.)
[3] Lc. 9, 60. (N. ed.)
[4] Ps. 113, 25-26. (N. ed.)

tru neşte bunătăţi ca aceastea, ce ar fi fost aceasta? O, negrăita milostivirea lui Dumnezeu! Că în dar să dăruiaşte pre sineşi celora ce cred întru puţină vreame pre Dumnezeu a-l moşteni, şi a lăcui Dumnezeu în trupul omului, şi a-l avea Domnul pre omul casă frumoasă. Că precum Dumnezeu au zidit Ceriu şi pământul pentru ca să-l lăcuiască omul, aşa şi trupul şi sufletul omului l-au zidit luişi spre casă, pentru ca să lăcuiască înlăuntru şi să să odihnească ca întru o casă a sa în trup: avându-o mireasă frumoasă pre sufletul cel preaiubit, pre cel făcut după chipul său. Pentru că v'am logodit pre voi, zice Apostolul, unui bărbat, fecioară curată a vă pune înnaintea lui Hristos.[1] Şi iarăşi: A căruia casă sântem noi[2]. Că precum bărbatul în casa sa cu sârguinţă toate bunătăţile le-ncomorează, aşa şi Domnul întru casa sa, în suflet şi în trup, o încămărează şi o încomorează cereasca bogăţiia Duhului. Şi nici înţelepţii prin înţelepciune, nici pricepuţii prin priceaperea lor o putură a o priceape supţiretatea sufletului sau a zice pentru dânsul precum este, fără decât numai cărora prin Duhul Sfânt li să descopere cuprinderea, şi cunoştinţa cea cu de-amăruntul pentru suflet cunoscută li să face. Ci aicea priveaşte, şi socoteaşte, şi înţeleage cum. Ascultă: Acesta e Dumnezeu, acesta nu e Dumnezeu. Acesta e Domn, acesta e rob. Acesta e Ziditoriu, acesta e zidire. Acesta e Făcătoriu, acesta e făptură. Din firea acestuia şi a acestuia nu iaste nimica de obşte. Ci pentru nemărginita şi negrăita şi necugetata dragostea şi milostivirea sa, bine au voit întru această făptură şi zidire míntnică[3], şi într'un lucru cinstit şi prea-ales a lăcui, precum grăiaşte scriptura, pentru ca să fim noi oareşcarea pârgă a zidirilor sale[4], [să fim] întru a sa înţelepciune şi împărtăşire, întru a sa sălăşluire, întru a sa şi curată mireasă.

CAP 5.

Deci neşte bunătăţi ca aceastea zăcând de faţă, şi neşte făgăduinţe ca aceastea fiind făgăduite, şi o bunăvoire ca aceasta dela

---

[1] 2 Cor. 11, 2. (N. ed.)
[2] Evr. 3, 6. (N. ed.)
[3] „Míntnică" (νοερόν): inteligibilă. (N. ed.)
[4] Iacov 1, 18. (N. ed.)

Domnul către noi făcându-se, să nu ne lenevim, o, fiilor, nici să pregetăm duşi a fi către viaţa cea veacinică, şi pre sinene cu totul desăvârşit bunii plăcerii Domnului a ne da. Să-l rugăm dară pre Domnul, pentru ca cu singura putearea Dumnezeirii sale să ne izbăvească pre noi dintru temniţa întunearecului patimilor necinstirii. Şi pre icoana şi zidirea sa izbândindu-o, iarăşi a străluci să o facă, întreg şi curat sufletul lucrându-l. Şi aşa să ne-nvrednicim împărtăşirii Duhului, proslăvindu-l pre Părintele şi pre Fiiul şi pre Duhul cel Sfânt în veaci. Amin.

CUVÂNT 50.

Dumnezeu iaste carele prin sfinţii săi le face minunile.

CAP 1.

Cine a fost carele le-au încuiat uşile ceriurilor? Ilie? Sau Dumnezeu au fost întru dânsul carele i-au poruncit şi ploii? Socotescu cum că stăpânitoriul ceriului, acesta au şăzut înlăuntru în mintea lui, şi prin limba acestuia cuvântul lui Dumnezeu au oprit a nu să pogorî ploae pre pământ. Şi iarăşi zise, şi să deşchiseră uşile ceriurilor, şi să pogorî ploaia. Aşijderea şi Moisì puse toiagul şi să făcu şarpe. Şi iarăşi grăi, şi să făcu toiag. Şi luă cenuşă din cuptoriu şi o răsipi, şi să făcu bube. Şi iarăşi porunci, şi să făcu muşiţe şi broaşte. Oare pre aceastea firea oamenilor le putu a le face? Grăi mării şi să despărţi; râului, şi să premeni în sânge. Ci arătat e cum că puteare cerească lăcui în mintea lui, şi prin Moisì le făcea seamnele aceastea.

CAP 2.

Davíd cum putea fără de armă împreună cu un uriaş ca acesta a să lovi întru războiu? Şi când o zvârli piatra asupra celui de altă seminţie, prin mâna lui Davíd mâna lui Dumnezeu o povăţui piatra, şi Dumnezeiasca putearea aceasta îl omorî pre dânsul, biruinţa făcându-o. Pentru că nu putu Davíd, neputincios fiind cu trupul. Iisus al lui Navì, când mersè în Ierihò, şăzut-au şapte zile împrejur, cu firea sa neputând a face nimica, ci când au poruncit Dumnezeu zidurile de sineşi căzură. Şi când întră în pământul făgăduinţei, îi grăiaşte Domnul lui: Du-te în războiu. Răspuns-au Iisus: Viu e Domnul, nu voiŭ mearge fără de tine. Ci cine este carele îi porunci soarelui a sta alte doaă ceasuri întru lovirea războiului? Singura firea lui? Sau putearea carea fusè împreună cu dânsul? Şi Moisì când să lovi cu Amalic, de şi le-ntindea mâinile în Ceriu cătră Dumnezeu, îl călca pre Amalic. Iară de-şi pleca mâinile, Amalicul biruia.

CAP 3.

Iară tu, pre aceastea făcându-se auzindu-le, mintea ta să nu să ducă departe. Ci de vreame că acealea închipuire fură şi umbră ale lucrurilor celor adevărate, priimeaşte-le întru sineţi pre aceastea. Pentru căci când le vei întinde mâinile minţii tale şi gândurile tale în Ceriu, şi vei vrea a te lipi de Domnul, mai dinjos de gândurile tale să face satana. Şi precum la Ierihò căzură zidurile prin putearea lui Dumnezeu, aşa şi acuma zidurile răutăţii, ceale ce o opresc pre mintea ta, şi cetăţile satanii, şi vrăjmaşii tăi să prăpădesc prin putearea lui Dumnezeu. Aşa întru umbră putearea lui Dumnezeu cu nelipsire era împreună cu drepţii, făcând minuni arătate, şi înlăuntru întru aceştea lăcui darul cel Dumnezeesc. Aşijderea şi întru proroci lucra şi slujiia Duhul întru sufletele acestora, a prorocì şi a grăi când era trebuire lucruri mari a grăi lumii. Pentru că nu grăia totdeauna, ci când voiia Duhul cel întru dânşii: însă putearea totdeauna era împreună.

CAP 4.

Deci deaca întru umbră atâta să răvărsă Duhul cel Sfânt, cu cât mai vârtos întru Aşăzământul cest Nou, întru Cruce, întru venirea lui Hristos, unde să făcu răvărsarea şi îmbătarea Duhului? Pentru că voiŭ vărsa, zice, din Duhul mieu preste tot trupul.[1] Aceasta iaste ceaia ce au zis singur Domnul, cum că: Împreună cu voi voiŭ fi până la sfârşitul veacului[2]. Pentru că tot cela ce caută află.[3] Pentru că deaca, zice, voi răi fiind, ştiţi a le da dări bune fiilor voştrii, cu cât mai vârtos Părintele vostru cel ceresc le va da Duh Sfânt celora ce cer dela dânsul[4], cu puteare şi cu adeverire multă, dupre cum grăiaşte Apostolul[5]. Deci unele ca aceastea şi cu măsură, şi cu dureare, şi cu osteneală multă, şi cu răbdare, şi cu pretenimea cea cătră acesta să află, simţirile sufletului, dupre cea grăită, iscusindu-se[6], şi

---

[1] Ioil 2, 28; Fap. 2, 17. (N. ed.)
[2] Mt. 28, 20. (N. ed.)
[3] Mt. 7, 8. (N. ed.)
[4] Lc. 11, 13. (N. ed.)
[5] 1 Thes. 1, 5. (N. ed.)
[6] Cf. Evr. 5, 14. (N. ed.)

prin bunătate şi prin răotate, ádecă şi prin măestriile, şi prin vrăjmăşiile, şi prin încunjurările ceale de multe chipuri, şi prin pânditurile răotăţii; şi aşijderea şi prin fealiurile de daruri, şi prin sprijinirile ceale prin fealiuri de chipuri ale lucrării şi puterii Duhului. Pentru că cela ce o cunoaşte zgaiba răutăţii, carea prin patimi îl spurcă pre omul cel dinlăuntru, şi nu o cunoaşte întru dânsul sprijinirea sfântului Duhului adevărului, carea o împuterniceaşte neputinţa lui şi sufletul îl înnoiaşte întru veseliia inimei – unul ca acesta întru nesocotinţă umblă, necunoscându-o orânduiala cea prin multe chipuri a darului şi a păcii lui Dumnezeu. Şi iarăşi, şi cela ce să ajutorează dela Domnul şi să află întru veselie Duhovnicească şi întru daruri cereşti, de va socoti a nu mai fi mai mult mişcat desprè păcat, furându-se să amăgeaşte, supţiretatea răotăţii nesocotindu-o, şi neînţelegându-o creaşterea pruncimei carea dupre parte să făcu, şi desăvârşirea întru Hristos.[1] Că prin darea sfântului şi Dumnezeescului Duhului îl proslăvim pre Părintele şi pre Fiiul şi pre Duhul Sfânt în veaci, Amin.

Sfârşitul celor Cinzeci de Omilii.

.

[1] În continuare în ediţia critică a lui H. Dörries urmează un pasaj final care lipseşte din traducerea românească (şi din ediţia veneţiană a Omiliilor, din 1802). (N. ed.)

Cetitorilor celor Pravoslavnici.

Mărire, cinste şi închinăciune celui unuia întru Sfânta Troiţă, Proslăvitului Dumnezeu, carele după început ne-au învrednicit de am ajuns şi sfârşitul. Iară ceia ce vă veţ întâmpla a ceti, bucuraţi-vă întru Domnul. Şi orce greşală şi neajungere omenească veţ afla, nu o punereţi întru ponos, ci o îndreptaţi cu duhul blândeaţelor. Fiindcă mâna cea de ţărână şi mintea cea pământească şi omenească cu neputinţă e a fi fără de greşală şi fără de sminteală.

Pravoslaviei céii de obşte cugetătoriu de tot binele,

Ieromonah Macarie.

Smeritul Tâlmăcitoriul Sfintei Cărţii Aceştiia

GLOSAR

aiávea: aievea
ajuna: a sta cu ochii închişi, a moţăi
aleşveriş: alişveriş, tranzacţie
alicel: proiectil
aloatuì: a se dospi
altuire: altoire
astruca: a înmormânta
Aşăzământ: Testament, Legământ

bine-pedepsiţi: bine educaţi
biuì (a se): a trăi în belşug
bivşug: belşug, abundenţă
blagoródie: nobleţe
blemáţi, *imper.*: haideţi, mergeţi!

căpuì: a purta grijă de, a îngriji; a procura cele necesare, a asigura.
cerşut: cerşit
chit: balenă
ciudì (a se): a se minuna
cisluíri: taxe, dări
cómite (cómis) (*pl.* comiţi, comişi): rang boieresc, mai-marele peste grajdurile palatului.
conăcì: a poposi, a trage în gazdă
concenì (a se): a se nimici, a se pune capăt la ceva
crívină: desiş de spini mari sau tufişuri
cudeasâlì, cudeasâlnicì: a (se) sili, a (se) constrânge
cumpleţime: calitatea de a fi cumplit; ieşit din comun, extraordinar.
cuviincios: cuvenit, potrivit

dáscal: pedagog, învăţător
dắjduri: dájdii, biruri
deaciia, deaciiaşi: de acì înainte, în continuare

desăvârşenie: desăvârşire
desfăşià: a jupui
destulare: îndestulare, suficienţă
dezvolnicì (a se): a deznădăjdui
discos: tavă (din metal)
dvorì: a stărui în ceva; a aştepta cu credincioşie
dvorire: stăruire, insistenţă

emplasturi: (*med.*) cataplasme, substanţe emoliente.
eparşi: prefecţi, ocârmuitori ai unei provincii

faţă: obraz; persoană
felime, felnicie: varietate, diversitate
fítece: (un lucru) oarecare, ceva neînsemnat
frâne: frâie, hăţuri
foartnic: foarte puternic, cu forţă
fortíme: putere, forţă

gádini: fiare, animale sălbatice
gherdán: salbă, colier
glodurime: aspreală, rugozitate
goană: prigoană
gómot: agitaţie, nelinişte, preocupare

her: fier
holteaiu: tânăr, flăcău.
huire: sunet prelung şi repetat (de război)

ibovnicie: iubire trupească
iscús: cercare, experienţă.
ispitì: a încerca, a pune la încercare
izbândire: răzbunare
izvodì: a pune în aplicare, a săvârşi, a confecţiona, a fabrica; a acţiona cu un anume scop/plan

izvodire: plănuire, născocire, îndeletnicire cu ceva; acţiune intenţionată

îmbiişuguià: a se îmbelşuga
împărtăşicios: capabil de părtăşie/comuniune
împilà: a străpunge, a pătrunde
împletecit: împletit
împrejurà: a împrejmui, a împresura
împrelestì (a se): a se înşela, a se rătăci
înainte-chipuire: prefigurare
încălecătoriu: călăreţ
încăpeà: a fi convenabil, a se potrivi la/cu
încăpeare: capacitate; *cu încăpeare*: convenabil.
închipuire: chip, imagine
încomorà: a învistieri, a tezauriza.
încropit: potolit
înherare: înfierare, însemnare cu fierul înroşit
însămuì: a face aluzie la, a sugera
întraripit: înaripat, cu aripi

jícniţă, jâcniţă: hambar
june: tânăr

líbov: iubire
lumean: om lumesc
luptaş: adversar

madém: minereu
mădulărì (a se): a (se) dezmembra.
mălcomi, mâlcomi: a se alina, a se potoli
mănie: mânie
mâlcomire: alinare, potolire
meghistán: mare dregător
méşte (*ind. prez. 3 pl.* meştésc): a scoate un lichid
meşteşugnic: artizan
mincinos-jurătoriu: sperjur
míntnic: inteligibil

neaveárnic: fără avere, fără posesiuni
neboálnic: nebolnăvicios
necăinicie: ne-cale, lipsă de cale
necetátnic: fără cetate
nemearnic: pribeag
nemernicie: pribegie
nepátimnic: nepătimitor
nepremenită: neschimbată
neştine, neştineşi: cineva
netrúpnic: netrupesc
niciodinioară: niciodată

oblu: drept, direct
obştì: (*refl.*) a fi împreună, a fi în părtăşie/comuniune; (*tranz.*) a împărtăşi
osebit: propriu

părtaşnică: soţie, nevastă
pedepsit: învăţat, educat
porumb: porumbel
posluşitor: aflat sub ascultarea/în slujba (cuiva)
postnicire: asceză
preaizbrănì: a merge până la capăt, a epuiza.
preantoarce (a se): a se abate
preapovărnit: răsturnat, prăbuşit
prea-vreamnică: cea mai potrivită
precepe: a pricepe
precepere: pricepere
premenì: a preschimba, a transforma
premenicios: schimbător
premenire: schimbare, transformare
prepunere: înainte-punere, sugestie
prescrie, preascrie: a descrie

pretenime: prietenie
prihănicios: cu prihană, cu defect, deficient
prost: simplu, cu simplitate
prostime: simplitate
punere-de-fii: adopţie

răpaos: odihnă
rătunjală: rotunjime, cerc
râmlean: roman
râurà: a roura
revenicios: reavăn, cu umiditate

sagnasíe: maşină de război, catapultă
săpătoriu-de-chipuri: sculptor
sărcinoase: împovărătoare
săvârşire: desăvârşire
sângură-volnicie: auto-determinare
scafă: căuş de lemn sau metal, folosit la măsurarea grăunţelor
scârbă: mâhnire, întristare, necaz, supărare
scârbì: a (se) supăra, a (se) necăji
scârbos: supărător, mâhnitor
scolastíc: învăţat, erudit
sígn: pecete
soblaznă: sminteală, scandal
soblăznì: a (se) sminti, a (se) scandaliza
solire: pledoarie în favoarea cuiva, mijlocire, ajutorare
soţie: însoţitor, tovarăş
spăseaşte: mântuieşte
spăsenie: mântuire
sporire-înnainte: progres, avansare
stádie: stadion, arenă
stat: statură
supţiretate: subţirime; subtilitate

tăinuicios: mistic
tâmpănă: tamburină
tâmpit *adj.*: tocit, slăbit, atenuat.
tearfă: cârpă murdară, zdreanţă
tíron: recrut, răcan (din gr. τήρων)
triclínuri: săli de mese

undì: a se prinde în undiţă
uneltì: a întrebuinţa
unghiu: colţ

vârtos: tare; „mai vârtos”: mai tare, mai mult, mai ales
vârtute: tărie, forţă
vârtuţi: a fi capabil să, a putea să
vinături: vii, podgorii
volnicie, volnicire: îngăduinţă; neatârnare, independenţă;
vreamnic: la vremea potrivită, oportun
vredniciarnic: cu vrednicie, vrednic

zărviciune: agitaţie, tevatură
zâdărî: a stârni
zgaibă: bubă
zlătariu: aurar
zmâcì: a smuci, a trage brusc pe cineva
zograf: zugrav, pictor
zoios: soios, murdar
zúă: ziuă

C U P R I N S

CUVÂNT 23

CUVÂNT 24

CUVÂNT 25

CUVÂNT 26

CUVÂNT 27

CUVÂNT 28

CUVÂNT 29

CUVÂNT 41

CUVÂNT 42

CUVÂNT 43

CUVÂNT 44

CUVÂNT 45

CUVÂNT 46

CUVÂNT 47

CUVÂNT 48

CUVÂNT 49

CUVÂNT 50

SFÂNTUL MACARIE EGHIPTEANUL

OMILII

Ediţie îngrijită de **Maxim Monahul**

Redactor: **Radu Hagiu**

Coperta: **Atelierul de grafică**

Tipar: **Accent Print – Suceava**

Editura Predania C.P. 67, Oficiul Poştal 13, Bucureşti
www.predania.ro
editura@predania.ro

Distribuţie:
Simeon Monahul: (+4) 0749.106.361